

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՔՐԵԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԳԻՐՔ**

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԱՍ

ԲԱԺԻՆ 1.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔՐԵԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

ԳԼՈՒԽ 1.

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ

Հոդված 1. Սույն օրենսգրքում օգտագործվող հիմնական հասկացությունները

1. Սույն օրենսգրքում օգտագործվող հասկացություններն ունեն հետևյալ նշանակությունը՝

1) *անօգնական վիճակում գտնվող անձ*, որը իր ֆիզիկական կամ հոգեկան վիճակով պայմանավորված ի վիճակի չէ դիմադրություն ցույց տալու կամ ղեկավարելու իր արարքը կամ գիտակցելու իր նկատմամբ կատարվող արարքի բնույթը, ինչպես նաև տասներկու տարին չլրացած անձը.

2) *ազատությունից զրկելու հետ կապված պարիժ*՝ կարճաժամկետ ազատազրկումը, ազատազրկումը, ցմահ ազատազրկումը.

3) *ամսական եկամուտ*՝ հանցանքն ավարտվելու օրվան նախորդող տասներկու ամիսների ընթացքում անձի կողմից ստացած միջին ամսական եկամուտը, որի մեջ հաշվարկվում են ստացվող ցանկացած գույք, օգուտ կամ եկամուտ (գույքը, օգուտը կամ եկամուտը հաշվարկելիս հաշվի չեն առնվում դրանց համար վճարվող հարկերը, տուրքերը կամ պարտադիր այլ վճարումները, ինչպես նաև ժառանգություն կամ նվեր ստացած գույքը).

4) *այլ ծանր հետևանք կամ այլ էական վնաս*՝ սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի համապատասխան հոդվածում, հոդվածի մասում կամ կետում թվարկված հետևանքներին համարժեք կամ համաբնույթ վտանգավորություն ներկայացնող հանգամանքներ.

5) *առաջին անգամ հանցանք կատարած անձ*' անձ, որը նախկինում հանցանք չի կատարել կամ կատարել է, սակայն ազատվել է քրեական պատասխանատվությունից կամ որի դատվածությունը սույն օրենսգրքով սահմանված կարգով մարվել կամ վերացվել է.

6) *առևտրային կամ այլ կազմակերպության ծառայող*' անձ, որը առևտրային կազմակերպությունում կամ պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմին կամ դրա հիմնարկ չհամարվող ոչ առևտրային կազմակերպությունում մշտապես, ժամանակավորապես կամ հատուկ լիազորությամբ իրականացնում է կարգադրիչ, այլ կառավարչական կամ վերահսկողական գործառույթ կամ իրավասու է հանդես գալու այդ կազմակերպության անունից.

7) *բնակարան*' շինություն, կառույց կամ դրանց մաս, որը նախատեսված է կամ օգտագործվում է բնակության համար, համապատասխանաբար նրանց հարող ծածկապատշգամբը, վերնասրահը, պատշգամբը, նկուղը կամ ձեղնահարկը, կամ այլ շինությունը կամ կառույցը, որոնցից անարգել մուտք կա բնակության համար նախատեսված շինություն, կառույց կամ դրա մաս, ինչպես նաև հյուրանոցային համարը, նավախցիկը, հիվանդասենյակը, գնացքի մեկուսացված ճամփորդախցիկը, գետային կամ ծովային նավը կամ այլ տրանսպորտային միջոցը, եթե դրանք մշտապես կամ ժամանակավորապես օգտագործվում են բնակության համար.

8) *բռնություն*' այլ մարդու նկատմամբ դիտավորյալ ֆիզիկական ներգործությունը կամ այդ եղանակով նրան ֆիզիկական վնաս պատճառելը.

9) *իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելը*' ծառայողական ենթակայության տակ չգտնվող անձանց նկատմամբ սահմանված կարգով կարգադրիչ լիազորությունները կամ ծառայողական լիազորությունները կամ ծառայողական դիրքից բխող հեղինակությունը օգտագործելը.

10) *խաբեություն*' դիտավորությամբ իրականությունը խեղաթյուրելը կամ իրականությունը խեղաթյուրելու նպատակով այնպիսի տեղեկություն չհաղորդելը, որը անձը պարտավոր էր հաղորդել.

11) *հանցագործությունից փութած անձ*' անձ, կազմակերպություն, համայնք կամ պետություն, ում իրավունքներին, ազատություններին կամ օրինական շահերին վնաս է

պատճառվել հանցագործությամբ կամ կարող էր պատճառվել, եթե հանցագործությունն ավարտվեր, անկախ նրանից՝ այդ անձը դատավարական իմաստով տուժողի կարգավիճակ ստացել է թե ոչ.

12) *հափշտակություն*՝ ուրիշի գույքն ապօրինի, անհատույց հանցավորինը կամ այլ անձինը դարձնելը: Հափշտակությունն ավարտված է համարվում, եթե հանցավորն այդ գույքն ապօրինաբար տնօրինելու, կամ ապօրինաբար օգտագործելու իրական հնարավորություն է ունեցել.

13) *հափշտակության, պատճառած գույքային վնասի կամ հանցավոր ճանապարհով ձեռք բերված կամ ստացված գույքի կամ օգուտի չափերը*՝ սույն օրենսգրքում պատճառված գույքային վնասի, հանցավոր ճանապարհով ձեռք բերված կամ ստացված գույքի կամ օգուտի կամ հափշտակված գույքի մանր չափ է համարվում հանցանքը կատարելու պահին հինգ հարյուր հազար դրամը չգերազանցող գումարը կամ արժեքը, բացառությամբ սույն օրենսգրքի հատուկ մասով նախատեսված դեպքերի: Սույն օրենսգրքում գույքային վնասի, հանցավոր ճանապարհով ձեռք բերված կամ ստացված գույքի կամ օգուտի կամ հափշտակված գույքի խոշոր չափ է համարվում հանցանքը կատարելու պահին հինգ միլիոն դրամը չգերազանցող գումարը կամ արժեքը, բացառությամբ սույն օրենսգրքի հատուկ մասով նախատեսված դեպքերի: Սույն օրենսգրքում գույքային վնասի, հանցավոր ճանապարհով ձեռք բերված կամ ստացված գույքի կամ օգուտի կամ հափշտակված գույքի առանձնապես խոշոր չափ է համարվում հանցանքը կատարելու պահին հինգ միլիոն դրամը գերազանցող գումարը կամ արժեքը, բացառությամբ սույն օրենսգրքի հատուկ մասով նախատեսված դեպքերի.

14) *մերձավոր ազգական*՝ անկախ համատեղ բնակության հանգամանքից՝ ամուսինը (այդ թվում՝ փաստական ամուսնական հարաբերությունների մեջ գտնվող անձը), ծնողը, այդ թվում՝ խորթ ծնողը, որդեգրող ծնողը, խնամատար ծնողը, երեխան (նաև որդեգրված, խորթ, հոգեզավակ), որդեգրող ծնողի ամուսինը, ամուսնու ծնողները, եղբայրները, քույրերը (նաև խորթ), պապը, տատը, թոռները, ինչպես նաև ամուսնու ծնողների համար՝ փեսան կամ հարսը.

15) *մերձավոր*' յուրաքանչյուր ոք, ում կյանքը, առողջությունը, շահերը կամ բարեկեցությունը կարևոր են անձի համար՝ պայմանավորված այդ անձի հետ ունեցած անձնական հարաբերություններով,

16) *նվազագույն աշխատավարձ*' «Նվազագույն ամսական աշխատավարձի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում սահմանված նվազագույն ամսական աշխատավարձի չափը.

17) *շահադիտական դրդում*' իր կամ այլ անձի համար գույքային օգուտ ստանալու կամ գույքային ծախսերից կամ պարտավորություններից խուսափելու մղում.

18) *շանտաժ*' անձի, նրա մերձավոր ազգականի կամ մերձավորի կամ անձի դաստիարակության, խնամքի կամ հսկողության տակ գտնվողի մասին արատավորող կամ նշված անձանց իրավունքներին կամ օրինական շահերին վնաս պատճառող, կամ անձի համար անցանկալի տեղեկություններ հրապարակելու կամ իրավունքներից, ազատություններից զրկելու կամ դրանք սահմանափակելու սպառնալիքը.

19) *պարբերաբար*' նույնաբնույթ արարքը երկու կամ ավելի անգամ կատարելը.

20) *պաշտոնատար անձ*'

ա) հանրային ծառայող կամ պետական, պետական կառավարման կամ տեղական ինքնակառավարման մարմնի անունից հանդես գալու լիազորություն ունեցող կամ իրավունք, պարտականություն կամ պատասխանատվություն առաջացնող գործառույթներ իրականացնող անձ.

բ) այլ պետության հանրային իշխանության ոլորտում, օրենսդիր, գործադիր կամ դատական իշխանության ոլորտում մշտապես, ժամանակավորապես կամ հատուկ լիազորությամբ պաշտոն զբաղեցնող կամ ծառայություն իրականացնող կամ այդ կառույցի անունից հանդես գալու լիազորություն ունեցող անձ կամ իրավունք, պարտականություն կամ պատասխանատվություն առաջացնող գործառույթներ իրականացնող անձ.

գ) միջազգային կամ վերազգային հանրային կազմակերպությունում կամ կառույցում մշտապես, ժամանակավորապես կամ հատուկ լիազորությամբ պաշտոն զբաղեցնող կամ ծառայություն իրականացնող կամ նշված կազմակերպության կամ կառույցի անունից հանդես գալու լիազորություն ունեցող անձ կամ իրավունք,

պարտականություն կամ պատասխանատվություն առաջացնող գործառույթներ իրականացնող անձ.

դ) միջազգային կամ վերաբերյալական միջազգային կազմակերպության ներկայացուցչական մարմնի կամ նման գործառույթ իրականացնող կառույցի ներկայացուցիչ.

ե) միջազգային դատարանում մշտապես, ժամանակավորապես կամ հատուկ լիազորությամբ պաշտոն զբաղեցնող կամ ծառայություն իրականացնող կամ դատարանի անունից հանդես գալու լիազորություն ունեցող անձ կամ իրավունք, պարտականություն կամ պատասխանատվություն առաջացնող գործառույթներ իրականացնող անձ.

զ) այլ պետության կամ միջազգային դատարանի երդվյալ ատենակալ.

20) *վիճակի խոցելիություն*՝ վիճակ, որում հայտնված անձը չունի իր համար ընդունելի այլընտրանք, քան ենթարկվելու իր նկատմամբ կատարվող չարաշահմանը.

21) *վստահությունը չարաշահելը*՝ որոշակի վարքագծով, խոստումներով կամ հանցագործությունից տուժածի հետ ունեցած միջանձնային հարաբերություններն օգտագործելով՝ հանցավորի կամ այլ անձի ապագա վարքագծի կամ ապագայում սպասվող փաստերի կամ իրադարձությունների կապակցությամբ անձին մոլորության մեջ գցելը.

22) *տևող հանցագործություն*՝ միևնույն հանցանքի տևական իրականացում, որն ավարտված է համարվում անձի բռնվելու, մեղայականով ներկայանալու կամ այլ հանգամանքների ուժով արարքը դադարելու պահից.

23) *փաստաթուղթ*՝ ցանկացած տեսակի կրիչի վրա գտնվող իրավաբանական նշանակություն ունեցող տեղեկատվություն:

Հոդված 2. Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսդրությունը

1. Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսդրությունը բաղկացած է սույն օրենսգրքից և Հայաստանի Հանրապետության իրավական այն ակտերից, որոնք քրեաիրավական նորմեր են պարունակում կամ նշանակություն ունեն քրեական օրենքը կիրառելու համար:

2. Հանցակազմ կամ պատիժ նախատեսող նորմերը կարող են կիրառվել միայն Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքում ընդգրկվելուց հետո:

Հոդված 3. Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսդրության խնդիրները

1. Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսդրության խնդիրներն են՝ օրենքով նախատեսված շահերի պաշտպանությունը հանցավոր ոտնձգություններից, հանցագործությունների կանխումը, հանցանք կատարած անձի պատասխանատվության արդարացիությունը, հասարակությունում նրա վերաինտեգրումը, վերասոցիալականացումը ապահովելը:

ԳԼՈՒԽ 2.

ՔՐԵԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԴՐՈՒԹՅԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐԸ

Հոդված 4. Օրինականության սկզբունքը

1. Ոչ ոք չի կարող ենթարկվել քրեական պատասխանատվության այն արարքի համար, որը կատարման պահին հանցանք չի համարվել:

2. Քրեական օրենքի Հատուկ մասի նորմերը անալոգիայով կիրառելն արգելվում է:

3. Սույն օրենսգրքի Ընդհանուր մասի նորմերը կարող են անալոգիայով կիրառվել, եթե դա չի վատթարացնում անձի վիճակը:

Հոդված 5. Անձնական պատասխանատվության սկզբունքը

1. Յուրաքանչյուր ֆիզիկական անձ ենթակա է քրեական պատասխանատվության միայն իր կատարած հանցանքի համար:

Հոդված 6. Ըստ մեղքի պատասխանատվության սկզբունքը

1. Քրեական պատասխանատվության ենթակա չէ այն ֆիզիկական անձը, որը սույն օրենսգրքով նախատեսված արարքը կատարել է առանց մեղքի կամ կատարել է անզգուշությամբ այն դեպքում, երբ օրենքը քրեական պատասխանատվություն է նախատեսում տվյալ արարքը միայն դիտավորությամբ կատարելու համար:

Հոդված 7. Արդարության և պատասխանատվության անհատականացման սկզբունքը

1. Հանցանք կատարած անձին քրեական պատասխանատվության, պատժի կամ քրեաիրավական ներգործության այլ միջոցների ենթարկելը կամ քրեական պատասխանատվությունից կամ պատժից ազատելը պետք է լինի արդարացի՝

ապահովելով ինչպես կիրառվող օրենսդրության, այնպես էլ պետական հակազդեցության համաչափությունը՝ կատարված հանցանքին, դա կատարելու հանգամանքներին, հանցավորի անձնավորությանը:

2. Արգելվում է անձին կրկին քրեական պատասխանատվության ենթարկել նույն հանցանքը կատարելու համար:

ԳԼՈՒԽ 3. ՔՐԵԱԿԱՆ ՕՐԵՆՔ

Հոդված 8. Քրեական օրենքի գործողությունը ժամանակի ընթացքում

1. Արարքի հանցավորությունը, պատժելիությունը և քրեաիրավական այլ հետևանքները որոշվում են դա կատարելու ժամանակ գործող քրեական օրենքով:

2. Սույն օրենսգրքով նախատեսված հանցանքը կատարելու ժամանակ է համարվում գործողությունը կամ անգործությունը կատարելու պահը՝ անկախ հետևանքները առաջանալու պահից:

3. Տևող հանցագործության դեպքում անձը ենթակա է պատասխանատվության բռնվելու, մեղայականով ներկայանալու կամ այլ հանգամանքների ուժով արարքը ավարտվելու պահին գործող քրեական օրենքով:

4. Հանցանքը հանցակցությամբ կատարելու դեպքում հանցակիցներից յուրաքանչյուրը ենթակա է պատասխանատվության իրեն վերապահված արարքը կատարելու պահին գործող քրեական օրենքով:

5. Եթե քրեական օրենքը փոփոխվել է քրեական օրենքով նախատեսված արարքը կատարելու ընթացքում, կիրառվում է արարքը ավարտվելու, դադարեցնելու կամ խափանելու պահին գործող օրենքը:

Հոդված 9. Քրեական օրենսդրության հետադարձ ուժը

1. Արարքի հանցավորությունը սահմանող, պատիժը խստացնող կամ հանցանք կամ քրեական օրենսդրությամբ նախատեսված արարք կատարած անձի վիճակն այլ կերպ վատթարացնող օրենսդրությունը հետադարձ ուժ չունի:

2. Արարքի հանցավորությունը լրիվ կամ մասնակիորեն վերացնող, պատիժը մեղմացնող օրենքը հետադարձ ուժ ունի, այսինքն՝ տարածվում է մինչև այդ իրավական ակտն ուժի մեջ մտնելը հանցանք կամ քրեական օրենսդրությամբ

նախատեսված արարք կատարած անձանց վրա, այդ թվում՝ նրանց, ովքեր կրում են պատիժը կամ կրել են, սակայն ունեն դատվածություն:

3. Արարքի հանցավորությունը լրիվ կամ մասնակիորեն վերացնող, պատիժը մեղմացնող օրենքը հետադարձ ուժ ունի:

4. Միջանկյալ քրեական օրենսդրությունը անձի կողմից հանցանք կատարելուց հետո ուժի մեջ մտած, սակայն մինչ իրավասու մարմնի կողմից անձին քրեական պատասխանատվության ենթարկելը կամ դատարանի կողմից դատավճիռ կամ դատական այլ ակտ կայացնելը ուժը կորցրած քրեական օրենսդրությունն է:

5. Պատասխանատվությունը մասնակիորեն մեղմացնող և միաժամանակ մասնակիորեն խստացնող օրենքը հետադարձ ուժ ունի միայն այն մասով, որը մեղմացնում է պատասխանատվությունը:

Հոդված 10. Քրեական օրենքի գործողությունը քրեական օրենքով նախատեսված արարքը Հայաստանի Հանրապետության տարածքում կատարելու դեպքում

1. Հայաստանի Հանրապետության տարածքում քրեական օրենքով նախատեսված արարք կատարած անձի քրեական պատասխանատվության հարցը լուծվում է Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքով:

2. Քրեական օրենքով նախատեսված արարքը համարվում է Հայաստանի Հանրապետության տարածքում կատարված, եթե դրա բաղկացուցիչ մասերից որևէ մեկն իրականացվել է Հայաստանի Հանրապետության տարածքում: Քրեական օրենքով նախատեսված արարքը համարվում է Հայաստանի Հանրապետության տարածքում կատարված նաև այն դեպքում, երբ Հայաստանի Հանրապետությունում գտնվելու ժամանակ անձը հանցակցել է Հայաստանի Հանրապետության տարածքից դուրս հանցանք կատարելուն:

3. Հայաստանի Հանրապետության տարածքում քրեական օրենքով նախատեսված արարքը կատարած օտարերկրյա դիվանագիտական, հյուպատոսական կամ միջազգային կազմակերպության համար սահմանված անձեռնմխելիությունից օգտվող անձի քրեական պատասխանատվության հարցը լուծվում է Հայաստանի Հանրապետության վավերացրած միջազգային պայմանագրերին համապատասխան:

4. Եթե անձը քրեական օրենքով նախատեսված արարքը կատարել է Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գտնվող այն վայրերում, որտեղ գործում է օտար պետության դիվանագիտական, հյուպատոսական կամ միջազգային կազմակերպության համար սահմանված անձեռնմխելիությունը, ապա նրա քրեական պատասխանատվության հարցը լուծվում է Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքով, բացառությամբ Հայաստանի Հանրապետության վավերացրած միջազգային պայմանագրերով նախատեսված դեպքերի:

Հոդված 11. Քրեական օրենքի գործողությունը Հայաստանի Հանրապետության նավերի կամ օդային սարքերի վրա քրեական օրենքով նախատեսված արարքը կատարելու համար

1. Օրինական կարգով Հայաստանի Հանրապետության դրոշի ներքո գտնվող կամ տարբերանշանը կրող քաղաքացիական նավի կամ թռիչքի մեջ գտնվող քաղաքացիական օդանավի կամ այլ թռչող սարքի վրա քրեական օրենքով նախատեսված արարք կատարած անձի քրեական պատասխանատվության հարցը, անկախ դրա գտնվելու վայրից, լուծվում է Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքով, եթե այլ բան նախատեսված չէ Հայաստանի Հանրապետության վավերացրած միջազգային պայմանագրերով:

2. Հայաստանի Հանրապետության ռազմական կամ կառավարական նավի կամ պետական օդանավի կամ այլ թռչող սարքի (ռազմական, ոստիկանական, մաքսային) վրա քրեական օրենքով նախատեսված արարք կատարած անձի քրեական պատասխանատվության հարցը, անկախ դրա գտնվելու վայրից, լուծվում է Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքով:

Հոդված 12. Քրեական օրենքի գործողությունը քրեական օրենքով նախատեսված արարքը Հայաստանի Հանրապետության տարածքից դուրս կատարելու դեպքում

1. Քրեական օրենքով նախատեսված արարքը Հայաստանի Հանրապետության տարածքից դուրս կատարած Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիների, այդ թվում՝ երկքաղաքացիություն ունեցող անձանց, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետությունում մշտապես բնակվող քաղաքացիություն չունեցող անձանց,

Հայաստանի Հանրապետությունում փախստականի կարգավիճակով բնակվող, ապաստան հայցող կամ ապաստան ստացած անձանց քրեական պատասխանատվության հարցը լուծվում է Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքով, եթե նրանց կատարած արարքը հանցանք է համարվում դրա կատարման վայրի պետության օրենսդրությամբ, և եթե նրանք այդ արարքի համար քրեական պատասխանատվության չեն ենթարկվել: Եթե քրեական օրենքով նախատեսված արարքը նշված անձանց կողմից կատարվել է որևէ պետության չպատկանող տարածքում, ապա այդ արարքը կատարած անձինք ենթակա են քրեական պատասխանատվության Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքով, եթե կատարված արարքի համար որպես պատիժ նախատեսված է ազատազրկում: Քրեական օրենքով նախատեսված արարքը Հայաստանի Հանրապետության տարածքից դուրս կատարած Հայաստանի Հանրապետությունում փախստականի կարգավիճակով բնակվող, ապաստան հայցող կամ ապաստան ստացած անձը ենթակա չէ քրեական պատասխանատվության, եթե առկա են «Փախստականների կարգավիճակի մասին» ՄԱԿ-ի կոնվենցիայի 31-րդ հոդվածի առաջին մասով նախատեսված պայմանները:

2. Հայաստանի Հանրապետության վավերացրած միջազգային պայմանագրերով սահմանված դեպքերում՝ քրեական օրենքով նախատեսված արարքը Հայաստանի Հանրապետության տարածքից դուրս կատարած Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիների, այդ թվում՝ երկքաղաքացիություն ունեցող անձանց, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետությունում մշտապես բնակվող քաղաքացիություն չունեցող անձանց, Հայաստանի Հանրապետությունում ապաստան հայցող, ապաստան ստացած կամ փախստականի կարգավիճակով բնակվող անձանց քրեական պատասխանատվության հարցը լուծվում է Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքով՝ անկախ արարքը կատարելու վայրի պետության տարածքում այն հանցանք դիտվելուց:

3. Քրեական օրենքով նախատեսված արարքը Հայաստանի Հանրապետության տարածքից դուրս կատարած և Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գտնվող օտարերկրյա քաղաքացիների և Հայաստանի Հանրապետությունում մշտապես չբնակվող, քաղաքացիություն չունեցող անձանց քրեական պատասխանատվության

հարցը լուծվում է Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքով, եթե նրանց կողմից կատարված արարքը Հայաստանի Հանրապետության վավերացրած միջազգային պայմանագրերով նախատեսված հանցանք է և եթե նրանք այդ արարքի համար քրեական պատասխանատվության չեն ենթարկվել:

4. Քրեական օրենքով նախատեսված արարքը Հայաստանի Հանրապետության տարածքից դուրս կատարած անձի քրեական պատասխանատվության հարցը լուծվում է Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքով, եթե կատարված արարքը ուղղված է Հայաստանի Հանրապետության շահերի, Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացու, այդ թվում՝ երկքաղաքացիություն ունեցող անձի, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետությունում մշտապես բնակվող քաղաքացիություն չունեցող անձի, Հայաստանի Հանրապետությունում ապաստան հայցող, ապաստան ստացած կամ փախստականի կարգավիճակով բնակվող անձի կամ իրավաբանական անձի իրավունքների և ազատությունների դեմ:

Հոդված 13. Հայաստանի Հանրապետության տարածքից դուրս անձի քրեական պատասխանատվության ենթարկվելու իրավական հետևանքները

1. Հայաստանի Հանրապետության տարածքից դուրս անձի քրեական պատասխանատվության ենթարկված լինելը հաշվի է առնվում Հայաստանի Հանրապետությունում նրան քրեական պատասխանատվության, պատժի ենթարկելիս, քրեական պատասխանատվությունից, պատժից ազատելիս:

2. Եթե կատարված հանցանքի համար անձն այլ պետության տարածքում կամ միջազգային դատարանի կողմից դատապարտվել է և ամբողջությամբ կրել է պատիժը, կամ ազատվել է քրեական պատասխանատվությունից կամ պատժից, ապա այդ արարքի համար նա Հայաստանի Հանրապետությունում այլևս քրեական պատասխանատվության կամ պատժի ենթարկվել չի կարող: Եթե կատարված հանցանքի համար անձը մասնակիորեն է կրել պատիժը կամ այն դեռևս չի կրել, ապա Հայաստանի Հանրապետությունում քրեական պատասխանատվության ենթարկվելիս պատժի կրած մասը հաշվակցվում է, իսկ այն պատժատեսակների պարագայում, որոնց հաշվակցումն անհնարին է՝ պատժի կրած մասը հաշվի է առնվում անձին քրեական պատասխանատվության ենթարկելիս: Հաշվակցման ենթակա է նաև այն

ժամանակահատվածը, որի ընթացքում անձը մինչ դատապարտվելը կամ պատժի կրման ուղարկվելը քրեադատավարական օրենսդրությանը համապատասխան պահվել է անազատության մեջ:

3. Օտարերկրյա պետության կամ միջազգային դատարանի կողմից սահմանված պատիժը Հայաստանի Հանրապետությունում կրող անձի նկատմամբ կիրառվում են պատժից ազատելու Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված հիմքերն ու պայմանները:

ԲԱԺԻՆ 2.

ՔՐԵԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

ԳԼՈՒԽ 4.

ՔՐԵԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՔԸ

Հոդված 14. Քրեական պատասխանատվության հիմքը

1. Քրեական պատասխանատվության հիմքը ինչպես ավարտված, այնպես էլ չավարտված հանցանք կատարելն է:

Հոդված 15. Քրեական պատասխանատվությունը հանցագործությունից տուժած անձի քրեական հայցի հիման վրա

1. Սույն օրենսգրքի հոդվածներ 166-ի առաջին մասով, 167-ի առաջին մասով, 168-ի առաջին մասով, 169-ի առաջին մասով, 170-ի առաջին մասով, 171-ով, 172-ով, 176-ի առաջին մասով, 177-ի առաջին մասով, 190-ի առաջին մասով, 191-ի առաջին մասով, 192-ով, 220-ի առաջին մասով, 221-ի առաջին մասով, 238-ի առաջին մասով, 239-ի առաջին մասով, 240-ի առաջին մասով, 241-ի առաջին մասով, 242-ի առաջին մասով, 244-ի առաջին մասով, 247-ի առաջին մասով, 248-ի առաջին մասով, 249-ի առաջին մասով, 250-ով, 251-ով, 327-ի առաջին մասով, 328-ի առաջին մասով նախատեսված հանցանք կատարած անձը կարող է ենթարկվել քրեական պատասխանատվության միայն հանցագործությունից տուժած անձի քրեական հայցի

հիման վրա, բացառությամբ քրեական դատավարության օրենսգրքով նախատեսված դեպքերի:

ԳԼՈՒԽ 5. ՀԱՆՑԱՆՔԸ ԵՎ ԴՐԱ ՀԱՏԿԱՆԻՇՆԵՐԸ

Հոդված 16. Հանցանքի հասկացությունը

1. Հանցանք է համարվում սույն օրենսգրքով նախատեսված, պատժի սպառնալիքով արգելված, հանցագործության սուբյեկտի կողմից մեղավորությամբ կատարված արարքը:

Հոդված 17. Հանցանքի տեսակները

1. Հանցանքները դասակարգվում են չորս խմբի՝ ոչ մեծ ծանրության, միջին ծանրության, ծանր և առանձնապես ծանր:

2. Ոչ մեծ ծանրության հանցանքներ են համարվում սույն օրենսգրքով նախատեսված այն արարքները, որոնց համար սույն օրենսգրքի Հատուկ մասով նախատեսված առավելագույն պատիժը չի գերազանցում երկու տարի ժամկետով ազատազրկումը կամ որոնց համար նախատեսված է ազատազրկման հետ չկապված պատիժ:

3. Միջին ծանրության հանցանքներ են համարվում սույն օրենսգրքով նախատեսված այն արարքները, որոնց համար սույն օրենսգրքի Հատուկ մասով նախատեսված առավելագույն պատիժը չի գերազանցում հինգ տարի ժամկետով ազատազրկումը:

4. Ծանր հանցանքներ են համարվում սույն օրենսգրքով նախատեսված այն արարքները, որոնց համար սույն օրենսգրքի Հատուկ մասով նախատեսված առավելագույն պատիժը չի գերազանցում տասը տարի ժամկետով ազատազրկումը:

5. Առանձնապես ծանր հանցանքներ են համարվում սույն օրենսգրքով նախատեսված այն արարքները, որոնց համար սույն օրենսգրքի Հատուկ մասով

նախատեսված է տասը տարուց ավելի ժամկետով ազատագրկում կամ ցմահ ազատագրկում:

Հոդված 18. Արարք

1. Սույն օրենսգրքով նախատեսված, պատժի սպառնալիքով արգելված արարքը կարող է դրսևորվել գործողությամբ կամ անգործությամբ:

2. Անգործությամբ կատարված արարքը քրեական պատասխանատվություն է առաջացնում, եթե անձի վրա իրավական ակտով դրված է եղել գործողություն կատարելու պարտականություն կամ այդ պարտականությունը բխել է նրա ստանձնած պարտավորությունից կամ բխել է օրենքով պաշտպանվող շահերը վտանգի ենթարկված կամ դրանց վնաս պատճառած իր նախորդ վարքագծից:

3. Անգործությամբ կատարված արարքը քրեական պատասխանատվություն է առաջացնում, եթե անձը տվյալ իրադրությունում կարող էր կատարել իր պարտականությունը:

Հոդված 19. Քրեական պատասխանատվության սուբյեկտը

1. Քրեական պատասխանատվության ենթակա է մեղսունակ ֆիզիկական անձը, ում տասնվեց տարին լրացած է եղել հանցանքը կատարելու պահին, ինչպես նաև իրավաբանական անձը:

2. Այն անձը, ում 14 տարին լրացած է եղել հանցանքը կատարելու պահին, ենթակա է քրեական պատասխանատվության սպանության (հոդվածներ 154-160), դիտավորությամբ առողջությանը ծանր կամ միջին ծանրության վնաս պատճառելու (հոդվածներ 165-169), մարդուն առևանգելու (հոդված 187), սեքսուալ բնույթի բռնի գործողությունների (հոդված 194), ավազակության (հոդված 237), ծանրացնող հանգամանքներով կողոպուտի (հոդված 238-ի երկրորդ և երրորդ մասեր), ծանրացնող հանգամանքներով գողության (հոդված 239-ի երկրորդ և երրորդ մասեր), շորթման (հոդված 243), ծանրացնող հանգամանքներով դիտավորությամբ գույքը ոչնչացնելու կամ վնասելու համար (հոդված 249-ի երկրորդ և երրորդ մասեր), խուլիգանության (հոդված 282), հրազեն, ռազմամթերք, պայթուցիկ նյութեր կամ պայթուցիկ սարքեր

հափշտակելու (հոդված 324), հրազեն, ռազմամթերք, պայթուցիկ նյութեր կամ պայթուցիկ սարքեր շորթելու (հոդված 325), թմրամիջոց, հոգեներգործուն (հոգեմետ) նյութ, դրանց խառնուրդ կամ դրանց համարժեք նյութ (անալոգ) հափշտակելու կամ շորթելու (հոդված 383) համար:

3. Եթե անձը հասել է սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասերով նախատեսված տարիքի, սակայն մտավոր զարգացման մեջ հետ մնալու հետևանքով ունակ չի եղել գիտակցելու իր արարքի հակահրավակականությունը կամ ղեկավարելու իր արարքը, ապա ենթակա չէ քրեական պատասխանատվության:

4. Եթե անձը հասել է սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասերով նախատեսված տարիքի, սակայն մտավոր զարգացման մեջ հետ մնալու հետևանքով ունակ չի եղել ամբողջությամբ գիտակցելու իր արարքի հակահրավակականությունը կամ ղեկավարելու իր արարքը, ապա պատիժ նշանակելիս դա հաշվի է առնվում որպես մեղմացնող հանգամանք:

Հոդված 20. Հանցագործության հատուկ սուբյեկտը

1. Հանցագործության հատուկ սուբյեկտը հանցանք կատարած այն անձն է, որը բացի ընդհանուր սուբյեկտի հատկանիշներից օժտված է սույն օրենսգրքի Հատուկ մասով սահմանված լրացուցիչ հատկանիշներով, որոնք հիմք են տալիս նրան պատասխանատվության ենթարկելու սույն օրենսգրքի Հատուկ մասով նախատեսված համապատասխան հանցագործության համար:

2. Եթե անձը այլ անձի ապօրինի արարքի հետևանքով է անհիմն հատուկ սուբյեկտի կարգավիճակ ստացել և կատարել է հատուկ սուբյեկտով հանցագործությունը, ապա ենթակա չէ քրեական պատասխանատվության հատուկ սուբյեկտով հանցագործության համար:

3. Անձը ենթակա չէ քրեական պատասխանատվության հատուկ սուբյեկտով հանցագործության համար նաև այն դեպքում, երբ հատուկ սուբյեկտի հատկանիշներով օժտված է եղել նախքան հանցանքի կատարումը, սակայն հանցանքի կատարման պահին այդ հատկանիշ(ներ)ը բացակայել են:

4. Եթե անձն իր ապօրինի արարքների հետևանքով անհիմն հատուկ սուբյեկտի կարգավիճակ է ստացել և կատարել է հատուկ սուբյեկտով հանցագործություն, ապա

ենթակա է քրեական պատասխանատվության հատուկ սուբյեկտով հանցագործության համար:

5. Եթե անձն իր և այլ անձի համատեղ ապօրինի արարքների հետևանքով անհիմն հատուկ սուբյեկտի կարգավիճակ է ստացել և կատարել է հատուկ սուբյեկտով հանցագործություն, ապա ենթակա է քրեական պատասխանատվության հատուկ սուբյեկտով հանցագործության համար:

Հոդված 21. Մեղսունակություն

1. Մեղսունակությունը անձի՝ հանցանքը կատարելու պահին իր արարքի հակահրավակականությունը գիտակցելու և այն ղեկավարելու ունակությունն է:

Հոդված 22. Սահմանափակ մեղսունակություն

1. Մեղսունակ անձը, որը հանցանքը կատարելիս հոգեկան առողջության խնդիրների հետևանքով ամբողջությամբ չի գիտակցել իր արարքի հակահրավակականությունը կամ ամբողջությամբ չի կարողացել ղեկավարել իր արարքը, ենթակա է քրեական պատասխանատվության:

2. Սահմանափակ մեղսունակությունը, որպես մեղմացնող հանգամանք, հաշվի է առնվում պատիժ նշանակելիս և կարող է հիմք հանդիսանալ պատժի հետ միաժամանակ անձի նկատմամբ բժշկական բնույթի հարկադրանքի միջոց նշանակելու համար:

Հոդված 23. Մեղքը

1. Քրեական պատասխանատվության ենթակա է այն անձը, որը սույն օրենսգրքով նախատեսված պատժի սպառնալիքով արգելված արարքը կատարել է մեղավորությամբ:

2. Սույն օրենսգրքով նախատեսված պատժի սպառնալիքով արգելված արարքը համարվում է մեղավորությամբ կատարված, եթե այն կատարողը գիտակցել է իր արարքի հակահրավակականությունը կամ թեև չի գիտակցել, բայց կարող էր գիտակցել:

3. Սույն օրենսգիրքը հիմնվում է արարքի հակահրավակականությունը գիտակցելու կամ դա գիտակցելու կարողության կանխավարկածի վրա:

Հոդված 24. Դիտավորություն և անզգուշություն

1. Հանցանքի սուբյեկտիվ կողմը կարող է դրսևորվել դիտավորությամբ կամ անզգուշությամբ:

2. Անզգուշությամբ կատարված արարքը հանցանք է, եթե սույն օրենսգրքի Հատուկ մասում դա նախատեսված է:

Հոդված 25. Հանցանքը դիտավորությամբ կատարելը

1. Հանցանքը համարվում է դիտավորությամբ կատարված, եթե անձը գիտակցում է իր արարքի այն փաստական հանգամանքները, որոնք տվյալ հանցակազմի հատկանիշ են:

2. Դիտավորությունը լինում է ուղղակի կամ անուղղակի:

3. Հանցանքը համարվում է ուղղակի դիտավորությամբ կատարված, եթե անձը գիտակցում է իր արարքի այն փաստական հանգամանքները, որոնք հանցակազմի հատկանիշ են և այդ արարքը կատարելը նրա նպատակն է կամ նպատակին հասնելու միջոց:

4. Հանցանքը համարվում է անուղղակի դիտավորությամբ կատարված, եթե անձը գիտակցում է իր արարքի այն փաստական հանգամանքները, որոնք հանցակազմի հատկանիշ են ու թեև այդ արարքը կատարելը և տվյալ հանցանքն իրականացնելը նրա նպատակը չէ, այնուամենայնիվ կատարում է դա:

5. Եթե օրենքը հանցագործության ավարտը կապում է վտանգավոր հետևանքների առաջացման հետ, ապա հանցանքը համարվում է ուղղակի դիտավորությամբ կատարված, եթե այդ հետևանքները անձի նպատակն են եղել կամ նպատակին հասնելու միջոց կամ նա նախատեսել է դրանց առաջացման անխուսափելիությունը:

6. Եթե օրենքը հանցագործության ավարտը կապում է վտանգավոր հետևանքների առաջացման հետ, ապա հանցանքը համարվում է անուղղակի դիտավորությամբ կատարված, եթե այդ հետևանքները անձի նպատակը չեն եղել, սակայն նա

նախատեսել է դրանց առաջացման իրական հնարավորությունը և նրա համար միևնույն է եղել՝ դրանք կառաջանան, թե ոչ:

7. Եթե անձը նախատեսել է մեկից ավելի հանցավոր հետևանքներից որևէ մեկի առաջացման հնարավորությունը և նրա համար միևնույն է եղել թե որ հետևանքը կառաջանա, ապա արարքը որակվում է ըստ փաստացի առաջացած հետևանքի: Եթե որևէ հետևանք չի առաջանում, ապա արարքը որակվում է որպես դիտավորության մեջ ընդգրկված, տվյալ իրադրությունում հնարավոր ամենաթեթև հանցագործության փորձ:

8. Դիտավորյալ հանցագործության՝ սույն օրենսգրքով նախատեսված ծանրացնող հանգամանքները մեղսագրվում են անձին միայն այն դեպքում, երբ նա գիտակցել է այդ հանգամանքները:

9. Եթե դիտավորյալ հանցագործության ծանրացնող հանգամանք է նախատեսված անզգուշությամբ հանրորեն վտանգավոր հետևանքներ առաջացնելը, ապա դա անձին մեղսագրվում է այն դեպքում, երբ առկա է անզգուշությունը: Այդ դեպքում հանցանքը համարվում է դիտավորությամբ կատարված:

Հոդված 26. Հանցանքն անզգուշությամբ կատարելը

1. Անզգուշությունը դրսևորվում է հանցավոր ինքնավստահությամբ կամ հանցավոր անփութությամբ:

2. Հանցանքը համարվում է հանցավոր ինքնավստահությամբ կատարված, եթե անձը, նախատեսում է իր արարքի վտանգավոր հետևանքների առաջացման հնարավորությունը, սակայն առանց բավարար հիմքերի համոզված է լինում, որ տվյալ դեպքում դրանք կկանխվեն:

3. Հանցանքը համարվում է հանցավոր անփութությամբ կատարված, եթե անձը չի նախատեսում իր արարքի վտանգավոր հետևանքների առաջացման հնարավորությունը, թեև տվյալ իրադրությունում պարտավոր էր և կարող էր նախատեսել: Հանցանքը համարվում է անփութությամբ կատարված նաև սույն օրենսգրքի 28-րդ հոդվածի վեցերորդ մասով նախատեսված պայմանների առկայության դեպքում:

Հոդված 27. Ալկոհոլի, թմրամիջոցների, հոգեներգործուն (հոգեմետ), թունավոր կամ այլ թմրեցնող նյութերի, դրանց խառնուրդների կամ դրանց համարժեք նյութի (անալոգի) ազդեցության հետևանքով հարբածության (ոչ սթափ) վիճակում քրեական օրենսգրքով նախատեսված, պատժի սպառնալիքով արգելված արարքը կատարած անձի քրեական պատասխանատվությունը

1. Ալկոհոլի, թմրամիջոցների, հոգեներգործուն (հոգեմետ), թունավոր կամ այլ թմրեցնող նյութերի, դրանց խառնուրդների կամ դրանց համարժեք նյութի (անալոգի) ազդեցության հետևանքով հարբածության (ոչ սթափ) վիճակում հանցանք կատարած անձը ենթակա է քրեական պատասխանատվության:

2. Ֆիզիկական կամ հոգեկան հարկադրանքով, խաբեությամբ, ինչպես նաև անձի կամքին հակառակ կամ նրա կամքն անտեսելով հարբածության (ոչ սթափ) վիճակի հասցված լինելը հանցանք կատարած անձի պատասխանատվությունն ու պատիժը մեղմացնող հանգամանք է: Եթե նույն եղանակներով հարբածության (ոչ սթափ) վիճակի հասցված անձը զրկվել է իր արարքի հակաիրավականությունը գիտակցելու կամ իր արարքը ղեկավարելու հնարավորությունից, ապա ենթակա չէ քրեական պատասխանատվության:

3. Հարբածության (ոչ սթափ) վիճակ է համարվում Հայաստանի Հանրապետության վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ օրենսգրքով սահմանված ոչ սթափ վիճակը:

Հոդված 28. Սխալը արարքի փաստական հանգամանքների մեջ

1. Եթե դիտավորությամբ հանցանք կատարող անձը կարծում է, թե իր արարքում առկա է օրենքով նախատեսված ծանրացնող հանգամանք, սակայն դա բացակայում է, ապա արարքը որակվում է որպես ծանրացնող հանգամանքով հանցագործության փորձ: Եթե դիտավորությամբ հանցանք կատարող անձը կարծում է, թե իր արարքում առկա չէ օրենքով նախատեսված ծանրացնող հանգամանք, սակայն դա առկա է, ապա արարքը որակվում է որպես առանց ծանրացնող հանգամանքի հանցագործություն:

2. Եթե անձը կարծում է, թե իր արարքում առկա են սույն օրենսգրքի միևնույն հոդվածի միևնույն մասի տարբեր կետերով նախատեսված ծանրացնող հանգամանքներ, սակայն դրանցից մեկը կամ մի քանիսն առկա չեն, ապա արարքը

որակվում է որպես այն ծանրացնող հանգամանքով (հանգամանքներով) ավարտված հանցագործություն, որն առկա է անձի արարքում: Այդ դեպքում անձի դիտավորության մեջ ընդգրկված այն ծանրացնող հանգամանքները, որոնք արարքում բացակայում են, հաշվի են առնվում պատիժ նշանակելիս:

3. Եթե անձի դիտավորությունը ուղղված է խիստ պաշտպանվող օբյեկտը վնասելուն, սակայն իրականում վնասվում է մեղմ պաշտպանվող օբյեկտ, ապա արարքը որակվում է որպես դիտավորության մեջ ընդգրկված հանցագործության փորձ: Եթե սխալմամբ վնաս է պատճառվում համարժեք օբյեկտի, ապա արարքը որակվում է ըստ փաստացի առաջացած հետևանքի:

4. Եթե անձի դիտավորությունն ուղղված է մեղմ պաշտպանվող օբյեկտը վնասելուն, սակայն իրականում վնասվում է խիստ պաշտպանվող օբյեկտ, ապա արարքը որակվում է որպես դիտավորության մեջ ընդգրկված հանցագործություն:

5. Եթե անձը կատարում է արարք, սակայն իր դիտավորության մեջ ընդգրկված վտանգավոր հետևանքներն առաջանում են ոչ թե նրա արարքից, այլ ուրիշ պատճառներով, ապա նա ենթակա է քրեական պատասխանատվության իր դիտավորության մեջ ընդգրկված հանցագործության փորձի համար:

6. Եթե բացի անձի դիտավորության մեջ ընդգրկվածից առաջանում են նաև այլ հետևանքներ, ապա անձն այդ հետևանքների համար պատասխանատվության է ենթարկվում միայն այն դեպքում, երբ դրանց նկատմամբ առկա է անզգուշություն:

7. Եթե անձը չի գիտակցում իր արարքի փաստական հանգամանքները, սակայն կարող էր գիտակցել, ապա ենթակա է պատասխանատվության հանցանքն անզգուշությամբ կատարելու համար, եթե դա սույն օրենսգրքով նախատեսված է:

ԳԼՈՒԽ 6.

ՔՐԵԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆԸ ԲԱՑԱՌՈՂ ՀԱՆԳԱՄԱՆՔՆԵՐ

Հոդված 29. Անմեղսունակություն

1. Անմեղսունակության վիճակում սույն օրենսգրքով նախատեսված արարք կատարած անձը ենթակա չէ քրեական պատասխանատվության:

2. Անմեղսունակ է համարվում այն անձը, որը սույն օրենսգրքով նախատեսված արարքը կատարելու պահին հոգեկան առողջության խնդիրների հետևանքով չի գիտակցել իր արարքի հակահրավակականությունը կամ չի ղեկավարել այն:

Հոդված 30. Առանց մեղքի վնաս պատճառելը

1. Սույն օրենսգրքով նախատեսված, պատժի սպառնալիքով արգելված արարք կատարած անձը ենթակա չէ քրեական պատասխանատվության նաև այն դեպքում, երբ չի նախատեսել իր արարքի վտանգավոր հետևանքների առաջացման հնարավորությունը, և տվյալ իրադրությունում պարտավոր չէր կամ չէր կարող նախատեսել:

Հոդված 31. Քրեական օրենքով պաշտպանվող շահերին վնաս պատճառելը նյարդահոգեկան ծանրաբեռնվածության վիճակում

1. Քրեական պատասխանատվության ենթակա չէ այն անձը, որը նախատեսել է իր գործողության (անգործության)՝ վտանգավոր հետևանքների առաջացման հնարավորությունը, չի ցանկացել դրանց առաջացումը, բայց նյարդահոգեկան ծանրաբեռնվածության հետևանքով չէր կարող կանխել դրանց առաջացումը:

2. Եթե անձը, նախատեսելով վտանգավոր հետևանքների առաջացման հնարավորությունը, նյարդահոգեկան ծանրաբեռնվածության հետևանքով չի կարողացել կանխել դրանք, սակայն ինքն է դրել իրեն այդ վիճակի մեջ կամ տվյալ իրադրությունում, նախատեսելով վտանգավոր հետևանքների առաջացման հնարավորությունը, կարող էր ձեռնպահ մնալ գործողությունը կամ անգործությունը կատարելուց, ապա ենթակա է քրեական պատասխանատվության:

Հոդված 32. Անհրաժեշտ պաշտպանություն

1. Քրեական պատասխանատվության ենթակա չէ այն անձը, որը արարքը կատարել է անհրաժեշտ պաշտպանության վիճակում, այսինքն՝ պաշտպանվողի կամ այլ անձի կյանքը, առողջությունը, իրավունքները, ազատությունները, օրինական շահերը, հասարակության կամ պետության շահերը սույն օրենսգրքով նախատեսված հակահրավակական ոտնձգությունից կամ դրա իրական սպառնալիքից՝ ոտնձգություն

կատարողին վնաս պատճառելու միջոցով պաշտպանելիս, եթե թույլ չի տրվել անհրաժեշտ պաշտպանության սահմանազանցում:

2. Անհրաժեշտ պաշտպանության իրավունքն անձին է պատկանում՝ անկախ հակաիրավական ոտնձգությունից խուսափելու կամ այլ անձանց կամ պետական մարմինների օգնությանը դիմելու հնարավորությունից, ինչպես նաև անկախ անձի մասնագիտական կամ այլ հատուկ պատրաստվածությունից կամ պաշտոնեական դիրքից:

3. Անհրաժեշտ պաշտպանության սահմանազանցում է համարվում դիտավորությամբ ոտնձգողին այնպիսի վնաս պատճառելը, որը համաչափ չէ հակաիրավական ոտնձգության բնույթին և վտանգավորությանը և չի բխում պաշտպանվելու անհարաժեշտությունից:

4. Անհրաժեշտ պաշտպանության սահմանազանցում չի համարվում հակաիրավական ոտնձգություն կատարողին դիտավորությամբ կյանքից զրկելը, եթե տվյալ իրավիճակում ոտնձգությունից պաշտպանվելը հնարավոր չէր ավելի թեթև վնաս պատճառելով կամ պաշտպանվելու այլ միջոցներ չկային կամ պաշտպանվողը տվյալ իրադրությունում չի գիտակցել և չէր կարող գիտակցել դրանց առկայությունը:

5. Անհրաժեշտ պաշտպանության սահմանազանցմամբ արարքը հանցագործություն է, եթե նախատեսված է սույն օրենսգրքի Հատուկ մասով:

6. Եթե տվյալ իրավիճակում պաշտպանվողը վախի, հուզմունքի, սթրեսի կամ այլ օբյեկտիվ կամ սուբյեկտիվ գործոնների հետևանքով չի գիտակցել և չէր կարող գիտակցել, որ հակաիրավական ոտնձգությունը կամ դրա իրական սպառնալիքը բացակայում են, ապա վնաս պատճառող արարքը համարվում է անհրաժեշտ պաշտպանության վիճակում կատարված: Եթե պաշտպանվողը տվյալ իրադրությունում կարող էր գիտակցել, որ հակաիրավական ոտնձգությունը բացակայում է, ապա նա պատասխանատվության է ենթակա անզգուշությամբ վնաս պատճառելու համար: Եթե նշված իրադրություններում պաշտպանվողը թույլ է տվել անհրաժեշտ պաշտպանության սահմանազանցում, ապա ենթակա է քրեական պատասխանատվության անհրաժեշտ պաշտպանության սահմանազանցմամբ հանցանք կատարելու համար:

7. Անհրաժեշտ պաշտպանության իրավիճակը բացակայում է, եթե տեղի է ունեցել անհրաժեշտ պաշտպանության պրովոկացիա: Անհրաժեշտ պաշտպանության պրովոկացիան այն իրավիճակն է, երբ անձին վնաս պատճառելու նպատակով, պաշտպանվողը վերջինիս դրդում է հակաիրավական ոտնձգություն կատարելուն:

Հոդված 33. Հակաիրավական ոտնձգություն կատարած անձին բռնելիս վնաս պատճառելը

1. Քրեական պատասխանատվության ենթակա չէ այն անձը, որը սույն օրենսգրքով նախատեսված հակաիրավական ոտնձգություն կատարած անձին վնաս է պատճառել՝ նրան իրավասու մարմիններին հանձնելու կամ նոր հակաիրավական արարքը կանխելու նպատակով բռնելիս, եթե բացակայում են բռնելու այլ՝ վնաս պատճառելու հետ չկապված միջոցները կամ դրանց առկայությունը չի գիտակցվում և չէր կարող գիտակցվել բռնողի կողմից և դրա համար անհրաժեշտ միջոցների սահմանների անցում թույլ չի տրվել:

2. Սույն օրենսգրքով նախատեսված հակաիրավական ոտնձգություն կատարած անձին բռնելու համար անհրաժեշտ միջոցների սահմանազանցում է համարվում բռնելու միջոցների անհամապատասխանությունը արարքի և դա կատարող անձի վտանգավորությանը, ինչպես նաև բռնելու հանգամանքներին, որոնց հետևանքով անձին դիտավորությամբ պատճառվել է այնպիսի վնաս, որը պայմանավորված չի եղել բռնելու անհրաժեշտությամբ:

3. Սույն օրենսգրքով նախատեսված հակաիրավական ոտնձգություն կատարած անձին բռնելու համար անհրաժեշտ միջոցների սահմանազանցմամբ արարքը հանցագործություն է, եթե հատկապես նախատեսված է սույն օրենսգրքի Հատուկ մասով:

4. Եթե վախի, սթրեսի, այլ օբյեկտիվ կամ սուբյեկտիվ գործոնների ազդեցության ներքո բռնողը չի գիտակցել, որ ոտնձգությունը հակաիրավական չէ կամ կատարվել է ոչ այդ անձի կողմից, ապա նման իրավիճակը հավասարեցվում է սույն օրենսգրքով նախատեսված հակաիրավական ոտնձգություն կատարած անձին բռնելիս վնաս պատճառելու իրավիճակին: Եթե բռնողը տվյալ իրադրությունում կարող էր գիտակցել, որ ոտնձգությունը հակաիրավական չէ կամ կատարվել է ոչ այդ անձի կողմից, ապա

նա պատասխանատվության է ենթակա անզգուշությամբ վնաս պատճառելու համար: Եթե տվյալ իրադրությունում անձը թույլ է տվել սույն օրենսգրքով նախատեսված հակաիրավական ոտնձգություն կատարած անձին բռնելու համար անհրաժեշտ միջոցների սահմանազանցում, ապա ենթակա է քրեական պատասխանատվության հակաիրավական ոտնձգություն կատարած անձին բռնելու համար անհրաժեշտ միջոցների սահմանազանցմամբ հանցանք կատարելու համար:

5. Սույն օրենսգրքով նախատեսված հակաիրավական ոտնձգություն կատարած անձին բռնելու իրավունք, դրա համար լիազորված անձանցից բացի, ունի նաև յուրաքանչյուր անձ:

Հոդված 34. Ծայրահեղ անհրաժեշտություն

1. Հանցագործություն չի համարվում քրեական օրենքով պաշտպանվող շահերին վնաս պատճառելը ծայրահեղ անհրաժեշտության վիճակում, այսինքն՝ տվյալ անձի կամ այլ անձանց կյանքին, առողջությանը, իրավունքներին, ազատություններին կամ օրինական շահերին, հասարակության կամ պետության շահերին անմիջականորեն սպառնացող վտանգը վերացնելու համար, եթե այդ վտանգը չէր կարելի վերացնել այլ միջոցներով, և թույլ չի տրվել ծայրահեղ անհրաժեշտության սահմանների անցում:

2. Ծայրահեղ անհրաժեշտության սահմանազանցում է համարվում դիտավորությամբ այնպիսի վնաս պատճառելը, որն ակնհայտորեն չի համապատասխանում սպառնացող վտանգի բնույթին ու աստիճանին և վտանգը վերացնելու հանգամանքներին, եթե քրեական օրենքով պաշտպանվող շահերին պատճառվել է կանխված վնասի համեմատությամբ հավասար կամ ավելի մեծ վնաս:

3. Ծայրահեղ անհրաժեշտության սահմանազանցումը բացակայում է, եթե կանխված վնասի համեմատությամբ հավասար կամ ավելի մեծ վնաս է պատճառվել անձի կամ նրա մերձավորի կյանքին կամ առողջությանը անմիջական վտանգ սպառնալու դեպքում: Այս դրույթը չի վերաբերում այն անձանց, ում մասնագիտական պարտականությունների մեջ է մտնում այլ անձանց կյանքի, առողջության, իրավունքների, հասարակության կամ պետության շահերի պաշտպանությունը:

4. Ծայրահեղ անհրաժեշտության վիճակը բացակայում է, եթե վտանգը ստեղծվել է այն կանխող անձի կողմից կատարած արարքի հետևանքով: Այս դեպքում վտանգի

կանխամանն ուղղված նրա ջանքերը հաշվի են առնվում որպես պատիժը մեղմացնող հանգմանք:

5. Եթե ծայրահեղ անհրաժեշտության վիճակում վնաս պատճառող անձին չի հաջողվում կանխել սպառնացող վտանգը, ապա վերջինս ենթակա է քրեական պատասխանատվության անզգուշությամբ վնաս պատճառելու համար, եթե նա կարող էր գիտակցել, որ իր կողմից ձեռնարկված միջոցները բավարար չեն վտանգը կանխելու համար:

6. Ծայրահեղ անհրաժեշտության իրավիճակը բացակայում է, եթե տեղի է ունեցել ծայրահեղ անհրաժեշտության պրովոկացիա: Ծայրահեղ անհրաժեշտության պրովոկացիան այն իրավիճակն է, երբ օրենքով պաշտպանվող շահերին վնաս պատճառելու նպատակով անձն իր արարքով վտանգ է ստեղծում օրենքով պաշտպանվող այլ շահերի համար, այնուհետև վնաս պատճառում օրենքով պաշտպանվող շահերին՝ իբրև թե ծայրահեղ անհրաժեշտության վիճակում գտնվելով:

Հոդված 35. Անհաղթահարելի ուժ, ֆիզիկական կամ հոգեկան հարկադրանք

1. Հանցագործություն չի համարվում քրեական օրենքով պաշտպանվող շահերին վնաս պատճառելը անհաղթահարելի ուժի ազդեցության ներքո:

2. Հանցագործություն չի համարվում քրեական օրենքով պաշտպանվող շահերին վնաս պատճառելը ֆիզիկական կամ հոգեկան հարկադրանքի ազդեցությամբ, եթե դրա հետևանքով անձը չէր կարող գիտակցել կամ ղեկավարել իր արարքը:

3. Քրեական պատասխանատվության հարցն այն դեպքերում, երբ քրեական օրենքով պաշտպանվող շահերին վնաս է պատճառվում հոգեկան, ինչպես նաև ֆիզիկական այնպիսի հարկադրանքի ազդեցությամբ, որն անձին չի զրկում իր արարքը ղեկավարելու հնարավորությունից, լուծվում է՝ հաշվի առնելով սույն օրենսգրքի 34-րդ հոդվածի դրույթները:

4. Անձը չի կարող ազատվել քրեական պատասխանատվությունից սույն հոդվածով նախատեսված հիմքով, եթե օրենքով պաշտպանվող շահերին վնաս պատճառելու նպատակով ինքն է ստեղծել անհաղթահարելի ուժ կամ մեկ ուրիշին դրդել է իր նկատմամբ ֆիզիկական կամ հոգեկան հարկադրանք իրականացնելու՝ հետագայում

իր կողմից օրենքով պաշտպանվող շահերին վնաս պատճառելը անհաղթահարելի ուժի կամ ֆիզիկական կամ հոգեկան հարկադրանքի ազդեցությամբ արադարացնելու համար:

Հոդված 36. Հիմնավորված ռիսկ

1. Հանցագործություն չի համարվում քրեական օրենքով պաշտպանվող շահերին վնաս պատճառելն անձի, հասարակության կամ պետության համար օգտակար, իրավաչափ նպատակի հասնելու համար գործադրված հիմնավորված ռիսկի ժամանակ:

2. Ռիսկը համարվում է հիմնավորված, եթե հիշյալ նպատակին չէր կարելի հասնել առանց ռիսկի դիմելու և ռիսկի դիմած անձն անհրաժեշտ միջոցներ է ձեռնարկել քրեական օրենքով պաշտպանվող շահերին վնաս պատճառելը կանխելու համար:

3. Ռիսկը հիմնավորված չի համարվում, եթե դա ակնհայտորեն զուգորդված է եղել այլ անձի (անձանց) զոհվելու վտանգով, էկոլոգիական կամ հասարակական աղետի սպառնալիքով:

Հոդված 37. Մասնագիտական գործառույթների իրականացումը

1. Հանցագործություն չի համարվում քրեական օրենքով պաշտպանվող շահերին վնաս պատճառելն ի կատարումն անձի մասնագիտական գործառույթների, եթե պահպանվել են այդ մասնագիտական գործառույթների իրականացման համար իրավական ակտերով սահմանված պահանջները:

Հոդված 38. Սպորտային ռիսկը

1. Հանցագործություն չի համարվում արհեստավարժ մարզամրցման կամ մարզումների ընթացքում դրա մասնակցի կողմից քրեական օրենքով պաշտպանվող շահերին վնաս պատճառելը, եթե նա պահպանել է տվյալ մարզատեսակի համար սահմանված կանոնները:

2. Տվյալ մարզատեսակի համար սահմանված կանոնները դիտավորությամբ խախտելու հետևանքով քրեական օրենքով պաշտպանվող շահերին դիտավորությամբ վնաս պատճառած անձը ենթակա է քրեական պատասխանատվության:

Հոդված 39. Օրենքի կամ իրավական այլ ակտերի պահանջները կատարելը

1. Հանցագործություն չի համարվում օրենքով պաշտպանվող շահերին վնաս պատճառելն այն անձի կողմից, ով կատարել է օրենքով կամ իրավական այլ ակտերով թույլատրվող արարք կամ օրենքով կամ իրավական այլ ակտերով իր վրա դրված պարտականություններ, եթե պահպանվել են այդ պարտականությունները կատարելու կամ լիազորություններն իրականացնելու՝ օրենքով կամ իրավական այլ ակտերով սահմանված պայմանները:

Հոդված 40. Հրաման կամ կարգադրություն կատարելը

1. Հանցագործություն չի համարվում քրեական օրենքով պաշտպանվող շահերին վնաս պատճառելն այն անձի կողմից, ով գործել է ի կատարումն իր համար պարտադիր՝ սահմանված կարգով արձակված հրամանի կամ կարգադրության: Այդպիսի վնաս պատճառելու համար պատասխանատվություն է կրում հանցավոր հրաման կամ կարգադրություն արձակած անձը:

2. Եթե անձը գիտակցել է հրամանի կամ կարգադրության հանցավոր բնույթը կամ չի գիտակցել, սակայն կարող էր գիտակցել, և կատարել է դա, ապա ենթակա է քրեական պատասխանատվության:

3. Ակնհայտ հանցավոր հրամանը կամ կարգադրությունը չկատարելը բացառում է քրեական պատասխանատվությունը:

Հոդված 41. Օպերատիվ-հետախուզական գործունեություն իրականացնող մարմինների հետ գաղտնի հիմունքներով համագործակցություն իրականացնելը

1. Հանցագործություն չի համարվում քրեական օրենքով պաշտպանվող շահերին վնաս պատճառելն այն անձի կողմից, ով օրենքով սահմանված կարգով համագործակցել է օպերատիվ-հետախուզական գործունեություն իրականացնող մարմինների հետ՝ հանցագործությունը բացահայտելուն, կանխելուն կամ ապացույցներ ձեռք բերելուն աջակցելու նպատակով տրված հանձնարարության սահմաններում, եթե այդ նպատակին հասնելու համար վնաս պատճառելու հետ չկապված միջոցները բացակայում են:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասում նշված անձը ենթակա է քրեական պատասխանատվության մարդու դեմ ուղղված ավարտված ծանր կամ առանձնապես ծանր հանցանք կատարելու դեպքում:

3. Եթե սույն հոդվածի առաջին մասով նշված անձը մասնակցել է հանցավոր կամ ահաբեկչական կազմակերպությանը կամ օրենքով չնախատեսված զինված միավորմանը կամ հանցանքը կատարել է հանցավոր կազմակերպության կազմում, որը սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի հոդվածի մասով նախատեսված է որպես ծանրացնող հանգամանք, և այդ ծանրացնող հանգամանքի շնորհիվ է հանցանքը համարվում առանձնապես ծանր, կամ, եթե նրա կողմից կատարված հանցանքը առանձնապես ծանր է համարվում «առանձնապես խոշոր» չափով կատարած լինելու հատկանիշով, ապա դրանք սույն հոդվածի առաջին մասում նշված անձին չեն մեղաազարկում:

ԳԼՈՒԽ 7. ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅԱՆ ՓՈՒԼԵՐԸ

Հոդված 42. Ավարտված և չավարտված հանցագործություններ

1. Դիտավորյալ հանցագործությունը կարող է անցնել երեք փուլ՝ հանցագործության նախապատրաստություն, հանցափորձ և ավարտված հանցագործություն:

2. Հանցագործության նախապատրաստությունը և հանցափորձը համարվում են չավարտված հանցագործություններ:

3. Դիտավորյալ հանցագործությունը համարվում է ավարտված, եթե պարունակում է հանցավորի դիտավորության մեջ ընդգրկված հանցակազմի բոլոր հատկանիշները:

4. Հանցագործության նախապատրաստությունը և հանցափորձը որակվում են սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի նույն հոդվածով, ինչ ավարտված հանցագործությունը՝ հղում կատարելով սույն օրենսգրքի 43-րդ կամ 44-րդ հոդվածների վրա:

Հոդված 43. Հանցագործության նախապատրաստություն

1. Հանցագործության նախապատրաստություն է համարվում դիտավորությամբ հանցանք կատարելու համար գործիք կամ միջոց ձեռք բերելը, գործիքը կամ միջոցը հարմարեցնելը կամ դիտավորությամբ այլ պայմաններ ստեղծելը, եթե անձը իր կամքից անկախ հանգամանքներով չի կարողանում սկսել դիտավորության մեջ ընդգրկված հանցանքի օբյեկտիվ կողմի կատարումը:

2. Եթե դիտավորությամբ հանցանք կատարելու համար գործիք կամ միջոց ձեռք բերելը, գործիքը կամ միջոցը հարմարեցնելը կամ դիտավորությամբ այլ պայմաններ ստեղծելը այլ ավարտված հանցագործության հատկանիշներ են պարունակում, ապա արարքը որակվում է հանցագործությունների համակցությամբ:

Հոդված 44. Հանցափորձը և դրա տեսակները

1. Հանցափորձ է համարվում դիտավորյալ այն գործողությունը կամ անգործությունը, որն անմիջականորեն ուղղված է հանցանք կատարելուն և պարունակում է սույն օրենսգրքի Հատուկ մասով նախատեսված հանցակազմի հատկանիշներ, սակայն անձի դիտավորության մեջ ընդգրկված հանցագործությունը նրա կամքից անկախ հանգամանքներով չի իրագործվում՝ տվյալ հանցակազմի որևէ հատկանիշի բացակայության հետևանքով:

2. Եթե հանցափորձի ժամանակ հանցավորի դիտավորության մեջ ընդգրկված վնասից ավելի փոքր վնաս է պատճառվում, քան ընդգրկված էր դիտավորության մեջ, ապա դա կլանվում է անձի դիտավորության մեջ:

3. Եթե հանցափորձն իրականացնելիս հանցավորի դիտավորության մեջ ընդգրկված օբյեկտին անզգուշությամբ ավելի մեծ վնաս է պատճառվում, քան ընդգրկված էր դիտավորության մեջ կամ անզգուշությամբ կամ անուղղակի դիտավորությամբ վնաս է պատճառվում մեկ այլ օբյեկտի, ապա արարքը որակվում է հանցագործությունների համակցությամբ:

4. Հանցափորձը լինում է ավարտված և չավարտված:

5. Հանցափորձը համարվում է ավարտված, եթե անձը կատարում է այն արարքը, որն անհրաժեշտ ու բավարար էր դիտավորության մեջ ընդգրկված

հանցագործությունն ավարտին հասցնելու համար և գիտակցում է, որ հանցագործությունն ավարտին է հասել կամ հանցագործությունն ավարտելու համար արարքը շարունակելու անհրաժեշտություն չկա:

6. Հանցափորձը համարվում է չավարտված, եթե անձը գիտակցում է, որ հանցագործությունն ավարտին հասցնելու համար անհրաժեշտ է շարունակել սկսած արարքի կատարումը կամ նոր արարք կատարել:

ԳԼՈՒԽ 8. ՀԱՆՑԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

Հոդված 45. Հանցակցություն

1. Հանցակցություն է համարվում քրեական պատասխանատվության ենթակա երկու կամ ավելի անձանց դիտավորյալ համատեղ մասնակցությունը դիտավորյալ հանցագործությանը:

2. Համակատարումը բացակայում է այն դեպքում, երբ հանցանք կատարողը օգտագործում է այնպիսի անձի, որը օրենքի ուժով ենթակա չէ քրեական պատասխանատվության կամ ենթակա չէ քրեական պատասխանատվության տվյալ հանցագործության համար՝ որպես կատարող:

Հոդված 46. Հանցակիցների տեսակները

1. Հանցակիցներ են համարվում կատարողը, դրդիչը, կազմակերպիչը և օժանդակողը:

2. Կատարող է համարվում այն անձը, որը անմիջականորեն կատարել է հանցանքը կամ դրա կատարմանը մասնակցել է այլ անձի (համակատարողի) հետ համատեղ, ինչպես նաև հանցանքը կատարել է այնպիսի անձի օգտագործելու միջոցով, որը օրենքի ուժով ենթակա չէ քրեական պատասխանատվության կամ ենթակա չէ քրեական պատասխանատվության տվյալ հանցագործության համար որպես կատարող կամ հանցանքը կատարել է անզուգույթամբ:

3. Դրդիչ է համարվում այն անձը, որը մեկ ուրիշին դրդել է հանցանք կատարելու՝ համոզելու, նյութապես շահագրգռելու, սպառնալիքի միջոցով կամ այլ եղանակով:

Դրդիչ է համարվում նաև այն անձը, որը մեկ ուրիշին դրդել է դրդչության կամ մեկ ուրիշին դրդել է հանցանք կատարելու՝ դրդելու համար օգտագործելով այնպիսի անձի, որը օրենքի ուժով ենթակա չէ քրեական պատասխանատվության կամ գործել է անզգուշությամբ:

4. Կազմակերպիչ է համարվում այն անձը, որը կազմակերպել կամ ղեկավարել է հանցանքի կատարումը:

Կազմակերպիչ է համարվում նաև այն անձը, որը դրդել է մեկ ուրիշին կազմակերպելու կամ ղեկավարելու հանցանքի կատարումը:

Կազմակերպիչ է համարվում նաև այն անձը, որը հանցանքը կազմակերպել կամ ղեկավարել է այնպիսի անձի միջոցով, որը օրենքի ուժով ենթակա չէ քրեական պատասխանատվության կամ գործել է անզգուշությամբ:

5. Օժանդակող է համարվում այն անձը, որը հանցագործությանը նպաստել է խորհուրդներով, ցուցումներով, տեղեկատվություն կամ միջոցներ, գործիքներ տրամադրելով կամ խոչընդոտները վերացնելով, ինչպես նաև այն անձը, որը նախապես խոստացել է պարտակել հանցագործին, հանցագործության միջոցները կամ գործիքները, հանցագործության հետքերը կամ հանցավոր ճանապարհով ձեռք բերված առարկաները, ինչպես նաև այն անձը, ով նախապես խոստացել է ձեռք բերել կամ իրացնել այդպիսի առարկաները:

Օժանդակող է համարվում նաև այն անձը, որը մեկ ուրիշին դրդել է օժանդակության:

Օժանդակող է համարվում նաև այն անձը, որը նախապես համաձայնություն է տվել մասնակցելու հանցագործությանը որպես համակատարող, սակայն մյուս համակատարողի կողմից հանցանքը կատարելու ընթացքում, անմիջականորեն չմասնակցելով հանցանքի կատարմանը, իր ներկայությամբ ամրապնդել է կատարողի՝ հանցանք կատարելու վճռականությունը:

Օժանդակող է համարվում նաև այն անձը, որը օժանդակել է հանցագործությանը այնպիսի անձի միջոցով, որը օրենքի ուժով ենթակա չէ քրեական պատասխանատվության կամ գործել է անզգուշությամբ:

Օժանդակող է համարվում նաև այն անձը, որը հատուկ սուբյեկտի դրդմամբ կատարել է հատուկ սուբյեկտով հանցագործության օբյեկտիվ կողմը, որի սուբյեկտ

ինքը չի համարվում, կամ հատուկ սուբյեկտի հետ համատեղ մասնակցել է հատուկ սուբյեկտով հանցագործությանը, եթե բացակայում են սույն օրենսգրքի 48-րդ հոդվածի չորրորդ, հիգերորդ կամ վեցերորդ մասերով նախատեսված պայմանները, որոնց ուժով անձը հատուկ սուբյեկտով հանցագործության օժանդակող չի համարվում:

Հոդված 47. Հանցակիցների քրեական պատասխանատվությունը

1. Համակատարողները ենթակա են քրեական պատասխանատվության սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի նույն հոդվածով: Հանրորեն վտանգավոր հետևանքները մեղսագրվում են բոլոր համակատարողներին, եթե նրանց դիտավորության մեջ ընդգրկված է եղել այդ հետևանքների առաջացումը, անկախ նրանից, թե կոնկրետ ում արարքից են առաջացել այդ հետևանքները: Եթե համակատարողների հանցագործությունը ավարտին չի հասնում իրենց կամքից անկախ հանգամանքներով, ապա Հատուկ մասի հոդվածից բացի, հղում է կատարվում նաև սույն օրենսգրքի 43-րդ կամ 44-րդ հոդվածների վրա:

2. Կազմակերպիչը, դրդիչը կամ օժանդակողը ենթակա են պատասխանատվության Հատուկ մասի իրենց դիտավորության մեջ ընդգրկված հանցագործության համար պատասխանատվություն նախատեսող հոդվածով՝ հղում կատարելով սույն օրենսգրքի 46-րդ հոդվածի համապատասխան մասի վրա: Սույն օրենսգրքի 46-րդ հոդվածի վրա հղում չի կատարվում, եթե կազմակերպիչը, դրդիչը կամ օժանդակողը մասնակցել են հանցագործությանը նաև որպես համակատարող:

3. Կատարողի կողմից իրենից անկախ հանգամանքներով հանցագործությունն ավարտին չհասցնելու դեպքում մյուս հանցակիցները պատասխանատվություն են կրում հանցագործության նախապատրաստության կամ հանցափորձի համար:

4. Եթե հանցագործությունը կազմակերպելուն, դրդելուն կամ օժանդակելուն ուղղված արարքները չեն հաջողվում անձի կամքից անկախ հանգամանքներով, ապա նա պատասխանատվություն է կրում իր դիտավորության մեջ ընդգրկված հանցագործության նախապատրաստության համար կամ հանցափորձի համար, եթե կատարվել է հանցագործության օբյեկտիվ կողմի մի մասը:

5. Հանցակիցները ենթակա են պատասխանատվության հանցագործության միայն այն ծանրացնող կամ մեղմացնող հանգամանքների համար, որոնք գիտակցվել են նրանց կողմից: Եթե դիտավորյալ հանցագործության ծանրացնող հանգամանք է անզգուշությամբ վտանգավոր հետևանքներ առաջացնելը, ապա հանցակիցները այդ ծանրացնող հանգամանքի համար ենթակա են պատասխանատվության այն դեպքում, երբ այդ հետևանքների նկատմամբ առկա է նրանց անզգուշությունը:

Հոդված 48. Հանցակցությունը հատուկ սուբյեկտի կողմից կատարվող հանցագործություններում

1. Հանցագործության հատուկ սուբյեկտ չհամարվող անձը, ով մասնակցել է հատուկ սուբյեկտով հանցանքի կատարմանը, տվյալ հանցագործության համար կարող է պատասխանատվության ենթարկվել միայն որպես կազմակերպիչ, դրդիչ կամ օժանդակող:

2. Եթե հատուկ սուբյեկտ չհամարվող անձը հատուկ սուբյեկտով հանցագործության օբյեկտիվ կողմը կատարել է հատուկ սուբյեկտի դրդմամբ կամ նրա հետ համատեղ, ապա նա ենթակա է պատասխանատվության տվյալ հանցագործությանն օժանդակելու համար, եթե նրա արարքում այլ հանցակազմ չկա:

3. Եթե հատուկ սուբյեկտ չհամարվող անձը կատարել է տվյալ հանցագործության օբյեկտիվ կողմը հատուկ սուբյեկտի դրդմամբ կամ նրա հետ համատեղ, և նրա արարքում առկա է այլ հանցակազմ, ապա նա ենթակա է քրեական պատասխանատվության միայն հատուկ սուբյեկտով հանցագործությանը օժանդակելու համար, եթե հատուկ սուբյեկտով հանցագործության համար ավելի խիստ պատիժ է նախատեսված, քան այն հանցագործության համար, որի հատկանիշներն առկա են հատուկ սուբյեկտ չհանդիսացող անձի արարքում:

4. Եթե հատուկ սուբյեկտ չհամարվող անձը կատարել է տվյալ հանցագործության օբյեկտիվ կողմը հատուկ սուբյեկտի դրդմամբ կամ նրա հետ համատեղ, և նրա արարքում առկա է այլ հանցակազմ, ապա նա ենթակա է քրեական պատասխանատվության միայն այն հանցագործության համար, որի հատկանիշներն առկա են նրա արարքում, եթե դրա համար ավելի խիստ պատիժ է նախատեսված:

5. Եթե հատուկ սուբյեկտ չհամարվող անձը կատարել է տվյալ հանցագործության օբյեկտիվ կողմը հատուկ սուբյեկտի դրդմամբ կամ նրա հետ համատեղ, և նրա արարքում առկա է այլ հատուկ սուբյեկտով հանցագործության հանցակազմ, որի սուբյեկտ է ինքը, ապա նա ենթակա է քրեական պատասխանատվության միայն որպես այդ հանցագործության կատարող:

6. Եթե սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի հոդվածում նշված հանցագործության հատուկ սուբյեկտ չհամարվող անձը կատարել է տվյալ հանցագործության օբյեկտիվ կողմը իր նախաձեռնությամբ, ապա ենթակա է պատասխանատվության սույն օրենսգրքի Հատուկ մասով նախատեսված այն հանցագործության համար, որի հատկանիշներն առկա են նրա արարքում:

Հոդված 49. Հանցակցի սահմանազանցում

1. Հանցակցի սահմանազանցում է համարվում հանցակցի կողմից այնպիսի հանցանք կատարելը, որն ընդգրկված չի եղել մյուս հանցակիցների դիտավորության մեջ:

2. Հանցակցի սահմանազանցման համար մյուս հանցակիցները ենթակա չեն քրեական պատասխանատվության:

3. Եթե հանցանքը կատարողը վնաս է պատճառում այն օբյեկտին, որին վնաս պատճառելը պայմանավորված էր հանցակիցների հետ, սակայն պայմանավորվածից ավելի ծանր վնաս է պատճառում կամ պայմանավորված հանցանքը կատարում է ծանրացնող հանգամանքով, որն ընդգրկված չէր մյուս հանցակիցների դիտավորության մեջ կամ վնաս է պատճառում պայմանավորված օբյեկտին, բայց ավելի ծանր հանցանք կատարելով, որով իրականացվում է նաև հանցակիցների նպատակը, ապա հանցակիցները ենթակա են քրեական պատասխանատվության իրենց դիտավորության մեջ ընդգրկված հանցագործությանը հանցակցելու համար:

4. Եթե հանցանք կատարողը պայմանավորվածի փոխարեն կատարում է ավելի ցածր վտանգավորություն ունեցող հանցանք՝ պայմանավորված օբյեկտին վնաս պատճառելով, ապա մյուս հանցակիցները ենթակա են պատասխանատվության իրենց

դիտավորության մեջ ընդգրկված հանցագործության փորձի համար: Եթե հանցանք կատարողը պայմանավորվածի փոխարեն կատարում է ավելի ցածր վտանգավորություն ունեցող հանցանք՝ պայմանավորված օբյեկտի փոխարեն այլ օբյեկտի վնաս պատճառելով, ապա մյուս հանցակիցները ենթակա են պատասխանատվության իրենց դիտավորության մեջ ընդգրկված հանցագործության նախապատրաստության համար:

5. Եթե հանցանք կատարողը պայմանավորվածի փոխարեն վնաս է պատճառում այլ օբյեկտի, ապա մյուս հանցակիցները ենթակա են պատասխանատվության իրենց դիտավորության մեջ ընդգրկված հանցագործության նախապատրաստության համար: Պայմանավորվածի փոխարեն մեկ այլ օբյեկտի վնաս պատճառելու դեպքում մյուս հանցակիցները ենթակա են պատասխանատվության իրենց դիտավորության մեջ ընդգրկված հանցագործությանը հանցակցելու համար, եթե կատարողի արարքն ավելի ծանր հանցագործություն է և հանցակիցների դիտավորության մեջ ընդգրկված հանցանքը դրա բաղկացուցիչ մասն է ու կլանվում է կատարողի հանցագործությամբ:

Հոդված 50. Հանցանքը մի խումբ անձանց կամ հանցավոր կազմակերպության կողմից կատարելը

1. Հանցանքը համարվում է մի խումբ անձանց կողմից առանց նախնական համաձայնության կատարված, եթե հանցագործությանը մասնակցել են այնպիսի համակատարողներ, ովքեր նախքան հանցանքը սկսելը պայմանավորված չեն եղել հանցանքը համատեղ կատարելու մասին:

2. Հանցանքը համարվում է մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ կատարված, եթե հանցագործությանը մասնակցել են այնպիսի համակատարողներ, ովքեր նախքան հանցանքը սկսելը պայմանավորվել են հանցանքը համատեղ կատարելու մասին:

3. Հանցանքը համարվում է հանցավոր կազմակերպության կողմից կատարված, եթե կատարվել է մեկ կամ մի քանի հանցանքներ կատարելու համար ստեղծված երեք կամ ավելի անձից բաղկացած կայուն խմբի կամ խմբերի միավորման կողմից:

Հանցանքը համարվում է հանցավոր կազմակերպության կողմից կատարված նաև այն դեպքում, երբ դա ստեղծած կամ ղեկավարող անձի դիտավորության մեջ ընդգրկված հանցանքը անմիջականորեն կատարել է խմբի թեկուզ մեկ անդամը կամ խմբի առաջադրանքով՝ դրա անդամ չհանդիսացող անձը:

4. Հանցավոր կազմակերպություն ստեղծած կամ ղեկավարած անձը ենթակա է քրեական պատասխանատվության հանցավոր կազմակերպություն ստեղծելու կամ ղեկավարելու համար, ինչպես նաև հանցավոր կազմակերպության կողմից կատարված այն բոլոր հանցանքների համար, որոնք ընդգրկված են եղել նրա դիտավորության մեջ:

5. Հանցավոր կազմակերպության անդամը, ենթակա է քրեական պատասխանատվության հանցավոր կազմակերպությանը մասնակցելու համար, ինչպես նաև այն հանցագործության կամ հանցագործությունների համար, որոնց կատարմանը կամ նախապատրաստությանը նա մասնակցել է:

6. Սույն հոդվածի 4-րդ և 5-րդ մասերով նախատեսված անձանց արարքը որակելիս սույն օրենսգրքի 46-րդ հոդվածի վրա հղում չի կատարվում:

7. Եթե սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի հոդվածում որպես ծանրացնող հանգամանք նախատեսված է հանցանքը մի խումբ անձանց կողմից կատարելը՝ առանց կոնկրետացնելու դրա ձևը, և մյուս ձևերը նախատեսված չեն որպես առավել ծանրացնող հանգամանք, ապա արարքը որակվում է սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի հոդվածում նախատեսված ծանրացնող հանգամանքով:

8. Եթե հանցանքը մի խումբ անձանց կողմից կատարելը սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի հոդվածի համապատասխան մասով նախատեսված է որպես ծանրացնող հանգամանք, ապա դա չի մեղսագրվում հանցագործության անչափահաս մասնակիցներին:

**ԳԼՈՒԽ 9.
ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԲԱԶՄԱԿԻՈՒԹՅՈՒՆ**

Հոդված 51. Հանցագործությունների բազմակիության հասկացությունը և տեսակները

1. Հանցագործությունների բազմակիություն է համարվում միևնույն անձի կողմից երկու կամ ավելի հանցանք կատարելը:

2. Հանցագործությունների բազմակիության տեսակներն են հանցագործությունների համակցությունը և հանցագործությունների ռեցիդիվը:

3. Հանցագործությունների բազմակիությունը բացակայում է, եթե նախորդ հանցագործության համար մարվել կամ վերացվել է դատվածությունը կամ անձն օրենքով սահմանված կարգով ազատվել է քրեական պատասխանատվությունից:

4. Հանցագործությունների բազմակիությունը բացակայում է մեկ տևող հանցագործության դեպքում:

5. Հանցագործությունների բազմակիությունը բացակայում է սույն օրենսգրքի Հատուկ մասով նախատեսված քրեաիրավական նորմերի մրցակցության դեպքում:

Հոդված 52. Հատուկ մասով նախատեսված քրեաիրավական նորմերի մրցակցությունը և դրա տեսակները

1. Քրեաիրավական նորմերի մրցակցության դեպքում արարքը որակվում է սույն օրենսգրքի մեկ հոդվածով կամ հոդվածի մեկ մասով կամ կետ(եր)ով:

2. Եթե անձի մեկ արարքում միաժամանակ առկա են հանցակազմի մեղմացնող և ծանրացնող հանգամանքները, ապա արարքը որակվում է միայն մեղմացնող հանգամանքներով հանցակազմը նախատեսող հոդվածով:

3. Եթե անձի մեկ արարքում առկա են հանցակազմի ծանրացնող և առավել ծանրացնող հանգամանքները, ապա արարքը որակվում է հոդվածի միայն առավել ծանրացնող հանգամանքները նախատեսող մասով:

4. Եթե անձի մեկ արարքում առկա են հանցակազմի մեղմացնող և առավել մեղմացնող հանգամանքները, ապա արարքը որակվում է միայն առավել մեղմացնող հանգամանքներով հանցակազմը նախատեսող հոդվածով:

5. Եթե անձի մեկ արարքում առկա է սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի ընդհանուր և հատուկ նորմեր, ապա արարքը որակվում է միայն հատուկ նորմով:

6. Եթե հանցակազմի բաղկացուցիչ մաս է այլ հանցանքի կատարումը, ապա դրա համար անձը ենթարկվում է առանձին պատասխանատվության միայն այն դեպքում, երբ այդ հանցագործության համար սույն օրենսգրքով հավասար կամ ավելի խիստ պատիժ է նախատեսված, քան այն հանցակազմի համար, որի բաղկացուցիչ մասն է տվյալ հանցանքը:

Հոդված 53. Հանցագործությունների համակցություն

1. Հանցագործությունների համակցություն է համարվում միևնույն անձի կողմից մեկ կամ մեկից ավելի արարքներով սույն օրենսգրքով նախատեսված երկու կամ ավելի հանցանք կատարելը, եթե նա դրանցից ոչ մեկի համար քրեական պատասխանատվության չի ենթարկվել:

2. Եթե անձի մեկ արարքում առկա են սույն օրենսգրքի միևնույն հոդվածի միևնույն մասի տարբեր կետերով նախատեսված ծանրացնող հանգամանքներ, ապա հանցագործությունների համակցությունը բացակայում է: Այդ դեպքում արարքը որակելիս նշվում են այն բոլոր կետերը, որոնցում նախատեսված հանգամանքներն առկա են անձի արարքում:

3. Հանցագործությունների համակցությունը բացակայում է երկընտրելի օբյեկտիվ կողմ ունեցող հանցակազմերի իրականացման այն դեպքում, երբ միևնույն անձը իրականացնում է այդ հանցակազմի օբյեկտիվ կողմի մեջ մտնող մեկից ավելի արարքներ, որոնք կատարվել են միասնական դիտավորությամբ:

4. Հանցագործությունների համակցության դեպքում անձը ենթակա է պատասխանատվություն յուրաքանչյուր հանցագործության համար՝ սույն օրենսգրքի համապատասխան հոդվածով կամ հոդվածի մասով:

Հողված 54. Հանցագործությունների ռեցիդիվ

1. Հանցագործությունների ռեցիդիվ է համարվում դիտավորությամբ հանցանք կատարելը այն անձի կողմից, ով դատվածություն ունի դիտավորյալ հանցագործության համար:

2. Հանցագործությունների ռեցիդիվը գնահատելիս հաշվի չի առնվում

1) այն դատվածությունը, որը վերացվել է օրենքով սահմանված կարգով,

2) այն հանցագործության համար դատվածությունը, որը կատարվել է մինչև անձի 18 տարին լրանալը:

3) այն դատվածությունը, որն առաջացել է ազատագրկման հետ կապ չունեցող պատիժ նշանակելու հետևանքով:

ԲԱԺԻՆ 3.

ՊԱՏԻԺ

ԳԼՈՒԽ 10.

ՊԱՏԺԻ ՀԱՍԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆԸ, ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ ԵՎ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ

Հողված 55. Պատժի հասկացությունը և նպատակները

1. Պատիժը պետական հարկադրանքի միջոց է, որը դատարանի դատավճռով, պետության անունից նշանակվում է հանցագործության համար մեղավոր ճանաչված անձի նկատմամբ և արտահայտվում է այդ անձին իրավունքներից ու ազատություններից սույն օրենսգրքով նախատեսված զրկմամբ կամ դրանց սահմանափակմամբ:

2. Պատժի նպատակներն են վերականգնել սոցիալական արդարությունը, վերասոցիալականացնել պատժի ենթարկված անձին և կանխել հանցագործությունները:

Հոդված 56. Պատժի տեսակները

1. Պատժի տեսակներն են՝

- 1) հատուկ կամ զինվորական կոչումից, կարգից, աստիճանից, որակավորման դասից կամ պետական պարգևից զրկելը,
- 2) տուգանքը,
- 3) հանրային աշխատանքները,
- 4) որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելը,
- 5) օտարերկրյա քաղաքացուն Հայաստանի Հանրապետության տարածքից վտարելը,
- 6) զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակումը,
- 7) ազատության սահմանափակումը,
- 8) կարճաժամկետ ազատազրկումը,
- 9) ազատազրկումը,
- 10) ցմահ ազատազրկումը:

Հոդված 57. Հիմնական և լրացուցիչ պատիժները

1. Հանրային աշխատանքները, ազատության սահմանափակումը, կարճաժամկետ ազատազրկումը, ազատազրկումը և ցմահ ազատազրկումը կիրառվում են միայն որպես հիմնական պատիժներ:

2. Հատուկ կամ զինվորական կոչումից, կարգից, աստիճանից, որակավորման դասից կամ պետական պարգևից զրկելը և օտարերկրյա քաղաքացուն Հայաստանի Հանրապետության տարածքից վտարելը կիրառվում է միայն որպես լրացուցիչ պատիժ:

3. Տուգանքը, որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելը և զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակումը կիրառվում են որպես և՛ հիմնական, և՛ լրացուցիչ պատիժներ:

4. Մեկ հանցագործության համար կարող է նշանակվել միայն մեկ հիմնական պատիժ: Հիմնական պատիժին կարող է միացվել մեկ կամ մի քանի լրացուցիչ պատիժ:

Հոդված 58. Հատուկ կամ զինվորական կոչումից, կարգից, աստիճանից, որակավորման դասից կամ պետական պարգևից զրկելը

1. Հանցագործության համար անձին դատապարտելիս դատարանը, հաշվի առնելով հանցագործության բնույթը, հանգամանքները, հանցավորի անձը բնութագրող տվյալները, նրան կարող է զրկել հատուկ կամ զինվորական կոչումից, կարգից, աստիճանից, որակավորման դասից կամ պետական պարգևից:

2. Դատարանն իրավասու չէ դատապարտյալին զրկել գիտական աստիճանից և գիտամանկավարժական կոչումից, արվեստի, մշակույթի, գրականության, սպորտի բնագավառների հատուկ կոչումից, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ նշված աստիճանը կամ կոչումը անձը ստացել է հանցագործության հետևանքով:

Հոդված 59. Տուգանքը

1. Տուգանքը դրամական տուժանք է, որը նշանակվում է սույն օրենսգրքով նախատեսված դեպքերում և չափերով:

2. Տուգանքը որպես հիմնական պատիժ կարող է նշանակվել սույն օրենսգրքի Հատուկ մասով նախատեսված դեպքերում:

3. Տուգանքը որպես հիմնական պատիժ սահմանվում է ոչ մեծ և միջին ծանրության հանցագործությունների համար՝ հանցանք կատարած անձի ամսական եկամտի հնգապատիկից հիսնապատիկի չափով:

4. Տուգանքը որպես լրացուցիչ պատիժ կարող է նշանակվել ծանր և առանձնապես ծանր՝ գույքային վնաս պատճառելու հետ կապված կամ շահադիտական դրդումներով կատարված հանցագործությունների համար՝ հանցանք կատարած անձի ամսական եկամտի կրկնապատիկից քսանապատիկի չափով:

5. Հանցանք կատարած անձի եկամտի չափը պարզելու անհնարինության դեպքում տուգանքի չափը հաշվարկվում է հանցանքը կատարելու պահին Հայաստանի Հանրապետությունում սահմանված ամսական նվազագույն աշխատավարձի չափով: Տուգանքի չափը որոշվում է նույն կարգով, եթե հանցանք կատարած անձի եկամուտը առաջացել է հանցանքը ավարտվելուց հետո:

6. Տուգանքի կիրառմամբ գոյացած միջոցների հիսուն տոկոսն ուղղվում է հանցագործությանը տուժողներին պատճառված վնասի փոխհատուցման պետական հիմնադրամ: Այդ հիմնադրամից փոխհատուցում է կատարվում միայն ֆիզիկական անձանց, եթե հանցագործությանը պատճառված վնասը հարկադիր կարգով չի հատուցվել: Տուգանքի կիրառմամբ գոյացած միջոցների մնացած հիսուն տոկոսն ուղղվում է պետական բյուջե:

7. Տուգանքի նշանակման հնարավորությունը և չափը դատարանը որոշում է՝ հաշվի առնելով հանցագործության ծանրությունը և դատապարտվողի ու նրա ընտանիքի գույքային դրությունը, ինչպես նաև դատապարտվողի՝ եկամուտ ստանալու հնարավորությունը, կամ նրան պատկանող այնպիսի գույքի առկայությունը, որի վրա կարող է բռնագանձում տարածվել:

8. Եթե դատապարտվողն ի վիճակի չէ անհապաղ և ամբողջությամբ վճարելու նշանակված տուգանքը, ապա դատարանը նրա համար վճարման ժամկետ է սահմանում՝ առավելագույնը մեկ տարի, կամ թույլատրում է տուգանքը մաս առ մաս վճարել նույն ժամկետում: Եթե տուգանքը նշանակելուց հետո դատապարտյալի նյութական վիճակի վատթարացման հետևանքով նա զրկվում է տուգանքը վճարելու հնարավորությունից, դատարանը, հաշվի առնելով դատապարտյալի կարծիքը՝

1) երկարաձգում է տուգանքի վճարման սահմանված վերջնաժամկետը՝ առավելագույնը մեկ տարով,

2) նշանակում է հանրային աշխատանքներ՝ հանրային աշխատանքների քսանչորս ժամը հաշվարկելով հանցանքը կատարելու պահին Հայաստանի Հանրապետությունում սահմանված ամսական նվազագույն աշխատավարձի չափով: Եթե հաշվարկի արդյունքում հանրային աշխատանքների ժամկետը գերազանցում է երկու հարյուր յոթանասուն ժամը, ապա նշանակվում է երկուհարյուր յոթանասուն ժամ հանրային աշխատանքներ:

Եթե հաշվարկի արդյունքում հանրային աշխատանքների ժամկետը պակաս է ստացվում վաթսուն ժամից, ապա հանրային աշխատանքները նշանակվում է այն ժամկետով, որը ստացվել է հաշվարկի արդյունքում:

9. Այն դեպքերում, երբ տուգանքը նշանակվում է որպես լրացուցիչ պատիժ՝ ազատությունից զրկելու հետ կապված պատժի հետ, կամ հանցագործությունների կամ

դատավճիռների համակցությամբ, և դատապարտյալը հնարավորություն չի ունենում անհապաղ կամ պատիժը կրելու ընթացքում վճարելու այն, ապա տուգանքի վճարումը հետաձգվում է մինչև հիմնական պատիժը կրելու ավարտը: Եթե մինչև հիմնական պատիժը կրելու ավարտը դատապարտվածը ի վիճակի չի լինում վճարելու նշանակված տուգանքը, ապա դրա կատարման հարցը լուծվում է սույն հոդվածի ութերորդ մասով սահմանված կարգով:

10. Տուգանքը վճարելուց խուսափելու դեպքում բռնագանձվում է դատարանի կողմից որոշված տուգանքի չափին համարժեք գույք, եթե այդպիսին առկա է: Եթե այդպիսի գույք առկա չէ, ապա տուգանքը փոխարինվում է ազատազրկմամբ՝ ազատազրկման երեք օրը հաշվարկելով Հայաստանի Հանրապետությունում սահմանված ամսական նվազագույն աշխատավարձի դիմաց:

Տուգանքը ազատազրկմամբ փոխարինելիս՝ ազատազրկման ժամկետը չի կարող գերազանցել այն հոդվածի սանկցիայով տվյալ պատժատեսակի համար նախատեսված առավելագույն ժամկետը, որով նախատեսված հանցագործության համար անձը դատապարտվել է: Եթե հաշվարկի հետևանքով ազատազրկման ժամկետը պակաս է ստացվում այն հոդվածի սանկցիայով տվյալ պատժատեսակի համար նախատեսված նվազագույն ժամկետից, որով նախատեսված հանցագործության համար անձը դատապարտվել է, ապա պատիժը նշանակվում է հաշվարկի հետևանքով ստացված ժամկետի չափով:

Սույն հոդվածի 10-րդ մասի առաջին պարբերությամբ նախատեսված կանոնով է իրականացվում հաշվարկը նաև այն դեպքում, երբ սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի սանկցիայով ազատազրկում նախատեսված չէ: Այդ դեպքում ազատազրկման ժամկետը չի կարող գերազանցել մեկ տարին:

Տուգանքը վճարելուց խուսափող է համարվում այն դատապարտյալը, որը՝

1) տուգանքի մասին պրոբացիոն ծառայության կողմից պատշաճ կերպով ծանուցվելուց հետո՝ տասը աշխատանքային օրվա ընթացքում, տուգանքի վճարման անդորրագիրը չի ներկայացրել լիազոր մարմին, բացառությամբ սույն հոդվածի 8-րդ մասով նախատեսված դեպքերի.

2) խախտել է տուգանքի վճարումը հետաձգելու կամ տուգանքը մաս առ մաս վճարելու կարգն ու պայմանները, բացառությամբ սույն հոդվածի 8-րդ մասով նախատեսված դեպքերի:

Հոդված 60. Հանրային աշխատանքները

1. Հանրային աշխատանքները դատարանի կողմից նշանակված և իրավասու մարմնի կողմից որոշված վայրում չվարձատրվող, դատապարտյալի ուսումնառությունից կամ աշխատանքից ազատ ժամանակահատվածում նրա կողմից հանրության համար օգտակար այնպիսի աշխատանքների կատարումն է, որոնք չեն վտանգում նրա ֆիզիկական կամ հոգեկան առողջությունը:

2. Հանրային աշխատանքները, դատապարտյալի համաձայնությամբ, ոչ ավել, քան օրական չորս ժամ տևողությամբ սահմանվում են ոչ մեծ և միջին ծանրության հանցագործությունների համար՝ վաթսուներից երկու հարյուր յոթանասուն ժամ ժամկետով:

3. Հանրային աշխատանքների նվազագույն ժամկետը սույն օրենսգրքով նախատեսված դեպքերում կարող է պակաս լինել վաթսուն ժամից:

4. Հանրային աշխատանքները կարող են նշանակվել սույն օրենսգրքի Հատուկ մասով, ինչպես նաև սույն օրենսգրքի 59-րդ հոդվածի ութերորդ մասի երկրորդ կետով նախատեսված դեպքերում:

5. Հանրային աշխատանքներ չեն նշանակվում զինվորական ծառայության մեջ գտնվող անձի նկատմամբ:

6. Եթե հանրային աշխատանքները նշանակելուց հետո ի հայտ է եկել սույն հոդվածի հինգերորդ մասով նախատեսված հանգամանքը կամ տեղի է ունեցել դատապարտյալի առողջական վիճակի այնպիսի վատթարացում, որը դատաբժշկական փորձաքննության եզրակացության համաձայն զրկել է նրան հանրային աշխատանքների հետագա կատարման հնարավորությունից, անձն ազատվում է պատժի հետագա կրումից:

7. Առաջին կամ երկրորդ խմբի հաշմանդամություն ունեցող անձի, վաթսունհինգ տարին լրացած անձի կամ հղի կնոջ նկատմամբ հանրային աշխատանքները

նշանակվում են նրանց դիմումի հիման վրա՝ աշխատանքների բնույթն ընտրելիս հաշվի առնելով նրանց կարգավիճակը:

8. Եթե հանրային աշխատանքները նշանակելուց հետո կամ կատարման ընթացքում ի հայտ են եկել սույն հոդվածի յոթերորդ մասով նախատեսված հանգամանքները, ապա դատարանը, հաշվի առնելով դատապարտյալի նոր կարգավիճակը, փոխում է նշանակված հանրային աշխատանքների բնույթը, իսկ դրա անհնարինության դեպքում անձին ազատում պատժից:

9. Հանրային աշխատանքները կատարելուց խուսափելու դեպքում այն փոխարինվում է ազատազրկմամբ՝ հանրային աշխատանքների 8 ժամը հաշվարկելով ազատազրկման մեկ օրվա դիմաց:

Հանրային աշխատանքները ազատազրկմամբ փոխարինելիս ազատազրկման ժամկետը չի կարող գերազանցել այն հոդվածի սանկցիայով տվյալ պատժատեսակների համար նախատեսված առավելագույն ժամկետը, որով նախատեսված հանցագործության համար անձը դատապարտվել է: Եթե հաշվարկի հետևանքով ազատազրկման ժամկետը պակաս է ստացվում այն հոդվածի սանկցիայով տվյալ պատժատեսակի համար նախատեսված նվազագույն ժամկետից, որով նախատեսված հանցագործության համար անձը դատապարտվել է, ապա պատիժը նշանակվում է հաշվարկի հետևանքով ստացված ժամկետի չափով:

10, Սույն հոդվածի 9-րդ մասի առաջին պարբերությամբ նախատեսված կանոնով է իրականացվում հաշվարկը նաև այն դեպքում, երբ սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի սանկցիայով ազատազրկում նախատեսված չէ: Այդ դեպքում ազատազրկման ժամկետը չի կարող գերազանցել մեկ տարին:

Հոդված 61. Որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելը

1. Որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու իրավունքից զրկելը՝ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելը, իսկ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելը՝ կատարված հանցանքի բնույթի հետ կապված որոշակի գործունեությամբ զբաղվելն արգելելն է:

2. Որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելը որպես հիմնական պատիժ կարող է նշանակվել սույն օրենսգրքի Հատուկ մասով նախատեսված դեպքերում:

3. Որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելը որպես հիմնական պատիժ սահմանվում է ոչ մեծ և միջին ծանրության հանցագործությունների համար՝ երկուսից յոթ տարի ժամկետով:

4. Որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելը որպես լրացուցիչ պատիժ սահմանվում է ոչ մեծ և միջին ծանրության հանցագործությունների համար՝ մեկից երեք տարի, իսկ ծանր և առանձնապես ծանր հանցագործությունների համար՝ մեկից հինգ տարի ժամկետով:

5. Որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելը որպես լրացուցիչ պատիժ կարող է նշանակվել այն դեպքում, երբ դատարանը, ելնելով հանցավորի պաշտոնավարության կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու ժամանակ նրա կատարած հանցանքի բնույթից, հնարավոր չի գտնում պահպանել որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու նրա իրավունքը:

6. Որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելն ազատագրկման հետ կապված պատիժների հետ որպես հիմնական կամ լրացուցիչ պատիժ նշանակելիս այն տարածվում է ազատագրկման հետ կապված պատիժը կրելու ամբողջ ժամանակահատվածի վրա, իսկ դրա ժամկետի հաշվարկը սկսվում է ազատագրկման հետ կապված պատիժը կրելուց հետո: Որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելը մնացած պատժատեսակների հետ նշանակելիս դրա ժամկետը հաշվարկվում է դատավճիռն օրինական ուժի մեջ մտնելու պահից:

7. Սույն հոդվածով նախատեսված պատժից դատապարտյալի խուսափելու դեպքում պատիժը փոխարինվում է ազատագրկմամբ՝ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելու երեք օրը հաշվարկելով ազատագրկման մեկ օրվա դիմաց:

Որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելը ազատագրկմամբ փոխարինելիս՝ ազատագրկման ժամկետը չի

կարող գերազանցել այն հողվածի սանկցիայով տվյալ պատժատեսակի համար նախատեսված առավելագույն ժամկետը, որով նախատեսված հանցագործության համար անձը դատապարտվել է: Եթե հաշվարկի հետևանքով ազատազրկման ժամկետը պակաս է ստացվում այն հողվածի սանկցիայով տվյալ պատժատեսակի համար նախատեսված նվազագույն ժամկետից, որով նախատեսված հանցագործության համար անձը դատապարտվել է, ապա պատիժը նշանակվում է հաշվարկի հետևանքով ստացված ժամկետի չափով:

8. Սույն հողվածի 7-րդ մասի առաջին պարբերությամբ նախատեսված կանոնով է իրականացվում հաշվարկը նաև այն դեպքում, երբ սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի սանկցիայով ազատազրկում նախատեսված չէ: Այդ դեպքում ազատազրկման ժամկետը չի կարող գերազանցել մեկ տարին:

Հոդված 62. Օտարերկրյա քաղաքացուն Հայաստանի Հանրապետության տարածքից վտարելը

1. Օտարերկրյա քաղաքացուն Հայաստանի Հանրապետության տարածքից վտարելը Հայաստանի Հանրապետությունում քրեական պատասխանատվության ենթակա օտարերկրյա քաղաքացուն Հայաստանի Հանրապետության սահմաններից հեռացնելն է՝ արգելելով գտնվել Հայաստանի Հանրապետությունում:

2. Այս պատժատեսակը չի կարող նշանակվել՝

1) մինչև հանցանք կատարելը փախստականի կարգավիճակ կամ Հայաստանի Հանրապետությունում ապաստան ստացած անձի նկատմամբ,

2) պատիժ նշանակելու պահին ապաստան հայցող անձի նկատմամբ,

3) միջազգային պայմանագրերի համաձայն՝ չվերադարձելիության սկզբունքից օգտվող օտարերկրյա քաղաքացու նկատմամբ,

4) մինչև հանցանք կատարելը Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացու կամ Հայաստանի Հանրապետությունում հատուկ կացության կարգավիճակ ունեցող կամ Հայաստանի Հանրապետությունում մշտապես բնակվող անձի հետ ամուսնացած կամ խնամքին Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացի հանդիսացող երեխա ունեցող անձի նկատմամբ:

3. Հայաստանի Հանրապետությունից չեն կարող վտարվել այն անձինք, ում նկատմամբ նշանակվել է սույն պատիժը, սակայն մինչև պատժի կատարումը դատապարտյալը ձեռք է բերել փախստականի կամ ապաստան հայցողի կարգավիճակ:

4. Օտարերկրյա քաղաքացուն Հայաստանի Հանրապետության տարածքից վտարելը որպես լրացուցիչ պատիժ սահմանվում է՝ հինգից տասը տարի ժամկետով:

5. Օտարերկրյա քաղաքացուն Հայաստանի Հանրապետության տարածքից վտարելը որպես լրացուցիչ պատիժ նշանակելիս դրա ժամկետի հաշվարկը սկսվում է Հայաստանի Հանրապետության տարածքից վտարելու պահից:

Հոդված 63. Ազատության սահմանափակումը

1. Ազատության սահմանափակումը դատապարտյալին առանց ուսումնառությունից կամ աշխատանքից կտրելու տնային պայմաններում հսկողության տակ պահելն է:

2. Ազատության սահմանափակումը նշանակվում է ոչ մեծ և միջին ծանրության հանցագործությունների համար՝ վեց ամսից երեք տարի ժամկետով: Դատարանը, ազատության սահմանափակում նշանակելով, արգելում է հանցանք կատարած անձին այցելել տարբեր ժամանցային կամ այլ հաստատություններ, կազմակերպել, մասնակցել կամ այցելել որոշակի միջոցառումների, հավաքների, կամ առանց դատապարտյալի նկատմամբ վերահսկողություն իրականացնող մարմնի համաձայնության փոխել բնակության վայրը, կամ որոշակի ժամերի բացակայել տանից:

Դատարանը, ազատության սահմանափակում նշանակելով, դատապարտյալի նկատմամբ սահմանում է վերը թվարկված արգելքներից մեկը կամ մի քանիսը:

Դատարանի կողմից նշանակված արգելքները չեն կարող սահմանափակել դատապարտյալի հետ համատեղ բնակվող անձանց ազատության կամ այլ անձանց հետ շփվելու իրավունքը:

3. Որոշակի ժամերի տանից բացակայելու արգելքը չի կարող պակաս լինել օրական ութ և չի կարող ավելի լինել օրական տասներկու ժամից:

4. Ազատության սահմանափակումը չի կարող նշանակվել ժամկետային զինվորական ծառայության մեջ գտնվող զինծառայողների նկատմամբ:

5. Սույն հոդվածով նախատեսված պատժից դատապարտյալի խուսափելու դեպքում այն փոխարինվում է ազատազրկմամբ՝ ազատության սահմանափակման երկու օրը հաշվարկելով ազատազրկման մեկ օրվա դիմաց:

Ազատության սահմանափակումը ազատազրկմամբ փոխարինելիս՝ ազատազրկման ժամկետը չի կարող գերազանցել այն հոդվածի սանկցիայով տվյալ պատժատեսակի համար նախատեսված առավելագույն ժամկետը, որով նախատեսված հանցագործության համար անձը դատապարտվել է: Եթե հաշվարկի հետևանքով ազատազրկման ժամկետը պակաս է ստացվում այն հոդվածի սանկցիայով տվյալ պատժատեսակի համար նախատեսված նվազագույն ժամկետից, որով նախատեսված հանցագործության համար անձը դատապարտվել է, ապա պատիժը նշանակվում է հաշվարկի հետևանքով ստացված ժամկետի չափով:

6. Սույն հոդվածի 5-րդ մասի առաջին պարբերությամբ նախատեսված կանոնով է իրականացվում հաշվարկը նաև այն դեպքում, երբ սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի սանկցիայով ազատազրկում նախատեսված չէ: Այդ դեպքում ազատազրկման ժամկետը չի կարող գերազանցել մեկ տարին:

Հոդված 64. Զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակումը

1. Զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակումը զինվորական ծառայության կարգի դեմ ուղղված հանցանք կատարած սպայական կամ ավագ ենթասպայական կազմի զինծառայողին իր զբաղեցրած պաշտոնից ավելի բարձր (այդ թվում՝ ավելի բարձր վարձատրվող) պաշտոնի նշանակվելու, ավելի բարձր հերթական կոչում ստանալու իրավունքից զրկելն է՝ դրամական բավարարման գումարից հոգուտ պետության տասից մինչև քսան տոկոս պահումով:

2. Զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակումը որպես հիմնական պատիժ կարող է նշանակվել սույն օրենսգրքի Հատուկ մասով նախատեսված դեպքերում:

3. Զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակումը ոչ մեծ և միջին ծանրության հանցագործությունների համար որպես հիմնական պատիժ սահմանվում է

երեք ամսից երեք տարի, իսկ որպես լրացուցիչ պատիժ՝ երեք ամսից երկու տարի ժամկետով:

4. Չինվորական ծառայության մեջ սահմանափակելու ժամկետով դատարանը կարող է դատապարտյալի համար սահմանել կրթական կամ վերապատրաստման դասընթացներին մասնակցելու լրացուցիչ պարտականություն:

5. Չինվորական ծառայության մեջ սահմանափակում պատժատեսակը կրելու ընթացքում օրենքով սահմանված հիմքերով զինվորական ծառայությունից դատապարտյալի ազատվելու դեպքում պատժի կատարումը դադարեցվում է, իսկ իր դիմումի համաձայն ազատվելու դեպքում պատիժը փոխարինվում է տուգանքով՝ զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակման մեկ ամիսը հաշվարկելով նվազագույն աշխատավարձի դիմաց՝ ոչ ավելի, քան տուգանքի տասնապատիկի չափով:

6. Սույն օրենսգրքի հոդվածներ 74-ով կամ 75-ով նախատեսված կանոններով պատիժ նշանակելու դեպքում սույն հոդվածով նախատեսված պատիժը չի նշանակվում, եթե հանցագործություններից որևէ մեկի համար նշանակվում է ազատազրկում:

Հոդված 65. Կարճաժամկետ ազատազրկումը

1. Կարճաժամկետ ազատազրկումը դատապարտյալին քրեակատարողական հիմնարկում հասարակությունից խիստ մեկուսացման պայմաններում անազատության մեջ պահելն է:

2. Կարճաժամկետ ազատազրկումը նշանակվում է նախկինում ազատությունից զրկելու հետ կապված պատիժ չկրած, ոչ մեծ կամ միջին ծանրության հանցանք կատարած անձի նկատմամբ՝ տասնհինգ օրից երկու ամիս ժամկետով:

3. Կարճաժամկետ ազատազրկման նվազագույն ժամկետը սույն օրենսգրքով նախատեսված դեպքերում կարող է տասնհինգ օրից պակաս լինել:

Հոդված 66. Ազատագրկումը

1. Ազատագրկումը դատապարտյալի որոշակի ժամկետով մեկուսացումն է հասարակությունից՝ նրան՝ քրեակատարողական հիմնարկում տեղավորելու միջոցով, որը կարող է նշանակվել սույն օրենսգրքով նախատեսված դեպքերում:

2. Ազատագրկումը սահմանվում է երեք ամսից քսան տարի ժամկետով:

3. Ազատագրկման նվազագույն ժամկետը սույն օրենսգրքով նախատեսված դեպքերում կարող է պակաս լինել երեք ամսից:

4. Անզգույշ հանցագործության համար ազատագրկումը չի կարող գերազանցել տասը տարին:

5. Առաջին անգամ ոչ մեծ ծանրության հանցանք կատարած անձը չի կարող դատապարտվել ազատագրկման:

Հոդված 67. Ցմահ ազատագրկումը

1. Ցմահ ազատագրկումը դատապարտյալին քրեակատարողական հիմնարկում անազատության մեջ պահելու ձևով հասարակությունից անժամկետ մեկուսացնելն է, որը, սույն օրենսգրքով նախատեսված դեպքերում, կարող է նշանակվել առանձնապես ծանր հանցագործությունների համար:

2. Ցմահ ազատագրկման չեն կարող դատապարտվել հանցանքը կատարելիս տասնութ տարին չլրացած անձինք:

ԳԼՈՒԽ 11 ՊԱՏԻԺ ՆՇԱՆԱԿԵԼԸ

Հոդված 68. Պատիժ նշանակելու ընդհանուր սկզբունքները

1. Հանցագործության համար մեղավոր ճանաչված անձի նկատմամբ նշանակվում է արդարացի պատիժ, որը որոշվում է սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի համապատասխան հոդվածի սանկցիայի սահմաններում՝ հաշվի առնելով սույն օրենսգրքի Ընդհանուր մասի դրույթները:

2. Պատժի տեսակը և չափը որոշվում են հանցագործությամբ պատճառված վնասի բնույթով և չափով, հանցագործության եղանակով, տեղով, ժամանակով, հանցագործության շարժառիթներով և նպատակներով, դիտավորության կամ անզգուշության տեսակով, պատասխանատվությունը և պատիժը մեղմացնող ու ծանրացնող հանգամանքներով, ինչպես նաև նշանակվող պատժի՝ հանցավորի վերասոցիալականացման և իրավահպատակ վարքագծի ձևավորման գործընթացի ու նրա ընտանիքի կենսապայմանների վրա ազդեցությամբ:

3. Ազատազրկման հետ կապված պատիժ կարող է նշանակվել, եթե դատարանը հիմնավորի, որ առավել մեղմ պատժատեսակը չի կարող ապահովել պատժի նպատակները:

4. Պատժի կատարման կարգը և պայմանները սահմանվում են Հայաստանի Հանրապետության քրեակատարողական օրենսդրությամբ:

Հոդված 69. Քրեական պատասխանատվությունը կամ պատիժը մեղմացնող հանգամանքները

1. Քրեական պատասխանատվությունը և պատիժը մեղմացնող հանգամանքներ են՝

1) հանցանքն առաջին անգամ հանգամանքների պատահական զուգորդմամբ կատարելը,

2) հանցանք կատարելու կամ պատիժ նշանակելու պահին հանցավորի հղիությունը,

3) հանցանք կատարելու կամ պատիժ նշանակելու պահին հանցավորի վաթսունհինգ տարին լրացած լինելը,

4) պատիժ նշանակելու պահին հանցանք կատարած անձի խնամքի տակ անչափահասի կամ հաշմանդամություն ունեցող անձի առկայությունը, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ հանցանքը կատարվել է խնամքի տակ գտնվող անձի նկատմամբ,

5) հանցանքը կյանքի ծանր հանգամանքների զուգորդմամբ կատարելը,

6) հանցանքը կարեկցանքի շարժառիթով կատարելը,

7) հանցանքը քրեական պատասխանատվությունը բացառող հանգամանքի իրավաչափության պայմանները խախտելով կատարելը,

8) հանցանքը հանցագործությունից տուժած անձի հակահրավակական վարքագծի ազդեցության տակ կատարելը,

9) հանցանքը սպառնալիքի, հարկադրանքի կամ այն անձի ազդեցությամբ կատարելը, որից հանցավորը գտնվում է նյութական, ծառայողական կամ այլ կախվածության տակ,

10) հանցանք կատարած անձի մեղայականով ներկայանալը, հանցագործությունը, հանցագործության այլ մասնակցին բացահայտելուն, հանցագործությամբ ձեռք բերված գույքը որոնելուն, հանցագործության ապացույց ձեռք բերելուն աջակցելը,

11) հանցանք կատարած անձի կողմից հանցագործությունից հետո հանցագործությունից տուժած անձին բժշկական կամ այլ օգնություն ցույց տալը,

12) հանցանք կատարած անձի կողմից հանցագործությամբ պատճառված գույքային կամ բարոյական վնասը կամովին հատուցելուն, վերացնելուն կամ այլ կերպ հարթելուն ուղղված գործողություն կատարելը:

2. Պատիժ նշանակելիս դատարանը կարող է հաշվի առնել նաև սույն հոդվածի առաջին մասով չնախատեսված մեղմացնող այլ հանգամանքներ:

3. Եթե սույն հոդվածի առաջին մասում նշված որևէ հանգամանք սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի համապատասխան հոդվածով նախատեսված է որպես հանցագործության հատկանիշ, ապա դա չի կարող կրկին հաշվի առնվել որպես պատասխանատվությունը և պատիժը մեղմացնող հանգամանք:

Հոդված 70. Քրեական պատասխանատվությունը կամ պատիժը ծանրացնող հանգամանքները

1. Քրեական պատասխանատվությունը և պատիժը ծանրացնող հանգամանքներ են՝

1) հանցանքը դատվածություն ունեցող անձի կողմից կատարելը,

2) հանցանքը խմբի կամ հանցավոր կազմակերպության կազմում կատարելը,

3) հանցագործության մեջ առանձնապես ակտիվ դերը,

4) հանցանքը կատարելուն հոգեկան խանգարում ունեցող կամ հարբած վիճակում գտնվող, ինչպես նաև քրեական պատասխանատվության համար սահմանված

տարիքի չհասած անձին ներգրավելը, եթե հանցավորը գիտակցում է, որ անձը հոգեկան խանգարում ունի, հարբած է կամ չի հասել քրեական պատասխանատվության համար սահմանված տարիքի,

5) դիտավորյալ հանցանքը անչափահասի նկատմամբ, նրա հետ համատեղ կամ հանցավորի արարքի բնույթը գիտակցող անչափահասի ներկայությամբ կատարելը, եթե հանցավորը գիտակցում է, որ անձն անչափահաս է,

6) հանցանքը գաղափարախոսական, ազգային, էթնիկական, ռասայական, սոցիալական կամ կրոնական ատելության, անհանդուրժողականության կամ թշնամանքի կամ կրոնական մոլեռանդության շարժառիթով կատարելը,

7) հանցանքն այլ անձանց իրավաչափ գործողությունների համար վրեժի շարժառիթով կատարելը,

8) հանցանքն այլ հանցագործությունը թաքցնելու կամ դրա կատարումը հեշտացնելու նպատակով կատարելը,

9) հանցանքը հղի կնոջ, անօգնական, խոցելի կամ հանցավորից կախյալ վիճակում գտնվող անձի նկատմամբ կատարելը, եթե հանցավորը գիտակցում է, որ կինը հղի է կամ անձը գտնվում է անօգնական, խոցելի կամ իրենից կախյալ վիճակում,

10) հանցանքն անձի կամ նրա մերձավոր ազգականի կամ մերձավորի նկատմամբ կատարելը՝ կապված այդ անձի կողմից իր ծառայողական կամ մասնագիտական գործունեության կամ հասարակական պարտքը կատարելու հետ,

11) հանցանքն առանձին դաժանությամբ, անձին ծաղրուծանակի, տանջանքի կամ տառապանքի ենթարկելով կատարելը,

12) հանցանքը իշխանական կամ ծառայողական լիազորություններով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով կատարելը,

13) հանցանքը հանրության համար վտանգավոր եղանակով կատարելը,

14) հանցանքը զենքի, ռազմամթերքի, պայթուցիկ նյութերի կամ պայթուցիկ սարքերի կամ ռադիոակտիվ նյութերի գործադրմամբ կատարելը,

15) հանցանքը թմրամիջոցների, հոգեներգործող նյութերի, թունանյութերի կամ ուժեղ ներգործող դեղերի գործադրմամբ կատարելը,

16) հանցանքն ակոհոլի, թմրամիջոցների, թունանյութերի, ուժեղ ներգործող դեղերի կամ հոգեներգործող այլ նյութերի ազդեցությամբ կատարելը, եթե հանցավորն ինքն է իրեն դրել այդ վիճակի մեջ,

17) հանցանքը ռազմական կամ արտակարգ դրության, տարերային կամ հասարակական աղետի կամ զանգվածային անկարգությունների պայմաններն օգտագործելով կատարելը:

2. Պատիժ նշանակելիս դատարանը չի կարող հաշվի առնել սույն հոդվածի առաջին մասով չնախատեսված այլ հանգամանքներ:

3. Եթե սույն հոդվածի առաջին մասում նշված որևէ հանգամանք սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի համապատասխան հոդվածով նախատեսված է որպես հանցագործության հատկանիշ, ապա դա չի կարող կրկին հաշվի առնվել որպես պատասխանատվությունը և պատիժը ծանրացնող հանգամանք:

4. Հանցագործությունների ռեցիդիվի դեպքում սույն օրենսգրքի 78-րդ հոդվածով սահմանված կանոններով պատիժ նշանակելիս սույն հոդվածի առաջին մասի առաջին կետով նախատեսված ծանրացնող հանգամանքը հաշվի չի առնվում որպես ծանրացնող հանգամանք:

Հոդված 71. Մեղմացնող և ծանրացնող հանգամանքները հաշվի առնելը պատիժ նշանակելիս

1. Եթե առկա են պատասխանատվությունը և պատիժը մեղմացնող հանգամանքները և բացակայում են պատասխանատվությունը և պատիժը ծանրացնող հանգամանքները, ապա այլընտրանքային սանկցիայի դեպքում դատարանը նշանակում է սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի հոդվածի սանկցիայով նախատեսված առավել մեղմ պատժատեսակը: Եթե դատարանը, հաշվի առնելով հանցավորի անձնավորությունը, հիմնավորում է, որ սանկցիայով նախատեսված առավել մեղմ պատժատեսակ նշանակելը չի ապահովի պատժի նպատակների իրագործումը, ապա կարող է նշանակել սանկցիայով նախատեսված ավելի խիստ պատժատեսակ:

2. Եթե առկա են պատասխանատվությունը և պատիժը ծանրացնող երկու կամ ավելի հանգամանքներ և բացակայում է պատասխանատվությունը և պատիժը մեղմացնող որևէ հանգամանք, ապա այլընտրանքային սանկցիայի դեպքում

դատարանը չի կարող նշանակել սանկցիայով նախատեսված առավել մեղմ պատժատեսակը:

Պատասխանատվությունը և պատիժը ծանրացնող երկու կամ ավելի հանգամանքների առկայության և պատասխանատվությունը և պատիժը մեղմացնող որևէ հանգամանքի բացակայության դեպքում նշանակվող պատիժը չի կարող պակաս լինել սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի հոդվածի սանկցիայով նախատեսված պատժատեսակի առավելագույն չափի կամ ժամկետի երկու երրորդից:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասերով նախատեսված դրույթները չեն կիրառվում, եթե՝

1) սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի հոդվածի կամ հոդվածի մասի սանկցիայով նախատեսված է ցմահ ազատազրկում.

2) պատիժ է նշանակվում սույն օրենսգրքի 77-րդ հոդվածով սահմանված կանոններով, ինչպես նաև եթե, անչափահասների նկատմամբ պատիժ նշանակելիս դրանք վատթարացնում են դատապարտյալի վիճակը:

Հոդված 72. Օրենքով նախատեսվածից ավելի մեղմ պատիժ նշանակելը

1. Եթե հանցագործությունը պայմանավորված է եղել հանցագործությունից տուժած անձի հակաիրավական վարքագծով կամ հանցանքը կատարվել է հարկադրանքի ազդեցությամբ կամ, եթե հանցանքը կատարվել է կյանքի ծանր հանգամանքների զուգորդմամբ, կամ առկա են երեք կամ ավելի օրենքով նախատեսված մեղմացնող հանգամանքներ, եթե նշվածներն այն աստիճան են նվազեցրել անձի կամ նրա կատարած արարքի հանրային վտանգավորության աստիճանը, որ դատարանի համոզմամբ սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի հոդվածի սանկցիայով նախատեսված պատժի նվազագույն չափը խիստ է տվյալ անձի համար, ինչպես նաև խմբի կողմից կատարված հանցանքի մասնակցի կողմից այդ խմբի հանցագործությունը բացահայտելուն աջակցելու դեպքում դատարանը կարող է նշանակել սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի համապատասխան հոդվածի կամ հոդվածի մասի սանկցիայով նախատեսված պատժի նվազագույն չափից պակաս պատիժ կամ ավելի մեղմ պատժատեսակ, քան նախատեսված է այդ հոդվածով կամ հոդվածի մասով:

2. Օրենքով նախատեսվածից ավելի մեղմ պատիժ կարող է նշանակվել նաև համագործակցության կամ համաձայնեցման վարույթ կիրառելու դեպքում:

3. Օրենքով նախատեսվածից ավելի մեղմ պատիժ նշանակելը արգելք չէ լրացուցիչ պատիժ նշանակելու համար:

Հոդված 73. Պատիժ նշանակելը չավարտված հանցագործության համար

1. Չավարտված հանցագործության համար պատիժ նշանակելիս հաշվի են առնվում հանցավորի արարքի բնույթն ու վտանգավորության աստիճանը, հանցավոր մտադրության իրականացման աստիճանը և այն հանգամանքները, որոնց հետևանքով հանցագործությունն ավարտին չի հասցվել:

2. Ոչ մեծ ծանրության կամ միջին ծանրության հանցագործությունների նախապատրաստության համար ազատազրկում չի նշանակվում:

3. Ծանր կամ առանձնապես ծանր հանցագործությունների նախապատրաստության համար ազատազրկման ձևով պատժի առավելագույն ժամկետը չի կարող գերազանցել սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի համապատասխան հոդվածի կամ հոդվածի մասի սանկցիայով նախատեսված ազատազրկման առավելագույն ժամկետի մեկ երկրորդը, իսկ նվազագույն ժամկետը չի կարող պակաս լինել Հատուկ մասի համապատասխան հոդվածի կամ հոդվածի մասի սանկցիայով նախատեսված ազատազրկման նվազագույն ժամկետի մեկ երկրորդից: Եթե նշված կանոնները կիրառելիս ազատազրկման ժամկետը պակաս է ստացվում երեք ամսից, ապա նշանակվում է կանոնները կիրառելու հետևանքով ստացված ժամկետով ազատազրկում:

4. Հանցագործության նախապատրաստության համար ցմահ ազատազրկում չի նշանակվում:

5. Սույն հոդվածի երկրորդ և երրորդ մասերով նախատեսված սահմանափակումները չեն կիրառվում հանցագործությունների ռեցիդիվի դեպքում պատիժ նշանակելիս:

Հողված 74. Պատիժ նշանակելը հանցագործությունների համակցության դեպքում

1. Հանցագործությունների համակցությամբ յուրաքանչյուր հանցագործության համար առանձին պատիժ (հիմնական և լրացուցիչ) նշանակելով՝ դատարանը վերջնական պատիժը որոշում է նշանակված պատիժները լրիվ կամ մասնակիորեն գումարելու միջոցով: Մասնակի գումարման դեպքում վերջնական պատիժը պետք է ավելի լինի, քան համակցության մեջ մտնող հանցագործությունների համար նշանակված առավել խիստ պատիժը: Հանցագործությունների համակցությամբ վերջնական պատիժը որոշելիս մասնակի գումարվող պատիժը չի կարող պակաս լինել տվյալ պատժատեսակի համար սույն օրենսգրքով նախատեսված նվազագույն չափից կամ ժամկետից, սակայն վերջնական պատիժը չի կարող գերազանցել սույն հոդվածի երկրորդ, երրորդ, չորրորդ, հինգերորդ, վեցերորդ և իններորդ մասերով նախատեսված առավելագույն չափը կամ ժամկետը:

2. Եթե հանցագործությունների համակցությունն ընդգրկում է միայն ոչ մեծ ծանրության հանցանքներ, ապա ազատազրկման ձևով վերջնական պատիժը նշանակվում է պատիժները լրիվ կամ մասնակիորեն գումարելու միջոցով: Ընդ որում, գումարելիս վերջնական պատիժը չի կարող գերազանցել հինգ տարին:

3. Եթե հանցագործությունների համակցությունն ընդգրկում է միայն միջին ծանրության կամ միջին ծանրության և ոչ մեծ ծանրության հանցանքներ, կամ անզգուշությամբ կատարված ծանր հանցանքներ, ապա ազատազրկման ձևով վերջնական պատիժը նշանակվում է պատիժները լրիվ կամ մասնակիորեն գումարելու միջոցով: Ընդ որում, ազատազրկման ձևով վերջնական պատիժը չի կարող գերազանցել տասը տարին:

4. Եթե հանցագործությունների համակցությունն ընդգրկում է դիտավորությամբ կատարված ծանր հանցանք, ապա ազատազրկման ձևով վերջնական պատիժը նշանակվում է պատիժները լրիվ կամ մասնակիորեն գումարելու միջոցով: Ընդ որում, ազատազրկման ձևով վերջնական պատիժը չի կարող գերազանցել տասնհինգ տարին:

5. Եթե հանցագործությունների համակցությունն ընդգրկում է առանձնապես ծանր հանցանք, ապա ազատազրկման ձևով վերջնական պատիժը նշանակվում է

պատիժները լրիվ կամ մասնակիորեն գումարելու միջոցով: Ընդ որում, ազատագրկման ձևով վերջնական պատիժը չի կարող գերազանցել քսան տարին:

6. Եթե հանցագործությունների համակցությունն ընդգրկում է առանձնապես ծանր այնպիսի հանցանք, որը կապված է դիտավորությամբ կյանքից զրկելու հետ, ապա ազատագրկման ձևով վերջնական պատիժը նշանակվում է պատիժները լրիվ կամ մասնակիորեն գումարելու միջոցով: Ընդ որում, ազատագրկման ձևով վերջնական պատիժը չի կարող գերազանցել քսանհինգ տարին:

7. Եթե հանցագործությունների համակցությունն ընդգրկում է դիտավորությամբ կյանքից զրկելու հետ կապված երկու կամ ավելի առանձնապես ծանր հանցանքներ, ապա դատարանը, հաշվի առնելով հանցագործությունների շարժառիթը, նպատակը, եղանակը և հանցավոր մտադրության իրականացման աստիճանը, կարող է վերջնական պատիժ որոշել ցմահ ազատագրկումը, եթե, նույնիսկ, կատարված հանցանքներից ոչ մեկի համար սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի հոդվածի սանկցիայով դա նախատեսված չէ:

8. Եթե հանցագործությունների համակցության մեջ մտնող հանցանքներից մեկի համար դատարանը նշանակում է ցմահ ազատագրկում, ապա վերջնական հիմնական պատիժ է նշանակվում ցմահ ազատագրկումը:

9. Հանցագործությունների համակցության դեպքում մյուս պատիժները լրիվ կամ մասնակիորեն գումարելու դեպքում նշանակվող վերջնական պատիժը չի կարող գերազանցել սույն օրենսգրքի Ընդհանուր մասով պատժի տվյալ տեսակի համար սահմանված առավելագույն ժամկետը կամ չափը:

10. Հանցագործությունների համակցության դեպքում նշանակված հիմնական պատժին կարող են միացվել համակցությունը կազմող հանցանքների համար նշանակված լրացուցիչ պատիժները: Լրացուցիչ պատիժները լրիվ կամ մասնակիորեն գումարելու դեպքում վերջնական լրացուցիչ պատիժը չի կարող գերազանցել սույն օրենսգրքի Ընդհանուր մասով պատժի տվյալ տեսակի համար սահմանված առավելագույն ժամկետը կամ չափը:

11. Պատիժը նշանակվում է սույն հոդվածի կանոններով, եթե դատավճիռ կայացնելուց հետո պարզվի, որ դատապարտյալը մեղավոր է նաև մեկ այլ հանցանքի համար, որը նա կատարել է նախքան առաջին գործով դատավճիռ կայացնելը: Այս

դեպքում վերջնական պատժի ժամկետին հաշվակցվում է առաջին դատավճռով նշանակված պատժի կրած մասը և պատժի կրման սկիզբ է համարվում առաջին դատավճռով նշանակված պատժի կրման սկիզբը:

Հոդված 75. Պատիժ նշանակելը դատավճիռների համակցության դեպքում

1. Եթե դատավճիռ կայացնելուց հետո, բայց մինչև պատիժը լրիվ կրելը դատապարտյալը նոր հանցանք է կատարել, ապա դատարանը նոր դատավճռով նշանակված պատժին լրիվ կամ մասնակիորեն գումարում է նախորդ դատավճռով նշանակված պատժի չկրած մասը:

2. Դատավճիռների համակցությամբ վերջնական պատիժը, եթե դա կապված չէ ազատազրկման հետ, չի կարող գերազանցել սույն օրենսգրքի Ընդհանուր մասով պատժի տվյալ տեսակների համար սահմանված առավելագույն չափը:

3. Դատավճիռների համակցությամբ ազատազրկման ձևով վերջնական պատիժը չի կարող գերազանցել երեսուն տարին՝ բացառությամբ այն դեպքերի, երբ անձը կատարում է այնպիսի հանցագործություն, որի համար նախատեսված է նաև ցմահ ազատազրկում:

4. Դատավճիռների համակցությամբ ազատազրկման ձևով վերջնական պատիժը պետք է ավելի մեծ լինի ինչպես նոր հանցագործության համար նշանակված պատժից, այնպես էլ նախորդ դատավճռով նշանակված պատժի չկրած մասից:

5. Դատավճիռների համակցությամբ պատիժ նշանակելիս լրացուցիչ պատիժների միացումը կատարվում է սույն օրենսգրքի 74-րդ հոդվածով (10-րդ կետով) սահմանված կանոններով:

6. Ցմահ ազատազրկում կրող դատապարտյալի կողմից նոր հանցանք կատարելու դեպքում նոր նշանակված պատիժը կլանվում է ցմահ ազատազրկմամբ:

Հոդված 76. Պատիժ նշանակելը հանցագործությունների ռեցիդիվի դեպքում

1. Հանցագործությունների ռեցիդիվի դեպքում պատիժ նշանակելիս հաշվի են առնվում կատարված հանցանքների քանակը, բնույթը և ծանրությունը, այն հանգամանքները, որոնց հետևանքով նախկին պատիժը բավարար չի եղել անձի

վերասոցիալականացման համար, ինչպես նաև նոր հանցագործության բնույթը, ծանրությունը և հետևանքները:

2. Եթե դիտավորյալ հանցագործության համար նախկինում ազատազրկման կամ ցմահ ազատազրկման ձևով պատիժ կրած կամ կրող, դատվածություն ունեցող անձը կատարել է դիտավորյալ հանցանք, որի համար դատապարտվում է ազատազրկման, ապա նշանակվող նվազագույն պատիժը չի կարող պակաս լինել սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի համապատասխան հոդվածի սանկցիայով նախատեսված ազատազրկման ձևով առավելագույն պատժի երկու երրորդից: Ամեն դեպքում նշանակվող պատիժը չի կարող պակաս լինել սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի համապատասխան հոդվածի սանկցիայով նախատեսված ազատազրկման ձևով պատժի նվազագույն ժամկետից:

3. Եթե ծանր կամ առանձնապես ծանր դիտավորյալ հանցագործության համար նախկինում ազատազրկման կամ ցմահ ազատազրկման ձևով պատիժ կրած կամ կրող, դատվածություն ունեցող անձը կատարել է դիտավորյալ ծանր կամ առանձնապես ծանր հանցանք, ապա նվազագույն պատիժը պետք է որոշվի սույն հոդվածի երկրորդ մասով նախատեսված կանոնով, իսկ առավելագույն պատիժ պետք է համարվի այն ժամկետը, որը գերազանցում է տվյալ հանցագործության համար օրենքով նախատեսված ազատազրկման ձևով պատժի առավելագույն ժամկետը՝ դրա մեկ երրորդի չափով, բայց ոչ ավելի, քան քսանհինգ տարին:

4. Եթե դիտավորյալ հանցագործության համար նախկինում ազատազրկման կամ ցմահ ազատազրկման ձևով պատիժ կրած կամ կրող, դատվածություն ունեցող անձը կատարել է մեկից ավելի հանցանքներ, ապա համակցության մեջ մտնող յուրաքանչյուր դիտավորյալ հանցանքի համար պատիժը որոշվում է սույն հոդվածի երկրորդ կամ երրորդ մասով նախատեսված կանոններով: Այդ դեպքում հանցագործությունների համակցությամբ ազատազրկման ձևով վերջնական պատիժը չի կարող գերազանցել երեսուն տարին:

5. Սույն հոդվածի երկրորդ և երրորդ մասերով նախատեսված կանոնները չեն կարող արգելք հանդիսանալ օրենքով նախատեսվածից ավելի մեղմ պատիժ նշանակելու համար: Այս դեպքում օրենքով նախատեսված պատիժ է համարվում այն

պատիժը, որը համապատասխանում է ռեցիդիվի դեպքում պատիժ նշանակելու սահմանված կարգի կիրառման արդյունքում ստացվող պատժին:

Հոդված 77. Պատիժ նշանակելը համաձայնեցման կամ համագործակցության վարույթի դեպքում

1. Համաձայնեցման վարույթ կիրառելու դեպքում դատարանի կողմից նշանակվող պատիժը չի կարող գերազանցել սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի համապատասխան հոդվածի սանկցիայով տվյալ պատժատեսակի համար նախատեսված առավելագույն չափի կամ ժամկետի մեկ երկրորդը:

Համաձայնեցման վարույթ կիրառելը արգելք չէ նշանակված պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու համար:

2. Ոչ մեծ կամ միջին ծանրության հանցանքներով համագործակցության վարույթ կիրառելու դեպքում նշանակվում է սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի համապատասխան հոդվածի սանկցիայով նախատեսված առավել մեղմ պատիժ կամ օրենքով նախատեսվածից ավելի մեղմ պատիժ կամ նշանակված պատիժը պայմանականորեն չի կիրառվում: Ծանր կամ առանձնապես ծանր հանցանքներով համագործակցության վարույթ կիրառելու դեպքում նշանակվում է սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի համապատասխան հոդվածի սանկցիայով նախատեսված առավել մեղմ պատիժ, իսկ սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի համապատասխան հոդվածի սանկցիայում միայն ազատազրկման ձևով պատժի առկայության դեպքում դատարանի կողմից նշանակվող պատիժը չի կարող գերազանցել սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի համապատասխան հոդվածի սանկցիայում միայն ազատազրկման ձևով պատժի առկայության դեպքում դատարանի կողմից նշանակվող պատիժը չի կարող գերազանցել սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի համապատասխան հոդվածի սանկցիայով տվյալ պատժատեսակի համար նախատեսված նվազագույն չափը կամ ժամկետը և չի կարող պակաս լինել նվազագույն չափի կամ ժամկետի երկու երրորդից:

Համագործակցության վարույթ կիրառելու դեպքում միևնույն անձի նկատմամբ նույն վարույթի շրջանակներում սույն մասով նախատեսված միջոցներից մեկի կիրառումն արգելք է նշանակված պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու համար:

3. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված կանոնը կիրառելի է նաև սույն օրենսգրքի 73-րդ կամ 76-րդ հոդվածներով սահմանված կարգով նշանակվող պատժի

նկատմամբ: Եթե սույն հոդվածի առաջին մասով սահմանված կանոնը կիրառելիս նշանակվող պատժի չափը կամ ժամկետը պակաս է ստացվում սույն օրենսգրքի Ընդհանուր մասում տվյալ պատժատեսակի համար սահմանված նվազագույն չափից կամ ժամկետից, ապա նշանակվում է փաստացի ստացված չափը կամ ժամկետը:

4. Հանցագործությունների համակցության դեպքում պատիժ նշանակելիս սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված կանոնները կիրառելի են համակցության մեջ ընդգրկված յուրաքանչյուր հանցագործության համար առանձին:

5. Համաձայնեցման կամ համագործակցության վարույթ կիրառելն արգելք չէ լրացուցիչ պատիժ նշանակելու համար:

Հոդված 78. Պատժի ժամկետները որոշելը դրանք գումարելիս

1. Հանցանքների համակցությամբ և դատավճիռների համակցությամբ պատիժները լրիվ կամ մասնակիորեն գումարելիս ազատազրկման մեկ օրվան համապատասխանում է՝

- 1) կարճաժամկետ ազատազրկման մեկ օրը,
- 3) ազատության սահմանափակման երկու օրը,
- 4) հանրային աշխատանքների ութ ժամը:

2. Հատուկ կամ զինվորական կոչումից, կարգից, աստիճանից, որակավորման դասից կամ պետական պարգևից զրկելու, տուգանքի, որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելու, օտարերկրյա քաղաքացուն Հայաստանի Հանրապետության տարածքից արտաքսելու, ինչպես նաև զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակման ձևով պատիժները հանրային աշխատանքների, ազատության սահմանափակման, կարճաժամկետ ազատազրկման, ազատազրկման կամ ցմահ ազատազրկման հետ գումարելիս ի կատար են ածվում առանձին:

Հոդված 79. Պատժի ժամկետները հաշվարկելը և պատիժը հաշվակցելը

1. Որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելու, օտարերկրյա քաղաքացուն Հայաստանի Հանրապետության

տարածքից արտաքսելու, զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակման, ազատության սահմանափակման, ազատագրկման ժամկետները հաշվարկվում են ամիսներով և տարիներով: Հանրային աշխատանքների ժամկետը հաշվարկվում է ժամերով: Կարճաժամկետ ազատագրկման ժամկետը հաշվարկվում է օրերով և ամիսներով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասում նշված պատիժները փոխարինելիս կամ գումարելիս, ինչպես նաև պատիժը հաշվակցելիս ժամկետները կարող են հաշվարկվել օրերով:

3. Մինչև դատավճռի օրինական ուժի մեջ մտնելը, անկախ Հայաստանի Հանրապետության իրավագործությունից, փաստացի անազատության մեջ գտնվելու ժամկետը հաշվակցվում է ազատագրկման, կարճաժամկետ ազատագրկման ձևով նշանակված պատժին՝ մեկ օրը հաշվելով մեկ օրվա դիմաց, ազատության սահմանափակման ձևով նշանակված պատժին՝ մեկ օրը հաշվելով երկու օրվա դիմաց, իսկ հանրային աշխատանքների դեպքում՝ մեկ օրը ութ ժամի դիմաց:

4. Մինչև դատավճիռ կայացնելը, անկախ Հայաստանի Հանրապետության իրավագործությունից, փաստացի անազատության մեջ գտնվելու ժամկետը անազատության մեջ գտնվող անձի նկատմամբ տուգանքի, որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելու, զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակման ձևով հիմնական պատիժ նշանակելիս դատարանը, հաշվի առնելով անազատության մեջ պահելու ժամկետը, մեղմացնում է նշանակված պատիժը կամ ազատում է պատիժը կրելուց:

5. Հանցանքը կատարելուց հետո հոգեկան հիվանդությամբ հիվանդացած անձի նկատմամբ բժշկական բնույթի հարկադրանքի միջոցները կիրառելու ժամկետը հաշվակցվում է պատժի ժամկետին:

ԲԱԺԻՆ 4.

ՔՐԵԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԻՑ ԵՎ ՊԱՏԺԻՑ ԱԶԱՏԵԼԸ

ԳԼՈՒԽ 12.

ՔՐԵԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԻՑ ԱԶԱՏԵԼԸ

Հոդված 80. Քրեական պատասխանատվությունից ազատելը հանցագործությունից կամովին հրաժարվելու հետևանքով

1. Եթե անձը կամովին հրաժարվում է հանցագործությունից, ապա ազատվում է այդ հանցագործության համար քրեական պատասխանատվությունից: Եթե նրա փաստացի կատարած արարքն այլ հանցակազմ է պարունակում, ապա անձը ենթակա է քրեական պատասխանատվության այդ հանցագործության համար:

2. Հանցագործությունից կամովին հրաժարվելը անձի կողմից հանցագործության նախապատրաստությունը կամ հանցափորձը կամովին, վերջնականապես դադարեցնելն է կամ արարքի վտանգավոր հետևանքները կանխելը, եթե նա գիտակցել է տվյալ իրադրությունում հանցագործությունը ավարտին հասցնելու հնարավորությունը:

3. Եթե հանցագործությունից կամովին հրաժարվելը դրսևորվում է արարքի հետևանքները կանխելու ձևով, ապա հանցանք կատարող անձն ազատվում է քրեական պատասխանատվությունից միայն այն դեպքում, երբ միջոցներ է ձեռնարկել իր դիտավորության մեջ ընդգրկված վտանգավոր հետևանքները կանխելու համար և կանխել է դրանք: Եթե ձեռնարկված միջոցները չեն հանգեցրել վտանգավոր հետևանքները կանխելուն, ապա անձի կողմից դրանք կանխելու համար միջոցներ ձեռնարկելը համարվում է պատիժը մեղմացնող հանգամանք:

4. Հանցագործության կազմակերպիչը, դրդիչը կամ օժանդակողը հանցագործությունից կամովին հրաժարվելու դեպքում ազատվում է քրեական պատասխանատվությունից, եթե նա պետական մարմիններին հաղորդելով կամ ձեռնարկված այլ միջոցներով կանխել է կատարողի կողմից հանցագործությունն ավարտին հասցնելը:

Եթե կազմակերպիչի, դրդիչի կամ օժանդակողի գործողությունները չեն հանգեցնում կատարողի հանցագործությունը կանխելուն, ապա ձեռնարկված

միջոցները հաշվի են առնվում որպես պատասխանատվությունը և պատիժը մեղմացնող հանգամանք:

5. Գործիք կամ միջոց տրամադրելու կամ խոչընդոտը վերացնելու եղանակներով օժանդակության դեպքում, անձը օժանդակության համար ենթակա չէ քրեական պատասխանատվության, եթե նա հետ է վերցրել տրամադրած գործիքը կամ միջոցը կամ վերականգնել է խոչընդոտները: Այդ դեպքում անձը քրեական պատասխանատվության է ենթարկվում հանցագործության մասին չհայտնելու համար, եթե նրա արարքում առկա են այդ հանցակազմի հատկանիշները:

6. Համակատարողը հանցագործությունից կամովին հրաժարվելու դեպքում ազատվում է քրեական պատասխանատվությունից, եթե նա պետական մարմիններին հաղորդելով կամ այլ միջոցներով կանխում է կատարողի կողմից հանցագործությունը ավարտին հասցնելը: Եթե համակատարողի կողմից գործադրված միջոցները չեն հանգեցնում կատարողի հանցագործությունը կանխելուն, ապա ձեռնարկված միջոցները հաշվի են առնվում որպես պատասխանատվությունը և պատիժը մեղմացնող հանգամանք:

Հոդված 81. Քրեական պատասխանատվությունից ազատելը հանցագործության նվազ վտանգավորության հիմքով

1. Առաջին անգամ հանցանք կատարած անձն ազատվում է քրեական պատասխանատվությունից, եթե նրա արարքը նվազ վտանգավորության հետևանքով էական գույքային վնաս չի պատճառել անձի, կազմակերպության, հասարակության կամ պետության շահերին:

2. Հանցանքը համարվում է նվազ վտանգավորություն ունեցող, եթե հանցավորի կոնկրետացված դիտավորությունն ուղղված է եղել հանցանքը կատարելու պահին Հայաստանի Հանրապետությունում սահմանված նվազագույն աշխատավարձի հիսուն տոկոսի չափը չգերազանցող գույքային վնաս պատճառելուն:

3. Եթե կատարված հանցանքի համար քրեական հետապնդումը հարուցվում է միայն հանցագործությունից տուժած անձի հայցի հիման վրա, ապա դրա առկայությունը խոչընդոտ չէ հանցանքի նվազ վտանգավորության հիմքով անձին քրեական պատասխանատվությունից ազատելու համար:

4. Նախկինում սույն հոդվածով նախատեսված հիմքով քրեական պատասխանատվությունից ազատված անձը չի կարող նույն հիմքով կրկին ազատվել քրեական պատասխանատվությունից:

Հոդված 82. Քրեական պատասխանատվությունից ազատելը գործուն զղջալու հիմքով

1. Եթե անձն առաջին անգամ է հանցանք կատարել, ապա կարող է ազատվել քրեական պատասխանատվությունից, եթե նրա կատարած արարքը ոչ մեծ կամ միջին ծանրության հանցանք է և նա կամովին աջակցել է հանցագործությունը բացահայտելուն, չի վիճարկում իրեն մեղսագրվող փաստերը, վնաս պատճառած լինելու դեպքում հատուցել կամ այլ կերպ հարթել է հանցագործությամբ պատճառված վնասը: Եթե հանցագործությամբ վնաս չի պատճառվել, ապա հանցանք կատարած անձին գործուն զղջալու հիմքով քրեական պատասխանատվությունից ազատելու համար բավարար են առաջին անգամ հանցանք կատարելը, եթե նրա կատարած արարքը ոչ մեծ կամ միջին ծանրության հանցանք է, մեղսագրվող փաստերը չվիճարկելը և հանցագործությունը բացահայտելուն կամովին աջակցելը:

2. Նախկինում սույն հոդվածով նախատեսված հիմքով քրեական պատասխանատվությունից ազատված անձը չի կարող սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հիմքով կրկին ազատվել քրեական պատասխանատվությունից:

3. Այլ հանցագործության համար մեղադրվող անձը գործուն զղջալու հիմքով քրեական պատասխանատվությունից ազատվում է միայն սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի հոդվածով հատկապես նախատեսված դեպքերում:

Հոդված 83. Քրեական պատասխանատվությունից ազատելը քրեական հայցից հանցագործությունից տուժած անձի հրաժարվելու հիմքով

1. Հանցագործությունից տուժած անձի քրեական հայցի հիման վրա հարուցվող քրեական հետապնդման դեպքում՝ հանցագործությունից տուժած անձի, նրա շահերի պաշտպանության պարտականություն ունեցող անձի կողմից հայցից հրաժարվելու դեպքում հանցանք կատարած անձն ազատվում է քրեական

պատասխանատվությունից Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարության օրենսգրքով սահմանված կարգով:

Հոդված 84. Քրեական պատասխանատվությունից ազատելը տուժողի և հանցանք կատարած անձի հաշտության հիմքով

1. Եթե անձն առաջին անգամ է հանցանք կատարել, ապա ազատվում է քրեական պատասխանատվությունից, եթե նրա կատարած արարքը ոչ մեծ կամ միջին ծանրության հանցանք է և նրա ու տուժողի միջև առկա է հաշտության վերաբերյալ ինքնուրույն և ազատ կամարտահայտության վրա հիմնված փոխադարձ համաձայնությունը, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ կատարված հանցանքում առկա են ընտանեկան բռնության կամ անմարդկային և արժանապատվությունը նվաստացնող վերաբերմունքի հատկանիշներ:

2. Եթե անձն առաջին անգամ է հանցանք կատարել, որը ոչ մեծ կամ միջին ծանրության հանցագործությանը հանցակցություն է, ապա նա հաշտության հիմքով ազատվում է քրեական պատասխանատվությունից, եթե առկա է հաշտության վերաբերյալ տուժողի և տվյալ հանցակցի՝ ինքնուրույն և ազատ կամարտահայտության վրա հիմնված փոխադարձ համաձայնությունը:

3. Եթե անչափահաս կամ սահմանափակ մեղսունակ անձն առաջին անգամ է հանցանք կատարել, ապա ազատվում է քրեական պատասխանատվությունից, եթե նրա կատարած արարքը ոչ մեծ կամ միջին ծանրության հանցանք է և առկա է հաշտության վերաբերյալ տուժողի և հանցագործության համար մեղադրվող անձի շահերի պաշտպանության պարտականություն ունեցող անձի՝ ինքնուրույն և ազատ կամարտահայտության վրա հիմնված փոխադարձ համաձայնությունը:

4. Եթե հանցագործությունից տուժողը տասնչորս տարին չլրացած անձ է կամ հոգեկան խանգարման, տկարամտության կամ մտավոր զարգացման մեջ հետ մնալու հետևանքով լրիվ կամ մասնակիորեն զրկված է իր դեմ ուղղված հանցագործության բնույթն ու հետևանքները գիտակցելու կամ իր վարքագիծը ղեկավարելու հնարավորությունից, ապա նրա դեմ ուղղված հանցանք կատարած անձը չի կարող հաշտության հիմքով ազատվել քրեական պատասխանատվությունից:

Հոդված 85. Քրեական պատասխանատվությունից ազատելը վաղեմության ժամկետն անցնելու հետևանքով

1. Անձն ազատվում է քրեական պատասխանատվությունից, եթե հանցանքն ավարտվելուն հաջորդող օրվանից անցել են հետևյալ ժամկետները.

- 1) հինգ տարի՝ ոչ մեծ ծանրության հանցանքի դեպքում.
- 2) տասը տարի՝ միջին ծանրության հանցանքի դեպքում.
- 3) տասնհինգ տարի՝ ծանր հանցանքի դեպքում.
- 4) քսան տարի՝ առանձնապես ծանր հանցանքի դեպքում:

2. Վաղեմության ժամկետը հաշվարկվում է հանցանքն ավարտվելուն հաջորդող օրվանից մինչև անձին որպես մեղադրյալ ներգրավելու մասին որոշում կայացնելը:

3. Տևող հանցագործության դեպքում վաղեմության ժամկետը հաշվարկվում է արարքը դադարելուն հաջորդող օրվանից:

4. Չավարտված հանցագործության դեպքում վաղեմության ժամկետը հաշվարկվում է հանցագործության նախապատրաստություն կամ հանցափորձ համարվող արարքները դադարելու պահից:

5. Հանցակցությամբ հանցանք կատարած անձն ազատվում է քրեական պատասխանատվությունից, եթե կատարողի կողմից հանցանքն ավարտվելուն հաջորդող օրվանից անցել են սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված ժամկետները:

6. Վաղեմության ժամկետի ընթացքն ընդհատվում է, եթե մինչև նշված ժամկետներն անցնելն անձը կատարում է նոր հանցանք: Այդ դեպքում յուրաքանչյուր հանցագործության համար վաղեմության ժամկետի հաշվարկն սկսվում է նոր հանցանքն ավարտվելու պահից:

7. Վաղեմության ժամկետի ընթացքը կասեցվում է, եթե անձը խուսափում է քննությունից: Այս դեպքում վաղեմության ընթացքը վերսկսվում է անձին ձերբակալելու կամ մեղայականով նրա ներկայանալու պահից: Ընդ որում, անձը չի կարող քրեական պատասխանատվության ենթարկվել, եթե ոչ մեծ ծանրության կամ միջին ծանրության հանցանքն ավարտվելու օրվանից անցել է տասնհինգ տարի, իսկ ծանր կամ առանձնապես ծանր հանցանքն ավարտվելու օրվանից՝ քսանհինգ տարի, և վաղեմության ժամկետի ընթացքն ընդհատված չի եղել նոր հանցագործությամբ:

8. Վաղեմության ժամկետ չի կիրառվում այն հանցանքների կապակցությամբ, որոնց համար սույն օրենսգրքով որպես պատիժ նախատեսված է նաև ցմահ ազատազրկումը:

9. Խաղաղության և մարդկության անվտանգության դեմ ուղղված սույն օրենսգրքի 137-153-րդ հոդվածներով նախատեսված հանցանքներ կատարած անձանց, սույն օրենսգրքի 419-րդ հոդվածի երկրորդ մասի 1-ին կետով կամ սույն օրենսգրքի 426-րդ հոդվածով (խոշտանգում) նախատեսված հանցանք կատարած անձանց նկատմամբ վաղեմության ժամկետներ չեն կիրառվում:

10. Վաղեմության ժամկետներ չեն կիրառվում նաև Հայաստանի Հանրապետության վավերացրած միջազգային պայմանագրերով նախատեսված հանցագործություններ կատարած անձանց նկատմամբ, եթե այդ պայմանագրերով վաղեմության ժամկետների կիրառման արգելք է սահմանված:

11. Սույն օրենսգրքի 185-րդ, 194-197-րդ, 228-րդ և 229-րդ նախատեսված հանցանքներ կատարած անձանց նկատմամբ վաղեմության ժամկետի հաշվարկն սկսվում է հանցագործությունից տուժած անձի տասնութ տարին լրանալու պահից:

ԳԼՈՒԽ 13. ՊԱՏԺԻՑ ԱՁԱՏԵԼԸ

Հոդված 86. Պատիժը պայմանականորեն չկիրառելը

1. Եթե դատարանը հանցանք կատարած անձի նկատմամբ կարճաժամկետ ազատազրկման կամ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով ազատազրկման ձևով պատիժ նշանակելով հանգում է հետևության, որ պատժի նպատակների իրականացումը հնարավոր է առանց պատիժը կրելու, ապա կարող է որոշում կայացնել այդ պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու մասին:

Պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու հիմքով պատժից կարող է ազատվել նաև այն անձը, ում նկատմամբ սույն օրենսգրքի 72-րդ հոդվածով նշանակվել է օրենքով նախատեսվածից ավելի մեղմ պատիժ կամ կիրառվել է համաձայնեցման կամ համագործակցության վարույթ:

Հանցագործությունների համակցության դեպքում պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու հարցը որոշվում է ոչ թե համակցության մեջ մտնող յուրաքանչյուր հանցագործության համար առանձին, այլ վերջնական պատիժը նշանակելուց հետո:

2. Պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու վերաբերյալ որոշում կայացնելիս դատարանը պետք է հաշվի առնի հետևյալ հանգամանքները՝

1) անձին մեղսագրվող հանցագործության բնույթն ու վտանգավորությունը,

2) պատիժը մեղմացնող և ծանրացնող հանգամանքները,

3) հանցանք կատարածի անձնավորությունը,

4) պատճառած վնասը հատուցելու կամ այլ կերպ հարթելու պահաջի բացակայությունը կամ այն հատուցած կամ հարթած լինելու հանգամանքը, եթե հանցագործությամբ վնաս է պատճառվել:

3. Պատիժը պայմանականորեն չկիրառելիս դատարանը սահմանում է փորձաշրջան՝ մեկից հինգ տարի ժամկետով, որի ընթացքում անձը գտնվում է դատապարտյալի վարքագծի նկատմամբ վերահսկողություն իրականացնող իրավասու մարմնի հսկողության ներքո և պարտավոր է կատարել դատարանի որոշմամբ սահմանված պարտականությունները: Փորձաշրջանի ընթացքում դատարանի կողմից նշանակվող պարտականություններն են՝

1) մասնակցությունը կրթական և մշակութային ծրագրերին, այդ թվում՝ նոր արհեստ կամ մասնագիտություն ձեռք բերելը,

2) առանց դատապարտյալի վարքագծի նկատմամբ վերահսկողություն իրականացնող մարմնի համաձայնության չլքել Հայաստանի Հանրապետության տարածքը,

3) բնակության վայրը փոխելու դեպքում դատապարտյալի վարքագծի նկատմամբ վերահսկողություն իրականացնող մարմնին երկօրյա ժամկետում հայտնել իր նոր բնակության վայրի հասցեն,

4) ոգելից խմիչքներից (ալկոհոլից), թմրամիջոցներից, հոգեներգործուն (հոգեմետ), թունավոր կամ այլ թմրեցնող նյութերից ունեցած կախվածությունից բուժման կուրս անցնելը,

5) ներգրավվել հանրօգուտ աշխատանքներում,

6) սեռավարակից կամ կյանքի համար վտանգ ներկայացնող այլ վարակից բուժման կուրս անցնելը,

7) տուժողի, նրա ընտանիքի անդամի, նրա խնամքի տակ գտնվող անձի կամ դատարանի կողմից նշված այլ անձի հետ որևէ շփում ունենալու արգելքը,

8) որոշակի վայրեր այցելելու արգելքը,

9) հոգեբանական-վերականգնողական կուրս անցնելը:

Դատարանը դատապարտյալի վրա դնում է նշված պարտականություններից որևէ մեկը կամ մի քանիսը կամ դատապարտյալի վարքագծի նկատմամբ վերահսկողություն իրականացնող մարմնի միջնորդությամբ՝ այլ պարտականություններ, որոնք կարող են նպաստել նրա վերասոցիալականացմանը:

Զինձառայողի վրա կարող են դրվել այնպիսի պարտականություններ, որոնք չեն խոչընդոտում զինված ուժերի համապատասխան ստորաբաժանումում իր ծառայողական պարտականությունների կատարմանը:

4. Եթե դատապարտյալը փորձաշրջանի ընթացքում խուսափում է դատարանի կողմից սահմանված պարտականությունները կատարելուց, կամ վերահսկողությունից կամ դատարանի կողմից նշանակված անվտանգության միջոցից, ապա դատարանը՝ դատապարտյալի վարքագծի նկատմամբ վերահսկողություն իրականացնող մարմնի միջնորդությամբ, վեց ամիս ժամկետով երկարացնում է անձի նկատմամբ նշանակված փորձաշրջանի ժամկետը:

Այն դեպքում, երբ փորձաշրջանի ժամկետը երկարացնելուց հետո անձը շարունակում է խուսափել դատարանի կողմից սահմանված պարտականությունները կատարելուց, կամ վերահսկողությունից, կամ դատարանի կողմից նշանակված անվտանգության միջոցից, ապա դատարանը՝ դատապարտյալի վարքագծի նկատմամբ հսկողություն իրականացնող մարմնի միջնորդությամբ, վերացնում է անձի նկատմամբ նշանակված պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու վերաբերյալ որոշումը և անձին ուղարկում է պատիժ կրելու:

5. Եթե հանցագործությունների համակցությամբ նշանակվել է ազատազրկման հետ կապված պատիժ, որը պայմանականորեն չի կիրառվել և ազատազրկման հետ չկապված պատիժ, ապա վերջինիս կատարումից չարամտորեն խուսափելու դեպքում դատարանը՝ դատապարտյալի վարքագծի նկատմամբ վերահսկողություն

իրականացնող մարմնի միջնորդությամբ պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու մասին որոշումը վերացնում է:

6. Անձի նկատմամբ նշանակված պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու վերաբերյալ որոշումը վերացվում է նաև այն դեպքում, եթե փորձաշրջանի ընթացքում անձը կատարում է նոր դիտավորյալ հանցանք: Այդ դեպքում դատարանն անձի նկատմամբ պատիժ է նշանակում սույն օրենսգրքի 75-րդ հոդվածով սահմանված կարգով:

Եթե փորձաշրջանի ընթացքում անձը կատարում է անզգույշ հանցանք, ապա պատիժը պայմանականորեն չկիրառելը վերացնելու հարցը լուծում է դատարանը: Եթե դատարանը որոշում է չվերացնել պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու մասին որոշումը, և նոր կատարված հանցանքի համար նշանակում է ազատազրկման հետ կապված պատիժ, ապա այդ պատիժը պայմանականորեն չի կիրառվում և փորձաշրջանի ժամկետը երկարացվում է մեկ տարով: Եթե փորձաշրջանի ընթացքում անձը կատարում է մեկից ավելի անզգույշ հանցանք, ապա պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու մասին որոշումը վերացվում է: Եթե դատարանը վերացնում է պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու մասին որոշումը, ապա պատիժ է նշանակում սույն օրենսգրքի 75-րդ հոդվածով սահմանված կարգով:

7. Եթե փորձաշրջանի ընթացքում պարզվում է, որ մինչև դատապարտվելն անձը կատարել է մեկ այլ հանցանք, որի համար պատասխանատվության չի ենթարկվել կամ օրենքով սահմանված կարգով քրեական պատասխանատվությունից չի ազատվել, ապա դատարանը պատիժ է նշանակում հանցագործությունների համակցության համար պատիժ նշանակելու՝ սույն օրենսգրքի 74-րդ հոդվածով նախատեսված կարգով: Եթե հանցագործությունների համակցությամբ վերջնական պատիժը չի գերազանցում չորս տարի ժամկետով ազատազրկումը, ապա դատարանը, հաշվի առնելով սույն հոդվածի երկրորդ մասով նախատեսված հանգամանքները, կարող է որոշում կայացնել այդ պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու վերաբերյալ:

Եթե դատարանը նպատակահարմար չի գտնում պատիժը պայմանականորեն չկիրառել, ապա անցած փորձաշրջանի երկու օրը հաշվվում է կարճաժամկետ ազատազրկման կամ ազատազրկման մեկ օրվա դիմաց:

8. Եթե անձը կատարում է նոր հանցանք մինչև պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու մասին որոշումն ուժի մեջ մտնելը, ապա դատարանը վերացնում է պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու մասին որոշումը և պատիժ է նշանակում սույն օրենսգրքի 75-րդ հոդվածի կանոններով: Եթե փորձաշրջանի ընթացքում անձը կատարում է նոր հանցանք, որը բացահայտվում է փորձաշրջանն անցնելուց հետո, ապա անձը դրա համար պատիժը կրում է առանձին:

9. Պատիժը պայմանականորեն չկիրառելիս դատարանի կողմից կարող են նշանակվել լրացուցիչ պատիժներ:

Հոդված 87. Պատիժը կրելուց պայմանական վաղաժամկետ ազատելը

1. Ազատագրկման ձևով պատիժ կրող դատապարտյալը դատարանի կողմից պայմանական վաղաժամկետ կարող է ազատվել պատժից, եթե դատապարտյալը կրել է պատժի՝ սույն հոդվածի երկրորդ մասով նախատեսված համապատասխան նվազագույն ժամկետը: Ազատագրկման ձևով պատժի փաստացի կրած ժամկետը չի կարող երեք ամսից պակաս լինել: Պատիժը կրելուց պայմանական վաղաժամկետ ազատելիս դատարանը հաշվի է առնում առանց պատժի մնացած մասը կրելու դատապարտյալի վերասոցիալականացման հնարավորությունը: Պատիժը կրելուց պայմանական վաղաժամկետ ազատելիս դատարանը հաշվի է առնում հետևյալ հանգամանքները՝

- 1) խրախուսանքի կամ տույժի առկայությունը,
- 2) պատժի կրման ընթացքում կրթական ծրագրերին, մարզական կամ մշակութային միջոցառումներին կամ դատապարտյալների ինքնագործ միավորումներին մասնակցելը, եթե առկա է եղել նման հնարավորություն.
- 3) պատժի կրման ընթացքում աշխատելը, եթե առկա է եղել աշխատելու հնարավորություն, կամ եթե չաշխատելը պայմանավորված չի եղել դատապարտյալի առողջական խնդիրներով.
- 4) դատապարտյալի տարիքը, դատապարտյալի տարիքը հանցագործություն կատարելու պահին.
- 5) հանցագործության բնույթը և հանրային վտանգավորությունը.

- 6) ռեցիդիվի առկայությունը.
- 7) իր կատարած հանցանքի նկատմամբ ունեցած վերաբերմունքը.
- 8) հանցագործությամբ պատճառած վնասը հատուցած կամ այլ կերպ հարթած լինելը կամ պատճառած վնասը հատուցելու կամ այլ կերպ հարթելու վերաբերյալ գրավոր պարտավորություն ստանձնելը.
- 9) նրա վերաբերմունքը քրեական ենթամշակույթի նկատմամբ.
- 10) որոշակի հակումները, հնարավոր կախվածությունները, նախասիրությունները.
- 11) մասնակցությունը վերասոցիալականացման, այդ թվում՝ անձնական զարգացման միջոցառումներին.
- 12) ընտանիքի կամ արտաքին աշխարհի հետ կապը կամ խնամքի տակ գտնվող անձանց առկայությունը.
- 13) սոցիալական միջավայրը.
- 14) առողջական, այդ թվում՝ հոգեկան առողջության վիճակը, հարկադիր բուժման մեջ գտնվելը և հարկադիր բուժման արդյունքը.
- 15) այն հանգամանքների մեջ փոփոխությունները, որոնք նախկինում նպաստել են հանցանքի կատարմանը
- 16) դատապարտյալի պատշաճ վարքագիծը կամ դատապարտյալի կողմից նոր հանցագործություն կատարելու հավանականությունը գնահատող այլ հանգամանքներ:
 2. Դատապարտյալը կարող է պատժի կրումից պայմանական վաղաժամկետ ազատվել, եթե կրել է՝
 - 1) հինգ տարին չգերազանցող ժամկետով ազատազրկման ձևով նշանակված պատժի ոչ պակաս, քան մեկ երրորդը,
 - 2) տասնհինգ տարին չգերազանցող ժամկետով ազատազրկման ձևով նշանակված պատժի ոչ պակաս, քան կեսը,
 - 3) երեսուն տարին չգերազանցող ժամկետով ազատազրկման ձևով նշանակված պատժի ոչ պակաս, քան երկու երրորդը,
 - 4) նախկինում պատժի կրումից պայմանական վաղաժամկետ ազատված անձը եթե այն վերացվել է՝ նոր հանցագործության համար նշանակված պատժի ոչ պակաս, քան երեք քառորդը:

3. Պատիժը կրելուց պայմանական վաղաժամկետ ազատելու մասին որոշում կայացնելու դեպքում պատժի չկրած մասը համարվում է փորձաշրջան, որի ընթացքում անձը գտնվում է դատապարտյալի վարքագծի նկատմամբ վերահսկողություն իրականացնող մարմնի հսկողության ներքո:

4. Պատիժը կրելուց պայմանական վաղաժամկետ ազատելու մասին որոշում կայացնելիս դատարանը անձի վրա դնում է սույն օրենսգրքի 86-րդ հոդվածի երրորդ մասով նախատեսված պարտականություններից մեկը կամ մի քանիսը:

5. Այն դեպքում, երբ պատժի կրումից պայմանական վաղաժամկետ ազատված անձը խուսափում է դատարանի կողմից սահմանված պարտականությունները կատարելուց, կամ չարամտորեն խուսափում է հանցագործությունների համակցությամբ նշանակված ազատազրկման հետ չկապված պատժի կատարումից, ապա դատարանը՝ դատապարտյալի վարքագծի նկատմամբ վերահսկողություն իրականացնող մարմնի միջնորդությամբ վերացնում է անձին պատժի կրումից պայմանական վաղաժամկետ ազատելու վերաբերյալ որոշումը և անձին ուղարկում է պատիժը կրելու:

6. Եթե դատապարտյալը փորձաշրջանի ընթացքում կատարում է նոր հանցանք կամ պարզվում է, որ նա հանցանք է կատարել պատիժը կրելու ընթացքում, ապա դատարանը վերացնում է պատժի կրումից պայմանական վաղաժամկետ ազատելու վերաբերյալ որոշումը և պատիժ է նշանակում սույն օրենսգրքի 75-րդ հոդվածով սահմանված կարգով:

7. Եթե պարզվում է, որ անձը մինչև դատապարտվելը կատարել է այլ հանցանք, ապա դատարանը պատիժ է նշանակում սույն օրենսգրքի 74-րդ հոդվածով սահմանված կարգով և վերացնում է պատժի կրումից պայմանական վաղաժամկետ ազատելու վերաբերյալ որոշումը: Այս դեպքում պատժի կրումից պայմանական վաղաժամկետ ազատվելու ժամկետի հաշվարկը նորից սկսվում է դատապարտյալի կողմից պատժի կրումը վերսկսելու պահից:

8. Դատապարտյալի կողմից պատժի կրման ընթացքում նոր հանցանք կատարելու դեպքում պատժի կրումից պայմանական վաղաժամկետ ազատվելու՝ սույն հոդվածի երկրորդ մասով նախատեսված ժամկետի ընթացքն ընդհատվում է: Այս դեպքում պատժի կրումից պայմանական վաղաժամկետ ազատվելու ժամկետի

հաշվարկը նորից սկսվում է դատապարտյալի կողմից հիմնական պատժի կրումը սկսելու պահից:

9. Յմահ ազատազրկման ձևով պատիժ կրող անձը կարող է պայմանական վաղաժամկետ ազատվել, եթե նա փաստացի կրել է ազատազրկման ձևով պատժի ոչ պակաս, քան քսան տարին և եթե առկա է դատարանի համոզվածությունը, որ պատժի նպատակների իրականացումը հնարավոր է առանց պատժի մնացած մասը կրելու:

10. Եթե ցմահ ազատազրկման ձևով պատիժ կրող անձը այնպիսի նոր հանցանք է կատարել, որի համար նշանակվում է ազատազրկման կամ ցմահ ազատազրկման ձևով պատիժ, ապա սույն հոդվածի տասնմեկերորդ մասով նախատեսված ժամկետի ընթացքը կասեցվում է մինչև ազատազրկման ձևով նոր նշանակված պատժի ժամկետը լրանալը, իսկ ցմահ ազատազրկման ձևով պատիժ նշանակելու դեպքում՝ մինչև քսան տարին լրանալը:

11. Յմահ ազատազրկման դատապարտված անձին պատիժը կրելուց պայմանական վաղաժամկետ ազատելու մասին որոշում կայացնելու դեպքում դատարանը սահմանում է փորձաշրջան տասը տարի ժամկետով, որի ընթացքում անձը գտնվում է դատապարտյալի վարքագծի նկատմամբ վերահսկողություն իրականացնող մարմնի հսկողության ներքո և պարտավոր է կատարել դատարանի կողմից իր վրա դրված պարտականությունները:

12. Պատիժը կրելուց պայմանական վաղաժամկետ ազատելու դեպքում անձը չի ազատվում իր նկատմամբ նշանակված լրացուցիչ պատժից:

13. Այլ պատժատեսակը ազատազրկմամբ փոխարինելիս դատապարտյալը չի կարող պայմանական վաղաժամկետ ազատվել պատժի կրումից:

Հոդված 88. Պատժի կատարումը հետաձգելը

1. Մինչև հինգ տարի ժամկետով ազատազրկման կամ ազատազրկումից ավելի մեղմ պատժի դատապարտված հղի կնոջ, խնամքին մինչև վեց տարեկան երեխա ունեցող անձի նկատմամբ նշանակված պատժի կատարումը կարող է հետաձգվել մինչև երեխայի վեց տարեկան դառնալը, եթե դատարանը կգտնի, որ պատժի

նպատակներին հասնելու համար պատիժն անմիջապես իրականացնելն անհրաժեշտ չէ:

2. Պատժի կատարումը հետաձգելու վերաբերյալ որոշում կայացնելիս դատարանը պետք է հաշվի առնի հետևյալ հանգամանքները՝

1) անձին մեղսագրվող հանցագործության բնույթն ու վտանգավորությունը,

2) պատիժը մեղմացնող և ծանրացնող հանգամանքները,

3) հանցանք կատարածի անձնավորությունը,

4) պատճառած վնասը հատուցելու կամ այլ կերպ հարթելու պահաջի բացակայությունը կամ այն հատուցած կամ հարթած լինելու հանգամանքը, եթե հանցագործությամբ վնաս է պատճառվել:

3. Պատժի կատարումը հետաձգելու մասին որոշում կայացնելու դեպքում պատժի հետաձգված ժամկետը համարվում է փորձաշրջան, որի ընթացքում անձը գտնվում է դատապարտյալի վարքագծի նկատմամբ վերահսկողություն իրականացնող իրավասու մարմնի հսկողության ներքո և պարտավոր է կատարել դատարանի որոշմամբ սահմանված, սույն օրենսգրքի 86-րդ հոդվածի երրորդ մասով նախատեսված պարտականությունները:

4. Պատժի կատարումը հետաձգելու մասին որոշում կայացնելիս դատարանը անձի վրա դնում է սույն օրենսգրքի 86-րդ հոդվածի երրորդ մասով նախատեսված պարտականություններից մեկը կամ մի քանիսը: Դատարանը կարող է այնպիսի պարտականություններ դնել անձի վրա, որոնք կիրառելի են սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված անձանց նկատմամբ:

5. Այն դեպքում, երբ հղի կինը, խնամքին մինչև վեց տարեկան երեխա ունեցող անձը խուսափում է դատարանի կողմից իր վրա դրված պարտականությունները կատարելուց կամ փորձաշրջանի ընթացքում կատարում է նոր հանցանք, ապա դատարանը դատապարտյալի վարքագծի նկատմամբ վերահսկողություն իրականացնող իրավասու մարմնի միջնորդությամբ վերացնում է պատժի կատարումը հետաձգելու վերաբերյալ որոշումը: Փորձաշրջանի ընթացքում նոր հանցանք կատարելու դեպքում դատարանն անձի նկատմամբ պատիժ է նշանակում սույն օրենսգրքի 75-րդ հոդվածով սահմանված կարգով:

6. Եթե փորձաշրջանի ընթացքում պարզվում է, որ մինչև դատապարտվելն անձը կատարել է մեկ այլ հանցանք, որի համար պատասխանատվության չի ենթարկվել կամ օրենքով սահմանված կարգով քրեական պատասխանատվությունից չի ազատվել, ապա դատարանը պատիժ է նշանակում հանցագործությունների համակցության համար պատիժ նշանակելու սույն օրենսգրքի 74-րդ հոդվածով նախատեսված կարգով: Եթե հանցագործությունների համակցությամբ վերջնական պատիժը չի գերազանցում հինգ տարի ժամկետով ազատազրկումը, ապա դատարանը, ղեկավարվելով սույն հոդվածի առաջին և երկրորդ մասով նախատեսված պայմաններով, կարող է որոշում կայացնել պատժի կատարումը հետաձգելու վերաբերյալ:

7. Եթե հղի կինն ընդհատում է հղիությունը առանց դրա ընդհատման համար օրենքով սահմանված բժշկական ցուցումների կամ անձը հրաժարվում է երեխայից կամ նրան հանձնում է մանկատուն կամ խուսափում է նրան խնամելուց և դաստիարակելուց, ապա դատապարտյալի վարքագծի նկատմամբ վերահսկողություն իրականացնող իրավասու մարմնի միջնորդությամբ դատարանը վերացնում է պատժի կատարումը հետաձգելու վերաբերյալ որոշումը:

Երեխայի մահվան դեպքում դատարանը չի վերացնում պատժի կատարումը հետաձգելու վերաբերյալ որոշումը, եթե սույն հոդվածի երկրորդ մասով նախատեսված փորձաշրջանի ընթացքում անձը բարեխղճորեն կատարել է դատարանի կողմից իր վրա դրված պարտականությունները:

8. Եթե պատժի կատարումը հետաձգելու վերաբերյալ որոշումը սույն հոդվածով նախատեսված որևէ հիմքով չի վերացվում, ապա փորձաշրջանն ավարտվելուց հետո անձն ազատվում է պատժի կրումից:

Հոդված 89. Պատժից ազատելը կամ պատիժը հետաձգելը հիվանդության հետևանքով

1. Եթե հանցանքը կատարելուց հետո բայց մինչև դատավճիռ կայացնելը անձի մոտ ի հայտ է եկել հոգեկան առողջության այնպիսի խնդիր, որը անհնարին է դարձրել պատիժ նշանակելը, ապա դատարանը՝ դատահոգեբուժական փորձաքննության եզրակացության հիման վրա հետաձգում է պատժի նշանակումը: Այդ անձի նկատմամբ

նշանակվում են բժշկական բնույթի հարկադրանքի միջոցներ, իսկ առողջական վիճակի այնպիսի փոփոխության դեպքում, երբ հոգեբուժական հանձնաժողովի եզրակացության համաձայն անձը կարող է կրել պատիժ, ապա դատարանը վերացնում է բժշկական բնույթի հարկադրանքի միջոցները և նշանակում է պատիժ:

2. Եթե դատավճիռ կայացնելուց հետո անձի մոտ ի հայտ է եկել հոգեկան առողջության այնպիսի խնդիր, որը անհնարին է դարձրել պատիժ կատարելը, ապա դատարանը՝ դատահոգեբուժական փորձաքննության եզրակացության հիման վրա նրան ազատում է պատիժը կրելուց: Այդ անձի նկատմամբ նշանակվում են բժշկական բնույթի հարկադրանքի միջոցներ, իսկ առողջական վիճակի այնպիսի փոփոխության դեպքում, երբ հոգեբուժական հանձնաժողովի եզրակացության համաձայն անձը կարող է կրել պատիժ, ապա դատարանը վերացնում է բժշկական բնույթի հարկադրանքի միջոցները և որոշում է կայացնում անձին ուղարկել պատիժը կրելու:

3. Եթե հանցանքը կատարելուց հետո բայց մինչև դատավճիռ կայացնելը անձի մոտ ի հայտ է եկել այնպիսի այլ հիվանդություն, որը անհնարին է դարձնում պատիժ նշանակելը, ապա դատարանը՝ դատաբժշկական փորձաքննության հիման վրա հետաձգում է պատժի նշանակումը: Անձի առողջական վիճակի այնպիսի փոփոխության դեպքում, որը բժշկական հանձնաժողովի եզրակացության համաձայն հնարավոր է դարձնում պատժի կատարումը, դատարանը պատիժ է նշանակում:

4. Եթե դատավճիռ կայացնելուց հետո անձի մոտ ի հայտ է եկել այնպիսի այլ հիվանդություն, որը անհնարին է դարձնում պատիժ կրելը, ապա դատարանը՝ դատաբժշկական փորձաքննության հիման վրա նրան ազատում է պատիժը կրելուց: Անձի առողջական վիճակի այնպիսի փոփոխության դեպքում, որը բժշկական հանձնաժողովի եզրակացության համաձայն հնարավոր է դարձնում պատժի կատարումը, ապա դատարանը որոշում է կայացնում անձին ուղարկել պատիժը կրելու:

5. Սույն հոդվածի 3-րդ և 4-րդ մասերով նախատեսված դեպքերում անձի առողջական վիճակի փոփոխության հարցը բժշկական հանձնաժողովը քննության է առնում վեց ամիսը մեկ պարբերականությամբ:

6. Սույն հոդվածի առաջին և երրորդ մասերով նախատեսված անձինք առողջական վիճակի այնպիսի փոփոխության դեպքում, որը հնարավոր է դարձնում պատժի կատարումը՝ ենթարկա են պատժի, եթե չեն անցել սույն օրենսգրքի 85-րդ հոդվածով

սահմանված վաղեմության ժամկետները: Սույն հոդվածի երկրորդ և չորրորդ մասերով նախատեսված անձինք ապաքինվելու դեպքում ենթարկա են պատժի, եթե չեն անցել սույն օրենսգրքի 92-րդ հոդվածով սահմանված վաղեմության ժամկետները:

7. Եթե սույն հոդվածի առաջին կամ երրորդ մասերով նախատեսված անձը մինչև սույն օրենսգրքի 85-րդ հոդվածով սահմանված վաղեմության ժամկետներն անցնելը կատարում է նոր հանցանք, ապա դատարանը պատիժ է նշանակում սույն օրենսգրքի 75-րդ հոդվածով սահմանված կարգով: Եթե սույն հոդվածի երկրորդ կամ չորրորդ մասերով նախատեսված անձը մինչև սույն օրենսգրքի 94-րդ հոդվածով սահմանված վաղեմության ժամկետներն անցնելը կատարում է նոր հանցանք, ապա դատարանը պատիժ է նշանակում սույն օրենսգրքի 76-րդ հոդվածով սահմանված կարգով:

Հոդված 90. Պատիժը ավելի մեղմ պատժով փոխարինելը կամ պատժից ազատելը

1. Եթե դատավճիռը կայացնելուց հետո ի հայտ են եկել այնպիսի հանգամանքներ որոնց հետևանքով նշանակված պատժատեսակի կատարումն անհնարին է դարձել, ապա դատարանը նշանակված հիմնական կամ լրացուցիչ պատիժը կամ դրա չկրած մասը փոխարինում է ավելի մեղմ պատժով, իսկ պատիժը ավելի մեղմ պատժով փոխարինելու անհնարինության դեպքում՝ դատապարտյալին ազատում է պատիժը կրելուց:

Հոդված 91. Պատժից ազատելն արտակարգ հանգամանքների հետևանքով

1. Հանցանք կատարած անձը, ով դատապարտվել է առավելագույնը երեք տարի ժամկետով ազատազրկման կամ սույն օրենսգրքով նախատեսված ավելի մեղմ պատժի, կարող է ազատվել պատժից, եթե հրդեհի, տեխնածին կամ տարերային աղետի, ընտանիքի միակ աշխատունակ անդամի հիվանդության կամ մահվան կամ արտակարգ այլ հանգամանքների պատճառով պատժի կրումը դատապարտյալի կամ նրա ընտանիքի համար կարող է հանգեցնել ծանր հետևանքների:

2. Արտակարգ հանգամանքների հետևանքով պատժից ազատելու մասին որոշում կայացնելու դեպքում նշանակված կամ պատժի չկրած ժամկետը համարվում է փորձաշրջան, որի ընթացքում անձը գտնվում է դատապարտյալի վարքագծի

նկատմամբ վերահսկողություն իրականացնող մարմնի հսկողության ներքո: Փորձաշրջանի ընթացքում դատարանը դատապարտյալի վրա դնում է սույն օրենսգրքի 86-րդ հոդվածի երրորդ մասով նախատեսված պարտականություններից մեկը կամ մի քանիսը:

3. Այն դեպքում, երբ արտակարգ հանգամանքների հետևանքով պատժից ազատված անձը խուսափում է դատարանի կողմից իր վրա դրված պարտականությունները կատարելուց կամ փորձաշրջանի ընթացքում կատարում է նոր հանցանք, ապա դատարանը վերացնում է արտակարգ հանգամանքների հետևանքով անձին պատժից ազատելու վերաբերյալ որոշումը:

Արտակարգ հանգամանքների հետևանքով անձին պատժից ազատելու վերաբերյալ որոշումը փորձաշրջանի ընթացքում կատարված հանցանքի հիմքով վերացնելու դեպքում դատարանն անձի նկատմամբ պատիժ է նշանակում սույն օրենսգրքի 75-րդ հոդվածով սահմանված կարգով:

3. Եթե փորձաշրջանի ընթացքում պարզվում է, որ մինչև դատապարտվելն անձը կատարել է մեկ այլ հանցանք, որի համար պատասխանատվության չի ենթարկվել կամ քրեական պատասխանատվությունից չի ազատվել, ապա դատարանը պատիժ է նշանակում սույն օրենսգրքի 74րդ հոդվածով սահմանված կարգով և լուծում է արտակարգ հանգամանքների հետևանքով անձին պատժից ազատելու վերաբերյալ որոշումը վերացնելու կամ չվերացնելու հարցը:

Հոդված 92. Պատժից ազատելը մեղադրական դատավճռի վաղեմության ժամկետն անցնելու հետևանքով

1. Հանցագործության համար դատապարտված անձը՝ դատարանի որոշմամբ ազատվում է ազատագրվում պատժատեսակը կրելուց, եթե օրինական ուժի մեջ մտնելուց հետո մեղադրական դատավճիռն ի կատար չի ածվել դատավճռով նշանակված պատժի ժամկետին հավասար ժամանակահատվածում:

2. Ազատագրվում պատժատեսակից ավելի մեղմ հիմնական պատժի (բացառությամբ տուգանքի) դատապարտված անձն ազատվում է պատիժը կրելուց, եթե օրինական ուժի մեջ մտնելուց հետո մեղադրական դատավճիռն ի կատար չի ածվել մեկ տարվա ընթացքում:

3. Տուգանքը, որպես հիմնական կամ լրացուցիչ պատիժ նշանակելու դեպքում անձը ազատվում է պատժից, եթե օրինական ուժի մեջ մտնելուց հետո մեղադրական դատավճիռն ի կատար չի ածվել երեք տարվա ընթացքում:

4. Մեղադրական դատավճռով նշանակված պատժի կատարումը հետաձգելու դեպքում, մեղադրական դատավճռի վաղեմության ժամկետի հաշվարկը սկսվում է պատժի կատարումը հետաձգելու վերաբերյալ դատարանի որոշումը վերացնելուց հետո:

5. Վաղեմության ժամկետի ընթացքն ընդհատվում է, եթե մինչև սույն հոդվածի առաջինից երրորդ մասերով նշված ժամկետներն անցնելն անձը նոր հանցանք է կատարում: Այս դեպքում վաղեմության ժամկետի հաշվարկը սկսվում է նոր հանցանքը կատարելու հաջորդ օրվանից:

6. Վաղեմության ժամկետի ընթացքը կասեցվում է, եթե դատապարտյալը խուսափում է հիմնական պատիժը կրելուց: Այս դեպքում վաղեմության ժամկետի ընթացքը վերսկսվում է նրան ձերբակալելու, մեղայականով ներկայանալու կամ խուսափելը դադարեցնելու պահից: Կասեցման դեպքում սույն հոդվածի առաջինից երրորդ մասերով նախատեսված ժամկետներն ավելանում են կիսով չափ:

7. Յմահ ազատագրկման դատապարտված անձանց նկատմամբ վաղեմության ժամկետ չի կիրառվում:

8. Խաղաղության և մարդկության անվտանգության դեմ ուղղված սույն օրենսգրքի 137-153-րդ հոդվածներով նախատեսված հանցանքներ կատարած անձանց, ինչպես նաև սույն օրենսգրքի 426-րդ հոդվածով (խոշտանգում) նախատեսված հանցանք կատարած անձանց նկատմամբ վաղեմության ժամկետներ չեն կիրառվում:

Վաղեմության ժամկետներ չեն կիրառվում նաև Հայաստանի Հանրապետության վավերացրած միջազգային պայմանագրերով նախատեսված հանցագործություններ կատարած անձանց նկատմամբ, եթե այդ պայմանագրերով վաղեմության ժամկետների կիրառման արգելք է սահմանված:

ԳԼՈՒԽ 14.
ՀԱՄԱՆԵՐՈՒՄ, ՆԵՐՈՒՄ, ԴԱՏՎԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Հոդված 93. Համաներումը

1. Ենթադրյալ հանցանք կատարած անձը համաներման մասին օրենքով կարող է ազատվել քրեական պատասխանատվությունից, իսկ դատապարտյալը կարող է լրիվ կամ մասնակիորեն ազատվել ինչպես հիմնական, այնպես էլ լրացուցիչ պատժից, կամ պատժի չկրած մասը կարող է փոխարինվել ավելի մեղմ պատժատեսակով:

Հոդված 94. Ներումը

1. Հանցագործության համար դատապարտված անձը ներման ակտով կարող է լրիվ կամ մասնակիորեն ազատվել ինչպես հիմնական, այնպես էլ լրացուցիչ պատժից, կամ պատժի չկրած մասը կարող է փոխարինվել ավելի մեղմ պատժատեսակով:

2. Ներում չի կարող կիրառվել սույն օրենսգրքի 137-153-րդ, 294-րդ հոդվածների, 419-րդ հոդվածի երկրորդ մասի 1-ին կետով, ինչպես նաև սույն օրենսգրքի 426-րդ հոդվածով նախատեսված հանցանքներ կատարած անձի նկատմամբ:

Հոդված 95. Դատվածությունը

1. Անձը դատվածություն ունեցող է համարվում մեղադրական դատավճիռն օրինական ուժի մեջ մտնելու օրվանից մինչև դատվածության վերացման պահը: Դատվածության վերացման հիմք է դատվածության մարումը, ներման կամ համաներման ակտը, ինչպես նաև արարքի ապաքրեականացումը:

2. Դատվածությունը, սույն օրենսգրքին համապատասխան, հաշվի է առնվում հանցագործության ռեցիդիվի դեպքում, պատիժ նշանակելիս, քրեական պատասխանատվությունից կամ պատժից ազատելիս:

3. Դատվածություն չունեցող է համարվում՝

1) անձը, ով սույն օրենսգրքով սահմանված կարգով ազատվել է քրեական պատասխանատվությունից կամ դատապարտվել է առանց պատիժ նշանակելու կամ ազատվել է պատիժը կրելուց սույն օրենսգրքի 92-րդ հոդվածով սահմանված կարգով.

2) անձը, ում դատվածությունը մարվել է.

3) անձը, ում նկատմամբ ընդունվել է ներման ակտ.

4) անձը, ում նկատմամբ կիրառվել է համաներման ակտ.

5) անձը, որը պատիժ է կրել կամ կրում է այնպիսի արարքի համար, որն ապաքրեականացվել է: Այս հիմքով դատվածության վերացումը պետությունից փոխհատուցում պահանջելու հիմք չէ:

4. Դատվածության մարման ժամկետը սկսում է հաշվարկվել հիմնական պատիժը կրելուց հետո: Հիմնական պատժի հետ միասին լրացուցիչ պատիժ նշանակելու դեպքում դատվածության մարման ժամկետը սկսում է հաշվարկվել հիմնական և լրացուցիչ պատիժը կրելուց հետո:

5. Դատվածությունը մարվում է՝

1) սույն օրենսգրքի 86-րդ, 87-րդ և 91-րդ հոդվածներով սահմանված պատժից ազատվելու, ինչպես նաև 77-րդ, և 78-րդ հոդվածներով սահմանված կարգով պատժի կատարումը հետաձգելու դեպքերում՝ փորձաշրջանն ավարտվելուց հետո,

2) ազատազրկման հետ չկապված պատժի դատապարտված անձի նկատմամբ՝ պատիժը կատարելուց հետո,

3) առավելագույնը երկու տարի ժամկետով ազատազրկման դատապարտված անձի նկատմամբ՝ պատժի կրումը ավարտվելուց մեկ տարի անցնելուց հետո,

4) առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով ազատազրկման դատապարտված անձի նկատմամբ՝ պատժի կրումը ավարտվելուց երեք տարի անցնելուց հետո,

5) առավելագույնը տասը տարի ժամկետով ազատազրկման դատապարտված անձի նկատմամբ՝ պատժի կրումը ավարտվելուց հինգ տարի անցնելուց հետո,

6) առավելագույնը քսան տարի ժամկետով ազատազրկման դատապարտված անձի նկատմամբ՝ պատժի կրումը ավարտվելուց ութ տարի անցնելուց հետո,

7) առավելագույնը երեսուն տարի ժամկետով ազատազրկման դատապարտված անձի նկատմամբ՝ պատժի կրումը ավարտվելուց տասը տարի անցնելուց հետո,

8) ցմահ ազատազրկման դատապարտվելու դեպքում սույն օրենսգրքի 87-րդ հոդվածի տասնմեկերորդ մասով նախատեսված փորձաշրջանի ժամկետն անցնելուց հետո:

6. Եթե սույն օրենսգրքի 89-րդ հոդվածով նախատեսված հիմքով անձն ազատվում է պատիժը կրելուց, ապա դատվածության մարման հարցը լուծվում է սույն հոդվածի 5-րդ մասով սահմանված կանոններով: Այդ դեպքում դատվածության մարման ժամկետի հաշվարկը սկսվում է նշանակված պատժի ժամկետը լրանալու պահից:

7. Եթե պատժի չկրած մասը փոխարինվել է ավելի մեղմ պատժով, ապա դատվածությունը մարելու ժամկետը հաշվարկվում է ավելի մեղմ պատիժը կրելուց հետո՝ այդ պատժատեսակի համար սահմանված դատվածության մարման կարգով:

8. Սույն հոդվածի երրորդ մասով նախատեսված հիմքերով դատվածության վերացումը հանգեցնում է դատվածության հետ կապված քրեաիրավական հետևանքների վերացման:

ԲԱԺԻՆ 5.

ԱՆՉԱՓԱՀԱՍՆԵՐԻ

ՔՐԵԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

ԳԼՈՒԽ 15.

ԱՆՉԱՓԱՀԱՍՆԵՐԻ ՆԿԱՏՄԱՄԲ ՆՇԱՆԱԿՎՈՂ ՊԱՏՃԻ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ ԵՎ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ

Հոդված 96. Անչափահասների պատասխանատվությունը և նրանց նկատմամբ նշանակվող պատժի նպատակները

1. Սույն օրենսգրքի իմաստով հանցանք կատարած անչափահաս է համարվում հանցագործության պահին տասնչորս տարին լրացած, սակայն տասնութ տարին չլրացած անձը:

2. Հանցանք կատարած անչափահասը պատասխանատվության է ենթարկվում սույն օրենսգրքի դրույթներին համապատասխան՝ հաշվի առնելով սույն բաժնում նախատեսված կանոնները:

3. Հանցանք կատարած անչափահասի նկատմամբ կարող են նշանակվել դաստիարակչական բնույթի հարկադրանքի միջոց, անվտանգության միջոց կամ պատիժ, իսկ դատարանի կողմից պատժից ազատվելու դեպքում նա կարող է

տեղավորվել անչափահասների հատուկ ուսումնադաստիարակչական հաստատությունում:

4. Պատժի ընդհանուր նպատակներից բացի, հանցանք կատարած անչափահասի նկատմամբ նշանակվող պատիժը նպատակ է հետապնդում ապահովելու նրա ֆիզիկական, հոգեկան, հոգևոր, բարոյական և սոցիալական բնականոն զարգացումը, դաստիարակելու նրան և պաշտպանելու այլ անձի բացասական ազդեցությունից:

Հոդված 97. Անչափահասների նկատմամբ նշանակվող պատժի տեսակները

1. Անչափահասների նկատմամբ նշանակվող պատժի տեսակներն են՝

- 1) տուգանքը,
- 2) հանրային աշխատանքները,
- 3) որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելը,
- 4) ազատության սահմանափակումը,
- 5) կարճաժամկետ ազատազրկումը,
- 6) ազատազրկումը:

2. Մինչև տասնվեց տարին լրանալը հանցանք կատարած անչափահասի նկատմամբ նշանակվող պատժի նվազագույն և առավելագույն ժամկետը կամ չափը չեն կարող գերազանցել սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի համապատասխան հոդվածով կամ հոդվածի մասով նախատեսված պատժի առավելագույն և նվազագույն ժամկետի կամ չափի մեկ երրորդը: Տասնվեցից մինչև տասնութ տարին լրանալը հանցանք կատարած անձի նկատմամբ նշանակվող պատժի նվազագույն և առավելագույն ժամկետը կամ չափը կրճատվում են մեկ երկրորդով: Եթե նշված կանոնները կիրառելիս պատժի ժամկետը կամ չափը պակաս է ստացվում տվյալ պատժատեսակի համար նախատեսված նվազագույն ժամկետից կամ չափից, ապա նշանակվում է ստացված ժամկետով կամ չափով պատիժ:

Հոդված 98. Անչափահասի նկատմամբ նշանակվող տուգանքը

1. Տուգանքը կիրառվում է անչափահասի ինքնուրույն եկամուտի կամ այնպիսի գույքի առկայության դեպքում, որի վրա կարող է բռնագանձում տարածվել:

Հոդված 99. Անչափահասի նկատմամբ նշանակվող հանրային աշխատանքները

1. Հանրային աշխատանքների տևողությունը դատավճիռ կայացնելու պահին տասնհինգ տարին լրացած անչափահասների համար չի կարող գերազանցել օրական երկու, իսկ տասնվեցից տասնութ տարին չլրացած անչափահասների համար՝ երեք ժամը:

2. Անչափահասները չեն կարող ներգրավվել իրենց ֆիզիկական կամ հոգևոր զարգացման կամ առողջության համար վտանգ ներկայացնող աշխատանքների:

3. Հանրային աշխատանքներից խուսափելու կամ հրաժարվելու դեպքում այն փոխարինվում է ազատազրկմամբ՝ սույն օրենսգրքի 60-րդ հոդվածի 9-րդ մասով սահմանված կարգով, եթե քրեական պատասխանատվության մասին նախազգուշացնելուց հետո տասը աշխատանքային օրվա ընթացքում նա չի սկսի կամ վերսկսի հանրային աշխատանքների իրականացումը:

Հոդված 100. Անչափահասի նկատմամբ նշանակվող կարճաժամկետ ազատազրկումը

1. Կարճաժամկետ ազատազրկումը անչափահասի նկատմամբ նշանակվում է միայն այն դեպքում, երբ ավելի մեղմ պատժատեսակը չի կարող նպաստել պատժի նպատակների իրականացմանը:

2. Ոչ մեծ ծանրության հանցագործության համար, ինչպես նաև առաջին անգամ հանցանք կատարելու դեպքում, որը միջին ծանրության հանցանք է՝ անչափահասի նկատմամբ կարճաժամկետ ազատազրկում չի նշանակվում:

Հոդված 101. Անչափահասի նկատմամբ նշանակվող ազատազրկումը

1. Անչափահասի ազատազրկումը պատժի բացառիկ միջոց է, որը նշանակվում է միայն այն դեպքում, երբ ոչ մի այլ միջոց չի կարող ապահովել պատժի նպատակների իրականացումը:

2. Ոչ մեծ ծանրության հանցագործության համար, ինչպես նաև առաջին անգամ հանցանք կատարելու դեպքում, որը միջին ծանրության հանցանք է և զուգորդված չէ բռնությամբ, անչափահասի նկատմամբ ազատազրկում չի նշանակվում: Եթե սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի համապատասխան հոդվածով բացի ազատազրկումից այլ պատիժ նախատեսված չէ, ապա դատարանը նշանակում է պատժի համակարգում առկա ազատությունից զրկելու հետ չկապված ավելի մեղմ պատժատեսակ, որը կիրառելի է անչափահասի նկատմամբ:

ԳԼՈՒԽ 16.

ԱՆՉԱՓԱՀԱՍՆԵՐԻ ԵՎ ՔՍԱՆՄԵԿ ՏԱՐԻՆ ՉԼՐԱՑԱԾ ԱՆՁԱՆՑ ՆԿԱՏՄԱՄԲ ՊԱՏԻԺ ՆՇԱՆԱԿԵԼԸ

Հոդված 102. Պատիժ նշանակելու ընդհանուր սկզբունքները

1. Անչափահասի կամ քսանմեկ տարին չլրացած անձի նկատմամբ պատիժ նշանակելիս հաշվի են առնվում ինչպես սույն օրենսգրքի 68-րդ հոդվածով նախատեսված սկզբունքները, այնպես էլ նրանց կյանքի և դաստիարակության պայմանները, հոգեկանի զարգացման աստիճանը, առողջության վիճակը, անձի այլ առանձնահատկություններն ու նրանց վրա այլ անձանց ազդեցությունը:

2. Սույն օրենսգրքի հինգերորդ բաժնում նախատեսված դրույթները բացառում են պատիժ նշանակելիս անչափահասությունը կամ քսանմեկ տարին լրացած չլինելը որպես պատիժը մեղմացնող հանգամանք գնահատելը:

Հոդված 103. Պատիժ նշանակելը չավարտված հանցագործության համար

1. Ծանր կամ առանձնապես ծանր հանցագործությունների նախապատրաստության համար ազատազրկման ձևով պատժի առավելագույն

Ժամկետը չի կարող գերազանցել սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի համապատասխան հոդվածի կամ հոդվածի մասի սանկցիայով նախատեսված ազատազրկման առավելագույն ժամկետի մեկ չորրորդը, իսկ նվազագույն ժամկետը չի կարող պակաս լինել Հատուկ մասի համապատասխան հոդվածի կամ հոդվածի մասի սանկցիայով նախատեսված ազատազրկման նվազագույն ժամկետի մեկ չորրորդից: Եթե նշված կանոնները կիրառելիս ազատազրկման ժամկետը պակաս է ստացվում երեք ամսից, ապա նշանակվում է երեք ամսից պակաս ժամկետով ազատազրկում:

Հոդված 104. Պատիժ նշանակելը հանցագործությունների համակցության դեպքում

1. Մինչև տասնվեց տարին լրանալը միայն միջին ծանրության կամ ոչ մեծ և միջին ծանրության հանցանքներ կատարած անձանց նկատմամբ ազատազրկումը, ըստ հանցագործությունների համակցության, չի կարող գերազանցել երեք, իսկ ծանր կամ առանձնապես ծանր հանցանքներ կատարած անձանց նկատմամբ՝ յոթ տարին:

2. Տասնվեցից մինչև տասնութ տարին լրանալը միայն միջին ծանրության կամ ոչ մեծ և միջին ծանրության հանցանքներ կատարած անձանց նկատմամբ ազատազրկումը, ըստ հանցագործությունների համակցության, չի կարող գերազանցել հինգ, իսկ ծանր կամ առանձնապես ծանր հանցանքներ կատարած անձանց նկատմամբ՝ տասը տարին:

3. Եթե մինչև տասնութ տարին լրանալը կատարված հանցագործությունների համակցությունն ընդգրկում է առանձնապես ծանր այնպիսի հանցանք, որը կապված է դիտավորությամբ կյանքից զրկելու հետ, ապա անչափահասի նկատմամբ ազատազրկման ձևով վերջնական պատիժը չի կարող գերազանցել տասներկու տարին:

4. Տասնութից մինչև քսանմեկ տարին լրանալը միայն ոչ մեծ ծանրության հանցանքներ կատարած անձանց նկատմամբ ազատազրկումը, ըստ հանցագործությունների համակցության, չի կարող գերազանցել հինգ, միայն միջին ծանրության կամ ոչ մեծ և միջին ծանրության հանցանքներ կատարած անձանց նկատմամբ՝ ութ, իսկ ծանր կամ առանձնապես ծանր հանցանքներ կատարած անձանց նկատմամբ՝ քսան տարին:

5. Եթե հանցագործությունների համակցության մեջ մտնող հանցանքներից մեկը կամ մի քանիսը կատարվել են սույն հոդվածով նախատեսված ավելի ցածր, իսկ մյուսը կամ մյուսները ավելի բարձր տարիքում, ապա հանցագործությունների համակցությամբ վերջնական պատիժը որոշելիս կիրառվում է ավելի բարձր տարիքի համար սահմանված կանոնը:

6. Եթե հանցագործությունների համակցության մեջ մտնող հանցանքներից մեկը կամ մի քանիսը կատարվել են մինչև 21 տարին լրանալը, իսկ մյուսը կամ մյուսները ավելի բարձր տարիքում, հանցագործությունների համակցությամբ վերջնական պատիժը որոշելիս կիրառվում է ավելի բարձր տարիքի համար սահմանված կանոնը:

Հոդված 105. Պատիժ նշանակելը դատավճիռների համակցության դեպքում

1. Դատավճիռների համակցությամբ վերջնական պատիժը, եթե դա կապված չէ ազատազրկման հետ, չի կարող գերազանցել սույն օրենսգրքով՝ պատժի տվյալ տեսակի համար սահմանված առավելագույն չափը:

2. Դատավճիռների համակցությամբ ազատազրկման ձևով վերջնական պատիժը վերջին հանցանքը կատարելու պահին տասնվեց տարին չլրացած անձանց նկատմամբ չի կարող գերազանցել տասը, տասնութ տարին չլրացած անձանց նկատմամբ՝ տասներկու, իսկ քսանմեկ տարին չլրացած անձանց նկատմամբ՝ քսանհինգ տարի ժամկետը:

ԳԼՈՒԽ 17.

ԱՆՉԱՓԱՀԱՍՆԵՐԻՆ ԵՎ ՔՍԱՆՄԵԿ ՏԱՐԻՆ ՉԼՐԱՑԱԾ ԱՆՁԱՆՑ ՔՐԵԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆԻՑ ԱՉԱՏԵԼԸ

Հոդված 106. Պատասխանատվությունից ազատելը՝ դատախարակչական բնույթի հարկադրանքի միջոցներ կիրառելով

1. Եթե անչափահասը կամ քսանմեկ տարին չլրացած անձը առաջին անգամ է մեղադրվում հանցանք կատարելու համար, որը ոչ մեծ կամ միջին ծանրության հանցանք է, ապա ազատվում է քրեական պատասխանատվությունից, եթե

դատարանը հիմնավորի, որ պատժի նպատակների իրականացումը հնարավոր է դաստիարակչական բնույթի հարկադրանքի միջոց կիրառելով:

2. Անչափահասի կամ քսանմեկ տարին չլրացած անձի նկատմամբ դատարանը կարող է նշանակել դաստիարակչական բնույթի հարկադրանքի հետևյալ միջոցները.

1) տեղական ինքնակառավարման կամ դատապարտյալի վարքագծի նկատմամբ վերահսկողություն իրականացնող իրավասու մարմնի հսկողությանը հանձնելը՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով,

2) պատճառած վնասը հարթելու պարտականություն դնելը՝ առավելագույնը վեց ամիս ժամկետում,

3) ժամանցի ազատությունը սահմանափակելը և վարքագծի նկատմամբ հատուկ պահանջներ սահմանելը՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով,

4) ուսման անցնելը, ուսումը շարունակելը, 18-21 տարեկանում հանցանք կատարած անձին՝ տեղական ինքնակառավարման մարմնի միջնորդությամբ աշխատանքի անցնելը,

5) հատուկ կրթական, մարզական, մշակութային կամ հանրային ծրագրին կամ միջոցառմանը կամ հատուկ վերականգնողական կենտրոնում վերականգնողական ծրագրին մասնակցելը:

3. Քսանմեկ տարին չլրացած անձի նկատմամբ կարող է միաժամանակ նշանակվել դաստիարակչական բնույթի հարկադրանքի մի քանի միջոց:

4. Դաստիարակչական բնույթի հարկադրանքի նշանակված միջոցից խուսափելու կամ դրա պայմանները խախտելու դեպքում, տեղական ինքնակառավարման մարմնի կամ դատապարտյալի վարքագծի նկատմամբ վերահսկողություն իրականացնող իրավասու մարմնի միջնորդությամբ, դատարանը կարող է վերացնել նշանակված միջոցը և անչափահասին կամ քսանմեկ տարին չլրացած անձին ենթարկել սույն օրենսգրքի 114-րդ հոդվածի 1-ին մասի երկրորդ կամ երրորդ կետով նախատեսված անվտանգության միջոցի:

5. Նոր հանցանք կատարելիս անչափահասը կամ քսանմեկ տարին չլրացած անձը քրեական պատասխանատվության ենթակա չէ նախկին հանցագործության համար, եթե վերջինիս կապակցությամբ նրա նկատմամբ կիրառվել է դաստիարակչական բնույթի հարկադրանքի միջոց:

6. Դաստիարակչական բնույթի հարկադրանքի միջոցի կիրառմամբ պատասխանատվությունից ազատված անձը չի կարող նոր հանցագործության համար ազատվել պատասխանատվությունից՝ դաստիարակչական բնույթի հարկադրանքի միջոց կիրառելով:

7. Սույն գլխի իմաստով տեղական ինքնակառավարման մարմին է համարվում համայնքի ղեկավարը:

Հոդված 107. Դաստիարակչական բնույթի հարկադրանքի միջոցների բովանդակությունը

1. Տեղական ինքնակառավարման կամ դատապարտյալի վարքագծի նկատմամբ վերահսկողություն իրականացնող իրավասու մարմնի հսկողությանը հանձնելը նշված մարմինների պահանջները կատարելու պարտականություն դնելն է:

2. Պատճառած վնասը հարթելու պարտականությունը դրվում է՝ հաշվի առնելով անչափահասի կամ քսանմեկ տարին չլրացած անձի և նրա ընտանիքի գույքային դրությունը, ինչպես նաև նրա համապատասխան հմտությունները կամ աշխատանքային ունակությունները:

3. Ժամանցի ազատության սահմանափակումը և անչափահասի կամ քսանմեկ տարին չլրացած անձի վարքագծի նկատմամբ հատուկ պահանջների սահմանումը կարող են նախատեսել որոշակի վայրեր այցելելու, ժամանցի որոշակի ձևերի, այդ թվում՝ որոշակի անձանց հետ շփվելու, տրանսպորտային միջոցներ վարելու հետ կապված արգելք կամ օրվա որոշակի ժամերին տանից դուրս գտնվելու, առանց տեղական ինքնակառավարման կամ դատապարտյալի վարքագծի նկատմամբ վերահսկողություն իրականացնող իրավասու մարմնի համաձայնության այլ վայրեր ուղևորվելու իրավունքի սահմանափակում:

4. Ուսման անցնելը, ուսումը շարունակելը, 18-21 տարեկանում հանցանք կատարած անձի՝ տեղական ինքնակառավարման մարմնի միջնորդությամբ աշխատանքի անցնելը՝ ուսման անցնելու, ուսումը շարունակելու կամ աշխատանքի տեղավորվելու՝ դատարանի կողմից սահմանված պարտականությունն է:

5. Հատուկ կրթական, մարզական, մշակութային կամ հանրային ծրագրերին կամ միջոցառումներին ներգրավվելը՝ հատուկ կրթական, մարզական, մշակութային կամ

հանրային ծրագրին կամ միջոցառմանը ներգրավվելու պարտականությունն է, իսկ հատուկ վերականգնողական կենտրոնում վերականգնողական ծրագրին մասնակցելը՝ նշված կենտրոնում իրականացվող վերականգնողական ծրագրին մասնակցելու պարտականությունն է:

Հոդված 108. Պատասխանատվությունից ազատելը վաղեմության ժամկետներն անցնելու հետևանքով

1. Մինչև տասնութ տարին լրանալը հանցանք կատարած անձին վաղեմության ժամկետներն անցնելու հետևանքով քրեական պատասխանատվությունից ազատելիս սույն օրենսգրքի 85-րդ հոդվածով նախատեսված վաղեմության ժամկետները համապատասխանաբար կրճատվում են կիսով չափ:

2. Տասնութից մինչև քսանմեկ տարին լրանալը հանցանք կատարած անձին վաղեմության ժամկետներն անցնելու հետևանքով քրեական պատասխանատվությունից ազատելիս սույն օրենսգրքի 85-րդ հոդվածով նախատեսված վաղեմության ժամկետները համապատասխանաբար կրճատվում են մեկ երրորդի չափով:

Հոդված 109. Դատվածության մարումը

1. Ազատազրկում պատժատեսակից ավելի մեղմ պատիժը կրելուց հետո անչափահասի դատվածությունը համարվում է մարված:

2. Մինչև տասնութ տարին լրանալը հանցանք կատարած անձանց համար սույն օրենսգրքի 95-րդ հոդվածով նախատեսված դատվածությունը մարվելու ժամկետները կրճատվում են և համապատասխանաբար հավասար են՝

1) վեց ամսվա՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով ազատազրկման ձևով պատիժը կրելուց հետո.

2) մեկ տարվա՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով ազատազրկման ձևով պատիժը կրելուց հետո.

3) երեք տարվա՝ առավելագույնը տասը տարի ժամկետով ազատազրկման ձևով պատիժը կրելուց հետո.

4) հինգ տարվա՝ տասը տարուց ավել ժամկետով ազատազրկման ձևով պատիժը կրելուց հետո:

3. Տասնութից մինչև քսանմեկ տարին լրանալը հանցանք կատարած անձանց համար սույն օրենսգրքի 95-րդ հոդվածով նախատեսված դատվածությունը մարվելու ժամկետները կրճատվում են և համապատասխանաբար հավասար են՝

1) մեկ տարվա՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով ազատազրկման ձևով պատիժը կրելուց հետո.

2) երկու տարվա՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով ազատազրկման ձևով պատիժը կրելուց հետո.

3) չորս տարվա՝ առավելագույնը տասը տարի ժամկետով ազատազրկման ձևով պատիժը կրելուց հետո.

4) յոթ տարվա՝ տասը տարուց ավելի ժամկետով ազատազրկման ձևով պատիժը կրելուց հետո:

ԳԼՈՒԽ 18.

ԱՆՉԱՓԱՀԱՍՆԵՐԻՆ ԵՎ ՔՍԱՆՄԵԿ ՏԱՐԻՆ ՉԼՐԱՑԱԾ ԱՆՁԱՆՑ ՊԱՏԺԻՑ ԱԶԱՏԵԼՈՒ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Հոդված 110. Պատժից ազատելը հատուկ ուսումնադաստիարակչական հաստատությունում տեղավորելու միջոցով

1. Ոչ մեծ կամ միջին ծանրության հանցանք կատարած անչափահասի նկատմամբ պատիժ նշանակելով, դատարանը նրան ազատում է պատժից, եթե հիմնավորում է, որ պատժի նպատակներին կարելի է հասնել՝ նրան հատուկ ուսումնադաստիարակչական հաստատությունում տեղավորելով:

2. Հատուկ ուսումնադաստիարակչական հաստատությունում տեղավորելը նշանակվում է առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածում նշված հաստատությունում գտնվելը կարող է վաղաժամկետ դադարեցվել, եթե դատարանը համարի, որ անձը տվյալ միջոցը հետագա կրելու կարիքը չունի:

4. Հատուկ ուսումնադաստիարակչական հաստատությունում տեղավորելու ձևով հարկադրանքի միջոցից խուսափելու դեպքում այդ հարկադրանքի միջոցը փոխարինվում է դատավճռով նշանակված պատժով:

Հոդված 111. Պատիժը կրելուց պայմանական վաղաժամկետ ազատելը

1. Մինչև քսանմեկ տարին լրանալը հանցանք կատարած և ազատազրկման դատապարտված անձի նկատմամբ պատիժը կրելուց պայմանական վաղաժամկետ ազատում կարող է կիրառվել, եթե դատապարտյալը փաստացի կրել է՝

1) երեք տարին չգերազանցող ժամկետով նշանակված ազատազրկման ոչ պակաս, քան մեկ քառորդը.

2) հինգ տարին չգերազանցող ժամկետով նշանակված ազատազրկման ոչ պակաս, քան մեկ երրորդը.

3) տասը տարին չգերազանցող ժամկետով նշանակված ազատազրկման ոչ պակաս, քան կեսը

4) տասը տարուց ավելի ժամկետով նշանակված ազատազրկման ոչ պակաս, քան երկու երրորդը:

Հոդված 112. Պատիժը պայմանականորեն չկիրառելը

1. Անչափահասի կամ քսանմեկ տարին չլրացած անձի նկատմամբ պատիժը պայմանականորեն չկիրառելիս դատարանը հաշվի է առնում ինչպես հանցագործության բնույթը, պատիժը մեղմացնող և ծանրացնող հանգամանքները, այնպես էլ հանցավորի տարիքից բխող բարոյահոգեբանական առանձնահատկությունները, նրա կյանքի պայմանները:

2. Պատիժը պայմանականորեն չկիրառելիս դատարանը սահմանում է փորձաշրջան՝ մեկից երեք տարի ժամկետով:

3. Եթե դատապարտյալը փորձաշրջանի ընթացքում կատարում է պատիժը պայմանականորեն չկիրառելիս դատարանի կողմից նրա վրա դրված պարտականությունները, ապա դատապարտյալի վարքագծի նկատմամբ

վերահսկողություն իրականացնող մարմնի միջնորդությամբ դատարանը կարող է դադարեցնել փորձաշրջանը, բայց ոչ շուտ, քան դրա ժամկետի կեսն անցնելուց հետո:

ԲԱԺԻՆ 6.

ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐ ԵՎ ԳՈՒՅՔԻ ԲՈՒՆԱԳՐԱՎՈՒՄ

ԳԼՈՒԽ 19.

ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐ ԵՎ ԳՈՒՅՔԻ ԲՈՒՆԱԳՐԱՎՈՒՄ

Հոդված 113. Անվտանգության միջոցներ նշանակելու հիմքն ու պայմանները

1. Դատարանը կարող է նշանակել անվտանգության միջոց, եթե գտնի, որ սույն օրենսգրքով պատժի սպառնալիքով արգելված արարք կատարած անձը կրկին կարող է նման արարք կատարել կամ անվտանգության միջոցի կիրառումն անհրաժեշտ է անձի կամ հասարակության անվտանգությունն ապահովելու համար: Սույն օրենսգրքի 121-րդ հոդվածով նախատեսված անվտանգության միջոցի նշանակման վերաբերյալ որոշում կայացնելիս՝ դատարանը պետք է հիմնվի կոնկրետ անձի նկատմամբ անվտանգության համապատասխան միջոցի կիրառման անհրաժեշտության, նպատակահարմարության և դրա առավել արդյունավետ իրականացման եղանակների վերաբերյալ փորձագետի կողմից, իսկ 116-րդ և 117-րդ հոդվածներով նախատեսված անվտանգության միջոցների նշանակման վերաբերյալ՝ բժշկական-մասնագիտական հանձնաժողովի կողմից տրված եզրակացության վրա:

2. Անվտանգության միջոց կարող է նշանակվել ինչպես պատժի հետ զուգակցված, եթե դատարանը հիմնավորի, որ միայն պատիժ կիրառելով հնարավոր չէ վերացնել անձի կողմից նոր հանցանքի կատարման հավանականությունը, այնպես էլ առանց պատժի հետ զուգակցելու՝ որպես ինքնուրույն ներգործության միջոց, այդ թվում՝ անձին քրեական պատասխանատվությունից կամ պատժից ազատելիս:

3. Անձի կողմից կատարված պատժի սպառնալիքով արգելված մեկ արարքի համար կարող են կիրառվել մեկից ավելի անվտանգության միջոցներ:

Հոդված 114. Անվտանգության միջոցների տեսակները

1. Պատժի սպառնալիքով արգելված արարք կատարած անձի նկատմամբ կարող են կիրառվել անվտանգության հետևյալ միջոցները՝

1) բժշկական բնույթի հարկադրանքի միջոցներ՝

ա. հոգեբույժի մոտ արտահիվանդանոցային հսկողություն և հարկադիր բուժում,

բ. ընդհանուր հսկողության հոգեբուժական բաժանմունքում հարկադիր բուժում,

գ. հատուկ տիպի հոգեբուժական բաժանմունքում հարկադիր բուժում,

2) որոշակի վայրեր այցելելու արգելք,

3) հոգեբանական օգնություն ստանալու պարտականություն:

Հոդված 115. Բժշկական բնույթի հարկադրանքի միջոցների նշանակման հիմքը

1. Դատարանը բժշկական բնույթի հարկադրանքի միջոց է նշանակում այն անձի նկատմամբ, ով՝

1) պատժի սպառնալիքով արգելված արարքի կատարման պահին գտնվել է անմեղսունակության վիճակում,

2) հանցանքի կատարման պահին գտնվել է սահմանափակ մեղսունակության վիճակում,

3) հանցանքի կատարման պահին գտնվել է մեղսունակության վիճակում, սակայն դրանից հետո նրա մոտ դրսևորվել է հոգեկան առողջության խնդիր,

4) կատարել է հանցանք և ակոհոլամոլությունից, թմրամոլությունից, դեղամոլությունից կամ թունամոլությունից բուժման կարիք ունի:

2. Դատարանը անձի նկատմամբ նշանակում է բժշկական բնույթի հարկադրանքի միջոց, եթե հանգում է հետևության, որ անձը իր առողջական վիճակով պայմանավորված կարիք ունի բժշկական միջամտության, որը կապահովի այդ կամ այլ անձի անվտանգությունը, պատժի սպառնալիքով արգելված նոր արարքի կատարումը կանխելը կամ պատժի նպատակների իրականացումը:

3. Բժշկական բնույթի հարկադրանքի միջոցի ժամկետի ավարտից հետո անձի նկատմամբ իրականացվող բժշկական օգնության և սպասարկման հարցը լուծվում է

Հայաստանի Հանրապետության առողջապահության ոլորտը կարգավորող օրենսդրությանը համապատասխան:

4. Բժշկական բնույթի հարկադրանքի միջոցների կիրառումն իրականացվում է Հայաստանի Հանրապետության առողջապահության ոլորտը կարգավորող օրենսդրությանը համապատասխան:

5. Դատարանը՝ սույն հոդվածի 1-ին մասում նշված և հոգեկան վիճակով իր կամ շրջապատի համար վտանգավորություն չներկայացնող անձի վերաբերյալ անհրաժեշտ նյութերն ուղարկում է առողջապահության համապատասխան մարմին՝ այդ անձի բուժման հարցը լուծելու համար:

Հոդված 116. Հոգեբույժի մոտ արտահիվանդանոցային հսկողությունը և հարկադիր բուժումը

1. Դատարանը հոգեբույժի մոտ արտահիվանդանոցային հսկողություն և հարկադիր բուժում է նշանակում պատժի սպառնալիքով արգելված արարք կատարած այն անձի նկատմամբ, ով իր հոգեկան վիճակով հիվանդանոցային բուժման կարիք չունի:

2. Ազատազրկման հետ կապված պատժատեսակի դատապարտված անձը, ում նկատմամբ նշանակվել է հոգեբույժի մոտ արտահիվանդանոցային հսկողություն և հարկադիր բուժում, այն կրում է ըստ ազատազրկման հետ կապված պատժատեսակի կրման վայրի, իսկ ազատազրկման հետ չկապված պատժատեսակի դատապարտվածը՝ արտահիվանդանոցային հոգեբուժական օգնություն և սպասարկում իրականացնող հոգեբուժական կազմակերպություններում:

Հոդված 117. Հարկադիր բուժումը հոգեբուժական կազմակերպություններում

1. Դատարանը հոգեբուժական կազմակերպությունների ընդհանուր հսկողության հոգեբուժական բաժանմունքում հարկադիր բուժում է նշանակում պատժի սպառնալիքով արգելված արարք կատարած այն անձի նկատմամբ, ում հոգեկան վիճակը պահանջում է բուժման, խնամքի և հսկողության այնպիսի պայմաններ, որոնք կարող են իրականացվել միայն հիվանդանոցային պայմաններում:

2. Դատարանը հոգեբուժական կազմակերպության հատուկ տիպի հոգեբուժական բաժանմունքում հարկադիր բուժում է նշանակում պատժի սպառնալիքով արգելված արարք կատարած այն անձի նկատմամբ, ով իր հոգեկան վիճակով վտանգավոր է իր կամ այլ անձի համար և պահանջում է մշտական հսկողություն:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հոգեբուժական կազմակերպություններում հարկադիր բուժումը նշանակվում է միայն այն դեպքում, երբ անձը կատարել է այնպիսի հանցանք, որի համար սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի հոդվածում նախատեսված է ազատությունից զրկելու հետ կապված պատիժ:

Հոդված 118. Բժշկական բնույթի հարկադրանքի միջոց նշանակելը, փոփոխելը և դադարեցնելը

1. Բժշկական բնույթի հարկադրանքի միջոց նշանակելիս դատարանը հաշվի է առնում՝ պատժի սպառնալիքով արգելված արարք կատարած անձի հոգեկան առողջության խնդրի դրսևորումն ու բնույթը, կատարված արարքի բնույթն ու վտանգավորության աստիճանը, դրա կատարմանը նպաստած գործոնները, անձի կողմից պատժի սպառնալիքով արգելված արարք կրկին կատարելու հավանականությունը, իր կամ այլ անձի համար վտանգավորություն ներկայացնելը: Բժշկական բնույթի հարկադրանքի միջոցի կոնկրետ տեսակը նշանակելու որոշում կայացնելիս՝ դատարանը հիմնվում է հոգեբուժական կազմակերպության հանձնաժողովի կողմից տրված եզրակացության վրա:

2. Բժշկական բնույթի հարկադրանքի միջոցն իրականացնող հոգեբուժական կազմակերպության հանձնաժողովը վեց ամիսը մեկ պետք է քննության առնի տվյալ միջոցի կիրառումը շարունակելու, դադարեցնելու կամ դրա տեսակը փոխելու հարցը:

Հոդված 119. Բժշկական բնույթի հարկադրանքի միջոց կիրառելու ժամկետը հաշվակցելը

1. Հանցանքի կատարման համար դեռևս չդատապարտված կամ պատժի ժամկետը լրիվ կամ մասնակիորեն չկրած և հոգեբուժական կազմակերպությունում հարկադիր բուժման ուղարկված անձի ապաքինման դեպքում, նրա նկատմամբ պատիժ նշանակելիս կամ պատիժը կրելը վերականգնելիս հոգեբուժական կազմակերպությունում հարկադիր բուժման ժամկետը հաշվակցվում է պատժի ժամկետին՝ հոգեբուժական կազմակերպությունում գտնվելու մեկ օրը հաշվելով ազատագրկման մեկ օրվա դիմաց:

Հոդված 120. Որոշակի վայրեր այցելելու արգելք

1. Եթե դատարանը գտնում է, որ որոշակի վայրերում գտնվելու դեպքում բարձրանում է պատժի սպառնալիքով արգելված արարք կատարած անձի կողմից նման արարքի կրկին կատարման հավանականությունը, որոշում է կայացնում անձին արգելելու այցելել որոշակի վայրեր՝ երեք ամսից մինչև երկու տարի ժամկետով:

2. Այն վայրերի շրջանակը, որտեղ անձին արգելվում է այցելություն կատարել, սահմանում է դատարանը՝ հաշվի առնելով կատարված արարքի բնույթը, դրա կատարմանը նպաստած գործոնները, պատժի սպառնալիքով արգելված արարք կատարած անձի, ինչպես նաև դրանից տուժածի անձի առանձնահատկությունները:

3. Եթե որոշակի վայրեր այցելելու արգելքը նշանակվել է ազատությունից զրկելու հետ կապված պատժի հետ զուգակցված, ապա դրա ժամկետը հաշվվում է պատժի կրումն ավարտվելու կամ անձին պատժի կրումից ազատելու պահից:

4. Եթե անձը հրաժարվում կամ խուսափում է որոշակի վայրեր այցելելու արգելքի պահանջները կատարելուց, ապա սույն անվտանգության միջոցը փոխարինվում է կարճաժամկետ ազատագրկմամբ՝ նշանակված անվտանգության միջոցի մեկ ամիսը հաշվարկելով կարճաժամկետ ազատագրկման երեք օրվա դիմաց: Եթե հաշվարկի հետևանքով ստացված կարճաժամկետ ազատագրկման ժամկետը գերազանցում է երկու ամիսը, ապա նշանակվում է երկու ամիս ժամկետով կարճաժամկետ ազատագրկում:

Հողված 121. Հոգեբանական օգնություն ստանալու պարտականություն

1. Եթե դատարանը գտնում է, որ պատժի սպառնալիքով արգելված արարք կատարելը պայմանավորված է եղել անձի հոգեվիճակով, հոգեբանական խնդիրներով կամ բարդույթներով, կարող է որոշում կայացնել անձի նկատմամբ պետության կողմից սահմանված կառույցներում հոգեբանական օգնություն ստանալու պարտականություն կիրառելու մասին՝ երեք ամսից մինչև երկու տարի ժամկետով: Հոգեբանական օգնություն ստանալու պարտականություն կիրառելու վերաբերյալ որոշում կայացնելիս՝ դատարանը հիմնվում է հոգեբան-փորձագետի կողմից տրված եզրակացության վրա:

2. Եթե հոգեբանական օգնություն ստանալու պարտականությունը նշանակվել է ազատությունից զրկելու հետ կապված պատժի հետ զուգակցված, ապա դրա ժամկետը հաշվվում է հոգեբանական օգնությունը փաստացի ստանալու պահից, իսկ պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու դեպքում՝ փորձաշրջանը սկսվելու պահից:

3. Եթե անձը հրաժարվում կամ խուսափում է հոգեբանական օգնություն ստանալու պարտականության պահանջները կատարելուց, ապա սույն անվտանգության միջոցը փոխարինվում է կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ սույն օրենսգրքի 120-րդ հոդվածի չորրորդ մասով նախատեսված կարգով:

4. Դատարանը, հոգեբանական օգնություն ցույց տվող անձի հիմնավորված միջնորդության հիման վրա, կարող է կրճատել կամ երկարացնել հոգեբանական օգնություն ստանալու պարտականության տևողությունը՝ սույն հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված ժամկետների սահմաններում:

Դատարանը կարող է դադարեցնել հոգեբանական օգնություն ստանալու պարտականությունը՝ այդ օգնությունը ցույց տվողի կողմից անձի նկատմամբ այդ միջոցի կիրառման անհրաժեշտության բացակայությունը հիմնավորող միջնորդություն ներկայացնելու դեպքում:

Հոդված 122. Հանցագործության գործիքների, միջոցների, առարկաների կամ հանցավոր ճանապարհով ստացված գույքի կամ եկամտի բռնագրավումը

1. Հանցագործության գործիքները, միջոցները, առարկաները կամ հանցավոր ճանապարհով ստացված ստացված գույքը կամ եկամուտը՝ սույն հոդվածով նախատեսված կարգով՝ դատական ակտով ենթակա են պարտադիր բռնագրավման:

2. Հանցավոր ճանապարհով ստացված գույքի կամ եկամտի բռնագրավումը հանցագործությանը ստացված եկամուտը, գույքը, այդ գույքի օգտագործումից ստացված եկամուտը կամ այլ տեսակի օգուտը անհատույց վերցնելն է:

3. Հանցագործության գործիքները, միջոցները, առարկաները կամ հանցավոր ճանապարհով ստացված գույքը կամ եկամուտը չհայտնաբերելու դեպքում բռնագրավման է ենթակա համարժեք գույք:

4. Սույն հոդվածի իմաստով գույք, եկամուտ կամ այլ տեսակի օգուտ են համարվում ցանկացած տեսակի նյութական բարիքները, քաղաքացիական իրավունքի շարժական կամ անշարժ օբյեկտները, ներառյալ՝ ֆինանսական (դրամական) միջոցները, վճարային գործիքները, արժեթղթերը և գույքային իրավունքները, գույքային իրավունքները կամ շահերը հավաստող փաստաթղթերը կամ այլ միջոցները, գույքից ստացված կամ դրա նկատմամբ հաշվեգրվող տոկոսները, շահութաբաժինները կամ այլ եկամուտները, ինչպես նաև հարակից և արտոնագրային իրավունքները:

5. Հանցագործության գործիքների կամ միջոցների բռնագրավումը այն առարկաները (գույքը) անհատույց վերցնելն է, որոնք օգտագործվել են կամ նախատեսվում են օգտագործել հանցանքը դիտավորությամբ կատարելու համար: Բռնագրավման են ենթակա նաև անզգուշությամբ կատարված հանցանքի գործիք կամ միջոց հանդիսացած այն առարկաները (գույքը), որոնք հանված են ազատ շրջանառությունից կամ որոնց շրջանառությունն արգելված է:

6. Հանցագործության առարկաների բռնագրավումը այն իրերը, նյութերը, փաստաթղթերը, գույքը, առարկաները անհատույց վերցնելն է, որոնց շրջանառությունն արգելված է կամ որոնք օգտագործվել են հանցագործության մեջ, բացառությամբ սույն հոդվածի 8-րդ մասով նախատեսված դեպքերի:

7. Բռնագրավված այն գույքը, որի շրջանառությունը արգելված է Հայաստանի Հանրապետության տարածքում ենթակա է ոչնչացման: Բռնագրավման ենթարկված և սահմանափակ շրջանառություն ունեցող գույքը տրամադրվում է այն իրավասու մարմիններին, որոնք այդ գույքի շրջանառության իրավունք ունեն:

8. Բռնագրավման ենթակա չէ հանցանք կատարած անձի կամ նրա խնամքի տակ գտնվող անձի համար անհրաժեշտ գույքն այն ցանկին համապատասխան, որը

սահմանված է օրենքով, բարեխիղճ երրորդ անձի, տուժողի գույքը, ինչպես նաև տուժողին հանցագործությամբ պատճառված վնասի հատուցման համար անհրաժեշտ գույքը:

9. Սույն հոդվածի իմաստով բարեխիղճ երրորդ անձ է համարվում այն անձը, որի գույքը իր կամքից անկախ հանգամանքներով դուրս է եկել նրա տիրապետությունից կամ ով գույքը հանձնել է այլ անձի և հանձնելիս չգիտեր ու չէր կարող իմանալ, որ այդ գույքն օգտագործվելու է կամ նախատեսվում է օգտագործել հանցանք կատարելու նպատակներով, ինչպես նաև այն անձը, ով ձեռք է բերել գույք, բայց չգիտեր և չէր կարող իմանալ, որ այդ գույքը ստացվել է հանցագործության միջոցով:

10. Այն դեպքում, երբ տուժողի և բարեխիղճ երրորդ անձի միջև առկա է վեճ բռնագրավման ենթակա գույքի վերաբերյալ, այդ գույքի բռնագրավումը կարող է կատարվել քաղաքացիական դատավարության կարգով:

11. Գույքի բռնագրավման կիրառմամբ գոյացած միջոցների հիսուն տոկոսը, տուժողին պատճառած վնասը հատուցելուց հետո, ուղղվում է հանցագործությունից տուժողին պատճառված վնասի փոխհատուցման պետական հիմնադրամ Հիմնադրամից փոխհատուցում է կատարվում, եթե հանցագործությամբ պատճառված վնասը հարկադիր կարգով չի հատուցվել: Գույքի բռնագրավման կիրառմամբ գոյացած միջոցների մնացած հիսուն տոկոսը մուտքագրվում է պետական բյուջե:

12. Գույքի բռնագրավումը կարող է կիրառվել ինչպես ֆիզիկական, այնպես էլ իրավաբանական անձի նկատմամբ:

ԲԱԺԻՆ 7.

ԻՐԱՎԱԲԱՆԱԿԱՆ ԱՆՁԻ ՔՐԵԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆԸ

ԳԼՈՒԽ 20.

ԻՐԱՎԱԲԱՆԱԿԱՆ ԱՆՁԻ ՔՐԵԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Հոդված 123. Քրեական պատասխանատվության ենթակա իրավաբանական անձինք

1. Հայաստանի Հանրապետությունում քրեական պատասխանատվության են ենթակա Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով ստեղծված իրավաբանական անձը, միջազգային կազմակերպությունը, ընկերությունը, օտարերկրյա իրավունքին համապատասխան ստեղծված իրավաբանական անձը կամ օտարերկրյա կազմակերպությունը կամ ընկերությունը:

2. Քրեական պատասխանատվության ենթակա չեն պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինները, Կենտրոնական բանկը:

3. Քրեական պատասխանատվության անձեռնմխելիությամբ օժտված միջազգային կազմակերպությունը Հայաստանի Հանրապետությունում ենթակա է քրեական պատասխանատվության, եթե օրենքով կամ այլ իրավական ակտերով սահմանված կարգով զրկվում է նշված անձեռնմխելիությունից:

4. Հայաստանի Հանրապետության տարածքում ստեղծված իրավաբանական անձը սույն օրենսգրքով պաշտպանվող շահերի դեմ Հայաստանի Հանրապետության տարածքից դուրս կատարված հանցանքի համար ենթակա է քրեական պատասխանատվության Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքով, եթե տվյալ հանցագործության համար օտարերկրյա պետությունում քրեական պատասխանատվության չի ենթարկվել:

5. Միջազգային կազմակերպությունը, ընկերությունը, օտարերկրյա իրավունքին համապատասխան ստեղծված իրավաբանական անձը կամ դրանց առանձնացված ստորաբաժանումը Հայաստանի Հանրապետության տարածքից դուրս կատարված հանցանքի համար ենթակա է քրեական պատասխանատվության Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքով, եթե հանցագործությունը ուղղված է եղել

Հայաստանի Հանրապետության, նրա քաղաքացու, Հայաստանի Հանրապետությունում մշտապես բնակվող քաղաքացիություն չունեցող անձի կամ Հայաստանի Հանրապետությունում ստեղծված իրավաբանական անձի կամ այլ կազմակերպության շահերի դեմ և եթե տվյալ հանցագործության համար օտարերկրյա պետությունում քրեական պատասխանատվության չի ենթարկվել:

6. Իրավաբանական անձի նկատմամբ կարող են նշանակվել մեկից ավելի քրեաիրավական ներգործության միջոցներ:

Հոդված 124. Հանցանքները, որոնց համար իրավաբանական անձը ենթակա է քրեական պատասխանատվության

1. Իրավաբանական անձը ենթակա է քրեական պատասխանատվության սույն օրենսգրքի 8-րդ բաժնի 22-րդ գլխի 137-153-րդ հոդվածներով, 9-րդ բաժնի 25-րդ գլխի 179-183-րդ հոդվածով, գլուխ 26-ի հոդվածներ 184-185-ով, գլուխ 28-ի հոդվածներ 198-206-ով, 211-216-ով, 219-221-ով, գլուխ 29-ի հոդվածներ 225-229-ով, Բաժին 10-ի գլուխ 30-ի հոդվածներ 240-242-ով, գլուխ 31-ի 243-245-ով, 247-248-ով, գլուխ 32-ի հոդվածներ 252-262, 264-ով, 266-281-ով, բաժին 11-ի գլուխ 33-ի հոդվածներ 286-289, բաժին 12-ի գլուխ 34-ի հոդվածներ 294-306-ով, 312-313-ով գլուխ 35-ի հոդվածներ 316-ով, 318-322-ով, գլուխ 36-ի հոդվածներ 327-ով, 328-ով, 331-333-ով, գլուխ 37-ի հոդվածներ 337-344-ով, գլուխ 38-ի հոդվածներ 345-351-ով, գլուխ 39-ի հոդվածներ 352-378-ով, բաժին 13-ի գլուխ 40-ի հոդվածներ 379-382-ով, 383-386-ով, 390-391-ով, գլուխ 41-ի հոդվածներ 393-399-ով, բաժին 14-ի գլուխ 42-ի հոդվածներ 400-412-ով, գլուխ 43-ի հոդվածներ 413-418-ով, 426-427-ով, գլուխ 44-ի հոդվածներ 428-ով, 433-434-ով, 445-ով, 451-ով, գլուխ 45-ի հոդվածներ, 452-454-ով, 462-464-ով, 466-472, 473-475-ով նախատեսված հանցանքների համար:

Հոդված 125. Իրավաբանական անձի քրեական պատասխանատվության հիմքը

1. Իրավաբանական անձը ենթակա է քրեական պատասխանատվության, եթե սույն օրենսգրքի 124-րդ հոդվածով նախատեսված

1) հանցանքը կատարվել է այն ֆիզիկական անձի արարքով, որը օրենքի, այլ իրավական ակտի, պայմանագրի, կանոնադրության, հատուկ լիազորության կամ իրավաբանական անձի կողմից կայացրած որոշման հիման վրա լիազորված է ներկայացնելու իրավաբանական անձին կամ գործելու նրա անունից և հանցանքը կատարել է այդ լիազորությունն իրականացնելով, եթե հանցանքը կատարվել է իրավաբանական անձի ղեկավար մարմնի կամ ղեկավարի գիտությամբ, թողտվությամբ կամ դրդմամբ՝ ի շահ իրավաբանական անձի,

2) հանցանքը կատարվել է իրավաբանական անձի ծառայողի կողմից՝ կապված իր ծառայողական գործունեության հետ, եթե հանցանքի կատարումը հնարավոր է դարձել տվյալ կազմակերպությունում ներքին վերահսկողության, իր աշխատակիցների կողմից հանցանքների կատարումը կանխարգելելու մեխանիզմների բացակայության կամ դրանց անկատարության հետևանքով,

3) հանցանքը կատարվել է ի շահ իրավաբանական անձի՝ այն անձի կողմից, որը մասնակցություն ունի նշված կազմակերպության կառավարման կամ վերահսկող մարմիններում,

4) հանցանքը կատարվել է ի շահ իրավաբանական անձի՝ այն անձի կողմից, որը օրենքի կամ այլ իրավական ակտի, պայմանագրի ուժով, հատուկ լիազորության կամ իրավաբանական անձի կողմից կայացրած որոշման հիման վրա կամ տվյալ կազմակերպության կանոնադրական կապիտալում ունեցած ուղղակի կամ անուղղակի մասնակցության ուժով իրավունք ունի նշված կազմակերպության համար պարտադիր ցուցումներ տալու կամ այլ ձևով ազդելու կազմակերպության գործունեության կամ դրա որոշումների վրա կամ

5) հանցանքը կատարվել է այլ անձի կողմից՝ սույն հոդվածի 1-ին մասի 1-ին, 2-րդ, 3-րդ կամ 4-րդ կետերով նախատեսված անձի գիտությամբ կամ դրդմամբ՝ ի շահ նշված կազմակերպության:

2. Հանցանքը համարվում է ի շահ իրավաբանական անձի կատարված, եթե հանցագործության նպատակների մեջ է եղել նշված կազմակերպության համար գույքային կամ ոչ գույքային բնույթի օգուտներ ստանալը, այդ թվում՝ եկամուտն ավելացնելը, ծախսերը կամ կորուստները նվազեցնելը, իրավական ակտերով

սահմանված պատասխանատվությունից ազատվելը, իրավունքներ ձեռք բերելը կամ պարտականություններից ազատվելը:

3. Ֆիզիկական անձին քրեական պատասխանատվության ենթարկելը չի բացառում նույն հանցագործության համար իրավաբանական անձի քրեական պատասխանատվությունը:

Հոդված 126. Իրավաբանական անձի քրեական պատասխանատվությունը բացառելը

1. Իրավաբանական անձի քրեական պատասխանատվությունը բացառվում է, եթե նրա կողմից ձեռնարկվել են անհրաժեշտ և բավարար բոլոր միջոցները սույն օրենսգրքի 125-րդ հոդվածի առաջին մասով նախատեսված անձանց կողմից հանցանքի կատարումը կանխելու նպատակով, սակայն հանցագործությունը կանխելու իրական հնարավորությունը բացակայել է:

2. Իրավաբանական անձի քրեական պատասխանատվությունը բացառվում է նաև այն դեպքում, երբ նա լուծարվել է նախքան քրեական հետապնդումը կամ օրենքով սահմանված կարգով դադարեցրել է իր գործունեությունը:

Հոդված 127. Իրավաբանական անձին քրեական պատասխանատվությունից ազատելը

1. Իրավաբանական անձը ազատվում է քրեական պատասխանատվությունից, եթե՝

1) սույն օրենսգրքի 125-րդ հոդվածի 1-5-րդ կետերում նշված անձինք կամովին հրաժարվել են հանցանքը կատարելուց,

2) սույն օրենսգրքի 125-րդ հոդվածի 1--5-րդ կետերում նշված ոչ մեծ կամ միջին ծանրության հանցանք կատարած անձինք գործուն զղջացել են կամ հաշտվել են տուժողի հետ,

3) անցել են սույն օրենսգրքի 85-րդ հոդվածով նախատեսված վաղեմության ժամկետները:

ԳԼՈՒԽ 21.
ԻՐԱՎԱԲԱՆԱԿԱՆ ԱՆՁԻ ՆԿԱՏՄԱՄԲ ԿԻՐԱՌՎՈՂ ՔՐԵԱԻՐԱՎԱԿԱՆ
ՆԵՐԳՈՐԾՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ

Հոդված 128. Իրավաբանական անձի նկատմամբ կիրառվող քրեաիրավական ներգործության միջոցների համակարգը

1. Իրավաբանական անձի նկատմամբ կարող են նշանակվել հետևյալ քրեաիրավական ներգործության միջոցները՝

- 1) տուգանքը,
- 2) գործունեության որոշակի տեսակով զբաղվելու իրավունքի ժամանակավոր դադարեցումը,
- 3) պետական գնումներին մասնակցելու արգելքը,
- 4) հարկադիր լուծարումը, կամ
- 5) Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գործունեություն իրականացնելու արգելքը:

2. Իրավաբանական անձի նկատմամբ կիրառվող քրեաիրավական ներգործության միջոցները քրեական օրենսգրքի Հատուկ մասի հոդվածների սանկցիաներում չեն նախատեսվում և նշանակվում են՝ հաշվի առնելով սույն գլխով նախատեսված քրեաիրավական ներգործության միջոցների տեսակներն ու չափը:

3. Սույն հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետով նախատեսված քրեաիրավական ներգործության միջոցը չի կարող կիրառվել այն իրավաբանական անձի նկատմամբ, որի վերաբերյալ նույն փաստի առթիվ նախկինում արդեն իսկ կիրառված է եղել տուգանքը որպես ոչ քրեաիրավական ներգործության միջոց:

4. Սույն հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված քրեաիրավական ներգործության միջոցները բանկի նկատմամբ նշանակելիս դատարանը կարող է հաշվի առնել Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի կողմից քրեաիրավական ներգործության տվյալ միջոցի կիրառման և դրա հետևանքների մասին տրամադրած կարծիքը:

Հոդված 129. Տուգանքը

1. Տուգանքը նշանակվում է իրավաբանական անձի նկատմամբ՝ ոչ մեծ կամ միջին ծանրության հանցագործության համար՝ հանցանքն ավարտվելուն նախորդած մեկ տարվա նրա եկամուտների տասից քսան տոկոսի չափով:

2. Ծանր կամ առանձնապես ծանր հանցագործության համար իրավաբանական անձի նկատմամբ տուգանքը նշանակվում է հանցանքն ավարտվելուն նախորդած մեկ տարվա նրա համախառն եկամուտի քսանից քառասուն տոկոսի չափով:

3. Եթե իրավաբանական անձը հանցանքն ավարտելուն նախորդած մեկ տարվա ընթացքում եկամուտ չի ունեցել կամ հնարավոր չի եղել պարզելու նրա եկամուտը, ապա տուգանքի հաշվարկը կատարվում է հիմք ընդունելով Հայաստանի Հանրապետությունում սահմանված նվազագույն աշխատավարձի չափը: Այս դեպքում ոչ մեծ կամ միջին հանցագործության համար սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի համապատասխան հոդվածով սահմանված տուգանքի չափերը եռապատկվում են: Ծանր կամ առանձնապես ծանր հանցագործությունների համար նշանակվում է Հայաստանի Հանրապետությունում սահմանված նվազագույն աշխատավարձի հարյուրիսունապատիկից երեքհարյուրապատիկի չափով տուգանք:

4. Տուգանքի չափը և այն նշանակելու հնարավորությունը դատարանը որոշում է հաշվի առնելով իրավաբանական անձի գույքային դրությունը, իրավաբանական անձի՝ եկամուտ ստանալու հնարավորությունը, կամ նրան պատկանող այնպիսի գույքի առկայությունը, որի վրա կարող է բռնագանձում տարածվել, ինչպես նաև սույն օրենսգրքի 134-րդ հոդվածով նշված հանգամանքերը:

5. Տուգանք չափը չի կարող այնպիսին լինել, որը կարող է հանգեցնել իրավաբանական անձի սնանկության կամ գործունեության դադարեցման:

6. Տուգանքի կիրառմամբ գոյացած միջոցների հիսուն տոկոսն ուղղվում է հանցագործությամբ տուժողներին պատճառված վնասի փոխհատուցման պետական հիմնադրամ: Այդ հիմնադրամից փոխհատուցում է կատարվում, եթե հանցագործությամբ պատճառված վնասը հարկադիր կարգով չի հատուցվել:

7. Տուգանքը վճարելուց խուսափելու դեպքում այն փոխարինվում է գործունեության որոշակի տեսակով զբաղվելու իրավունքի ժամանակավոր դադարեցմամբ՝ սույն օրենսգրքի 130-րդ հոդվածով նախատեսված ժամկետներով:

Հոդված 130. Գործունեության որոշակի տեսակով զբաղվելու իրավունքի ժամանակավոր դադարեցումը

1. Գործունեության որոշակի տեսակով զբաղվելու իրավունքի ժամանակավոր դադարեցումը՝ ձեռնարկատիրական, տնտեսական կամ այլ գործունեության որոշակի տեսակով կամ մի քանի տեսակներով զբաղվելու արգելքն է՝ վեց ամսից մինչև երկու տարի ժամկետով:

2. Գործունեության որոշակի տեսակով զբաղվելու իրավունքի ժամանակավոր դադարեցումը նշանակվում է գործունեության այն տեսակի կապակցությամբ, որի իրականացման ընթացքում կատարվել է հանցանքը կամ որի իրականացման հետ կապված է եղել հանցագործությունը:

3. Գործունեության որոշակի տեսակով զբաղվելու իրավունքի ժամանակավոր դադարեցումը նշանակվում է, եթե դա չի հանգեցնելու իրավաբանական անձի լուծարման:

4. Գործունեության որոշակի տեսակով զբաղվելու իրավունքի ժամանակավոր դադարեցումից խուսափելու դեպքում այն փոխարինվում է հարկադիր լուծարմամբ:

5. Գործունեության որոշակի տեսակով զբաղվելու իրավունքի ժամանակավոր դադարեցումը չի կարող նշանակվել հանրային ծառայությունների կարգավորվող ոլորտում գործունեություն իրականացնող իրավաբանական անձի նկատմամբ, ինչպես նաև այն իրավաբանական անձանց նկատմամբ, որոնց գործունեությունը դադարեցնելու համար Սահմանադրությամբ կամ այլ իրավական ակտերով հատուկ կարգ է սահմանված:

Հոդված 131. Պետական գնումներին մասնակցելու արգելք

1. Պետական գնումներին մասնակցելու արգելքը առավելագույնը երեք տարի ժամկետով արգելելն է մասնակցելու պետական գնումներին:

Հոդված 132. Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գործունեություն իրականացնելու արգելքը

1. Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գործունեություն իրականացնելու արգելքը կարող է նշանակվել միայն միջազգային կազմակերպության, օտարերկրյա իրավունքին համապատասխան ստեղծված իրավաբանական անձի կամ դրանց առանձնացված ստորաբաժանումների նկատմամբ, որոնց միջոցով այդ կազմակերպությունները իրենց գործունեությունն են իրականացնում Հայաստանի Հանրապետության տարածքում, եթե այլ բան նախատեսված չէ Հայաստանի Հանրապետության վավերացրած միջազգային պայմանագրերով:

2. Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գործունեություն իրականացնելու արգելքը կարող է նշանակվել միայն ծանր կամ առանձնապես ծանր հանցանքների համար:

Հոդված 133. Հարկադիր լուծարումը

1. Հարկադիր լուծարումը բացառիկ քրեաիրավական ներգործության միջոց է, որը իրավաբանական անձի նկատմամբ նշանակվում է առանձնապես ծանր հանցագործության համար՝ հաշվի առնելով կատարված հանցանքի ու պատճառված վնասի բնույթն ու չափը, դատվածության առկայությունը, հանցագործությանը նպաստող պատճառներն ու պայմանները, որոնք վկայում են տվյալ իրավաբանական անձի հետագա գործունեությունը շարունակելու անթույլատրելիության մասին:

2. Լուծարված իրավաբանական անձի գույքի ճակատագիրը որոշվում է քաղաքացիական օրենսդրությամբ սահմանված կարգով:

3. Հարկադիր լուծարումը չի կարող նշանակվել հանրային ծառայությունների կարգավորվող ոլորտում գործունեություն իրականացնող իրավաբանական անձի նկատմամբ, ինչպես նաև այն իրավաբանական անձանց նկատմամբ, որոնց գործունեությունը դադարեցնելու համար Սահմանադրությամբ կամ այլ իրավական ակտերով հատուկ կարգ է սահմանված:

Հոդված 134. Իրավաբանական անձի նկատմամբ քրեաիրավական ներգործության միջոցները նշանակելիս հաշվի առնվող հանգամանքները

1. Իրավաբանական անձի նկատմամբ նշանակվող քրեաիրավական ներգործության միջոցի տեսակն ու չափը որոշելիս հաշվի են առնվում կատարված հանցանքի բնույթն ու վտանգավորության աստիճանը, հանցագործությամբ պատճառված վնասի բնույթն ու չափը, հանցագործությանը նպաստող պատճառներն ու պայմանները, հանցագործության վնասակար հետևանքերի չեզոքացմանն ուղղված իրավաբանական անձի գործունեությունը, իրավաբանական անձը բնութագրող հանգամանքները, այդ թվում՝ բարեգործական կամ այլ հանրօգուտ գործունեությունը, դատվածությունը:

Հոդված 135. Իրավաբանական անձին քրեական պատասխանատվության ենթարկելու հետ կապված սահմանափակումներն ու արգելքները

1. Քրեական հետապնդումը սկսելու պահից մինչև իրավաբանական անձի նկատմամբ մեղադրական դատավճիռ կայացնելը և քրեաիրավական ներգործության միջոցը լրիվ կատարելը կամ արդարացման դատավճիռ կայացնելը իրավաբանական անձի կամավոր լուծարումը, սնանկացումը կամ վերակազմակերպումը արգելվում է:

Հոդված 136. Իրավաբանական անձի դատվածությունը

1. Իրավաբանական անձի դատվածությունը մարվում է՝

1) ոչ մեծ ծանրության հանցագործության համար դատապարտվելու դեպքում՝ նշանակված քրեաիրավական ներգործության միջոցի ժամկետը լրանալուց մեկ տարի հետո,

2) միջին ծանրության հանցագործության համար դատապարտվելու դեպքում՝ նշանակված քրեաիրավական ներգործության միջոցի ժամկետը լրանալուց երկու տարի հետո,

3) ծանր հանցագործության համար դատապարտվելու դեպքում՝ նշանակված քրեաիրավական ներգործության միջոցի ժամկետը լրանալուց երեք տարի հետո,

4) առանձնապես ծանր հանցագործության համար դատապարտվելու դեպքում, եթե չի նշանակվել հարկադիր լուծարում կամ Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գործունեություն իրականացնելու արգելք՝ նշանակված քրեաիրավական ներգործության միջոցի ժամկետը լրանալուց հինգ տարի հետո:

2. Դատվածության մարման ժամկետի ընթացքում նոր հանցանք կատարելու դեպքում դատվածության մարման ժամկետն ընդհատվում է և սկսվում է հաշվվել նոր հանցագործության համար նշանակված քրեաիրավական ներգործության միջոցի ժամկետը լրանալուց հետո:

ՀԱՏՈՒԿ ՄԱՍ

ԲԱԺԻՆ 8.

ԽԱՂԱՂՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՄԱՐԴԿՈՒԹՅԱՆ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

ԳԼՈՒԽ 22.

ԽԱՂԱՂՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՄԱՐԴԿՈՒԹՅԱՆ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Հոդված 137. Ագրեսիվ պատերազմը

1. Պետության քաղաքական կամ ռազմական գործողությունները վերահսկող կամ ուղղորդող անձի կողմից ագրեսիվ պատերազմ պլանավորելը, նախապատրաստելը, նախաձեռնելը կամ վարելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ տասներկուսից քսան տարի ժամկետով:

2. Սույն բաժնում ագրեսիվ պատերազմ է համարվում հետևյալ արարքներից որևէ մեկը, եթե այն իր բնույթով, լրջությամբ ու ծավալով, ակնհայտորեն հանդիսանում է ՄԱԿ-ի կանոնադրության խախտում՝

1) պետության զինված ուժերի ներխուժումը կամ հարձակումը մեկ այլ պետության տարածքի վրա, կամ այդպիսի ներխուժման կամ հարձակման արդյունքում այդ պետության տարածքի կամ դրա մասի օկուպացիան, անկախ դրա տևողությունից, ինչպես նաև ուժի գործադրմամբ այդ տարածքի անեքսիան,

2) պետության զինված ուժերի կողմից մեկ այլ պետության տարածքի ունթակոծումը կամ այդ տարածքի դեմ որևէ զենքի օգտագործումը,

3) պետության զինված ուժերի կողմից մեկ այլ պետության նավահանգիստների կամ ծովափերի շրջափակումը,

4) պետության զինված ուժերի կողմից մեկ այլ պետության ցամաքային, ծովային կամ օդային զինված ուժերի վրա կամ ծովային կամ օդային նավատորմի վրա հարձակումը,

5) պետության կողմից մեկ այլ պետության տարածքում այդ պետության համաձայնությամբ գտնվող զինված ուժերը համաձայնության պայմաններին հակասող եղանակով օգտագործելը կամ այդպիսի համաձայնության դադարեցումից հետո դրանց ներկայությունը երկարացնելը,

6) պետության կողմից թույլատրելի, որպեսզի իր տարածքը, որը վերջինս դրել է մեկ այլ պետության տրամադրության տակ, օգտագործվի այդ պետության կողմից երրորդ պետության դեմ ագրեսիա գործելու համար,

7) պետության կողմից կամ անունից զինված խմբեր կամ խմբավորումներ, անկանոն զորամիավորումներ կամ վարձկաններ ուղարկելը, որոնք այլ պետության դեմ իրականացնում են ռազմական այնպիսի գործողություններ, որոնք իրենց լրջությամբ համարժեք են վերը նկարագրված արարքներին, կամ նշված անձանց նման արարքներում պետության կողմից էապես ներգրավվելը,

8) այլ արարքները, որոնք ագրեսիա են համարվում միջազգային իրավունքի համաձայն:

Հոդված 138. Ագրեսիվ պատերազմի հրապարակային կոչը

1. Ագրեսիվ պատերազմ նախաձեռնելու կամ դրան մասնակցելու ուղղակի հրապարակային կոչը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը երեսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) հրապարակայնորեն ցուցադրվող ստեղծագործությունները կամ զանգվածային լրատվության միջոցները կամ համացանցն օգտագործելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ երեսնապատիկից հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

Հոդված 139. Ցեղասպանության հրապարակային կոչը

1. Ցեղասպանության ուղղակի և հրապարակային կոչը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից ութ տարի ժամկետով

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝ հրապարակայնորեն ցուցադրվող ստեղծագործությունները կամ զանգվածային լրատվության միջոցները կամ համացանցն օգտագործելով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ ութից տասներկու տարի ժամկետով:

Հոդված 140. Պատերազմ հրահրելը

1. Պատերազմ կամ զինված ընդհարում հրահրելու նպատակով այլ պետության կամ միջազգային կազմակերպության ներկայացուցչին կամ դրա անունից հանդես եկող անձին առևանգելը, ազատությունից զրկելը, պատանդ վերցնելը կամ նրա նկատմամբ բռնություն գործադրելը կամ այլ պետության կամ միջազգային կազմակերպության ներկայացուցչության տարածքում պայթյուն, հրկիզում կամ այլ հանրավտանգ արարք կատարելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասներկու տարի ժամկետով:

2. Պատերազմ կամ զինված ընդհարում հրահրելու նպատակով սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված անձի սպանությունը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ տասներկուսից քսան տարի ժամկետով կամ ցմահ ազատազրկմամբ:

Հոդված 141. Հրադադար հայտարարելու կամ խաղաղության համաձայնագրի պայմանները չկատարելը

1. Հրադադարի կամ խաղաղության համաձայնագրի կնքելու մասին պաշտոնական տեղեկությունը ստանալուց հետո ռազմական գործողությունները չդադարեցնելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

Հոդված 142. Զանգվածային ոչնչացման զենք ստեղծելը, տրամադրելը, փորձարկելը կամ կիրառելը

1. Քիմիական, կենսաբանական, միջուկային կամ միջազգային պայմանագրով արգելված զանգվածային ոչնչացման այլ տեսակի զենք, ինչպես նաև դրանց համալրող որևէ բաղադրամաս, կամ դրանք ստեղծելու նպատակով՝ դրանց կազմի մեջ մտնող նյութ կամ դրանց տարածման կամ փոխադրման հատուկ սարքավորում կամ միջոց ստեղծելը, արտադրելը, մշակելը, ձեռք բերելը, պահելը, կուտակելը, փոխադրելը կամ իրացնելը, կամ միջազգային պայմանագրով արգելված զանգվածային ոչնչացման զենքի փոխադրման հատուկ միջոցներ օգտագործելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

2. Հայաստանի Հանրապետության կողմից վավերացված միջազգային պայմանագրով արգելված զանգվածային ոչնչացման կամ այլ արգելված զենք կամ դրա արտադրության համար անհրաժեշտ բաղադրամաս կամ դրանց նկատմամբ վերահսկողությունը այլ պետությանը, պետությունների խմբին, միջազգային կամ այլ կազմակերպությանը կամ խմբավորմանը կամ անձին տրամադրելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով:

3. Միջազգային պայմանագրով արգելված զանգվածային ոչնչացման կամ արգելված այլ զենք կամ միջոց փորձարկելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ ութից տասնհինգ տարի ժամկետով:

4. Միջազգային պայմանագրով արգելված զանգվածային ոչնչացման կամ արգելված այլ զենք կամ միջոց կիրառելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ տասներկուսից քսան տարի ժամկետով կամ ցմահ ազատազրկմամբ:

Հոդված 143. Պատերազմական հանցագործություններ

1. Օկուպացված տարածքում կամ զինված ընդհարման ժամանակ ռազմական գործողություններին անմիջականորեն չմասնակցող կամ ռազմական գործողություն իրականացնելու հնարավորությունից զրկված անձի, վիրավորի, հիվանդի, ազատությունից զրկվածի, ռազմագերու, բժշկական կամ հոգևոր սպասարկում իրականացնող անձնակազմի, քաղաքացիական բնակչության, քաղաքացիական անձի, փախստականի, հովանավորվող անձի կամ ռազմական գործողությունների ժամանակ պաշտպանությունից օգտվող այլ անձի հանդեպ միջազգային մարդասիրական իրավունքի նորմերի լուրջ խախտում համարվող հետևյալ արարքներից որևէ մեկը կատարելը՝

1) սպանությունը,

2) խոշտանգումը, դաժան վերաբերմունքը, ապօրինաբար բժշկական, կենսաբանական, գիտական կամ այլ փորձի ենթարկելը կամ տառապանք պատճառելը,

3) առողջությանը ծանր վնաս պատճառելը կամ անձի առողջական վիճակով չպայմանավորված՝ բժշկական կամ այլ միջամտության արդյունքում ֆիզիկական խեղում պատճառելը կամ մարմնի մաս կամ հյուսվածք հեռացնելը կամ նրանց հանդեպ փոխպատվաստման վիրահատություն իրականացնելը,

4) սեքսուալ բնույթի բռնի գործողությունները, պոռնկության հարկադրելը, հարկադիր հղիացումը, հարկադիր ամլացումը կամ

5) ստրկացնելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ տասներկուսից քսան տարի ժամկետով, կամ ցմահ ազատազրկմամբ:

2. Օկուպացված տարածքում կամ պատերազմի կամ զինված ընդհարման ժամանակ միջազգային մարդասիրական իրավունքի նորմերի լուրջ խախտում համարվող հետևյալ արարքներից որևէ մեկը կատարելը՝

1) քաղաքացիական բնակչության կամ առանձին քաղաքացիական անձանց վրա հարձակվելը,

2) ոչ ընտրովի բնույթի հարձակումը, որը վնասում է քաղաքացիական բնակչությանը կամ քաղաքացիական օբյեկտներին, եթե ակնհայտ է, որ նման

հարձակումը կհանգեցնի չափազանց մեծ կորուստների քաղաքացիական անձանց շրջանում կամ չափազանց մեծ վնաս կպատճառի քաղաքացիական օբյեկտներին կամ շրջակա միջավայրին, եթե այդպիսի վնասներ պատճառելը չափազանց է՝ կոնկրետ և անմիջական ռազմական գերազանցության հասնելու համար,

3) վտանգավոր ուժեր պարունակող կառույցների և սարքավորումների վրա հարձակվելը, եթե ակնհայտ է, որ այդպիսի հարձակումը կհանգեցնի չափազանց մեծ կորուստների քաղաքացիական անձանց շրջանում կամ չափազանց մեծ վնաս կպատճառի քաղաքացիական օբյեկտներին կամ շրջակա միջավայրին, եթե այդպիսի վնասներ պատճառելը չափազանց է՝ կոնկրետ և անմիջական ռազմական գերազանցության հասնելու համար,

4) չպաշտպանվող տարածքները և ապառազմականացված գոտիները հարձակման օբյեկտ դարձնելը կամ

5) հարձակումն այն անձի վրա, ով հանցավորի համար ակնհայտ, դադարեցրել է անմիջական մասնակցությունը ռազմական գործողություններին՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ տասներկուսից քսան տարի ժամկետով կամ ցմահ ազատազրկմամբ:

3. Օկուպացված տարածքում կամ պատերազմի կամ զինված ընդհարման ժամանակ սույն հոդվածի առաջին մասում թվարկված անձանց նկատմամբ միջազգային մարդասիրական իրավունքի նորմերի լուրջ խախտումներ համարվող հետևյալ արարքները կատարելը՝

1) բռնազավթող պետության կողմից իր սեփական քաղաքացիական բնակչության մի մասի վերաբնակեցումը բռնազավթված տարածքում, կամ բռնազավթված տարածքի ամբողջ բնակչության կամ դրա մի մասի տեղահանումը կամ տեղափոխումը բռնազավթված տարածքի սահմաններում կամ դրանից դուրս,

2) դիտավորությամբ կատարված հարձակումները մարդասիրական օգնության աշխատանքներին կամ, Միավորված ազգերի կազմակերպության Կանոնադրությանը համապատասխան ներգրավված խաղաղարար առաքելություններում ներգրավված, վերաբերելի միջազգային փաստաթղթերով հովանավորությունից օգտվող անձնակազմի, օբյեկտների, նյութերի, ստորաբաժանումների կամ փոխադրամիջոցների վրա, կամ

3) սույն հոդվածի առաջին մասում թվարկված անձանց ներկայության օգտագործումը, որոշակի վայրեր, տարածքներ կամ զինված ուժեր ռազմական գործողություններից անձեռնմխելի դարձնելու համար, կամ

4) դիտավորությամբ քաղաքացիական անձանց սովի մատնելը՝ իբրև պատերազմ վարելու միջոց, նրանց զրկելով գոյատևելու համար անհրաժեշտ միջոցներից, ներառյալ վերաբերելի միջազգային փաստաթղթերով նախատեսված օգնություն տրամադրելուն խոչընդոտելը, կամ

5) մինչև տասնութ տարեկան երեխաներին ազգային զինված ուժեր զինվորական ծառայության զորակոչելը կամ հավաքագրելը, կամ ռազմական գործողություններին նրանց ակտիվ մասնակցությունն օգտագործելը, կամ

6) ապարտեհի կամ ռասայական խտրականության վրա հիմնված, անձի արժանապատվությունը ստորացնող, ոչ մարդասիրական և նվաստացնող այլ գործողությունների պրակտիկայի կիրառումը կամ

7) հատուկ պաշտպանության տակ գտնվող, հստակ տարրորոշված, ժողովուրդների մշակութային կամ հոգևոր ժառանգություն համարվող պատմական հուշարձանները, արվեստի գործերը, ծիսակատարությունների վայրերը կամ մշակութային արժեքների պաշտպանությունը կանոնակարգող միջազգային փաստաթղթերով սահմանված մշակութային այլ արժեքները հարձակման օբյեկտ դարձնելը և հարձակման հետևանքով դրանց խոշոր չափի վնաս պատճառելը, եթե դրանք չեն գտնվում ռազմական օբյեկտների անմիջական հարևանությամբ, և եթե տվյալներ չկան այդ պատմական հուշարձանները, արվեստի գործերը, ծիսակատարությունների վայրերը հակառակորդի կողմից ռազմական գործողություններին նպաստելու համար օգտագործելու մասին՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ ութից տասներկու տարի ժամկետով:

4. Օկուպացված տարածքում կամ պատերազմի կամ զինված ընդհարման ժամանակ սույն հոդվածի առաջին մասում թվարկված անձանց նկատմամբ միջազգային մարդասիրական իրավունքի նորմերի լուրջ խախտումներ համարվող հետևյալ արարքները կատարելը՝

1) առողջությանը թեթև կամ միջին ծանրության վնաս պատճառելը,

2) հակառակորդ տերության զինված ուժերում ծառայելուն հարկադրելը,

3) առանց անձի նկատմամբ անաչառ և պատշաճ դատավարության իրականացման՝ պատիժ նշանակելը կամ կատարելը,

4) հովանավորվող անձի անօրինական բռնագաղթը, տեղափոխելը, կալանավորումը, բռնի անհետացումը կամ այլ ձևով ազատությունից զրկելը,

5) ռազմական գործողություններն ավարտելուց հետո ռազմագերու կամ քաղաքացիական անձի հայրենադարձությանը խոչընդոտելը

6) պատանդ վերցնելը կամ պահելը կամ

7) գույքն անօրինական, կամայական, խոշոր չափերով ոչնչացնելը կամ յուրացնելը, որը պայմանավորված է ռազմական անհրաժեշտությամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասներկու տարի ժամկետով:

5. Օկուպացված տարածքում կամ պատերազմի կամ զինված ընդհարման ժամանակ միջազգային մարդասիրական իրավունքի նորմերի խախտում համարվող հետևյալ արարքներից որևէ մեկը կատարելը՝

1) Հայաստանի Հանրապետության կողմից վավերացված միջազգային պայմանագրերով պաշտպանություն նախատեսող տարբերանշաններ կրող բժշկական կառույցի, փոխադրամիջոցի կամ դրանց անձնակազմի վրա հարձակվելը կամ

2) Կարմիր խաչի, Կարմիր մահիկի կամ Կարմիր բյուրեղի տարբերանշանը, բանագնացի դրոշի կամ հակառակորդ կամ չեզոք պետության զինված ուժերի համազգեստը, կամ պետական տարբերանշանները կամ պետական դրոշը կամ Միավորված ազգերի կազմակերպության համազգեստը, զինվորական տարբերանշանները կամ դրոշը կամ մշակութային արժեքների պաշտպանության համար նախատեսված տարբերանշանները կամ միջազգային իրավունքով պահպանվող այլ տարբերանշաններն ապօրինի օգտագործելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից ութ տարի ժամկետով:

6. Օկուպացված տարածքում կամ պատերազմի կամ զինված ընդհարման ժամանակ սույն հոդվածի առաջին մասում թվարկված անձանց արժանապատվությունը նվաստացնելը կամ ստորացնելը կամ միջազգային մարդասիրական իրավունքի նորմերի խախտում համարվող այլ արարք կատարելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 144. Անգործությունը կամ հանցավոր հրաման արձակելը զինված ընդհարման ժամանակ

1. Զինված ընդհարման ժամանակ կամ օկուպացված տարածքում կամ ագրեսիվ պատերազմի առնչությամբ ենթակայի կողմից սույն օրենսգրքի 137, 143, 148 կամ 149-ով հոդվածներով նախատեսված հանցագործության մասին պետի, հրամանատարի, վերադասի կամ պաշտոնատար անձի կողմից հանցանք կատարած անձի պատասխանատվությունը կամ հանցանքի քննությունը ապահովելու նպատակով կատարվածի մասին իրավասու մարմինների չտեղեկացնելը՝

պատժվում է կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Զինված ընդհարման ժամանակ կամ օկուպացված տարածքում կամ ագրեսիվ պատերազմի առնչությամբ պետի, հրամանատարի, վերադասի կամ պաշտոնատար անձի կողմից, իր լիազորությունների սահմաններում, բոլոր հնարավոր միջոցները չձեռնարկելը՝ ենթակայի կողմից սույն օրենսգրքի 137, 143, 148 կամ 149-ով հոդվածներով նախատեսված հանցագործության կատարումը կանխելու համար, եթե նա չի իմացել, սակայն պարտավոր էր իմանալ, որ իր ենթական կատարում կամ մտադրվում է կատարել նշված հանցանքներից որևէ մեկը, այդ թվում՝ եթե նա իր տրամադրության տակ տեղեկություն է ունեցել, որը պետք է նրան տվյալ իրադրությունում թույլ տար եզրակացնել ենթակայի կողմից հանցանքի կատարման կամ կատարման մտադրության մասին, և եթե իր իրավասության սահմաններում նա անփութության կամ ինքնավստահության հետևանքով չի ձեռնարկել գործնականորեն բոլոր հնարավոր միջոցները՝ այդ հանցագործությունը խափանելու կամ կանխելու համար՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

3. Զինված ընդհարման ժամանակ կամ օկուպացված տարածքում կամ ագրեսիվ պատերազմի առնչությամբ պետի, հրամանատարի, վերադասի կամ պաշտոնատար անձի կողմից, իր լիազորությունների սահմաններում, բոլոր հնարավոր միջոցները չձեռնարկելը՝ ենթակայի կողմից սույն օրենսգրքի 137, 143, 148 կամ 149-ով հոդվածներով նախատեսված հանցագործության կատարումը կանխելու համար, եթե նա իմացել է, որ իր ենթական կատարում կամ մտադրվում է կատարել նշված

հանցանքներից որևէ մեկը, և եթե իր իրավասության սահմաններում նա չի ձեռնարկել գործնականորեն բոլոր հնարավոր միջոցները՝ այդ հանցագործությունը խափանելու կամ կանխելու համար՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

Հոդված 145. Պատերազմի կամ զինված ընդհարման ժամանակ մշակութային արժեք ոչնչացնելը, հափշտակելը կամ բռնազավթելը

1. Օկուպացված տարածքում կամ պատերազմի կամ զինված ընդհարման ժամանակ մշակութային արժեքների պաշտպանությունը կանոնակարգող միջազգային փաստաթղթերով սահմանված մշակութային արժեք ոչնչացնելը, վնասելը, հափշտակելը, դրա գտնվելու վայրից այն ապօրինաբար տեղափոխելը, այդ թվում՝ մի պետության տարածքից մյուսը ապօրինաբար տեղափոխելը կամ ապօրինաբար տեղափոխված մշակութային արժեքը չվերադարձնելը կամ պատմական, մշակութային կամ գիտական ապացույցը ոչնչացնելու կամ թաքցնելու նպատակով մշակութային արժեքը կամ դրա նպատակային օգտագործումը փոփոխելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով:

Հոդված 146. Պատերազմի կամ զինված ընդհարման ժամանակ մշակութային արժեքների պաշտպանության կանոնները խախտելը

1. Օկուպացված տարածքում կամ պատերազմի կամ զինված ընդհարման ժամանակ մշակութային արժեքների պաշտպանությունը կանոնակարգող միջազգային փաստաթղթերով սահմանված մշակութային արժեքների պաշտպանության կանոնները խախտելը, եթե բացակայում են սույն օրենսգրքի 143-ով կամ 145-ով հոդվածներով նախատեսված հանցագործություններից որևէ մեկի հատկանիշները՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 147. Վարձկանությունը

1. Վարձկան հավաքագրելը, վարձկանների ուսուցման ճամբար կազմակերպելը, որպես վարձկան հանդես գալու հմտություններ սովորեցնելը կամ սովորելը, վարձկանության ֆինանսավորումը, զինված ընդհարման ժամանակ վարձկան օգտագործելը կամ զինված ընդհարմանը որպես վարձկան մասնակցելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ հինգից տասը տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝
 - 1) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով կամ
 - 2) անչափահասին ներգրավելով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ ութից տասներկու տարի ժամկետով:

3. Վարձկան է համարվում ցանկացած անձ, ով Հայաստանի Հանրապետության տարածքում կամ Հայաստանի Հանրապետության տարածքից դուրս հատուկ հավաքագրվել է զինված հակամարտությունում կռվելու նպատակով, կամ փաստացի մասնակցում է ռազմական գործողություններին՝ ղեկավարվելով անձնական շահ ստանալու ցանկությամբ, ում հակամարտող կողմերից որևէ մեկի կողմից կամ անունից նյութական վարձատրություն է խոստացվել, որը գերազանցում է այն վարձատրությունը, որը խոստացվում կամ վճարվում է տվյալ կողմի զինված ուժերի կազմի մեջ մտնող՝ նույն դասի մարտիկներին, չի հանդիսանում հակամարտող կողմերից որևէ մեկի քաղաքացի կամ այդ կողմերից որևէ մեկի վերահսկողության ներքո գտնվող տարածքի մշտական բնակիչ, չի մտնում հակամարտող կողմերից որևէ մեկի զինված ուժերի կազմի մեջ, և չի ուղարկվել տվյալ հակամարտության կողմ չհանդիսացող պետության կողմից՝ որպես դրա զինված ուժերի կազմի մեջ մտնող անձ՝ պաշտոնական հանձնարարություններ կատարելու համար:

Վարձկան է համարվում նաև ցանկացած անձ, ով որևէ այլ իրավիճակում Հայաստանի Հանրապետության տարածքում կամ Հայաստանի Հանրապետության տարածքից դուրս հատուկ հավաքագրվել է բռնության համաձայնեցված գործողության մասնակցելու նպատակով, որն ուղղված է՝ պետության կառավարության տապալմանը կամ սահմանադրական կարգը որևէ այլ կերպ խախտելուն, կամ պետության տարածքային ամբողջականությունը խախտելուն, կամ փաստացի մասնակցում է դրան՝ ղեկավարվելով անձնական շահ ստանալու նպատակով, ում խոստացվում կամ վճարվում է նյութական վարձատրություն, չի հանդիսանում այն պետության քաղաքացի կամ մշտական բնակիչ, որի դեմ ուղղված է վերոնշյալ գործողությունը, չի ուղարկվել պետության կողմից պաշտոնական հանձնարարություններ կատարելու համար, և չի մտնում այն պետության զինված ուժերի կազմի մեջ, որի տարածքում նախաձեռնվում է տվյալ գործողությունը:

Հոդված 148. Ցեղասպանությունը

1. Ազգային, էթնիկական, ռասայական կամ կրոնական որևէ խմբի լրիվ կամ մասնակի ոչնչացման նպատակով՝ այդ խմբի անդամներին սպանելը, նրանց առողջությանը ծանր վնաս կամ հոգեկան լուրջ խեղում պատճառելը, բռնությամբ տեղահանելը, այլ վայրում վերաբնակեցնելը կամ այդ խմբի լրիվ կամ մասնակի ֆիզիկական ոչնչացման նպատակով կյանքի այլ պայմաններ ստեղծելը, այդ խմբում մանկածնությանը խոչընդոտելը կամ այդ խմբի ներկայացուցիչներին հարկադրաբար մարդկային այդ խմբից այլ խմբի հանձնելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ տասնչորսից քսան տարի ժամկետով կամ ցմահ ազատազրկմամբ

Հոդված 149. Ապարտեիդը (ռասայական խտրականություն, մեկուսացում)

1. Ազգային, էթնիկական, ռասայական կամ կրոնական որևէ խմբի նկատմամբ գերիշխանություն սահմանելու, իրականացնելու և պարբերաբար ճնշում իրականացնելու նպատակով՝ այդ խմբի անդամներին սպանելը, նրանց կյանքի կամ ազատության իրավունքը ժխտելը, առողջությանը ծանր վնաս կամ հոգեկան լուրջ խեղում պատճառելը, նրանց բռնությամբ տեղահանելը, այլ վայրում վերաբնակեցնելը կամ այդ խմբի լրիվ կամ մասնակի ֆիզիկական ոչնչացման նպատակով կյանքի այլ պայմաններ ստեղծելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ տասներկուսից քսան տարի ժամկետով կամ ցմահ ազատազրկմամբ:

2. Ազգային, էթնիկական, ռասայական կամ կրոնական որևէ խմբի նկատմամբ գերիշխանություն սահմանելու, իրականացնելու և պարբերաբար ճնշում իրականացնելու նպատակով՝ այդ խմբի անդամներին ազատությունից անհիմն զրկելը կամ ազատության կամ արժանապատվության իրավունքը այլ կերպ խախտելը, խոշտանգելը կամ նրանց նկատմամբ դաժան, անմարդկային կամ արժանապատվությունը ստորացնող վերաբերմունք դրսևորելը կամ պատիժ կիրառելը կամ նրանց աշխատանքը շահագործելը, այդ թվում՝ հարկադիր աշխատանքի ենթարկելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ վեցից տասներկու տարի ժամկետով:

3. Ազգային, էթնիկական, ռասայական կամ կրոնական որևէ խմբի նկատմամբ գերիշխանություն սահմանելու, իրականացնելու և պարբերաբար (սիստեմատիկաբար) ճնշում իրականացնելու նպատակով՝ այնպիսի իրավական կամ այլ միջոցներ նախատեսելը կամ քաղաքականություն մշակելը կամ իրավակիրառ պրակտիկա ձևավորելը, որը հնարավորություն չի տա նշված խմբին մասնակցելու երկրի քաղաքական, սոցիալական, տնտեսական կամ մշակութային կյանքին, մասնավորապես ժխտելով այդ խմբի անդամների հիմնարար իրավունքներն ու ազատությունները կամ արգելելով այդ խմբի անդամների հետ այլ ազգային, էթնիկական, ռասայական կամ կրոնական որևէ խմբի անդամների ամուսնությունը կամ այդ խմբի անդամների համար այլ ազգային, էթնիկական, ռասայական կամ կրոնական խմբերից մեկուսացված բնակավայրեր ձևավորելով կամ անշարժ գույքի նկատմամբ իրավունքից նրանց զրկելով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով:

Հոդված 150. Դիակապությունը

1. Մարտադաշտում սպանվածների կամ վիրավորվածների իրերը հափշտակելը՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից տասներկու տարի ժամկետով:

Հոդված 151. Մարտադաշտում սպանվածների դիակներն անարգելը

1. Մարտադաշտում սպանվածների դիակները խեղելը, անդամահատելը կամ այլ եղանակով անարգելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է զինվորական ծառայություն անցնող անձի կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ ութից տասներկու տարի ժամկետով:

Հոդված 152. Ցեղասպանությունը, ապարտեիդը, ագրեսիվ պատերազմը կամ միջազգային մարդասիրական իրավունքի նորմերի լուրջ խախտում հանդիսացող արարքը հերքելը կամ արդարացնելը

1. Ցեղասպանությունը, ագրեսիվ պատերազմը կամ սույն օրենսգրքի 145-ով հողվածով նախատեսված միջազգային մարդասիրական իրավունքի նորմերի լուրջ խախտում հանդիսացող արարքը հրապարակայնորեն հերքելը, արդարացնելը, դրա

վտանգավորությունը նսեմացնելը կամ դրան հավանություն տալը, որը զուգորդվել է նշված հանցանքների կատարմանը մղելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քառասնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) հրապարակայնորեն ցուցադրվող ստեղծագործություններով, զանգվածային լրատվության միջոցներով կամ համացանցն օգտագործելով կամ

2) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից հիսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 153. Էկոցիդը

1. Էկոցիդը՝ բուսական կամ կենդանական աշխարհը զանգվածաբար ոչնչացնելով, մթնոլորտը, հողը, ընդերքը կամ ջրային պաշարները թունավորելով, աղտոտելով կամ այլ արարքով էկոլոգիական աղետ առաջացնելը, որը խիստ սահմանափակում կամ անհնարին է դարձնում այդ տարածքում մարդու բնակվելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ տասից տասնհինգ տարի ժամկետով:

Բ Ա Ժ Ի Ն 9.

ՄԱՐԴՈՒ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ԳԼՈՒԽ 23.

ՄԱՐԴՈՒ ԿՅԱՆՔԻ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հոդված 154. Սպանությունը

1. Սպանությունը՝ ապօրինաբար մեկ ուրիշին կյանքից զրկելը՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ ութից տասնհինգ տարի ժամկետով:
2. Սպանությունը՝
 - 1) անձի կամ նրա մերձավոր ազգականի կամ մերձավորի՝ կապված այդ անձի կողմից իր պետական, քաղաքական, ծառայողական, մասնագիտական կամ հասարակական գործունեության կամ պարտքի կատարման հետ
 - 2) հղի կնոջ,
 - 3) անօգնական վիճակում գտնվողի,
 - 4) անչափահասի,
 - 5) առանձին դաժանությամբ,
 - 6) շատերի կյանքի համար վտանգավոր եղանակով,
 - 7) ռազմական կամ արտակարգ դրության, տարերային կամ հասարակական աղետի կամ զանգվածային անկարգությունների պայմաններն օգտագործելով,
 - 8) մի խումբ անձանց կողմից,
 - 9) շահադիտական դրդումներով
 - 10) պատվերով,
 - 11) խուլիգանական դրդումներով,
 - 12) այլ հանցանքը թաքցնելու կամ դրա կատարումը հեշտացնելու նպատակով,
 - 13) գաղափարախոսական, ազգային, էթնիկական, ռասայական, սոցիալական կամ կրոնական ատելության, անհանդուրժողականության կամ թշնամանքի կամ կրոնական մոլեռանդության շարժառիթով կամ
 - 14) հանցագործությունից տուժած անձի բջիջը, հյուսվածքը, օրգանը կամ կենսաբանական նյութեր կամ հեղուկներ վերցնելու նպատակով՝պատժվում է ազատազրկմամբ՝ տասնչորսից քսան տարի ժամկետով կամ ցմահ ազատազրկմամբ:

Հոդված 155. Հոգեկան խիստ հուզմունքի վիճակում կատարված սպանությունը

1. Անձի հակաիրավական արարքի կամ վարքագծի հետևանքով հանկարծակի առաջացած հոգեկան խիստ հուզմունքի վիճակում (աֆեկտ) այդ անձի սպանությունը՝ պատժվում է ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 156. Ծննդկանի կամ ծննդաբերի կողմից երեխայի սպանությունը

1. Ծննդկանի կամ ծննդաբերի կողմից ծննդաբերության ժամանակ կամ դրանից հետո՝ հոգեճնշող կամ մեղսունակությունը չբացառող հոգեկան խանգարման վիճակում իր մինչև երեք ամսական երեխայի սպանությունը՝ պատժվում է ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 157. Ծննդկանի կամ ծննդաբերի կողմից երեխայի սպանությանը հանցակցելը

1. Սույն օրենսգրքի 156-ով հոդվածով նախատեսված հանցագործությունը կազմակերպելը կամ դրան դրդելը կամ օժանդակելը՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ վեցից տասնհինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 158. Անհրաժեշտ պաշտպանության սահմանազանցմամբ սպանությունը

1. Անհրաժեշտ պաշտպանության սահմանազանցմամբ սպանությունը՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ մեկից չորս տարի ժամկետով:

Հոդված 159. Հակաիրավական ոտնձգություն կատարած անձին բռնելու միջոցների սահմանազանցմամբ սպանությունը

1. Սույն օրենսգրքով նախատեսված հակաիրավական ոտնձգություն կատարած անձին բռնելու համար անհրաժեշտ միջոցների սահմանազանցմամբ սպանությունը՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 160. Տուժողի խնդրանքով սպանությունը

1. Տասնչորս տարին լրացած անձի սպանությունը նրա գիտակցված և կամովին արտահայտված խնդրանքով՝ նրան ֆիզիկական տառապանքից ազատելու նպատակով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ մեկից հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 161. Ինքնասպանության հասցնելը

1. Սպառնալիքի, դաժան վերաբերմունքի կամ արժանապատվությունը նվաստացնելու եղանակով անձին անզգուշությամբ ինքնասպանության կամ ինքնասպանության փորձի հասցնելը՝

պատժվում է ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) անչափահասի նկատմամբ,

2) հղի կնոջ նկատմամբ,

3) հանցավորից նյութական կամ այլ կախվածության մեջ գտնվողի նկատմամբ կամ

4) հոգեկան խանգարում ունեցողի նկատմամբ՝

պատժվում է ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

3. Սպառնալիքի, դաժան վերաբերմունքի կամ արժանապատվությունը նվաստացնելու եղանակով անձին դիտավորությամբ ինքնասպանության կամ ինքնասպանության փորձի հասցնելը, եթե հանցավորը գիտակցել է, որ անձը զրկված չէ իր արարքը գիտակցելու կամ իր կամքով գործելու հնարավորությունից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի երրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) անչափահասի նկատմամբ,

2) հղի կնոջ նկատմամբ,

3) հանցավորից նյութական կամ այլ կախվածության մեջ գտնվողի նկատմամբ,

- 4) շահադիտական դրդումներով,
- 5) հոգեկան խանգարում ունեցողի նկատմամբ կամ
- 6) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝
պատժվում է ազատազրկմամբ՝ վեցից տասը տարի ժամկետով:

Հոդված 162. Ինքնասպանության հակելը

1. Հորդորելու, համոզելու կամ խաբեության միջոցով անձի մեջ ինքնասպանություն գործելու վճռականություն հարուցելը, եթե անձն ինքնասպանություն կամ ինքնասպանության փորձ է կատարել, և եթե հանցավորը գիտակցել է, որ անձը զրկված չէ իր արարքը գիտակցելու կամ իր կամքով գործելու հնարավորությունից՝

պատժվում է ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

- 1) անչափահասի նկատմամբ,
- 2) հղի կնոջ նկատմամբ,
- 3) հանցավորից նյութական կամ այլ կախվածության մեջ գտնվողի նկատմամբ,
- 4) շահադիտական դրդումներով,
- 5) հոգեկան խանգարում ունեցողի նկատմամբ կամ
- 6) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝
պատժվում է ազատազրկմամբ՝ վեցից տասը տարի ժամկետով:

Հոդված 163. Ինքնասպանությանը նպաստելը

1. Ինքնասպանության որոշում կայացրած անձին դա իրագործելու համար գործիք կամ միջոց տրամադրելը կամ դիտավորությամբ դրան այլ կերպ նպաստելը, եթե անձը ինքնասպանություն կամ ինքնասպանության փորձ է կատարել, և հանցավորը գիտակցել է, որ ինքնասպանության որոշում կայացրած անձը զրկված չէր իր արարքը գիտակցելու կամ իր կամքով գործելու հնարավորությունից, պայմանով, որ բացակայում են սույն օրենսգրքի 160-ով հոդվածով նախատեսված հանցագործության հատկանիշները՝

պատժվում է ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

- 1) անչափահասի նկատմամբ,
- 2) հղի կնոջ նկատմամբ,
- 3) անօգնական վիճակում գտնվողի նկատմամբ,
- 4) հոգեկան խանգարում ունեցողի նկատմամբ կամ
- 5) շահադիտական դրդումներով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 164. Անզգուշությամբ կյանքից զրկելը

1. Անզգուշությամբ մեկ ուրիշին կյանքից զրկելը՝

պատժվում է ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Անզգուշությամբ երկու կամ ավելի անձանց կյանքից զրկելը՝

պատժվում է ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

ԳԼՈՒԽ 24.

ԱՌՈՂՋՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հոդված 165. Առողջությանը ծանր վնաս պատճառելը

1. Մեկ ուրիշին մարմնական վնասվածք պատճառելը կամ նրա առողջությանն այլ վնաս պատճառելը, որը՝

- 1) վտանգավոր է կյանքի համար,
- 2) առաջացրել է տեսողության, խոսքի, լսողության կամ որևէ օրգանի կամ դրա գործառույթի կորուստ,
- 3) արտահայտվել է դեմքի, գլխի, ականջի կամ կզակի անջնջելի այլանդակմամբ,

4) առաջացրել է առողջության քայքայում՝ զուգորդված ընդհանուր աշխատունակության ոչ պակաս, քան մեկ երրորդի կայուն կորստով կամ մասնագիտական աշխատունակության լրիվ կորստով կամ

5) առաջացրել է հոգեկան հիվանդություն, թմրամոլությամբ կամ թունամոլությամբ հիվանդացում՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից ութ տարի ժամկետով:

2. Մեկ ուրիշին մարմնական վնասվածք պատճառելը կամ նրա առողջությանն այլ վնաս պատճառելը, որը առաջացրել է հղիության ընդհատում կամ սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) անձի կամ նրա մերձավոր ազգականի կամ մերձավորի նկատմամբ՝ կապված այդ անձի կողմից իր պետական, քաղաքական, ծառայողական, մասնագիտական կամ հասարակական գործունեության կամ պարտքի կատարման հետ

2) անօգնական կամ խոցելի վիճակում գտնվողի կամ հղի կնոջ նկատմամբ,

3) անչափահասի նկատմամբ,

4) առանձին դաժանությամբ,

5) շատերի կյանքի կամ առողջության համար վտանգավոր եղանակով,

6) զենքի կամ մարմնական վնասվածք պատճառելու համար նախապես պատրաստված կամ հարմարեցված առարկայի կամ միջոցի գործադրմամբ,

7) ռազմական կամ արտակարգ դրության, տարերային կամ հասարակական այլ աղետի կամ զանգվածային անկարգությունների պայմաններն օգտագործելով,

8) մի խումբ անձանց կողմից,

9) շահադիտական դրդումներով կամ պատվերով,

10) խուլիգանական դրդումներով,

11) այլ հանցանքը թաքցնելու կամ դրա կատարումը հեշտացնելու նպատակով,

12) գաղափարախոսական, ազգային, էթնիկական, ռասայական, սոցիալական կամ կրոնականատելության, անհանդուրժողականության կամ թշնամանքի կամ կրոնական մոլեռանդության շարժառիթով,

13) հանցագործությունից տուժած անձի բջիջը, հյուսվածքը, օրգանը կամ կենսաբանական նյութերը կամ հեղուկները վերցնելու նպատակով կամ

14) անզգուշությամբ առաջացնելով հանցագործությունից տուժած անձի մահ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով:

Հոդված 166. Առողջությանը միջին ծանրության վնաս պատճառելը

1. Մեկ ուրիշին մարմնական վնասվածք կամ առողջությանը որևէ այլ վնաս պատճառելը, որը վտանգավոր չէ կյանքի համար և չի առաջացրել սույն օրենսգրքի 167-ով հոդվածով նախատեսված հետևանքներ, բայց առաջացրել է՝

1) առողջության տևական քայքայում կամ

2) ընդհանուր աշխատունակության մեկ երրորդից պակաս զգալի կայուն կորուստ՝ պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից հիսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ երկու հարյուրից երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) անձի կամ նրա մերձավոր ազգականի կամ մերձավորի նկատմամբ՝ կապված այդ անձի կողմից իր պետական, քաղաքական, ծառայողական, մասնագիտական կամ հասարակական գործունեության կամ պարտքի կատարման հետ,

2) հղի կնոջ նկատմամբ,

3) անօգնական վիճակում գտնվողի նկատմամբ,

4) անչափահասի նկատմամբ,

5) առանձին դաժանությամբ,

6) շատերի կյանքի կամ առողջության համար վտանգավոր եղանակով,

7) զենքի կամ մարմնական վնասվածք պատճառելու համար նախապես պատրաստված կամ հարմարեցված առարկայի կամ միջոցի գործադրմամբ,

8) ռազմական կամ արտակարգ դրության, տարերային կամ հասարակական այլ աղետի կամ զանգվածային անկարգությունների պայմաններն օգտագործելով,

9) մի խումբ անձանց կողմից,

10) շահադիտական դրդումներով կամ պատվերով,

11) խուլիգանական դրդումներով,

12) այլ հանցանքը թաքցնելու կամ դրա կատարումը հեշտացնելու նպատակով,

13) գաղափարախոսական, ազգային, էթնիկական, ռասայական, սոցիալական կամ կրոնական ատելության, անհանդուրժողականության կամ թշնամանքի կամ կրոնական մոլեռանդության շարժառիթով կամ

14) հանցագործությունից տուժած անձի բջիջը, հյուսվածքը, օրգանը կամ կենսաբանական նյութեր կամ հեղուկներ վերցնելու նպատակով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 167. Առողջությանը ծանր կամ միջին ծանրության վնաս պատճառելը հոգեկան խիստ հուզմունքի վիճակում

1. Մեկ ուրիշի առողջությանը միջին ծանրության վնաս պատճառելը, որը կատարվել է հանցագործությունից տուժած անձի հակաիրավական արարքի կամ վարքագծի հետևանքով հանկարծակի առաջացած հոգեկան խիստ հուզմունքի վիճակում (աֆեկտ)՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը հարյուր հիսուն ժամ տևողությամբ, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով:

2. Մեկ ուրիշի առողջությանը ծանր վնաս պատճառելը, որը կատարվել է սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված վիճակում՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից հիսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուր հիսունից երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված վիճակում մեկ ուրիշի առողջությանը թեթև վնաս պատճառելը հանցագործություն չի համարվում:

Հոդված 168. Առողջությանը ծանր կամ միջին ծանրության վնաս պատճառելը հակահրավակական ոտնձգություն կատարած անձին բռնելու համար անհրաժեշտ միջոցների սահմանազանցմամբ

1. Հակահրավակական ոտնձգություն կատարած անձին բռնելու համար անհրաժեշտ միջոցների սահմանազանցմամբ նրա առողջությանը միջին ծանրության վնաս պատճառելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը հարյուր հիսուն ժամ տևողությամբ, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով:

2. Հակահրավակական ոտնձգություն կատարած անձին բռնելու համար անհրաժեշտ միջոցների սահմանազանցմամբ նրա առողջությանը ծանր վնաս պատճառելը՝

պատժվում է ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

3. Հակահրավակական ոտնձգություն կատարած անձին բռնելու համար անհրաժեշտ միջոցների սահմանազանցմամբ նրա առողջությանը թեթև վնաս պատճառելը հանցագործություն չի համարվում:

Հոդված 169. Առողջությանը ծանր կամ միջին ծանրության վնաս պատճառելն անհրաժեշտ պաշտպանության սահմանազանցմամբ

1. Անհրաժեշտ պաշտպանության սահմանազանցմամբ մեկ ուրիշի առողջությանը միջին ծանրության վնաս պատճառելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը հարյուր հիսուն ժամ տևողությամբ, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով:

2. Անհրաժեշտ պաշտպանության սահմանազանցմամբ մեկ ուրիշի առողջությանը ծանր վնաս պատճառելը՝

պատժվում է ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

3. Անհրաժեշտ պաշտպանության սահմանազանցմամբ մեկ ուրիշի առողջությանը թեթև վնաս պատճառելը հանցագործություն չի համարվում:

Հոդված 170. Առողջությանը թեթև վնաս պատճառելը

1. Մեկ ուրիշին մարմնական վնասվածք կամ առողջությանն այլ վնաս պատճառելը, որն առաջացրել է առողջության կարճատև քայքայում կամ ընդհանուր աշխատունակության աննշան կայուն կորուստ՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը հարյուր հիսուն ժամ տևողությամբ, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) խուլիգանական դրդումներով

2) մի խումբ անձանց կողմից կամ

3) անձի կամ նրա մերձավոր ազգականի կամ մերձավորի նկատմամբ՝ կապված այդ անձի կողմից իր պետական, քաղաքական, ծառայողական, մասնագիտական կամ հասարակական գործունեության կամ պարտքի կատարման հետ՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից հիսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուր հիսունից երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

Հոդված 171. Անզգուշությամբ առողջությանը ծանր վնաս պատճառելը

1. Անզգուշությամբ մեկ ուրիշի առողջությանը ծանր վնաս պատճառելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը հարյուր հիսուն ժամ տևողությամբ, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

2. Երկու կամ ավելի անձանց առողջությանն անզգուշությամբ ծանր վնաս պատճառելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից հիսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուր հիսունից երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

Հոդված 172. Անզգուշությամբ առողջությանը միջին ծանրության վնաս պատճառելը

1. Անզգուշությամբ մեկ ուրիշի առողջությանը միջին ծանրության վնաս պատճառելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը տասնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը հարյուր ժամ տևողությամբ, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով:

2. Երկու կամ ավելի անձանց առողջությանն անզգուշությամբ միջին ծանրության վնաս պատճառելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը հարյուր հիսուն ժամ տևողությամբ, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

ԳԼՈՒԽ 25.

**ԿՅԱՆՔԸ ԵՎ ԱՌՈՂՋՈՒԹՅՈՒՆԸ ՎՏԱՆԳՈՂ
ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ**

Հոդված 173. Հղիության ապօրինի արհեստական ընդհատում (աբորտ) կատարելը

1. Համապատասխան բժշկական բարձրագույն կրթություն ունեցող անձի կողմից հղիության ապօրինի արհեստական ընդհատում (աբորտ) կատարելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը տասնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը հարյուր ժամ տևողությամբ, կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը՝

1) անզգուշությամբ առաջացրել է հանցագործությունից տուժած անձի մահ կամ այլ ծանր հետևանք կամ

2) կատարվել է մարդու սաղմը կամ պտուղը վերցնելու նպատակով՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից հիննապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկու հարյուր ժամ տևողությամբ, կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

3. Համապատասխան բժշկական բարձրագույն կրթություն չունեցող անձի կողմից հղիության ապօրինի արհեստական ընդհատում (աբորտ) կատարելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից հիննապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը հարյուր հիսուն ժամ տևողությամբ, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի երրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը

1) անզգուշությամբ առաջացրել է հանցագործությունից տուժած անձի մահ կամ այլ ծանր հետևանք կամ

2) կատարվել է մարդու սաղմը կամ պտուղը վերցնելու նպատակով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից վեց տարի ժամկետով:

Հոդված 174. Հղիության արհեստական ընդհատում (աբորտ) կատարելուն կամ ամլացմանը հարկադրելը

1. Կնոջն իր հղիությունն արհեստական եղանակով ընդհատելուն կամ անձին ամլացմանը հարկադրելը բռնություն գործադրելով, դա գործադրելու սպառնալիքով, շանտաժով կամ հարկադրանքի այլ եղանակով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից ութ տարի ժամկետով:

Հոդված 175. Մարդու իմունային անբավարարության վիրուսի վարակելը

1. Մեկ ուրիշին մարդու իմունային անբավարարության վիրուսով դիտավորությամբ կամ ինքնավստահությամբ վարակելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) անչափահասի նկատմամբ,

2) հղի կնոջ նկատմամբ,

3) անօգնական վիճակում գտնվողի նկատմամբ կամ

4) բժշկական օգնություն և սպասարկում իրականացնող անձի կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից տասը տարի ժամկետով:

3. Անձը ենթակա չէ քրեական պատասխանատվության սույն հոդվածով կամ սույն օրենսգրքի 176-ով և 177-ով հոդվածներով նախատեսված հանցագործությունների համար, եթե սեռական հարաբերության զուգընկերն իմացել է նրա հիվանդության առկայության մասին և տվել է սեռական հարաբերություն ունենալու՝ գիտակցաբար և կամովին համաձայնություն:

Հոդված 176. Մարդու իմունային անբավարարության վիրուսով անզգուշությամբ վարակելը

1. Մեկ ուրիշին մարդու իմունային անբավարարության վիրուսով հանցավոր ինքնավստահությամբ վարակելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից հիսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուր հիսունից երկու հարյուր ժամ տևողությամբ, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) անչափահասի նկատմամբ կամ

2) հղի կնոջ նկատմամբ՝

պատժվում է հանրային աշխատանքներով՝ երկու հարյուրից երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

Հոդված 177. Սեռավարակով կամ կյանքի համար վտանգավոր վարակով վարակելը

1. Մեկ ուրիշին սեռավարակով կամ կյանքի համար վտանգավոր վարակով հանցավոր ինքնավստահությամբ վարակելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը տասնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը հարյուր ժամ տևողությամբ, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

- 1) անչափահասի նկատմամբ,
- 2) հղի կնոջ նկատմամբ,
- 3) անօգնական վիճակում գտնվողի նկատմամբ կամ
- 4) բուժաշխատողի կողմից՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից հարյուր հիսուն ժամ տևողությամբ, կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

3. Մեկ ուրիշին սեռավարակով կամ կյանքի համար վտանգավոր վարակով դիտավորությամբ վարակելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից հիսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուր հիսունից երկու հարյուր ժամ տևողությամբ, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի երրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

- 1) անչափահասի նկատմամբ,
- 2) հղի կնոջ նկատմամբ,
- 3) անօգնական վիճակում գտնվողի նկատմամբ,
- 4) բժշկական օգնություն և սպասարկում իրականացնող անձի կողմից՝

պատժվում է հանրային աշխատանքներով՝ երկու հարյուրից երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ, կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի

գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ չորսից յոթ տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

Հոդված 178. Վտանգի մեջ թողնելը

1. Կյանքի կամ առողջության համար վտանգավոր վիճակում գտնվող և ինքնապահպանության միջոցներ ձեռնարկելու հնարավորությունից զրկված անձին անօգնական վիճակում թողնելը, եթե հանցավորն այդ անձին օգնություն ցույց տալու իրական հնարավորություն է ունեցել և պարտավոր է եղել նրան խնամելու կամ ինքն է նրան դրել կյանքի կամ առողջության համար վտանգավոր վիճակում, եթե կյանքից զրկելու կամ առողջությանը վնաս պատճառելու դիտավորություն չի ունեցել՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը տասնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը հարյուր ժամ տևողությամբ, կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) անչափահասի նկատմամբ,

2) հղի կնոջ նկատմամբ կամ

3) հանցավորից նյութական կամ այլ կախվածության մեջ գտնվողի նկատմամբ՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուր հիսունից երկու հարյուր ժամ տևողությամբ, կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

Հոդված 179. Մարդու բջջի, հյուսվածքի, օրգանի կամ կենսաբանական նյութերի կամ հեղուկների ապօրինի շրջանառությունը

1. Մարդու կամ դիակի բջիջը, հյուսվածքը, օրգանը, կենսաբանական նյութերը կամ հեղուկները կամ մարդու սաղմը կամ պտուղը ապօրինի ձեռք բերելը, իրացնելը, պահելը, փոխադրելը կամ առաքելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկու հարյուր ժամ տևողությամբ, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը՝

1) կատարվել է մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ կամ

2) անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ, առողջությանը ծանր վնասի պատճառում կամ այլ ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից հիսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ երկու հարյուրից երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 180. Փոխապատվաստման կանոնները խախտելը

1. Փոխապատվաստման նպատակով մարդու կամ դիակի բջիջը, հյուսվածքը, օրգանը, կենսաբանական նյութեր կամ հեղուկներ վերցնելու կամ փոխապատվաստելու կանոնները խախտելը, որն անզգուշությամբ ծանր կամ միջին ծանրության վնաս է պատճառել բջիջ, հյուսվածք կամ օրգան կամ կենսաբանական նյութեր կամ հեղուկներ տվողի կամ ընդունողի առողջությանը՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից հիսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկու հարյուր ժամ տևողությամբ, կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ չորսից յոթ տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը

1) անզգուշությամբ առաջացրել է մահ,

2) կատարվել է շահադիտական դրդումներով կամ՝

պատժվում է կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքները, որն անզգուշությամբ առաջացրել է երկու կամ ավելի մարդու մահ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 181. Անձին առանց իր համաձայնության բժշկական, գիտական կամ այլ փորձի ենթարկելը

1. Անձին՝ առանց իր ազատ կամաարտահայտության և իրազեկված ու պատշաճ ձևակերպված համաձայնության նրա կյանքին կամ առողջությանը վնաս պատճառելու սպառնալիք պարունակող բժշկական, գիտական կամ այլ փորձի ենթարկելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով՝ կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը հարյուր ժամ ժամկետով՝ կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) բռնություն գործադրելու սպառնալիքով,

2) մի խումբ անձանց կողմից,

3) անչափահասի նկատմամբ,

4) հղի կնոջ նկատմամբ,

5) անօգնական կամ խոցելի վիճակում գտնվողի նկատմամբ կամ

6) հանցավորից նյութական կամ այլ կախվածության մեջ գտնվողի նկատմամբ՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից հիսնապատիկի չափով՝ կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկու հարյուր ժամ ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքները, որոնք՝

1) կատարվել են բռնություն գործադրելով,

2) կատարվել են հանցավոր կազմակերպության կողմից կամ

3) անզգուշությամբ առաջացրել են մարդու մահ կամ այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում են կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 182. Մարդու վերարտադրողական կլոնավորումը կամ եվգենիկական փորձերը

1. Մարդու վերարտադրողական կլոնավորումը՝ մահացած կամ կենդանի մարդու՝ արհեստական ճանապարհով գենետիկորեն նմանատիպը ստեղծելուն ուղղված ցանկացած գործողություն կատարելը կամ եվգենիկական փորձերը՝ մարդու լավասերմանը (սելեկցիային) ուղղված ցանկացած գործողություն կատարելը՝

պատժվում են որոշակի պաշտոնների զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքի զրկելով՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքները, որոնք կատարվել են՝

- 1) բռնություն գործադրելու սպառնալիքով,
- 2) մի խումբ անձանց կողմից,
- 3) անչափահասի նկատմամբ,
- 4) հղի կնոջ նկատմամբ,
- 5) անօգնական կամ խոցելի վիճակում գտնվողի նկատմամբ կամ
- 6) հանցավորից նյութական կամ այլ կախվածության մեջ գտնվողի նկատմամբ՝

պատժվում են ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքները, որոնք՝

- 1) կատարվել են հանցավոր կազմակերպության կողմից կամ
 - 2) անզգուշությամբ առաջացրել են մարդու մահ կամ այլ ծանր հետևանք՝
- պատժվում են ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 183. Բժշկական օգնություն և սպասարկում իրականացնողի կողմից մասնագիտական պարտականությունները չկատարելը կամ ոչ պատշաճ կատարելը

1. Բժշկական օգնություն և սպասարկում իրականացնողի կողմից մասնագիտական պարտականությունները չկատարելը կամ ոչ պատշաճ կատարելը, եթե հանցավորի անզգուշության հետևանքով հնարավոր չի եղել կանխել

հիվանդության հետագա ընթացքը կամ բարդությունների առաջացումը կամ, եթե դա անզգուշությամբ հանգեցրել է հիվանդության հետ կապված բարդությունների առաջացման կամ, եթե անձի առողջությանն անզգուշությամբ պատճառվել է ծանր կամ միջին ծանրության վնաս կամ առաջացրել է սաղմի կամ պտղի վնասում՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը հարյուր ժամ տևողությամբ կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է պացիենտի մահ կամ մարդու իմունային անբավարարության վիրուսով վարակում՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկու հարյուր ժամ ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

ԳԼՈՒԽ 26.

ԱՋԱՏՈՒԹՅԱՆ, ՊԱՏՎԻ, ԱՐԺԱՆԱՊԱՏՎՈՒԹՅԱՆ, ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ԿԱՄ ՀՈԳԵԿԱՆ ԱՆՁԵՐՆՄԽԵԼԻՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հոդված 184. Մարդու թրաֆիքինգը

1. Մարդու թրաֆիքինգը՝ շահագործման նպատակով մարդուն հավաքագրելը, տեղափոխելը, փոխանցելը, թաքցնելը կամ ստանալը, ինչպես նաև մարդուն շահագործելը կամ շահագործման վիճակի մեջ դնելը կամ պահելը՝ բռնություն գործադրելով կամ դա գործադրելու սպառնալիքով կամ հարկադրանքի այլ ձևերով, առևանգման, խաբեության կամ վստահությունը չարաշահելու, անձի պաշտոնից կամ ծառայողական դիրքից կամ լիազորություններից բխող ազդեցությունը կամ հանցագործությունից տուժած անձի վիճակի խոցելիությունն օգտագործելու կամ հանցագործությունից տուժածին վերահսկող անձի հետ համաձայնություն ձեռք բերելու

նպատակով նյութական կամ այլ օգուտ տալու կամ խոստանալու կամ առաջարկելու կամ հանցագործությունից տուժածին վերահսկող անձի կողմից նման համաձայնություն տալու համար նման օգուտ ստանալու կամ առաջարկն ընդունելու միջոցով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից ութ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքները, որոնք կատարվել են՝

- 1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,
- 2) անօգնական վիճակում գտնվող մարդու նկատմամբ,
- 3) հղի կնոջ նկատմամբ կամ
- 4) մարդուն այլ պետություն տեղափոխելով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ յոթից տասներկու տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասերով նախատեսված հանցանքները, որոնք՝

- 1) կատարվել են հանցավոր կազմակերպության կողմից կամ

2) անզգուշությամբ առաջացրել են հանցագործությունից տուժած անձի մահ կամ առողջությանը ծանր վնաս կամ հանգեցրել են հանցագործությունից տուժած անձի կամ նրա մերձավոր ազգականի կամ մերձավորի ինքնասպանության կամ առաջացրել են այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ տասից տասնչորս տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի, ինչպես նաև սույն օրենսգրքի 185-ի և 186-ի հոդվածների իմաստով շահագործում են համարվում այլ մարդու՝ պոռնկության շահագործումը կամ սեքսուալ շահագործման այլ ձևերը, հարկադիր աշխատանքը կամ ծառայություն մատուցելուն կամ հակաիրավական գործողություններ կատարելուն հարկադրելը, ստրկության կամ ստրկությանը նմանվող վիճակի մեջ դնելը, առքը կամ վաճառքը, բջիջը, օրգանը, հյուսվածքը կամ կենսաբանական նյութերը կամ հեղուկները վերցնելը:

5. Սույն հոդվածով, ինչպես նաև սույն օրենսգրքի 185-ով և 186-ով հոդվածներով նախատեսված հանցագործություններից տուժած անձն ազատվում է իր կատարած ոչ մեծ կամ միջին ծանրության այն հանցանքների համար քրեական պատասխանատվությունից, որոնցում ներգրավված է եղել իր նկատմամբ

իրականացված թրաֆիքինգի ընթացքում և այդ արարքները կատարել է հարկադրանքի ներքո:

Հոդված 185. Երեխայի կամ հոգեկան խանգարման հետևանքով իր արարքի բնույթն ու նշանակությունը գիտակցելու կամ դա ղեկավարելու հնարավորությունից զրկված անձի թրաֆիքինգը

1. Շահագործման նպատակով երեխային կամ հոգեկան խանգարման հետևանքով իր արարքի բնույթն ու նշանակությունը ամբողջությամբ կամ մասամբ գիտակցելու կամ դա ղեկավարելու հնարավորությունից զրկված անձին հավաքագրելը, տեղափոխելը, փոխանցելը, թաքցնելը կամ ստանալը, ինչպես նաև այդպիսի անձանց շահագործելը կամ շահագործման վիճակի մեջ դնելը կամ պահելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ յոթից տասը տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,

2) իշխանական կամ ծառայողական լիազորություններով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով,

3) բռնություն գործադրելով կամ դա գործադրելու սպառնալիքով,

4) հղի կնոջ նկատմամբ կամ

5) այլ պետություն տեղափոխելով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ տասից տասներկու տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասերով նախատեսված հանցանքները, որոնք՝

1) կատարվել են հանցավոր կազմակերպության կողմից կամ

2) անզգուշությամբ առաջացրել են հանցագործությունից տուժած անձի մահ կամ առողջությանը ծանր վնաս կամ հանգեցրել են հանցագործությունից տուժած անձի կամ նրա մերձավոր ազգականի կամ մերձավորի ինքնասպանության կամ առաջացրել են այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ տասներկուսից տասնհինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 186. Շահագործման վիճակում գտնվող մարդու ծառայությունից օգտվելը

1. Շահագործման վիճակում գտնվող մարդու ծառայությունից օգտվելը, եթե բացակայում են սույն օրենսգրքի 184-ով և 185-ով հոդվածներով նախատեսված հանցանքների հատկանիշները՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից քսանապատիկի չափով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) անչափահասի նկատմամբ,

2) հոգեկան խանգարման հետևանքով իր արարքի բնույթն ու նշանակությունը ամբողջությամբ կամ մասամբ գիտակցելու կամ դա ղեկավարելու հնարավորությունից զրկված մարդու նկատմամբ,

3) անօգնական վիճակում գտնվող մարդու նկատմամբ կամ

4) հղի կնոջ նկատմամբ՝

պատժվում է առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

3. Իրավապահ կամ իրավասու այլ մարմիններին հանցագործությունից տուժած անձի շահագործման և նրա գտնվելու վայրի մասին կամովին տեղեկություններ հայտնաձև անձն ազատվում է սույն հոդվածով նախատեսված պատասխանատվությունից: Եթե նրա փաստացի կատարած արարքն այլ հանցակազմ է պարունակում, ապա անձը ենթակա է քրեական պատասխանատվության այդ հանցագործության համար:

Հոդված 187. Մարդուն առևանգելը

1. Մարդուն առևանգելը՝ անձին իր կամքին հակառակ կամ նրա կամքն անտեսելով կամ անօգնական վիճակն օգտագործելով այլ վայր տեղափոխելը և այնտեղ պահելը, եթե բացակայում են սույն օրենսգրքի 301-ով հոդվածով նախատեսված հանցագործության հատկանիշները՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից հիսնապատիկի չափով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ

կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) մի խումբ անձանց կողմից,

2) անձի կամ նրա մերձավոր ազգականի կամ մերձավորի նկատմամբ՝ կապված այդ անձի կողմից իր պետական, քաղաքական, ծառայողական, մասնագիտական կամ հասարակական գործունեության կամ պարտքի կատարման հետ,

3) շատերի կյանքի կամ առողջության համար վտանգավոր եղանակով,

4) զենքի կամ մարմնական վնասվածք պատճառելու համար նախապես

պատրաստված կամ հարմարեցված առարկայի կամ միջոցի գործադրմամբ,

5) անչափահասի նկատմամբ,

6) հղի կնոջ նկատմամբ,

7) շահադիտական դրդումներով,

8) առևանգվածին ազատ արձակելու պայմանով պահանջ ներկայացնելով կամ

9) գաղափարախոսական, ազգային, էթնիկական, ռասայական, սոցիալական

կամ կրոնական ատելության, անհանդուրժողականության կամ թշնամանքի կամ

կրոնական մոլեռանդության շարժառիթով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից վեց տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասերով նախատեսված հանցանքները, որոնք՝

1) կատարվել են հանցավոր կազմակերպության կողմից կամ

2) անզգուշությամբ առաջացրել են հանցագործությունից տուժած անձի մահ կամ առողջությանը ծանր վնաս կամ այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝յոթից տասներկու տարի ժամկետով:

Հոդված 188. Ազատությունից ապօրինի զրկելը

1. Մարդուն ազատությունից ապօրինի զրկելը, եթե բացակայում են սույն օրենսգրքի 184-ով, 185-ով, 187-ով և 301-ով հոդվածներով նախատեսված հանցագործության հատկանիշները՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ

կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,

2) զենքի կամ մարմնական վնասվածք պատճառելու համար նախապես պատրաստված կամ հարմարեցված առարկայի կամ միջոցի գործադրմամբ,

3) անչափահասի նկատմամբ,

4) անօգնական վիճակում գտնվող անձի նկատմամբ,

5) հղի կնոջ նկատմամբ,

6) շահադիտական դրդումներով,

7) ազատությունից ապօրինի զրկված անձին ազատ արձակելու պայմանով պահանջ ներկայացնելով,

8) գաղափարախոսական, ազգային, էթնիկական, ռասայական, սոցիալական կամ կրոնական ատելության, անհանդուրժողականության կամ թշնամանքի կամ կրոնական մոլեռանդության շարժառիթով կամ

9) անձի կամ նրա մերձավոր ազգականի կամ մերձավորի նկատմամբ՝ կապված այդ անձի կողմից իր պետական, քաղաքական, ծառայողական, մասնագիտական կամ հասարակական գործունեության կամ պարտքի կատարման հետ՝

պատժվում է ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից վեց տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասերով նախատեսված հանցանքները, որոնք՝

1) կատարվել են հանցավոր կազմակերպության կողմից կամ

2) անզգուշությամբ առաջացրել են հանցագործությունից տուժած անձի մահ կամ առողջությանը ծանր վնաս կամ այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ յոթից տասներկու տարի ժամկետով:

Հոդված 189. Հոգեբուժական կազմակերպությունում ապօրինի տեղավորելը կամ պահելը

1. Հոգեբուժական կազմակերպությունում օրենքով սահմանված կարգի խախտմամբ տեղավորելը կամ պահելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից հիննապատիկի չափով, կամ որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երկուսից յոթ տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքները, որոնք կատարվել են՝

1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,

2) շահադիտական կամ անձնական այլ շահագրգռվածությունից կամ խմբային շահերից ելնելով կամ

3) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ երեքից վեց տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասերով նախատեսված հանցանքները, որոնք՝

1) կատարվել են հանցավոր կազմակերպության կողմից կամ

2) անզուգուրությամբ առաջացրել են հանցագործությունից տուժած անձի մահ կամ առողջությանը ծանր վնաս՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ յոթից տասներկու տարի ժամկետով:

Հոդված 190. Հոգեկան ներգործությունը

1. Սպանության, առողջությանը վնաս պատճառելու, խոշտանգման, սեռական ազատության կամ անձեռնմխելիության դեմ ուղղված հանցանք կատարելու, առևանգելու, ազատությունից ապօրինի զրկելու, խոշոր կամ առանձնապես խոշոր չափի գույք ոչնչացնելու սպառնալիքը, եթե այդ սպառնալիքն իրականացնելու իրական

վտանգ է եղել, ինչպես նաև սոցիալական մեկուսացումը կամ պարբերաբար պատիվն ու արժանապատվությունը նվաստացնելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) անձի կամ նրա մերձավոր ազգականի կամ մերձավորի նկատմամբ՝ կապված այդ անձի կողմից իր պետական, քաղաքական, ծառայողական, մասնագիտական կամ հասարակական գործունեության կամ պարտքի կատարման հետ,

2) անչափահասի նկատմամբ,

3) հղի կնոջ նկատմամբ,

4) հանցավորից նյութական կամ այլ կախվածության մեջ գտնվողի նկատմամբ,

5) զենքի կամ մարմնական վնասվածք պատճառելու համար նախապես պատրաստված կամ հարմարեցված առարկայի կամ միջոցի գործադրմամբ,

6) խուլիգանական դրդումներով կամ

7) գաղափարախոսական, ազգային, էթնիկական, ռասայական, սոցիալական կամ կրոնականատելության, անհանդուրժողականության կամ թշնամանքի կամ կրոնական մոլեռանդության շարժառիթով՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից երեսնապատիկի չափով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

Հոդված 191. Ֆիզիկական ներգործությունը

1. Հարվածելը, ֆիզիկական այլ բռնությունը, եթե չեն առաջացել սույն օրենսգրքի 170-ով հոդվածով նախատեսված հետևանքները՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը տասնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը հարյուր ժամ տևողությամբ:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է հանցագործությունից տուժած նույն անձի նկատմամբ երկու կամ ավելի անգամ՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը երեսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր ժամ տևողությամբ, կամ

ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասերով նախատեսված հանցանքները, որոնք կատարվել են՝

1) անձի կամ նրա մերձավոր ազգականի կամ մերձավորի նկատմամբ՝ կապված այդ անձի կողմից իր պետական, քաղաքական, ծառայողական, մասնագիտական կամ հասարակական գործունեության կամ պարտքի կատարման հետ,

2) անչափահասի նկատմամբ,

3) հղի կնոջ նկատմամբ,

4) հանցավորից նյութական կամ այլ կախվածության մեջ գտնվողի նկատմամբ,

5) մի խումբ անձանց կողմից,

6) առանձին դաժանությամբ,

7) շահադիտական կամ անձնական այլ շահագրգռվածությունից կամ խմբային շահերից ելնելով,

8) խուլիգանական դրդումներով կամ

9) գաղափարախոսական, ազգային, էթնիկական, ռասայական, սոցիալական կամ կրոնականատելության, անհանդուրժողականության կամ թշնամանքի կամ կրոնական մոլեռանդության շարժառիթով՝

պատժվում են տուգանքով՝ քսանապատիկից հիսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ երկու հարյուրից երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

Հոդված 192. Հետապնդումը

1. Անձին հետապնդելը՝ անձին պարբերաբար հետևելը, պարբերաբար անպարկեշտ առաջարկություններ անելը, անցանկալի հաղորդակցության մեջ ներգրավելը կամ պարբերաբար անձի անձնական իրերի վրա գրառումներ կատարելը, կամ անձի տվյալներով առցանց կեղծ անուններով հաշիվներ բացելը կամ սուտ

տեղեկություններ տարածելը, ինչը անձի մեջ անհանգստություն է առաջացնում իր կյանքի, առողջության, սեռական անձեռնմխելիության, ազատության, սեփականության կամ այլ իրավունքների համար՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից հիսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ երկու հարյուրից երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով,

Հոդված 193. Արարք կատարելուն կամ դա կատարելուց ձեռնպահ մնալուն հարկադրելը

1. Բռնություն գործադրելով, բռնություն գործադրելու սպառնալիքով կամ շանտաժի միջոցով մեկ ուրիշին որևէ արարք կատարելուն կամ դրա կատարումից ձեռնպահ մնալուն հարկադրելը՝

պատժվում է ազատության սահմանափակմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

ԳԼՈՒԽ 27.

ՍԵՌԱԿԱՆ ԱԶԱՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՍԵՌԱԿԱՆ ԱՆՁԵՌՆՄԽԵԼԻՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հոդված 194. Սեքսուալ բնույթի բռնի գործողությունները

1. Սեռական հարաբերությունը կամ սեքսուալ բնույթի այլ, այդ թվում՝ համասեռական գործողությունները, որոնք կատարվել են հանցագործությունից տուժած անձի կամքին հակառակ՝ հանցագործությունից տուժած անձի կամ այլ անձի նկատմամբ բռնություն գործադրելով կամ դա գործադրելու սպառնալիքով կամ հանցագործությունից տուժած անձի անօգնական վիճակն օգտագործելով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից վեց տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

- 1) մի խումբ անձանց կողմից,
- 2) առանձին դաժանությամբ,

3) անչափահասի նկատմամբ,

4) հղի կնոջ նկատմամբ,

5) զենքի կամ մարմնական վնասվածք պատճառելու համար նախապես պատրաստված կամ հարմարեցված առարկայի կամ միջոցի գործադրմամբ, կամ դա գործադրելու սպառնալիքով,

6) նյութական կամ այլ կախվածության մեջ գտնվող անձի նկատմամբ,

7) քրեակատարողական հիմնարկում պատիժը կրող, արգելանքի վերցված, ձերբակալված կամ կալանավորված անձի, զորամասում կամ ծառայության այլ վայրում՝ զինծառայողի կամ բուժհաստատությունում բուժվող կամ հետազոտվող անձի նկատմամբ՝ համապատասխան հիմնարկի կամ հաստատության աշխատակցի կողմից՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասերով նախատեսված հանցանքները, որոնք՝

1) կատարվել են տասնութ տարին չլրացած անձի նկատմամբ վերընթաց ազգականի կամ այն անձի կողմից, ում վրա դրված է երեխայի դաստիարակության, խնամքի կամ բուժման պարտականություն,

2) կատարվել են տասնչորս տարին չլրացած անձի նկատմամբ կամ

3) անզգուշությամբ առաջացրել են մահ կամ առողջությանը ծանր վնաս կամ հանգեցրել են հանցագործությունից տուժած անձի կամ նրա մերձավոր ազգականի կամ մերձավորի ինքնասպնության կամ առաջացրել են այլ ծանր հետևանք՝ պատժվում են ազատազրկմամբ՝ ութից տասնհինգ տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի իմաստով անօգնական վիճակում գտնվող է համարվում հանցավորին դիմադրություն ցույց տալու կամ իր նկատմամբ կատարվող արարքի բնույթը գիտակցելու հնարավորությունից զրկված կամ տասներկու տարին չլրացած մարդը:

Հոդված 195. Սեքսուալ բնույթի գործողություններին հարկադրելը

1. Սեռական հարաբերությունը կամ սեքսուալ բնույթի այլ, այդ թվում՝ համասեռական գործողությունները, որոնք կատարվել են շանտաժի, գույքը ոչնչացնելու, վնասելու կամ վերցնելու սպառնալիքով կամ հանցագործությունից տուժած անձի նյութական կամ այլ կախվածությունն օգտագործելով կամ առանց նրա

համաձայնության ողջամիտ համոզմունքի կամ նույն եղանակներով նրան սեռական հարաբերության կամ սեքսուալ բնույթի այլ, այդ թվում՝ համասեռական գործողություններ կատարելուն հարկադրելը, եթե բացակայում են սույն օրենսգրքի 184-րդ և 185-րդ հոդվածներով նախատեսված հանցագործությունների հատկանիշները՝

պատժվում է որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից չորս տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

- 1) մի խումբ անձանց կողմից,
- 2) անչափահասի նկատմամբ,
- 3) հղի կնոջ նկատմամբ,

4) քրեակատարողական հիմնարկում պատիժը կրող, արգելանքի վերցված, ձերբակալված կամ կալանավորված անձի, զորամասում կամ ծառայության այլ վայրում՝ զինծառայողի կամ բուժհաստատությունում բուժվող կամ հետազոտվող անձի նկատմամբ՝ համապատասխան հիմնարկի կամ հաստատության աշխատակցի կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից վեց տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասերով նախատեսված հանցանքները, որոնք՝

1) կատարվել են տասնութ տարին չլրացած անձի նկատմամբ վերընթաց ազգականի կամ այն անձի կողմից, ում վրա դրված է երեխայի դաստիարակության, խնամքի կամ բուժման պարտականություն,

2) կատարվել են տասներկուսից տասնվեց տարին չլրացած անձի նկատմամբ կամ

3) անզգուշությամբ առաջացրել են առողջությանը ծանր վնասի պատճառում, հոգեկան խանգարում, հանգեցրել են հանցագործությունից տուժած անձի կամ նրա մերձավոր ազգականի կամ մերձավորի ինքնասպանության կամ առաջացրել են այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ հինգից տասներկու տարի ժամկետով:

Հոդված 196. Սեքսուալ բնույթի գործողություններ կատարելը տասնվեց տարին չլրացած անձի նկատմամբ

1. Սեռական հարաբերությունը կամ սեքսուալ բնույթի այլ, այդ թվում՝ համասեռական գործողությունները, որոնք կատարվել են տասնութ տարին լրացած անձի կողմից տասնվեց տարին չլրացած անձի նկատմամբ, եթե բացակայում են սույն օրենսգրքի 186-ով, 194-ով և 195-ով հոդվածներով նախատեսված հանցագործությունների հատկանիշները՝

պատժվում է ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) մի խումբ անձանց կողմից

2) փաստական ամուսնական հարաբերությունների մեջ գտնվող անձի կողմից կամ

3) տասներկուսից տասնչորս տարին չլրացած անձի նկատմամբ՝

պատժվում է ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասերով նախատեսված հանցանքները, որոնք՝

1) կատարվել են վերընթաց ազգականի կամ այն անձի կողմից, ում վրա դրված է երեխայի դաստիարակության, խնամքի կամ բուժման պարտականություն կամ

2) անզգուշությամբ առաջացրել են առողջությանը ծանր վնասի պատճառում կամ այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով:

Հոդված 197. Անառակարարո արարք կատարելը

1. Տասնութ տարին լրացած անձի կողմից պոռնկագրական նյութ կամ առարկա, այդ թվում՝ տպագիր հրատարակություն, կինոյի կամ տեսաֆիլմերի նյութ, էլեկտրոնային կրիչների վրա պահվող նյութ, պատկեր կամ պոռնկագրական բնույթի այլ առարկա տասնվեց տարին չլրացած անձանց շրջանում տարածելը, ցուցադրելը, տասնվեց տարին չլրացած անձի ներկայությամբ սեռական հարաբերությունը, մերկանալը, կամ սեքսուալ բնույթի այլ գործողություն կատարելը կամ տասնվեց տարին չլրացած անձի հետ սեքսուալ բնույթի զրույցները կամ տասնվեց տարին չլրացած անձի մեջ սեքսուալ բնույթի ցանկություն առաջացնելուն ուղղված այլ արարքները, եթե բացակայում են սույն օրենսգրքի 194-ով, 195-ով կամ 196-ով հոդվածներով նախատեսված հանցագործությունների հատկանիշները՝

պատժվում են կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքները, որոնք կատարվել են՝

1) մի խումբ անձանց կողմից,

2) տասնչորս տարին չլրացած անձի նկատմամբ կամ

3) զանգվածային հաղորդակցության կամ տեղեկատվության միջոցներն օգտագործելով՝

պատժվում են կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասերով նախատեսված հանցանքները, որոնք՝

1) կատարվել են վերընթաց ազգականի կամ այն անձի կողմից, ում վրա դրված է երեխայի դաստիարակության, խնամքի կամ բուժման պարտականություն,

2) կատարվել են հանցավորին դիմադրություն ցույց տալու կամ իր նկատմամբ կատարվող արարքի բնույթը գիտակցելու հնարավորությունից զրկված կամ հոգեկան խանգարում ունեցող անձի նկատմամբ,

3) կատարվել են տասներկու տարին չլրացած անձի նկատմամբ կամ

4) անզգուշությամբ առաջացրել են հոգեկան խեղում կամ այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

ԳԼՈՒԽ 28.

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ԵՎ ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հոդված 198. Խտրականությունը

1. Խտրականությունը՝ տարբերակված վերաբերմունքի դրսևորումը, որը ոտնահարում է անձի պատիվն ու արժանապատվությունը կամ իրավունքներն ու ազատությունները կամ որով անձին առավելություններ են տրվում՝ առանց օբյեկտիվ հիմքի կամ ողջամիտ բացատրության՝ սեռի, ռասայի, մաշկի գույնի, էթնիկական կամ սոցիալական ծագման, գենետիկական հատկանիշների, լեզվի, կրոնի, աշխարհայացքի, քաղաքական կամ այլ հայացքների, ազգային փոքրամասնությանը պատկանելության, գույքային վիճակի, ծնունդի, առողջական վիճակի, հաշմանդամության, տարիքի կամ անձնական կամ սոցիալական բնույթի այլ հանգամանքների հիմքով՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը ութսուն ժամ տևողությամբ, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Խտրականությունը, որը կատարվել է իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից հիսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ ութսունից հարյուր հիսուն ժամ տևողությամբ, կամ որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

Հոդված 199. Անձնական կամ ընտանեկան կյանքի գաղտնիությունը խախտելը

1. Մարդու անձնական կամ ընտանեկան գաղտնիք համարվող տեղեկություններն առանց նրա համաձայնության օգտագործելը, իրացնելը կամ հայտնելը կամ այդ

տեղեկություններն օրենքով սահմանված կարգի խախտմամբ օգտագործելու, իրացնելու կամ հայտնելու նպատակով ձեռք բերելը կամ պահելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը տասնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը յոթանասուն ժամ տևողությամբ, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասում նախատեսված տեղեկությունները հրապարակային ելույթներով, հրապարակայնորեն ցուցադրվող ստեղծագործություններով կամ զանգվածային լրատվության միջոցներով կամ համացանցով տարածելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը ութսուն ժամ տևողությամբ, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքները, որոնք կատարվել են՝

1) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով կամ

2) տեղեկատվության գաղտնի հավաքման համար նախատեսված տեխնիկական հատուկ միջոցներ օգտագործելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից հիսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ ութսունից հարյուր հիսուն ժամ տևողությամբ, կամ որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

Հոդված 200. Բժշկական գաղտնիքը հրապարակելը

1. Բժշկական օգնություն և սպասարկում իրականացնողի կողմից բժշկական գաղտնիքը ապօրինաբար մեկ այլ անձի հայտնելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով, կամ որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որն անզգուշությամբ հանգեցրել է ինքնասպանության կամ ինքնասպանության փորձի, անձի պատիվը, արժանապատվությունը կամ բարի համբավը նվաստացնելուն, մարդու իրավունքների, ազատությունների կամ օրինական շահերի սահմանափակման կամ այլ ծանր հետևանքի՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից հիսնապատիկի չափով, կամ որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

Հոդված 201. Նամակագրության, հեռախոսային հաղորդակցության, փոստային, հեռագրական կամ այլ հաղորդումների գաղտնիությունը խախտելը

1. Մարդու նամակագրության, հեռախոսային հաղորդակցության, փոստային, հեռագրական կամ այլ հաղորդումների գաղտնիությունն ապօրինի խախտելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը ութսուն ժամ տևողությամբ, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով կամ

2) տեղեկատվության գաղտնի հավաքման համար նախատեսված տեխնիկական հատուկ միջոցներ օգտագործելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից հիսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ ութսունից հարյուր հիսուն ժամ տևողությամբ, կամ որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով, կամ ազատության

սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

Հոդված 202. Բնակարանի անձեռնմխելիությունը խախտելը

1. Մարդու կամքին հակառակ կամ կամքն անտեսելով նրա բնակարանն ապօրինի մուտք գործելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը ութսուն ժամ տևողությամբ, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով կամ

2) բռնություն գործադրելով կամ դա գործադրելու սպառնալիքով՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից հիսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ ութսունից հարյուր հիսուն ժամ տևողությամբ, կամ որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

Հոդված 203. Անձին տեղեկություն տրամադրելուց հրաժարվելը

1. Անձին՝ նրա իրավունքներին կամ օրինական շահերին առնչվողող փաստաթուղթ կամ այլ տեղեկատվություն իրավասու անձի կողմից ապօրինի չտրամադրելը կամ անձին այդ փաստաթուղթը կամ տեղեկությունը ապօրինի ոչ լրիվ կամ աղավաղված տրամադրելը, եթե դա խոշոր գույքային կամ այլ էական վնաս է պատճառել անձի իրավունքներին կամ օրինական շահերին՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը ութսուն ժամ տևողությամբ, կամ որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու

իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

Հոդված 204. Խղճի կամ դավանանքի ազատության իրավունքի իրականացմանը խոչընդոտելը

1. Անձի խղճի կամ դավանանքի ազատության իրավունքի իրականացմանը, այդ թվում՝ կրոնական կազմակերպությունների օրինական գործունեությանը, կրոնական ծեսերի կատարմանը խոչընդոտելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը ութսուն ժամ տևողությամբ, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից հիսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ ութսունից հարյուր հիսուն ժամ տևողությամբ, կամ որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

Հոդված 205. Ընտրական կամ հանրաքվեին մասնակցելու իրավունքի իրականացմանը, ընտրական հանձնաժողովների աշխատանքներին կամ ընտրությանը կամ հանրաքվեին մասնակցող անձանց լիազորությունների իրականացմանը խոչընդոտելը

1. Անձի ընտրական կամ հանրաքվեին մասնակցելու իրավունքի ազատ իրականացմանը կամ ընտրական կամ հանրաքվեի հանձնաժողովի աշխատանքին խոչընդոտելը, ինչպես նաև ընտրական կամ հանրաքվեի հանձնաժողովի կամ նախաձեռնող խմբի անդամի, թեկնածուի վստահված անձի, դիտորդի, զանգվածային լրատվության միջոցի ներկայացուցչի, կուսակցության (կուսակցությունների դաշինքի)

լիազորած անձի, տեխնիկական սարքավորումը սպասարկող անձի լիազորությունների իրականացմանը խոչընդոտելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը ութսուն ժամ տևողությամբ, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքները, որոնք՝

1) կատարվել են շանտաժով, բռնություն գործադրելու կամ գույք ոչնչացնելու կամ վնասելու սպառնալիքով,

2) կատարվել են նյութապես շահագրգռելով,

3) կատարվել են ընտրական կամ հանրաքվեի հանձնաժողովի նախագահի կամ անդամի կողմից,

4) կատարվել են իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով կամ

5) կատարվել են մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝

պատժվում են որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասերով նախատեսված հանցանքները, որոնք կատարվել են հանցավոր կազմակերպության կողմից՝

պատժվում են ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 206. Քարոզչություն կատարելուն կամ քարոզչություն կատարելուց հրաժարվելուն հարկադրելը

1. Նախընտրական կամ հանրաքվեի քարոզչություն կատարելուն կամ քարոզչություն կատարելուց հրաժարվելուն հարկադրելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից քսանապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը՝

1) կատարվել է ծառայողական կամ այլ կախվածությունն օգտագործելով,

2) կատարվել է իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով կամ

3) կատարվել է մի խումբ անձանց կողմից,

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից վեց տարի ժամկետով:

Հոդված 207. Ընտրությունների կամ քվեարկության արդյունքները կեղծելը

1. Հանրաքվեի կամ ընտրությունների ընթացքում ձայներն ակնհայտ սխալ հաշվելը կամ ընտրությունների արդյունքները, այդ թվում՝ արձանագրությունները, դրանց պատճենները, այլ ընտրական փաստաթղթերը և դրանց քաղվածքները ակնհայտ սխալ տվյալներով հաստատելը, համակարգչում ակնհայտ սխալ տվյալներ մուտքագրելը, մուտքագրված տվյալները փոփոխելը, ինչպես նաև որևէ այլ եղանակով ընտրությունների կամ քվեարկության արդյունքները կեղծելը կամ այդ նպատակով ընտրական փաստաթղթերը վերադաս ընտրական մարմիններին սահմանված ժամկետում չներկայացնելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից երեսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ ութսունից հարյուր հիսուն ժամ տևողությամբ, կամ որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ երեքից հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 208. Ընտրողների ցուցակները կազմելու, դրանք քաղաքացիներին և կուսակցություններին տրամադրելու կամ հրապարակելու կարգը խախտելը

1. Ընտրողների ցուցակները կազմելու համար պատասխանատու անձի կողմից ընտրողների ցուցակները քաղաքացիներին կամ կուսակցություններին ապօրինի չտրամադրելը կամ դրանք չհրապարակելը՝

պատժվում է որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով:

2. Ընտրողների ցուցակները կազմելու համար պատասխանատու անձի կողմից ընտրողների ցուցակները կեղծիք կատարելով կազմելը կամ ընտրողների ցուցակներում կեղծիք կատարելը՝

պատժվում է որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից չորս տարի ժամկետով:

Հոդված 209. Մեկից ավելի անգամ կամ այլ անձի փոխարեն քվեարկելը

1. Կեղծ տվյալներ հայտնելու կամ կեղծ փաստաթուղթ ներկայացնելու կամ որևէ այլ ապօրինի եղանակով մեկից ավելի անգամ կամ այլ անձի փոխարեն քվեարկելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից երեսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ ութսունից հարյուր ժամ տևողությամբ, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

Հոդված 210. Քվեարկության գաղտնիությունը խախտելը

1. Ընտրողին քվեարկության արդյունքը հայտնելուն հարկադրելը կամ քվեարկության գաղտնիությունը խախտելու նպատակով ընտրողի քվեարկած քվեաթերթիկը ստուգելը կամ քվեարկության խցիկ մուտք գործելը, կամ քվեարկողի կամ այլ անձի կողմից քվեարկության գաղտնիությունն այլ կերպ խախտելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից երեսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ ութսունից հարյուր ժամ տևողությամբ, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

2. Քվեարկողի կողմից բաց՝ երրորդ անձանց (բացառությամբ քվեարկողին օգնող անձի) համար տեսանելի ձևով քվեարկելը, ինչպես նաև շահադիտական նպատակով քվեարկության գաղտնիությունը քվեարկության արդյունքը բացահայտող փաստաթղթի լուսանկարահանմամբ կամ տեսաձայնագրմամբ ստացված տեղեկատվությունը հրապարակելու միջոցով խախտելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ հնգապատիկից տասնապատիկի չափով:

Հոդված 211. Կեղծ ընտրական քվեաթերթիկներ կամ քվեարկության ծրարներ, դրոշմանիշեր, կտրոններ պատրաստելը կամ ակնհայտ կեղծ ընտրական քվեաթերթիկներ կամ քվեարկության ծրարներ, դրոշմանիշեր, կտրոններ հանձնելը կամ իրացնելը

1. Իրացնելու նպատակով կեղծ ընտրական քվեաթերթիկներ կամ քվեարկության ծրարներ, դրոշմանիշեր, կտրոններ պատրաստելը կամ ակնհայտ կեղծ քվեաթերթիկներ կամ քվեարկության ծրարներ, դրոշմանիշեր, կտրոններ հանձնելը կամ այլ եղանակով իրացնելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքները, որոնք՝

1) ազդեցություն են ունեցել տեղական ընտրությունների արդյունքների վրա կամ

2) կատարվել են մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասերով նախատեսված հանցանքները, որոնք՝

1) ազդեցություն են ունեցել համապետական ընտրության կամ հանրաքվեի արդյունքների վրա կամ

2) կատարվել են հանցավոր կազմակերպության կողմից՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով:

Հոդված 212. Քվեատուփը, ընտրողների ստորագրած ցուցակը, տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի գրանցամատյանը, հանձնաժողովի կնիքը, տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի անդամի անհատական կնիքը, ինքնասուսնձվող դրոշմանիշը, ընտրողի վերաբերյալ տվյալներ պարունակող քվեարկության կտրոնը կամ համարակալված կտրոնը, ընտրողների էլեկտրոնային գրանցման տեխնիկական սարքավորումը, կառավարության կողմից ընտրված մասնագիտացված կազմակերպության կողմից տեղադրված տեսախցիկը, ընտրական փաստաթղթերի մեկանգամյա օգտագործման պարկը կամ ընտրական փաստաթղթերի փաթեթը հափշտակելը

1. Անձնական շահագրգռվածությունից կամ խմբային շահերից ելնելով՝ քվեատուփը, ընտրողների ստորագրած ցուցակը, տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի գրանցամատյանը, հանձնաժողովի կնիքը, տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի անդամի անհատական կնիքը, ինքնասուսնձվող դրոշմանիշը, ընտրողի վերաբերյալ տվյալներ պարունակող քվեարկության կտրոնը կամ համարակալված կտրոնը, ընտրողների էլեկտրոնային գրանցման տեխնիկական սարքավորումը, կառավարության կողմից ընտրված մասնագիտացված կազմակերպության տեղադրված տեսախցիկը, ընտրական փաստաթղթերի մեկանգամյա օգտագործման պարկը կամ ընտրական փաստաթղթերի փաթեթը հափշտակելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 213. Ընտրակաշառք ստանալը

1. Հանրաքվեի ժամանակ «այո» կամ «ոչ» կամ թեկնածուներից, կուսակցություններից կամ կուսակցությունների դաշինքներից, հանրաքվեի քարոզչական նախաձեռնություններից որևէ մեկի օգտին «կողմ» կամ «դեմ» քվեարկելու, հանրաքվեին կամ ընտրությանը մասնակցելու, քվեաթերթիկն անվավեր դարձնելու կամ հանրաքվեին կամ ընտրությանը մասնակցելուց հրաժարվելու պայմանով անձամբ կամ միջնորդի միջոցով իր կամ այլ անձի համար ընտրակաշառք՝ դրամ, գույք, գույքի նկատմամբ իրավունք կամ այլ առավելություն ստանալը, պահանջելը, խնդրելը, տալու առաջարկ ներկայացնելը կամ տալու առաջարկը կամ խոստումը ընդունելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը երեսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ ութսունից հարյուր հիսուն ժամ տևողությամբ, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

2. Կաշառք ստացող անձ կարող է ազատվել քրեական պատասխանատվությունից, եթե այդ անձը մինչև կաշառք ստանալու մասին իրավապահ մարմիններին հայտնի դառնալը, բայց ոչ ուշ, քան եռօրյա ժամկետում, այդ մասին կամովին հայտնել է քրեական հետապնդման մարմիններին և աջակցել հանցագործությունը բացահայտելուն:

Հոդված 214. Ընտրակաշառք տալը

1. Հանրաքվեի ժամանակ «այո» կամ «ոչ» կամ թեկնածուներից, կուսակցություններից կամ կուսակցությունների դաշինքներից, հանրաքվեի քարոզչական նախաձեռնություններից որևէ մեկի օգտին «կողմ» կամ «դեմ» քվեարկելու, հանրաքվեին կամ ընտրությանը մասնակցելու, քվեաթերթիկն անվավեր դարձնելու կամ հանրաքվեին կամ ընտրությանը մասնակցելուց հրաժարվելու պայմանով ընտրողին անձամբ կամ միջնորդի միջոցով ընտրակաշառք՝ դրամ, գույք, գույքի նկատմամբ իրավունք կամ այլ առավելություն առաջարկելը, խոստանալը կամ տալը՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից հիսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուր հիսունից երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ, կամ որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 215. Բարեգործության հետ միաժամանակ քարոզչություն իրականացնելը

1. Բարեգործության հետ միաժամանակ նախընտրական կամ հանրաքվեի քարոզչություն իրականացնելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից վեց տարի ժամկետով:

Հոդված 216. Ընտրական կամ հանրաքվեի փաստաթղթերին ծանոթանալուն խոչընդոտելը

1. Վստահված անձին, ընտրական կամ հանրաքվեի հանձնաժողովի անդամին, դիտորդին կամ զանգվածային լրատվության միջոցի ներկայացուցչին ընտրական կամ հանրաքվեի փաստաթղթերին օրենքով սահմանված կարգով ծանոթանալուն խոչընդոտելը, կամ ընտրական կամ հանրաքվեի հանձնաժողովի արձանագրության պատճենը կամ քաղվածքը չտալը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը ութսուն ժամ տևողությամբ, կամ որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 217. Ընտրական կամ հանրաքվեի հանձնաժողովի նախագահի լիազորությունները չկատարելը կամ ոչ պատշաճ կատարելը

1. Ընտրական կամ հանրաքվեի հանձնաժողովի նախագահի լիազորությունները չկատարելը կամ ոչ պատշաճ կատարելը, որի արդյունքում անհնարին է դարձել հանձնաժողովի կողմից ընտրության կամ քվեարկության արդյունքների ամփոփումը՝

պատժվում է որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

Հոդված 218. Գործադուլի մասնակցություն կամ գործադուլի մասնակցելուց հրաժարվելուն հարկադրելը

1. Շանտաժի կամ անձի կամ նրա մերձավոր ազգականի կամ մերձավորի նկատմամբ բռնություն գործադրելու կամ անձի կամ նրա մերձավոր ազգականի կամ մերձավորի գույքը վերցնելու կամ վնասելու կամ ոչնչացնելու սպառնալիքով գործադուլի մասնակցություն կամ օրինական գործադուլի մասնակցելուց հրաժարվելուն հարկադրելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը ութսուն ժամ տևողությամբ, կամ որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

2. Գործադուլի մասնակցելուն կամ գործադուլի մասնակցելուց հրաժարվելուն հարկադրելը, որը կատարվել է՝

1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,

2) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով,

3) գույք ոչնչացնելով կամ վնասելով կամ

4) անձի կամ նրա մերձավոր ազգականի կամ մերձավորի նկատմամբ բռնություն գործադրելով՝

պատժվում են տուգանքով՝ տասնապատիկից երեսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ ութսունից հարյուր հիսուն ժամ տևողությամբ, կամ որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 219. Հղի կնոջը կամ մինչև երեք տարեկան երեխա ունեցող անձին աշխատանքի ընդունելուց հրաժարվելը կամ աշխատանքից անհիմն ազատելը

1. Հղի կնոջը հղիության շարժառիթով կամ մինչև երեք տարեկան երեխա ունեցող անձին այդ շարժառիթով աշխատանքի ընդունելուց հրաժարվելը կամ աշխատանքից ազատելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը ութսուն ժամ տևողությամբ, կամ որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու

իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

Հոդված 220. Հեղինակային և հարակից իրավունքները խախտելը

1. Հեղինակությունը յուրացնելը կամ հեղինակային կամ հարակից իրավունքի օբյեկտն ապօրինի օգտագործելը կամ առանց հեղինակային իրավունքի կամ հարակից իրավունքների իրավատիրոջ համաձայնության նրա ստեղծագործությունը իրացնելը, եթե դա խոշոր չափի վնաս է պատճառել հեղինակին կամ այլ իրավատիրոջը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը ութսուն ժամ տևողությամբ, կամ որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը

1) առանձնապես խոշոր չափի վնաս է պատճառել հեղինակին կամ այլ իրավատիրոջը,

2) կատարվել է համացանցն օգտագործելով,

1) կատարվել է համահեղինակության հարկադրելով,

2) կատարվել է իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով կամ

3) կատարվել է մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից երեսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ ութսունից հարյուր հիսուն ժամ տևողությամբ, կամ որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով:

Հոդված 221. Արտոնագրային իրավունքը խախտելը

1. Արտոնագրային իրավունքի օբյեկտն ապօրինի օգտագործելը կամ մինչև այդ իրավունքի պաշտոնական ճանաչումը դրա էության վերաբերյալ առանց հայտատուի

համաձայնության տեղեկություններ տարածելը կամ դրա հեղինակությունը յուրացնելը, եթե դա խոշոր չափի վնաս է պատճառել՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը ութսուն ժամ տևողությամբ, կամ որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) համացանցն օգտագործելով,

2) համահեղինակության հարկադրելով,

3) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով կամ

4) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից երեսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ ութսունից հարյուր հիսուն ժամ տևողությամբ, կամ որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

Հոդված 222. Միավորում (հասարակական կամ արհեստակցական միություն) կամ կուսակցություն ստեղծելու իրավունքի իրականացմանը կամ դրանց գործունեությանը խոչընդոտելը

1. Միավորում (հասարակական կամ արհեստակցական միություն) կամ կուսակցություն ստեղծելու իրավունքի իրականացմանը կամ միավորման կամ կուսակցության օրինական գործունեությանը խոչընդոտելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը ութսուն ժամ տևողությամբ, կամ որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը՝

1) կատարվել է իշխանական կամ ծառայողական լիազորություններով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով կամ

2) հանգեցրել է միավորման կամ կուսակցության գործունեության խափանման՝ պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից երեսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ ութսունից հարյուր հիսուն ժամ տևողությամբ կամ որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով:

Հոդված 223. Հավաք անցկացնելուն կամ դրան մասնակցելուն խոչընդոտելը կամ հարկադրելը

1. Օրինական հավաք անցկացնելուն կամ դրան մասնակցելուն խոչընդոտելը՝ պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը ութսուն ժամ տևողությամբ կամ որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Անօրինական հավաքի մասնակցելուն հարկադրելը բռնություն գործադրելու, գույքը ոչնչացնելու, վնասելու կամ վերցնելու սպառնալիքով կամ շանտաժի միջոցով՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից հիսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից հարյուր հիսուն ժամ տևողությամբ, կամ որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասերով նախատեսված հանցանքները, որոնք կատարվել են իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով՝

պատժվում են հանրային աշխատանքներով՝ հարյուր հիսունից երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

**Հոդված 224. Լրագրողի մասնագիտական օրինական գործունեությանը
խոչընդոտելը**

1. Լրագրողին տեղեկություններ տարածելուն կամ դրանք տարածելուց հրաժարվելուն հարկադրելը կամ նրա մասնագիտական օրինական գործունեությանն այլ կերպ խոչընդոտելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը ութսուն ժամ տևողությամբ, կամ որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից երեսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ ութսունից հարյուր ժամ տևողությամբ, կամ որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասերով նախատեսված հանցանքները, որոնք կատարվել են լրագրողի կամ նրա մերձավոր ազգականի կամ մերձավորի նկատմամբ բռնություն գործադրելով կամ դա գործադրելու սպառնալիքով՝

պատժվում են տուգանքով՝ քսանապատիկից հիսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից հարյուր հիսուն ժամ տևողությամբ, կամ որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ

ազատագրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով կամ ազատագրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

ԳԼՈՒԽ 29.

ԸՆՏԱՆԻՔԻ ԵՎ ԵՐԵԽԱՅԻ ՇԱՀԵՐԻ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հոդված 225. Անչափահասին հանցանքի կատարմանը հակելը

1. Տասնութ տարին լրացած անձի կողմից անչափահասին հանցագործության հմտություններ սովորեցնելը, անչափահասի մեջ հանցավոր գաղափարախոսություն, հանցավոր ենթամշակույթի ավանդույթներ, հանցավոր վարքագծի կանոններ կամ սովորույթներ սերմանելը, հանցանքներ կատարելու քարոզը, ինչպես նաև անչափահասի նախաձեռնությամբ իր կամ այլ անձի կողմից կատարվող հանցագործությանը մասնակից դարձնելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից երեսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ ութսունից հարյուր ժամ տևողությամբ, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատագրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով, կամ ազատագրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) այն անձի կողմից, ում վրա դրված է երեխայի դաստիարակության, խնամքի կամ բուժման պարտականություն կամ

2) համացանցն օգտագործելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից հիսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից հարյուր հիսուն ժամ տևողությամբ, կամ որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատագրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատագրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասերով նախատեսված հանցանքները, որոնք կատարվել են անչափահասին հանցավոր կազմակերպության մեջ ներգրավելով կամ ծանր կամ առանձնապես ծանր հանցանք կատարելուն մասնակից դարձնելով՝ պատժվում են ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

Հոդված 226. Երեխային պոռնկության կամ պոռնկագրական բնույթի նյութեր կամ առարկաներ պատրաստելու կամ տարածելու հետ կապված գործողություններ կատարելուն հակելը կամ ներգրավելը

1. Տասնութ տարին լրացած անձի կողմից երեխային պոռնկության կամ պոռնկագրական բնույթի նյութեր կամ առարկաներ պատրաստելու կամ տարածելու հետ կապված գործողություններ կատարելուն հակելը կամ ներգրավելը, եթե բացակայում են սույն օրենսգրքի 185-ով հոդվածով նախատեսված հանցագործության հատկանիշները՝

պատժվում է ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է

1) այն անձի կողմից, ում վրա դրված է երեխայի դաստիարակության, խնամքի կամ բուժման պարտականություն կամ

2) համացանցն օգտագործելով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսուց ութ տարի ժամկետով:

Հոդված 227. Երեխային հակահասարակական գործողություններ կատարելուն ներգրավելը

1. Տասնութ տարին լրացած անձի կողմից երեխային ոգելից խմիչքների պարբերաբար օգտագործմանը կամ ուժեղ ներգործող կամ այլ թմրեցնող նյութերի ոչ բժշկական օգտագործմանը կամ թափառաշրջիկության կամ մուրացկանության ներգրավելը, եթե բացակայում են սույն օրենսգրքի 185-ով հոդվածով նախատեսված հանցագործության հատկանիշները՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը ութսուն ժամ տևողությամբ, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ

կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել են՝

1) այն անձի կողմից, ում վրա դրված է երեխայի դաստիարակության, խնամքի կամ բուժման պարտականություն կամ

2) համացանցն օգտագործելով՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով:

Հոդված 228. Երեխային փոխելը

1. Երեխային փոխելը, եթե բացակայում են սույն օրենսգրքի 185-ով հոդվածով նախատեսված հանցագործության հատկանիշները՝

պատժվում է որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,

2) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով կամ

3) երեխային այլ պետություն տեղափոխելով՝

պատժվում են որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասերով նախատեսված հանցանքները, որոնք՝

1) կատարվել են հանցավոր կազմակերպության կողմից կամ

2) անզգուշությամբ առաջացրել են երեխայի մահ կամ առողջությանը ծանր վնասի պատճառում կամ հանգեցրել են երեխայի կամ ծնողի ինքնասպանության կամ ինքնասպանության փորձի կամ այլ ծանր հետևանքի՝

պատժվում են որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ երկուսից երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 229. Երեխայի առքը կամ վաճառքը

1. Երեխայի առքը կամ վաճառքը, եթե բացակայում են սույն օրենսգրքի 185-րդ հոդվածով նախատեսված հանցագործության հատկանիշները

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով,

2) երեխային այլ երկիր տեղափոխելով կամ

3) կեղծ որդեգրման միջոցով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

Հոդված 230. Ծնողի կամ այլ մերձավոր ազգականի և երեխայի միջև տեսակցության իրականացմանը խոչընդոտելը

1. Երեխայի հետ բնակվող ծնողի կողմից երեխայի հետ չբնակվող ծնողի կամ այլ մերձավոր ազգականի և երեխայի միջև դատական կարգով սահմանված տեսակցության իրականացմանը մեկ ամսվա ընթացքում երեք կամ ավելի անգամ, ինչպես նաև մեկ տարվա ընթացքում հինգ կամ ավելի անգամ խոչընդոտելը կամ առանց տեսակցվող ծնողի կամ մերձավոր ազգականի նախնական համաձայնության տեսակցության ժամերին այլ վայր տեղափոխելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ հնգապատիկից տասնապատիկի չափով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

Հոդված 231. Որդեգրման գաղտնիքը հրապարակելը

1. Որդեգրման գաղտնիքը որդեգրողի կամքին հակառակ կամ նրա կամքն անտեսելով հրապարակելն այն անձի կողմից, ով որդեգրման փաստը պարտավոր էր պահպանել որպես ծառայողական կամ մասնագիտական գաղտնիք, կամ այդ գաղտնիքն այլ անձի կողմից շահադիտական կամ այլ ստոր դրդումներով հրապարակելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը ութսուն ժամ տևողությամբ, կամ որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Որդեգրվածի չափահաս դառնալուց հետո նրա համաձայնությամբ որդեգրման գաղտնիքը հրապարակելը բացառում է քրեական պատասխանատվությունը:

Հոդված 232. Որդեգրման համաձայնություն տալուն հակելը կամ հարկադրելը

1. Որդեգրման նպատակով որդեգրվողի օրինական ներկայացուցչին որդեգրման համաձայնություն տալուն շահադիտական կամ այլ ստոր դրդումներով հակելը կամ հարկադրելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից երեսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ ութսունից հարյուր հիսուն ժամ տևողությամբ, կամ որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

Հոդված 233. Երեխայի խնամքի կամ դաստիարակության պարտականությունը չկատարելը կամ ոչ պատշաճ կատարելը

1. Ծնողի, այլ օրինական ներկայացուցչի կամ այլ անձի կողմից, ում վրա երեխայի խնամքի կամ դաստիարակության պարտականություն է դրված, այդ

պարտականությունը չկատարելը կամ ոչ պատշաճ կատարելը, որը հանգեցրել է երեխայի ֆիզիկական կամ հոգեկան առողջության վատթարացման՝

պատժվում է որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ ազտազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը՝

1) զուգորդվել է անչափահասի նկատմամբ դաժան վերաբերմունքով կամ

2) անզգուշությամբ առաջացրել է երեխայի առողջությանը ծանր կամ միջին ծանրության վնասի պատճառում կամ հանգեցրել է այլ ծանր հետևանքի՝

պատժվում է որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

Հոդված 234. Երեխայի կյանքի անվտանգության ապահովման կամ առողջության պահպանման պարտականությունը չկատարելը կամ ոչ պատշաճ կատարելը

1. Երեխայի կյանքի անվտանգության ապահովման կամ առողջության պահպանման պարտականությունը չկատարելը, եթե դրա հետևանքով երեխայի առողջությանն անզգուշությամբ պատճառվել է միջին ծանրության վնաս՝

պատժվում է որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված պարտականությունները չկատարելը կամ ոչ պատշաճ կատարելը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է երեխայի մահ կամ առողջությանը ծանր վնասի պատճառում կամ այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում է որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով, կամ ազատության

սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 235. Խնամատար ծնողի, խնամակալի կամ հոգաբարձուի իրավունքները չարաշահելը

1. Խնամատարությունը, խնամակալությունը կամ հոգաբարձությունը շահադիտական կամ անձնական այլ դրդումներով օգտագործելը կամ խնամարկյալին կամ հոգեզավակին առանց հսկողության կամ անհրաժեշտ օգնության թողնելը, որն առաջացրել է խնամարկյալի կամ հոգեզավակի իրավունքների և օրինական շահերի ոտնահարում՝

պատժվում է որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

Հոդված 236. Ալիմենտ (ապրուստավճար) վճարելուց խուսափելը

1. Մեկ տարվա ընթացքում դատարանի վճռով ալիմենտ (ապրուստավճար) երեք և ավելի ամիս վճարելուց խուսափելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը ութսուն ժամ տևողությամբ, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

ԲԱԺԻՆ 10.

**ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ, ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ
ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ**

**ԳԼՈՒԽ 30.
ՀԱՓՇՏԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ**

Հոդված 237. Ավազակությունը

1. Ավազակությունը՝ բռնություն գործադրելով կամ դա գործադրելու սպառնալիքով կատարված հափշտակությունը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

2. Ավազակությունը, որը կատարվել է՝

1) առանձին դաժանությամբ,

2) զենքի կամ մարմնական վնասվածք պատճառելու համար նախապես պատրաստված կամ հարմարեցված առարկայի կամ միջոցի գործադրմամբ,

3) հղի կնոջ կամ անօգնական վիճակում գտնվող անձի նկատմամբ,

4) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,

5) խոշոր չափերով, կամ

6) տեխնիկական միջոցների, հատուկ հարմարեցված սարքավորումների կամ այլ առարկաների կամ միջոցների գործադրմամբ կամ այլ եղանակներով գույքի պաշտպանության կամ պահպանման համար նախատեսված սարքավորումները, համակարգերը, կառույցները կամ այլ միջոցները վնասելով, ոչնչացնելով կամ շրջանցելով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ վեցից ութ տարի ժամկետով:

3. Ավազակությունը, որը կատարվել է՝

1) առանձնապես խոշոր չափերով,

2) հանցավոր կազմակերպության կողմից,

3) բնակարան ապօրինի մուտք գործելով կամ

4) պատմական, գեղարվեստական կամ մշակութային առանձնակի արժեք ունեցող առարկաներ հափշտակելով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ ութից տասներկու տարի ժամկետով:

Հոդված 238. Կողոպուտը

1. Կողոպուտը՝ բացահայտ հափշտակությունը, երբ հանցավորը գիտակցում է, որ արարքը կատարում է բացահայտ՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով վաթսունից հարյուր ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Կողոպուտը, որը կատարվել է՝

1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,

2) խոշոր չափերով կամ

3) տեխնիկական միջոցների, հատուկ հարմարեցված սարքավորումների կամ այլ առարկաների կամ միջոցների գործադրմամբ կամ այլ եղանակներով գույքի պաշտպանության կամ պահպանման համար նախատեսված սարքավորումները, համակարգերը, կառույցները կամ այլ միջոցները վնասելով, ոչնչացնելով կամ շրջանցելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ երեսնապատիկից հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկուհարյուր ժամ տևողությամբ՝ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ երեքից հինգ տարի ժամկետով:

3. Կողոպուտը, որը կատարվել է՝

1) առանձնապես խոշոր չափերով,

2) հանցավոր կազմակերպության կողմից,

3) բնակարան ապօրինի մուտք գործելով կամ

4) պատմական, գեղարվեստական կամ մշակութային առանձնակի արժեք ունեցող առարկաներ հափշտակելով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից ութ տարի ժամկետով:

Հոդված 239. Գողությունը

1. Գողությունը՝ գաղտնի հափշտակությունը՝

պատժվում է տուգանքով՝ հնգապատիկից տասնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով վաթսունից ութսուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Գողությունը, որը կատարվել է՝

1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,

2) տուժողի մարմնի վրայից, հագուստից, պայուսակից, այլ պահոցից կամ օբյեկտից,

3) խոշոր չափերով կամ

4) տեխնիկական միջոցների, հատուկ հարմարեցված սարքավորումների կամ այլ առարկաների կամ միջոցների գործադրմամբ կամ այլ եղանակներով գույքի պաշտպանության կամ պահպանման համար նախատեսված սարքավորումները, համակարգերը, կառույցները կամ այլ միջոցները վնասելով, ոչնչացնելով կամ շրջանցելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկի երեսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ ուսունից հարյուրվաթսուն ժամ ժամկետով՝ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից չորս տարի ժամկետով:

3. Գողությունը, որը կատարվել է՝

1) առանձնապես խոշոր չափերով,

2) հանցավոր կազմակերպության կողմից,

3) բնակարան ապօրինի մուտք գործելով կամ

4) պատմական, գեղարվեստական կամ մշակութային առանձնակի արժեք ունեցող առարկաներ հափշտակելով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից վեց տարի ժամկետով:

Հոդված 240. Խարդախությունը

1. Խարդախությունը՝ խաբեության կամ վստահությունը չարաշահելու եղանակով հափշտակությունը՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից քառասնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով հարյուրից հարյուրհիսուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ մեկից երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Խարդախությունը, որը կատարվել է՝

1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,

2) խոշոր չափերով,

3) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ երեսնապատիկից հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրվաթսունից երկուհարյուրյոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ երկուսից երեք տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

3. Խարդախությունը, որը կատարվել է՝

1) առանձնապես խոշոր չափերով,

2) հանցավոր կազմակերպության կողմից կամ

3) պատմական, գեղարվեստական կամ մշակութային առանձնակի արժեք ունեցող առարկաներ հափշտակելով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից ութ տարի ժամկետով:

Հոդված 241. Վստահված գույքը հափշտակելը

1. Հանցավորին վստահված, այսինքն՝ նրա տնօրինմանը, տիրապետմանը կամ օգտագործմանը փաստացի կամ իրավաբանորեն ազատ կամքով հանձնված գույքի հափշտակությունը, եթե այդ գույքը հափշտակելու դիտավորությունը ծագել է օրինական հիմքերով գույքը ստանալուց հետո՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից երեսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով վաթսունից հարյուրքսան ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու

իրավունքից զրկելով՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Վստահված գույքը հափշտակելը, որը կատարվել է՝

1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,

2) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով կամ

3) խոշոր չափերով՝

պատժվում է տուգանքով երեսնապատիկից հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրհիսունից երկուհարյուրհիսուն ժամ տևողությամբ կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ չորսից յոթ տարի ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ երկուսից երեք տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից չորս տարի ժամկետով:

3. Վստահված գույքը հափշտակելը, որը կատարվել է՝

1) առանձնապես խոշոր չափերով,

2) հանցավոր կազմակերպության կողմից կամ

3) պատմական, գեղարվեստական կամ մշակութային առանձնակի արժեք ունեցող առարկաներ հափշտակելով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից վեց տարի ժամկետով:

Հոդված 242. Համակարգչային հափշտակությունը

1. Համակարգչային հափշտակությունը՝ ուրիշի գույքի հափշտակությունը կամ ուրիշի գույքի նկատմամբ իրավունք ձեռք բերելը, որը կատարվել է համակարգչային տվյալներ անօրինական մուտքագրելու, փոփոխելու, ոչնչացնելու, ուղեփակելու (մեկուսացնելու) կամ համակարգչային համակարգի աշխատանքի նկատմամբ որևէ այլ եղանակով ներգործելու միջոցով՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից երեսնապատիկի չափով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է՝

1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ կամ

2) խոշոր չափերով՝

պատժվում է տուգանքով՝ երեսնապատիկից քառասնապատիկի չափով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ մեկից հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է՝

1) առանձնապես խոշոր չափերով կամ

2) հանցավոր կազմակերպության կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով:

ԳԼՈՒԽ 31.

ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ՈՒՂԴՎԱԾ ԱՅԼ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հոդված 243. Շորթումը

1. Շորթումը՝ անձի կամ մեկ ուրիշի գույքը կամ գույքի նկատմամբ իրավունքը հանցավորին կամ մեկ այլ անձին հանձնելու կամ հանցավորի կամ մեկ այլ անձի օգտին գույքային բնույթի գործողություն կատարելու կամ գույքային բնույթի պարտավորություն ստանձնելու կամ գույքային իրավունք ձեռք բերելուց ձեռնպահ մնալու պահանջը, որը կատարվել է՝

1) անձի, նրա մերձավոր ազգականի կամ մերձավորի կամ անձի դաստիարակության, խնամքի կամ հսկողության տակ գտնվողի նկատմամբ բռնություն գործադրելու սպառնալիքով,

2) անձի, նրա մերձավոր ազգականի կամ մերձավորի կամ նրանց օրինական տնօրինության, տիրապետության, օգտագործման կամ պահպանության տակ գտնվող գույքը ոչնչացնելու, վնասելու, վերցնելու կամ չվերադարձնելու սպառնալիքով,

3) անձի կամ նրա մերձավոր ազգականի կամ մերձավորի կամ անձի դաստիարակության, խնամքի կամ հսկողության տակ գտնվողի մասին արատավորող

կամ նշված անձանց իրավունքներին ու շահերին վնաս պատճառող տեղեկություններ հրապարակելու սպառնալիքով կամ

4) հարկադրանքի այլ եղանակներով՝

պատժվում է կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Շորթումը, որը կատարվել է՝

1) անձի կամ նրա մերձավոր ազգականի կամ մերձավորի կամ անձի դաստիարակության, խնամքի կամ հսկողության տակ գտնվողի նկատմամբ բռնություն գործադրելով,

2) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,

3) խոշոր չափերով,

4) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով,

5) քրեակատարողական հիմնարկում պատիժ կրող, արգելանքի վերցված, ձերբակալված կամ կալանավորված անձի նկատմամբ,

6) ժամկետային զինծառայողի նկատմամբ կամ

7) անօգնական, խոցելի վիճակում գտնվող կամ հանցավորից նյութական կամ այլ կախվածության մեջ գտնվող անձի կամ անչափահասի նկատմամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից վեց տարի ժամկետով:

3. Շորթումը, որը կատարվել է՝

1) առանձնապես խոշոր չափերով

2) անզգուշությամբ մահ կամ առողջությանը ծանր վնաս պատճառելով կամ

3) հանցավոր կազմակերպության կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ վեցից տասը տարի ժամկետով:

Հոդված 244. Գույքային վնաս պատճառելը խաբեության, վստահությունը չարաշահելու կամ այլ ապօրինի եղանակով

1. Խաբեության, վստահությունը չարաշահելու կամ կեղծ տեղեկություններ տարածելու կամ ապօրինի այլ եղանակով մեկ ուրիշին խոշոր չափերի գույքային վնաս պատճառելը, որը դրսևորվել է բաց թողնված օգուտի, գույքի մաշվածության կամ հարկադրված ծախսեր կատարելու ձևով՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից երեսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից հարյուր հիսուն ժամ տևողությամբ կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը՝

1) առանձնապես խոշոր չափերի վնաս է պատճառել,

2) կատարվել է մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ կամ

3) կատարվել է իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից քառասնապատիկի չափով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է հանցավոր կազմակերպության կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 245. Գույքային վնաս պատճառելը սպառնալիքի կամ բռնություն գործադրելու միջոցով

1. Անձին գործարք կնքելուն կամ գործարք կնքելուց հրաժարվելուն, պարտավորություն ստանձնելուն կամ այլ արարքի կատարմանը հարկադրելը, որը խոշոր չափերի գույքային վնաս է պատճառել, եթե բացակայում են շորթման կամ հափշտակության հատկանիշները, որը կատարվել է՝

1) անձի, նրա մերձավոր ազգականի կամ մերձավորի կամ անձի խնամքի, դաստիարակության կամ հսկողության տակ գտնվողի նկատմամբ բռնություն գործադրելու սպառնալիքով,

2) անձի, նրա մերձավոր ազգականի կամ մերձավորի կամ նրանց օրինական տնօրինության, տիրապետության, օգտագործման կամ պահպանության տակ գտնվող գույքը ոչնչացնելու, վնասելու կամ վերցնելու սպառնալիքով,

3) շանտաժով կամ

4) հարկադրանքի այլ եղանակներով՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից քառասնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուր հիսունից երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ

կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասը նախատեսված հանցանքը, որը

1) կատարվել է մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,

2) կատարվել է իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով,

3) առանձնապես խոշոր չափերի վնաս է պատճառել կամ

4) կատարվել է անօգնական, խոցելի վիճակում գտնվող կամ հանցավորից նյութական կամ այլ կախվածության մեջ գտնվող անձի նկատմամբ՝

պատժվում է ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է հանցավոր կազմակերպության կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից վեց տարի ժամկետով:

Հոդված 246. Գրավառուին վնաս պատճառելը

1. Գրավ դրված գույքը դիտավորությամբ ոչնչացնելը, թաքցնելը, օտարելը, վնասելը կամ որևէ այլ կերպ ոչ պիտանի դարձնելը, որով խոչընդոտվել է գրավառուի գույքային իրավունքի իրականացումը, և նրան խոշոր չափի վնաս է պատճառել՝

պատժվում է տուգանքով՝ հնգատիկից տասնապատիկի չափով:

2. Նույն արարքները կատարելը, որը գրավառուին պատճառել է առանձնապես խոշոր չափի վնաս՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից տասնհինգապատիկի չափով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

3. Սույն հոդվածով նախատեսված արարքները կատարած անձն ազատվում է քրեական պատասխանատվությունից, եթե նա հատուցում է հանցագործությամբ պատճառված վնասը:

Հոդված 247. Բնական գազի, նավթի, ջրի խողովակաշարերին կամ էլեկտրական ցանցին կամ հեռահաղորդակցության կամ էլեկտրոնային հաղորդակցության միջոցներին ապօրինի միացում կատարելը

1. Ուրիշին պատկանող բնական գազի, նավթի, ջրի խողովակաշարերին կամ էլեկտրական ցանցին կամ հեռահաղորդակցության կամ էլեկտրոնային հաղորդակցության միջոցներին ապօրինի միացում կատարելը կամ ուրիշին պատկանող բնական գազի, նավթի, ջրի խողովակաշարերին կամ էլեկտրական ցանցին կամ հեռահաղորդակցության կամ էլեկտրոնային հաղորդակցության միջոցների չափման համար նախատեսված սարքերի ցուցմունքները ապօրինի փոխելը, կամ դրանց նորմալ աշխատանքը խաթարելը, որը խոշոր չափերի վնաս է պատճառել՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից երեսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից հարյուր հիսուն ժամ տևողությամբ կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը՝

1) առանձնապես խոշոր չափերի վնաս է պատճառել,

2) կատարվել է մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ կամ

3) կատարվել է իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից քառասնապատիկի չափով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է հանցավոր կազմակերպության կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից վեց տարի ժամկետով:

Հոդված 248. Ուրիշի գույքն ապօրինաբար օգտագործելը

1. Սեփականատիրոջ կամ այլ օրինական տիրապետողի կամքին հակառակ կամ կամքն անտեսելով կամ սպառնալիքի միջոցով նրա գույքն օգտագործելը՝ առանց այդ գույքն իրենը դարձնելու նպատակի, որը խոշոր չափերի գույքային վնաս է պատճառել՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից երեսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուր հիսունից երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը՝

- 1) կատարվել է իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով,
- 2) կատարվել է անօգնական, խոցելի վիճակում գտնվող կամ հանցավորից նյութական կամ այլ կախվածության մեջ գտնվող անձի նկատմամբ կամ
- 3) առանձնապես խոշոր չափերի վնաս է պատճառել՝

պատժվում է տուգանքով՝ երեսնապատիկից քառասնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ երկու հարյուրից երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից չորս տարի ժամկետով:

Հոդված 249. Գույքը դիտավորությամբ ոչնչացնելը կամ վնասելը

1. Ուրիշի գույքը դիտավորությամբ ոչնչացնելը կամ վնասելը, որը խոշոր չափերի վնաս է պատճառել՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից երեսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուր հիսունից երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը՝

- 1) կատարվել է հրկիզման, պայթյունի կամ հանրավտանգ այլ եղանակով,
- 2) առանձնապես խոշոր չափերի վնաս է պատճառել,
- 3) կատարվել է կապված անձի կամ նրա մերձավորի կողմից իր պետական, քաղաքական, մասնագիտական, ծառայողական կամ հասարակական գործունեությունը կամ հասարակական պարտքը կատարելու հետ,

4) կատարվել է քաղաքական, գաղափարախոսական, ազգային, էթնիկական, ռասայական կամ կրոնական ատելության, անհանդուրժողականության կամ

թշնամանքի, կրոնական մոլեռանդության, ինչպես նաև այլ սոցիալական խմբի նկատմամբ ատելության, անհանդուրժողականության կամ թշնամանքի շարժառիթով,

5) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ կամ

6) խուլիգանական դրդումներով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից վեց տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը՝

1) անզգուշությամբ առաջացրել է պատմական, գիտական կամ մշակութային առանձնակի արժեք ունեցող առարկաների ոչնչացում կամ վնասում կամ

2) կատարվել է հանցավոր կազմակերպության կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից ութ տարի ժամկետով:

Հոդված 250. Գույքի պահպանության պարտականությունները ոչ պատշաճ կատարելը կամ չկատարելը

1. Գույքի պահպանության կամ պաշտպանության պարտականություններ ունեցող անձի կողմից այդ պարտականությունները ոչ պատշաճ կատարելը կամ չկատարելը դրանց նկատմամբ անփոյթ կամ անբարեխիղճ վերաբերմունքի հետևանքով, եթե այդ անձի անզգուշության հետևանքով տեղի է ունեցել այդ գույքի խոշոր չափերի հասնող հափշտակում, վնասում կամ կորուստ, եթե չկան հանրային ծառայության դեմ ուղղված հանցագործության հատկանիշներ՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից երեսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուր հիսունից երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

Հոդված 251. Անձի տիրապետությունից դուրս եկած գույքին տիրանալը

1. Անձի տիրապետությունից պատահաբար կամ սխալմամբ դուրս եկած կամ կորցրած գույքին այն անձի կողմից ապօրինի տիրանալը և իրենը կամ մեկ ուրիշինը դարձնելը, որը իմացել է թե ով է գույքի իրական տիրապետողը՝

պատժվում է տուգանքով՝ հնգապատիկից տասնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուր հիսունից երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

ԳԼՈՒԽ 32.
ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հոդված 252. Իրացնելու նպատակով կեղծ արժույթ, արտարժույթ, արժեթուղթ, վճարահաշվարկային այլ փաստաթուղթ կամ վճարային գործիք պատրաստելը կամ դրանք պահելը, տեղափոխելը, առաքելը, ձեռք բերելը կամ իրացնելը

1. Կեղծ արժույթ, արտարժույթ, արժեթուղթ, վճարահաշվարկային այլ փաստաթուղթ կամ վճարային գործիք իրացնելը կամ իրացնելու նպատակով կեղծ արժույթ, արտարժույթ, արժեթուղթ, վճարահաշվարկային այլ փաստաթուղթ կամ վճարային գործիք պատրաստելը, պահելը, տեղափոխելը, առաքելը կամ ձեռք բերելը՝ պատժվում է ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանք կատարելը՝

1) խոշոր չափերով,

2) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով կամ

3) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասերով նախատեսված հանցանք կատարելը՝

1) առանձնապես խոշոր չափերով կամ

2) հանցավոր կազմակերպության կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ յոթից տասներկու տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածում խոշոր չափ է համարվում հանցանքը կատարելու պահին հինգ միլիոն դրամը գերազանցող գումարը, իսկ առանձնապես խոշոր չափ՝ հանցանքը կատարելու պահին երեսուն միլիոն դրամը գերազանցող գումարը:

Հոդված 253. Ներքին տեղեկությունների անբարեխիղճ օգտագործումը

1. Ինսայդերի կողմից դիտավորությամբ ներքին տեղեկությունների հիման վրա իր կամ այլ անձի հաշվին արժեթուղթ կամ դրա հետ կապված ածանցյալ գործիք գնելը

կամ վաճառելը կամ ներքին տեղեկությունների ապօրինի տրամադրումը երրորդ անձանց, որի արդյունքում ստացել է մանր չափով շահույթ՝

պատժվում է տուգանքով՝ տանսհինգապատիկից երեսնապատիկի չափով, կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված արարքը՝

1) որի արդյունքում ստացել է խոշոր չափի շահույթ,

2) որը կատարվել է մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝

պատժվում է որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու իրավունքից զրկելով՝ երկուսից յոթ տարի ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից չորս տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված արարքը՝

1) որի արդյունքում ստացել է առանձնապես խոշոր չափի շահույթ,

2) որը կատարվել է հանցավոր կազմակերպության կողմից կամ

3) որը կատարվել է իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից յոթ տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածում և սույն օրենսգրքի 254-րդ հոդվածում մանր չափ է համարվում հանցանքը կատարելու պահին քսանհինգ միլիոն դրամը գերազանցող գումարը (արժեքը):

5. Սույն հոդվածում և սույն օրենսգրքի 254-րդ հոդվածում խոշոր չափ է համարվում հանցանքը կատարելու պահին երեսուն միլիոն դրամը գերազանցող գումարը (արժեքը):

6. Սույն հոդվածում և սույն օրենսգրքի 254-րդ հոդվածում առանձնապես խոշոր չափ է համարվում հանցանքը կատարելու պահին քառասուն միլիոն դրամը գերազանցող գումարը (արժեքը):

Հոդված 254. Արժեթղթերի շուկայում գնային չարաշահումը

1. «Արժեթղթերի շուկայի մասին» ՀՀ օրենքի 171-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 1-4-րդ կետերով նախատեսված՝ արժեթղթերի շուկայում գնային չարաշահումը, որը խոշոր

վնաս է պատճառել անձի, կազմակերպության, հասարակության կամ պետության շահերին՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը տասնհինգապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ կարճատև ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով:

2.Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է

1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ կամ

2) առանձնապես խոշոր վնաս պատճառելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

3.Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքները, որոնք կատարվել են հանցավոր կազմակերպության կողմից՝

պատժվում են ազատության սահմանափակմամբ մինչև երեք տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 255. Անբարեխիղճ կամ կեղծ գովազդ

1.Գովազդատուի, գովազդ արտադրողի կամ գովազդակրի կողմից սպառողին հումքի, ապրանքի, մատուցվող ծառայության որակի, գնի կամ այլ առանձնահատկությունների վերաբերյալ մոլորության մեջ գցելը, եթե դրա հետևանքով անձի կամ կազմակերպության իրավունքներին, ազատություններին կամ օրինական շահերին կամ հասարակության կամ պետության օրինական շահերին պատճառվել է խոշոր գույքային վնաս՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

Հոդված 256. Կենսապահովման նվազագույն զամբյուղի մեջ մտնող ապրանքները ապրանքային շուկայից հանելը

1. Կենսապահովման նվազագույն զամբյուղի մեջ մտնող ապրանքները ապրանքային շուկայից, այդ թվում՝ առևտրի օբյեկտներից կամ առևտրի իրականացման վայրերից այդ ապրանքները արտադրողի, մատակարարողի, իրացնողի կամ ներմուծողի կողմից հանելը՝ գների բարձրացում առաջացնելու նպատակով՝

պատժվում է ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,

2) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով կամ

3) տարերային, հասարակական աղետի կամ պատերազմական դրության ժամանակ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից վեց տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքները, որոնք կատարվել են հանցավոր կազմակերպության կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

Հոդված 257. Մասնավոր ոլորտում կաշառք տալը

1. Մասնավոր ոլորտում կաշառք տալը՝ Հայաստանի Հանրապետության կամ այլ պետության կամ միջազգային կամ համատեղ առևտրային կամ այլ կազմակերպության ծառայողին, արբիտրին, աուդիտորին, պահառուին, կառավարչին, նոտարին կամ փաստաբանին կամ նրա մատնանշած անձին անձամբ կամ միջնորդի միջոցով գույք՝ ներառյալ դրամական միջոց, արժեթուղթ, վճարային այլ գործիք, գույքի նկատմամբ իրավունք, ծառայություն կամ որևէ այլ առավելություն ապօրինաբար խոստանալը, առաջարկելը կամ տրամադրելը՝ իր ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունը օգտագործելով կաշառք տվողի կամ նրա մատնանշած անձի օգտին գործողություն կատարելու կամ չկատարելու կամ թողտվության կամ հովանավորչության համար՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը տասնհինգապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված անձանց կաշառք տալը՝

- 1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,
- 2) խոշոր չափերով կամ
- 3) կաշառք տված կամ նրա մատնանշած անձի օգտին ապօրինի գործողության կամ անգործության համար՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից քսանապատիկի չափով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված անձանց կաշառք տալը՝

- 1) հանցավոր կազմակերպության կողմից կամ
- 2) առանձնապես խոշոր չափերով՝

պատժվում է ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

4. Հայաստանի Հանրապետության կամ այլ պետության առևտրային կամ այլ կազմակերպության ծառայողին, արբիտրին, աուդիտորին, պահառուին, կառավարչին, նոտարին կամ փաստաբանին կաշառք տված անձը կարող է ազատվել քրեական պատասխանատվությունից, եթե այդ անձը մինչև կաշառք տալու մասին քրեական հետապնդման մարմիններին հայտնի դառնալը, բայց հանցանքի կատարումից հետո՝ ոչ ուշ, քան եռօրյա ժամկետում, այդ մասին կամովին հայտնել է քրեական հետապնդման մարմիններին և աջակցել հանցագործությունը բացահայտելուն:

Հոդված 258. Մասնավոր ոլորտում կաշառք ստանալը

1. Մասնավոր ոլորտում կաշառք ստանալը՝ Հայաստանի Հանրապետության կամ այլ պետության առևտրային կամ այլ կազմակերպության ծառայողի, արբիտրի, աուդիտորի, պահառուի, կառավարչի, նոտարի կամ փաստաբանի կողմից՝ անձամբ կամ միջնորդի միջոցով իր կամ այլ անձի համար գույք՝ ներառյալ դրամական միջոց,

արժեթուղթ, վճարային այլ գործիք, գույքի նկատմամբ իրավունք, ծառայություն կամ որևէ այլ առավելություն ապօրինաբար ստանալը, պահանջելը, խնդրելը, տալու առաջարկ ներկայացնելը կամ տալու առաջարկը կամ խոստումը ընդունելը՝ կաշառք տվողի կամ նրա մատնանշած անձի օգտին իր ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունը օգտագործելով՝ գործողություն կատարելու կամ չկատարելու կամ թողտվության կամ հովանավորչության համար՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը տասնհինգապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված անձանց կողմից կաշառք ստանալը, որը կատարվել է՝

1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,

2) կաշառք տված կամ նրա մատնանշած անձի օգտին ապօրինի գործողության կամ անգործության համար կամ

3) անձի իրավունքներին, ազատություններին կամ օրինական շահերին վնաս պատճառելու սպառնալիքով՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից քսանապատիկի չափով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքները հանցավոր կազմակերպության կողմից կատարելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից վեց տարի ժամկետով:

Հոդված 259. Հայաստանի Հանրապետության կամ այլ պետության մարզիկին, մրցավարին, թիմի ղեկավարին, արհեստավարժ մարզամրցման այլ մասնակցին, կազմակերպչին, հանդիսադիր առևտրային մրցույթի մասնակցին, կազմակերպչին կամ մրցանակաբաշխային հանձնաժողովի անդամին կաշառք տալը

1. Հայաստանի Հանրապետության կամ այլ պետության մարզիկին, մրցավարին, թիմի ղեկավարին, արհեստավարժ մարզամրցման այլ մասնակցին, կազմակերպչին, հանդիսադիր առևտրային մրցույթի մասնակցին, կազմակերպչին կամ մրցանակաբաշխային հանձնաժողովի անդամին կամ նրա մատնանշած անձին անձամբ կամ միջնորդի միջոցով գույք՝ ներառյալ դրամական միջոց, արժեթուղթ,

վճարային այլ գործիք, գույքի նկատմամբ իրավունք, ծառայություն կամ որևէ այլ առավելություն ապօրինաբար խոստանալը, առաջարկելը կամ տրամադրելը՝ այդ մրցումների կամ մրցույթների արդյունքների վրա ազդելու նպատակով՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված անձանց կաշառք տալը մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝

պատժվում է կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված անձանց կաշառք տալը հանցավոր կազմակերպության կողմից՝

պատժվում է ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից չորս տարի ժամկետով:

4. Հայաստանի Հանրապետության կամ այլ պետության մարզիկին, մրցավարին, թիմի ղեկավարին, արհեստավարժ մարզամրցման այլ մասնակցին, կազմակերպչին, հանդիսադիր առևտրային մրցույթի մասնակցին, կազմակերպչին կամ մրցանակաբաշխային հանձնաժողովի անդամին կաշառք տված անձը կարող է ազատվել քրեական պատասխանատվությունից, եթե այդ անձը մինչև կաշառք տալու մասին քրեական հետապնդման մարմիններին հայտնի դառնալը, բայց հանցանքի կատարումից հետո՝ ոչ ուշ, քան եռօրյա ժամկետում, այդ մասին կամովին հայտնել է քրեական հետապնդման մարմիններին և աջակցել հանցագործությունը բացահայտելուն:

Հոդված 260. Հայաստանի Հանրապետության կամ այլ պետության մարզիկի, մրցավարի, թիմի ղեկավարի, մարզչի, արհեստավարժ մարզամրցման այլ մասնակցի, կազմակերպչի, հանդիսադիր առևտրային մրցույթի մասնակցի, կազմակերպչի կամ մրցանակաբաշխային հանձնաժողովի անդամի կողմից կաշառք ստանալը

1. Հայաստանի Հանրապետության կամ այլ պետության մարզիկի, մրցավարի, թիմի ղեկավարի, մարզչի, արհեստավարժ մարզամրցման այլ մասնակցի,

կազմակերպչի, հանդիսադիր առևտրային մրցույթի մասնակցի, կազմակերպչի կամ մրցանակաբաշխային հանձնաժողովի անդամի կողմից անձամբ կամ միջնորդի միջոցով իր կամ այլ անձի համար գույք՝ ներառյալ դրամական միջոց, արժեթուղթ, վճարային այլ գործիք, գույքի նկատմամբ իրավունք, ծառայություն կամ որևէ այլ առավելություն ապօրինաբար ստանալը, պահանջելը, խնդրելը, տալու առաջարկ ներկայացնելը կամ տալու առաջարկը կամ խոստումը ընդունելը՝ այդ մրցումների կամ մրցույթների արդյունքների վրա ազդելու նպատակով՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված անձանց կողմից կաշառք ստանալը, որը կատարվել է՝

- 1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ կամ
- 2) անձի իրավունքներին, ազատություններին կամ օրինական շահերին

վնաս պատճառելու սպառնալիքով՝

պատժվում է կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքները հանցավոր կազմակերպության կողմից կատարելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից վեց տարի ժամկետով:

Հոդված 261. Ծառայողական կամ մասնագիտական պարտականությունները կատարելու համար ապօրինի վարձատրություն պահանջելը

1. Կրթության, առողջապահության, կենցաղային կամ բնակչության սպասարկման այլ ոլորտի հանրային ծառայող չհանդիսացող աշխատակցի կողմից իր ծառայողական կամ մասնագիտական պարտականությունը կատարելու կամ ծառայություն մատուցելու համար անձամբ կամ միջնորդի միջոցով իր կամ այլ անձի համար գույք՝ ներառյալ դրամական միջոց, արժեթուղթ, վճարային այլ գործիք, գույքի նկատմամբ իրավունք, ծառայություն կամ որևէ այլ առավելություն ապօրինաբար ստանալը կամ պահանջելը, որը կատարվել է ապօրինի վարձատրություն չտալու

դեպքում անձի իրավունքները, ազատությունները կամ օրինական շահերը ոտնահարելու սպառնալիքով՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը տասնհինգապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից վեց տարի ժամկետով:

Հոդված 262. Մասնավոր ոլորտում ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունը չարաշահելը

1. Հայաստանի Հանրապետության կամ այլ պետության առևտրային կամ այլ կազմակերպության ծառայողի, արբիտրի, աուդիտորի, պահառուի, կառավարչի, նոտարի կողմից օրենսդրությամբ իրեն վերապահված լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունը ի վնաս այդ կազմակերպության շահերին օգտագործելը կամ իր ծառայողական պարտականությունը չկատարելը, կամ իր ծառայողական լիազորություններով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով իր լիազորություններից չբխող արարք կատարելը, որը հանգեցրել է մարդու իրավունքների կամ ազատությունների կամ օրինական շահերի սահմանափակման, զրկման կամ խոշոր չափի գույքային վնաս է պատճառել անձի, կազմակերպության, հասարակության կամ պետության օրինական շահերին՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը տասնհինգապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որը անզգուշությամբ առաջացրել է ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ

տևողությամբ կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

Հոդված 263. Առևտրային, ապահովագրական, հարկային, մաքսային, կենսաթոշակային, ծառայողական կամ բանկային գաղտնիք կազմող տեղեկություն ապօրինի օգտագործելը

1. Առևտրային կամ այլ կազմակերպության ծառայողի, արբիտրի, աուդիտորի, պահառուի, կառավարչի, նոտարի կողմից օրենսդրությամբ իրեն վերապահված լիազորությունների իրականացման կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցության օգտագործման հետևանքով իրեն հայտնի դարձած կամ վստահված տեղեկատվությունն ապօրինի օգտագործելը, որը հանգեցրել է մարդու իրավունքների կամ ազատությունների, օրինական շահերի սահմանափակման, զրկման կամ խոշոր չափի գույքային վնաս է պատճառել անձի, կազմակերպության, հասարակության կամ պետության օրինական շահերին՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը հարյուր հիսուն ժամ տևողությամբ կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

Հոդված 264. Առևտրային, ապահովագրական, հարկային, մաքսային կենսաթոշակային, ծառայողական կամ բանկային գաղտնիք կազմող տեղեկություն ապօրինի հրապարակելը

1. Օրենսդրությամբ վերապահված լիազորությունների իրականացման կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցության օգտագործման հետևանքով հայտնի դարձած կամ վստահված առևտրային, ապահովագրական, հարկային, մաքսային, կենսաթոշակային, ծառայողական կամ բանկային գաղտնիք կազմող տեղեկությունը կամ վարկային պատմությունը կամ վարկային բյուրոյում առկա վարկային տեղեկատվությունն ապօրինի հրապարակելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ որոշակի

գործունեությամբ զբաղվելու կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու իրավունքից զրկելով՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը՝

1) կատարվել է շահադիտական դրդումներով կամ

2) խոշոր չափի գույքային վնաս է պատճառել անձի, կազմակերպության, հասարակության կամ պետության օրինական շահերին՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից երեսունապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու իրավունքից զրկելով՝ երկուսից յոթ տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

Հոդված 265. Առևտրային, ապահովագրական, հարկային, մաքսային, կենսաթոշակային, ծառայողական կամ բանկային գաղտնիք կազմող տեղեկություններին ապօրինի տիրանալը

1. Առևտրային, ապահովագրական, հարկային, մաքսային, կենսաթոշակային, ծառայողական կամ բանկային գաղտնիք կազմող տեղեկությունը կամ վարկային պատմությունը կամ վարկային բյուրոյում առկա վարկային տեղեկատվությունն ապօրինի հավաքելը, օգտագործելը կամ հրապարակելը այն անձի կողմից, ով իրավունք չունի ծանոթանալու այդ գաղտնիքին՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը տասնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը հարյուր հիսուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը՝

1) կատարվել է շահադիտական դրդումներով կամ

2) խոշոր չափի գույքային վնաս է պատճառել անձի, կազմակերպության, հասարակության կամ պետության օրինական շահերին՝ պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

Հոդված 266. Ապօրինի ձեռնարկատիրական գործունեությունը

1. Առանց պետական հաշվառման կամ գրանցման ձեռնարկատիրական գործունեություն իրականացնելը կամ առանց ծանուցման, առանց թույլտվության կամ առանց լիցենզիայի, ծանուցման, թույլտվության կամ լիցենզավորման ենթակա ձեռնարկատիրական գործունեություն իրականացնելը, որը խոշոր չափի գույքային վնաս է պատճառել անձի, կազմակերպության, հասարակության կամ պետության շահերին՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը երեսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը՝

1) առանձնապես խոշոր չափի գույքային վնաս է պատճառել կամ

2) կատարվել է հանցավոր կազմակերպության կողմից՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից երեսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երկուսից յոթ տարի ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածում պետությանը պատճառված վնասի հաշվարկում ներառվում է նաև պետական գրանցման, ինչպես նաև լիցենզիայի տրամադրման գանձման ենթակա պետական տուրքի չափը:

4. Սույն հոդվածով նախատեսված հանցանքը առաջին անգամ կատարած անձը ազատվում է քրեական պատասխանատվությունից, եթե ամբողջությամբ հատուցել է պատճառած վնասը և նախկինում նշված հիմքով չի ազատվել քրեական պատասխանատվությունից:

Հոդված 266¹. Առանց լիցենզիայի արտարժույթի առուվաճառքի իրականացումը

1. Առանց համապատասխան լիցենզիայի արտարժույթի առուվաճառքի իրականացումը, որը կատարվել է արտարժույթի հարյուր հազար դրամի կամ ավելի գումարի փոխանակման ձևով՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից քսանապատիկի չափով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ երկուսից երեք ամիս ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ կամ

2) հանցավոր կազմակերպության կողմից՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից երեսնապատիկի չափով, կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երկուսից յոթ տարի ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

Հոդված 267. Ֆինանսական բուրգ ստեղծելը, կազմակերպելը կամ ղեկավարելը

1. Ֆինանսական բուրգը կամ դրա մի մասը ստեղծելը, կազմակերպելը կամ ղեկավարելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից երեսնապատիկի չափով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքները՝

1) որոնց հետևանքով ֆինանսական բուրգում ներգրավվել է խոշոր չափերով գումար կամ գույք,

2) որոնք անձանց կամ կազմակերպություններին կամ պետությանը պատճառել են խոշոր չափի գույքային վնաս կամ

3) որոնք կատարվել են իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով՝

պատժվում են՝ ազատազրկմամբ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասերով նախատեսված հանցանքները՝

1) որոնց հետևանքով ֆինանսական բուրգում ներգրավվել է առանձնապես խոշոր չափի գումար կամ գույք,

2) որոնք անձանց կամ կազմակերպություններին կամ պետությանը պատճառել են առանձնապես խոշոր չափի գույքային վնաս կամ

3) որոնք կատարվել են հանցավոր կազմակերպության կողմից՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով:

4. Սույն օրենսգրքի իմաստով ֆինանսական բուրգը գույքի ներգրավմանն ուղղված գործունեություն է (բացառությամբ հատուկ թույլտվության (լիցենզիայի) հիման վրա իրականացվող գործունեության), որով գույք ներդրող կամ ֆինանսական բուրգում առաջարկվող գույքի կամ ծառայության դիմաց վճարում կատարող անձին առաջարկվող նյութական օգուտը պայմանավորվում է բացառապես նոր ներդրողների ներգրավումից ստացված գույքի հաշվին՝ առանց նշված գույքը իրական ձեռնարակատիրական գործունեության մեջ օգտագործելու մտադրության:

5. Սույն հոդվածի իմաստով գույքային վնասը ներառում է բուրգում ներգրավված բոլոր անձանց, այդ թվում՝ կազմակերպություններին և պետությանը պատճառված վնասի հանրագումարը:

6. Ֆինանսական բուրգը կամ դրա մի մասը ստեղծող, կազմակերպող կամ ղեկավարող անձը ազատվում է սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված քրեական պատասխանատվությունից, եթե ֆինանսական բուրգ ստեղծելու, կազմակերպելու կամ ղեկավարելու մասին կամովին հայտնել է քրեական հետապնդման մարմիններին, նպաստել է ֆինանսական բուրգի գործունեության խափանմանը, և հատուցել է ֆինանսական բուրգի՝ իր կողմից ստեղծված, կազմակերպած կամ ղեկավարած մասի

գործունեության հետևանքով պատճառված վնասները: Եթե նրա արարքներն այլ հանցակազմ են պարունակում, ապա անձը ենթակա է քրեական պատասխանատվության միայն այդ հանցագործության համար:

7. Սույն հոդվածում խոշոր չափի և խոշոր չափի գույքային վնաս է համարվում երկու միլիոնից տասնհինգ միլիոն դրամը չգերազանցող գումարը, իսկ առանձնապես խոշոր չափի և առանձնապես խոշոր գույքային վնաս է համարվում տասնհինգ միլիոն դրամը գերազանցող գումարը:

Հոդված 268. Չարաշահումները հրապարակային սակարկություններ կամ գնումներ անցկացնելիս

1. Հրապարակային սակարկությունների կամ գնումների անցկացման կարգը խախտելով կամ մեկ այլ անձի հետ անօրինական համաձայնության գալով հրապարակային սակարկության կամ գնումների հաղթող դառնալով, խաբեությամբ կամ ապօրինի այլ եղանակով գույքի սեփականատիրոջը, սակարկություններ, գնումներ կազմակերպողին, գնորդին, այլ տնտեսավարող սուբյեկտի, անձի, կազմակերպության, հասարակության կամ պետության օրինական շահերին խոշոր չափի գույքային վնաս պատճառելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը՝

1) առանձնապես խոշոր չափի գույքային վնաս է պատճառել կամ

2) կատարվել է իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով՝

պատժվում է որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երկուսից յոթ տարի ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ

ազատագրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատագրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 269. Հակամրցակցային գործունեությունը

1. Տնտեսական գործունեությունը համակարգելը կամ հակամրցակցային համաձայնություն կայացնելը կամ մենաշնորհ կամ գերիշխող դիրքը չարաշահելը կամ համակենտրոնացումը չհայտարարագրելը, որը հանգեցրել է մրցակցության սահմանափակման, կանխման կամ արգելման և խոշոր չափի գույքային վնաս է պատճառել անձի, կազմակերպության, հասարակության կամ պետության օրինական շահերին կամ որի արդյունքում տնտեսվարող սուբյեկտ ստացել է խոշոր չափի շահույթ՝ պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը երեսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատագրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատագրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) շանտաժի միջոցով կամ

2) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից քառասունապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատագրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատագրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը՝

1) առանձնապես խոշոր չափի գույքային վնաս է պատճառել կամ

2) կատարվել է հանցավոր կազմակերպության կողմից կամ

3) կատարվել է անռանձնապես խոշոր չափի շահույթ ստանալով կամ

4) կատարվել է բռնություն գործադրելով կամ ֆիզիկական կամ հոգեկան հարկադրանք կիրառելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ քառասունապատիկից հինգանասուներեք հազար չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ երեքից վեց տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի իմաստով խոշոր չափի շահույթ է համարվում մինչև հինգ միլիոն դրամ գումարը (արժեքը), իսկ առանձնապես խոշոր չափի շահույթ՝ հինգ միլիոն դրամը գերազանցող գումարը (արժեքը):

Հոդված 270. Ապօրինի գործունեություն իրականացնելու կամ ապօրինի գործունեությունը քողարկելու նպատակով իրավաբանական անձ, դրա առանձնացված ստորաբաժանում, հիմնարկ ստեղծելը կամ օգտագործելը կամ նույն նպատակով անհատ ձեռներեց գրանցելը

1. Իրավաբանական անձ, դրա առանձնացված ստորաբաժանում կամ հիմնարկ ստեղծելու կամ վերակազմակերպելու կամ դրաժո անձի միջոցով, կամ դրանք օգտագործելու միջոցով ապօրինի գործունեություն իրականացնելը կամ ապօրինի գործունեությունը քողարկելը, կամ նույն նպատակներով անհատ ձեռներեց գրանցելը կամ գրանցվելը, որը խոշոր չափերի գույքային վնաս է պատճառել՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը երեսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

- 1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ կամ
- 2) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից քառասնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ

զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ չորսից յոթ տարի ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 271. Անօրինական գործունեությունը սնանկության կամ անվճարունակ ճանաչվելու գործընթացում

1. Անհատ ձեռնարկատիրոջ կամ նրա անունից հանդես գալու իրավունք ունեցող անձի, իրավաբանական անձի հիմնադիրների (մասնակիցների), իրավաբանական անձի անունից օրենսդրությամբ սահմանված կարգով հանդես գալու կամ նրան պարտադիր կատարման ենթակա ցուցում տալու կամ որոշումը կանխորոշելու հնարավորություն ունեցող անձի կամ մարմնի կողմից սնանկության, սնանկության կանխատեսման կամ պարտապան ֆիզիկական անձի անվճարունակ ճանաչվելու գործընթացում անօրինական գործունեություն ծավալելը, որը խոշոր չափի գույքային վնաս է պատճառել անձի, կազմակերպության, հասարակության կամ պետության շահերին և դրսևորվել է սնանկության կամ անվճարունակության հատկանիշների առկայություն դեպքում՝

- 1) գույքը կամ եկամուտը, գույքային իրավունքները կամ պարտականությունները թաքցնելով,
- 2) գույքն առանց օրինական հիմքի ուրիշի տիրապետմանը հանձնելով, գույքը ոչնչացնելով, վնասելով կամ ակնհայտ անշահավետ պայմաններով օտարելով,
- 3) գույքի, եկամտի, դրանց չափի, գտնվելու վայրի կամ դրանց վերաբերյալ գույքային իրավունքների կամ պարտականությունների կամ այլ տեղեկությունը թաքցնելով կամ խեղաթյուրելով,
- 4) պարտապան ֆիզիկական անձի գույքային վիճակը, անհատ ձեռնարկատիրոջ կամ իրավաբանական անձի գույքային կամ տնտեսական գործունեությունն արտացոլող հաշվապահական կամ այլ փաստաթղթերը թաքցնելով, ոչնչացնելով, վնասելով, կեղծելով,
- 5) առանձին պարտատերերի գույքային պահանջներն ապօրինի բավարարելով՝ ի վնաս այլ պարտատերերի կամ

6) սնանկության կառավարչի կամ սնանկության գործընթացում նման գործառույթներ իրականացնող անձի կամ լուծարային հանձնաժողովի գործունեությանը խոչընդոտելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

Հոդված 272. Կանխամտածված սնանկությունը

1. Կանխամտածված սնանկությունը՝ ֆիզիկական անձի, անհատ ձեռնարկատիրոջ կամ նրա անունից հանդես գալու իրավունք ունեցող անձի, իրավաբանական անձի հիմնադիրների (մասնակիցների), իրավաբանական անձի անունից օրենսդրությամբ սահմանված կարգով հանդես գալու կամ նրան պարտադիր կատարման ենթակա ցուցում տալու կամ որոշումը կանխորոշելու հնարավորություն ունեցող անձի կամ մարմնի կողմից անվճարունակության հատկանիշների կանխամտածված ստեղծումը կամ դրանց չափի ավելացումը սեփական կամ այլ անձի շահերից ելնելով, եթե դրա հետևանքով անձը սնանկ է ճանաչվել, որը խոշոր չափի գույքային վնաս է պատճառել անձի, կազմակերպության, հասարակության կամ պետության օրինական շահերին՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

Հոդված 273. Իրավաբանական անձին ապօրինի տիրանալը

1. Իրավաբանական անձի վերակազմակերպման, լուծարման, կանոնադրության մեջ փոփոխություն մտցնելու, կառավարման մարմնի անդամի կամ ղեկավար անձի փոփոխման կամ նրանց լիազորությունների վաղաժամ դադարեցման, իրավաբանական անձի կանոնադրային գույքի մեծացման կամ խոշոր գործարք կնքելու միջոցով իրավաբանական անձին ապօրինի տիրանալը, ինչը հնարավոր է

դարձել իրավաբանական անձի կառավարման մարմնի, ընդհանուր ժողովի, համագումարի կամ իրավաբանական անձի կանոնադրությամբ սահմանված այլ մարմնի կողմից՝

- 1) որոշման ընդունման համար անցկացվող քվեարկության մասին քվեարկելու իրավունք ունեցող անձին չտեղեկացնելով կամ սուտ տեղեկություն տալով,
- 2) որոշման ընդունման համար անցկացվող քվեարկության արդյունքները խեղաթյուրելով,
- 3) որոշման ընդունման իրավունքի ազատ իրականացմանը այլ կերպ խոչընդոտելով,
- 4) որոշման ընդունման ընթացքը արձանագրող փաստաթղթերը կեղծելով,
- 5) որոշման ընդունման համար անցկացվող քվեարկությանը քվեարկելու իրավունք ունեցող անձի մասնակցությանը խոչընդոտելով,
- 6) որոշման ընդունման համար անցկացվող քվեարկությանը ուրիշի փոխարեն ապօրինի քվեարկելով կամ
- 7) որոշման ընդունման համար անցկացվող քվեարկության արդյունքներն այլ կերպ կեղծելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2.Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

- 1) շանտաժով,
- 2) գույքը ոչնչացնելու, վնասելու կամ վերցնելու սպառնալիքով,
- 3) բռնություն գործադրելու սպառնալիքով կամ
- 4) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ երեսնապատիկից հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) հանցավոր կազմակերպության կողմից կամ

2) բռնություն գործադրելով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից վեց տարի ժամկետով:

Հոդված 274. Իրացման նպատակով կեղծ ակցիզային դրոշմանիշ կամ դրոշմապիտակ պատրաստելը կամ դրանք իրացնելը

1. Կեղծ ակցիզային դրոշմանիշ կամ դրոշմապիտակ իրացնելը կամ իրացման նպատակով կեղծ ակցիզային դրոշմանիշ կամ դրոշմապիտակ պատրաստելը, պահելը, տեղափոխելը, առաքելը, ձեռք բերելը կամ օգտագործելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով կամ

2) խոշոր չափերով՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քառասնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածում խոշոր չափ է համարվում հինգ հարյուր հատից ավելի ակցիզային դրոշմանիշերը կամ դրոշմապիտակները:

Հոդված 275. Ակցիզային դրոշմանիշերով կամ դրոշմապիտակներով դրոշմավորման կանոնները խախտելը

1. Ակցիզային դրոշմանիշերով կամ դրոշմապիտակներով դրոշմավորման կանոնները խախտելը՝ ակցիզային դրոշմանիշերով կամ դրոշմապիտակներով դրոշմավորման ենթակա չդրոշմավորված ապրանք կամ ոչ այդ արտադրատեսակի դրոշմավորման համար տրամադրված կամ իրացման համար թույլատրելի ժամկետներից հետո որոշակի թվագրումով դրոշմանիշերով, դրոշմապիտակներով դրոշմավորված կամ ոչ այդ տարողությամբ տարաների համար տրամադրված դրոշմանիշերով դրոշմավորված կամ այլ կեղծ դրոշմավորմամբ ապրանք իրացնելը կամ իրացման նպատակով ձեռք բերելը, պահելը, փոխադրելը կամ առաքելը, որը կատարվել է խոշոր չափով՝

պատժվում է՝ տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

- 1) հանցավոր կազմակերպության կողմից,
- 2) անձի կողմից իր ծառայողական կամ իշխանական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով կամ
- 3) առանձնապես խոշոր չափով՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երկուսից յոթ տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս

ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածում ապրանքի ընդհանուր արժեքը որոշելիս պետք է ղեկավարվել բռնագրավման պահին այն վաճառողի մոտ սահմանված գնով, ումից իրականացվել է բռնագրավումը, իսկ վաճառողի մոտ այդ գինը նշված չլինելու դեպքում՝ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով որոշված գնով:

Հոդված 275՝. Վաշխառությունը

1. Վաշխառությունը՝ պարտք տրված դրամի կամ տեսակային հատկանիշով որոշվող գույքի համար Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի սահմանած բանկային տոկոսի հաշվարկային դրույքի կրկնապատիկը գերազանցող չափով տոկոսներ ստանալը, ինչպես նաև անձի հետ նրա համար ծայրահեղ ոչ ձեռնտու պայմաններում այլ գործարք կատարելը, որից օգտվել է մյուս կողմը՝

պատժվում է տուգանքով՝ հնգապատիկից տասնապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը՝

1) որի հետևանքով տուժողն ընկել է նյութական ծանր կացության մեջ,

2) որը կատարվել է որպես արհեստ,

3) որը կատարվել է տուժողի անչափահաս լինելը կամ մտավոր զարգացման թերություններն օգտագործելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից քսանապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

Հոդված 276. Հարկերը, տուրքերը կամ պարտադիր այլ վճարումները չվճարելը

1. Իրավաբանական անձի ղեկավարի, անհատ ձեռնարկատիրոջ կամ պատասխանատու այլ անձի կողմից հարկերը, տուրքերը կամ պարտադիր այլ վճարները խոշոր չափերով չվճարելը՝ օրենսդրությամբ նախատեսված հաշվետվությունները, հաշվարկները, հայտարարագրերը կամ հարկը, տուրքը, պարտադիր այլ վճարը հաշվարկելու կամ վճարելու պարտավորություն առաջացնող պարտադիր այլ փաստաթուղթն օրենքով սահմանված կարգով կամ ժամկետներում

չներկայացնելու կամ հաշվետվությունների, հաշվարկների, հայտարարագրերի կամ հարկը, տուրքը, պարտադիր այլ վճարը հաշվարկելու կամ վճարելու պարտավորություն առաջացնող պարտադիր այլ փաստաթղթի մեջ խեղաթյուրված տվյալներ մտցնելու կամ հարկման օբյեկտը թաքցնելու կամ խաբեության այլ դրսևորումով՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է պատասխանատու անձի կատարման համար պարտադիր ցուցումներ տալու, նրա որոշումները կանխորոշելու հնարավորություն ունեցող կամ վերջինիս գործունեությունը փաստացի ղեկավարող այլ անձի կողմից՝ պատասխանատու անձի անունից կամ միջոցով՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից երեսնապատիկի չափով կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երկուսից յոթ տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ երեքից վեց տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասերով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

- 1) առանձնապես խոշոր չափերով,
- 2) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ կամ
- 3) անձի կողմից իր իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից յոթ տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածում խոշոր չափ է համարվում հանցանքը կատարելու պահին հինգ միլիոն դրամը գերազանցող գումարը, իսկ առանձնապես խոշոր չափ՝

հանցանքը կատարելու պահին տասնհինգ միլիոն դրամը գերազանցող գումարը:

5. Սույն հոդվածով նախատեսված հանցանքը կատարած անձն ազատվում է քրեական պատասխանատվությունից, եթե ամբողջությամբ վճարել է չվճարված հարկերը, տուրքերը կամ այլ պարտադիր վճարները և դրանց չվճարման համար հաշվարկված տույժերը:

Հոդված 277. Կանխիկ դրամական միջոցների և (կամ) վճարային գործիքների մաքսանենգությունը

1. Կանխիկ դրամական միջոցների և (կամ) վճարային գործիքների մաքսանենգությունը՝ Եվրասիական տնտեսական միության մաքսային սահմանով կանխիկ դրամական միջոցները և (կամ) վճարային գործիքները ապօրինի տեղափոխելը առանց մաքսային հսկողության կամ դրանից թաքցնելով, կամ դրանց մասին հավաստի տեղեկությունները սահմանված կարգով չհայտարարագրելու կամ ոչ իր անվամբ հայտարարագրելու, կամ դրանց տեղափոխման համար սահմանված կանոնները, այդ թվում՝ արգելքներն ու սահմանափակումները խախտելու, կամ մաքսային կամ այլ փաստաթղթերը խաբեությամբ օգտագործելու միջոցով, որը կատարվել է խոշոր չափերով՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը երեսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

- 1) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով,
- 2) առանձնապես խոշոր չափերով,
- 3) մի խումբ անձանց կողմից՝ նախնական համաձայնությամբ կամ

4) շանտաժով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է հանցավոր կազմակերպության կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածով նախատեսված արարքը համարվում է խոշոր չափերով կատարված, եթե անօրինական տեղափոխված կանխիկ դրամական միջոցների գումարը և (կամ) անօրինական տեղափոխված վճարային գործիքների արժեքը գերազանցում է Եվրասիական տնտեսական միության մաքսային օրենսդրությամբ թույլատրելի, առանց գրավոր հայտարարագրման տեղափոխվող կանխիկ դրամական միջոցների և (կամ) վճարային գործիքների արժեքի կրկնապատիկը, իսկ առանձնապես խոշոր չափերով կատարված՝ եթե անօրինական տեղափոխված կանխիկ դրամական միջոցների գումարի և (կամ) անօրինական տեղափոխված վճարային գործիքների արժեքը գերազանցում է Եվրասիական տնտեսական միության մաքսային օրենսդրությամբ թույլատրելի՝ առանց գրավոր հայտարարագրման տեղափոխվող կանխիկ դրամական միջոցների և (կամ) վճարային գործիքների արժեքի հնգապատիկը:

Անօրինական տեղափոխված կանխիկ դրամական միջոցների գումարի և (կամ) անօրինական տեղափոխված վճարային գործիքների արժեքի չափը հաշվարկելիս անօրինական տեղափոխված կանխիկ դրամական միջոցների ընդհանուր գումարից և (կամ) անօրինական տեղափոխված վճարային գործիքների արժեքից ենթակա է նվազեցման այն չափը, որը Եվրասիական տնտեսական միության օրենսդրությամբ թույլատրվում է տեղափոխել առանց հայտարարագրման:

4. Սույն հոդվածի և օրենսգրքի իմաստով՝

1) կանխիկ դրամական միջոցներ են համարվում թղթադրամների և գանձապետական տոմսերի, մետաղադրամների տեսքով դրամանիշերը, բացառությամբ թանկարժեք մետաղներից պատրաստված մետաղադրամների, որոնք շրջանառության մեջ են գտնվում և օրինական վճարամիջոց են հանդիսանում Եվրասիական տնտեսական միության անդամ պետություններում կամ օտարերկրյա պետություններում (օտարերկրյա պետությունների խմբում), այդ թվում՝

շրջանառությունից հանված կամ հանվող, սակայն շրջանառության մեջ գտնվող դրամանիշերի հետ փոխանակման ենթակա դրամանիշերը.

2) վճարային գործիքներ են համարվում ճանապարհային չեկերը, մուրհակները, չեկերը (այդ թվում՝ բանկային), ինչպես նաև, ըստ ներկայացնողի, փաստաթղթային արժեթղթերը:

Հոդված 278. Մշակութային արժեքների և ռազմավարական տեսակետից կարևոր հումքային ապրանքների մաքսանենգությունը

1. Հայաստանի Հանրապետության կառավարության հաստատած ցանկում ընդգրկված մշակութային արժեքների կամ խոշոր չափերով ռազմավարական տեսակետից կարևոր հումքային ապրանքների մաքսանենգությունը՝ Եվրասիական տնտեսական միության մաքսային սահմանով կամ Հայաստանի Հանրապետության պետական սահմանով նշված արժեքները կամ ապրանքները ապօրինի տեղափոխելը, որը կատարվել է առանց մաքսային հսկողության կամ դրանից թաքցնելով, կամ դրանց մասին հավաստի տեղեկությունները սահմանված կարգով չհայտարարագրելու կամ ոչ իր անվամբ հայտարարագրելու, կամ դրանց տեղափոխման համար սահմանված կանոնները, այդ թվում՝ արգելքներն ու սահմանափակումները խախտելու, կամ մաքսային կամ այլ փաստաթղթերը խաբեությամբ օգտագործելու միջոցով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով,

2) մի խումբ անձանց կողմից՝ նախնական համաձայնությամբ կամ

3) շանտաժով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է հանցավոր կազմակերպության կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի առաջին մասում ռազմավարական տեսակետից կարևոր հումքային ապրանքների խոշոր չափ է համարվում ութ միլիոն դրամը գերազանցող գումարը (արժեքը):

Հոդված 279. Հայաստանի Հանրապետությունից արտահանված մշակութային արժեքները սահմանված ժամկետում Հայաստանի Հանրապետություն չվերադարձնելը

1. Հայաստանի Հանրապետությունից արտահանված՝ մշակութային արժեքների պահպանական ցուցակում գրանցված կամ գրանցման ենթակա մշակութային արժեքները սահմանված ժամկետում Հայաստանի Հանրապետություն չվերադարձնելը, եթե դրանց վերադարձնելը Հայաստանի Հանրապետության օրենքով համարվում է պարտադիր՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 280. Հանցավոր ճանապարհով ստացված գույք ձեռք բերելը կամ իրացնելը

1. Անձի կողմից շահադիտական դրդումներով այլ անձի կողմից հանցավոր ճանապարհով ստացված գույքը նախապես չխոստացված ձեռք բերելը կամ իրացնելը կամ իրացմանը աջակցելը, եթե առկա չեն սույն օրենսգրքի 281-ով կամ 448-ով հոդվածներով նախատեսված հանցանքների հատկանիշները՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր ժամ ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) խոշոր չափերով,

2) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ կամ

3) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից երեսունապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկու հարյուր յոթանասուն ժամ ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է առանձնապես խոշոր չափերով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 281. Փողերի վաճումը

1. Հանցավոր ճանապարհով ստացված գույքի փոխարկումը (կոնվերտացումը) կամ փոխանցումը (եթե հայտնի է, որ այդ գույքն ստացվել է հանցավոր գործունեության արդյունքում), որը նպատակ է ունեցել թաքցնել կամ խեղաթյուրել այդ գույքի հանցավոր ծագումը կամ օժանդակել որևէ անձի, որպեսզի նա խուսափի իր կատարած հանցանքի համար պատասխանատվությունից, կամ գույքի իրական բնույթը, ծագման աղբյուրը, գտնվելու վայրը, տնօրինման եղանակը, տեղաշարժը, տեղաբաշխումը, իրավունքները կամ պատկանելիությունը թաքցնելը կամ խեղաթյուրելը (եթե հայտնի է, որ այդ գույքն ստացվել է հանցավոր գործունեության արդյունքում) կամ գույք ձեռք բերելը կամ տիրապետելը կամ պահելը կամ օգտագործելը կամ տնօրինելը (եթե այդ գույքի ստացման պահին հայտնի էր, որ այն ստացվել է հանցավոր գործունեության արդյունքում)՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) խոշոր չափերով կամ

2) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) առանձնապես խոշոր չափերով կամ

2) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով

3) հանցավոր կազմակերպության կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ վեցից տասներկու տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի իմաստով հանցավոր ճանապարհով ստացված գույք է համարվում սույն օրենսգրքի 122-րդ հոդվածի 4-րդ մասով սահմանված գույքը, որն ուղղակիորեն կամ անուղղակիորեն ձեռք է բերվել կամ առաջացել սույն օրենսգրքով նախատեսված հանցագործությունների կատարման արդյունքում:

ԲԱԺԻՆ 11.

**ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԱՐԳԻ ԵՎ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ
ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ**

ԳԼՈՒԽ 33.

**ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԱՐԳԻ ԵՎ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ
ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ**

Հոդված 282. Խուլիզանությունը

1. Խուլիզանությունը՝ հասարակության նկատմամբ անհարգալից կամ իրավական կամ բարոյական նորմերի նկատմամբ արհամարհական վերաբերմունք ցուցաբերելը, որը դրսևորվել է անձին ստորացնելով կամ մարդկանց անդորրը հայիոյանքներով կամ անպարկեշտ արտահայտություններով կամ հրազենի, գազային զենքի, պայթուցիկ նյութերի կամ պայթուցիկ սարքերի գործադրմամբ խախտելով կամ նույն եղանակներով միջոցառումներ կամ արարողություններ խափանելով, հիմնարկների կամ կազմակերպությունների բնականոն աշխատանքը խոչընդոտելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով վաթսունից հարյուրքսան ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նկարագրված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) մի խումբ անձանց կողմից կամ

2) անօգնական վիճակում գտնվող անձի նկատմամբ՝

պատժվում է տուգանքով՝ երեսնապատիկից հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկուհարյուրյոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ երկուսից երեք տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսց չորս տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է զենքի կամ մարմնական վնասվածք պատճառելու համար նախապես պատրաստված կամ հարմարեցված առարկայի կամ միջոցի գործադրմամբ կամ դրա գործադրման սպառնալիքով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից ութ տարի ժամկետով:

Հոդված 283. Սեքսուալ կամ էքսիբիցիոնիստական վարքագիծը

1. Հանրային վայրում այլ անձանց ներկայությամբ էքսիբիցիոնիստական վարքագծի դրսևորումը կամ սեքսուալ բնույթի գործողություններ կատարելը կամ բնական կարիքները հոգալը, եթե բացակայում են սույն օրենսգրքի 282-ով հոդվածով նախատեսված հանցագործության հատկանիշները՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով վաթսունից հարյուր ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով:

2. Սույն հոդվածում էքսիբիցիոնիստական վարքագծի դրսևորում է համարվում հասարակական վայրում կամ մեկ ուրիշի ներկայությամբ, առանց նրա համաձայնության մերկանալը, սեռական օրգանները ցուցադրելը:

Հոդված 284. Կավատությունը

1. Կավատությունը՝ շահադիտական նպատակով կամ այլ ստոր դրդումներով այլ անձի պոռնկությամբ զբաղվելուն ներգրավելը կամ հակելը կամ պոռնկությամբ զբաղվող անձի անվտանգությունը ապահովելը, եթե բացակայում են սույն օրենսգրքի 184-ով կամ 185-ով հոդվածներով նախատեսված հանցանքների հատկանիշները՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով հարյուրից երկուհարյուր ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից չորս տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,

2) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով կամ

3) հղի կնոջ նկատմամբ

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից վեց տարի ժամկետով:

3. Կավատությունը, որը կատարվել է՝

- 1) հանցավոր կազմակերպության կողմից կամ
- 2) հանցավորից նյութական կամ այլ կախվածության մեջ գտնվող անձի նկատմամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ վեցից ութ տարի ժամկետով:

Հոդված 285. Պոռնկությամբ զբաղվելուն նպաստելը

1. Պոռնկությամբ զբաղվելու համար հաստատություն ստեղծելը, ղեկավարելը կամ պահելը կամ որևէ հանրային հաստատություն նույն նպատակով շահագործելը կամ այլ անձի պոռնկությամբ զբաղվելու համար բնակարան, շինություն, ավտոմեքենա կամ այլ կացարան տրամադրելը, եթե բացակայում են սույն օրենսգրքի 284-ով հոդվածով նախատեսված հանցանքի հատկանիշները՝

պատժվում է տուգանքով՝ երեսնապատիկից հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրիսունից երկուհարյուրթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Նույն հանցանքը, որը կատարվել է՝

- 1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ կամ
- 2) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսի վեց տարի ժամկետով:

3. Պոռնկությամբ զբաղվելուն նպաստելը, որը կատարվել է հանցավոր կազմակերպության կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից ութ տարի ժամկետով:

Հոդված 286. Պոռնկագրական նյութեր կամ առարկաներ պատրաստելը կամ տարածելը

1. Անչափահասների շրջանում տարածելու նպատակով պոռնկագրական նյութ կամ առարկա, այդ թվում՝ տպագիր հրատարակություն, կինոյի կամ տեսաֆիլմերի նյութ, էլեկտրոնային կրիչների վրա պահվող նյութ, պատկեր կամ պոռնկագրական բնույթի այլ առարկա ստեղծելը, արտադրելը, ձեռք բերելը, իրացնելը, արտահանելը, ներմուծելը, առաջարկելը, գովազդելը կամ համակարգչային համակարգում կամ

համակարգչային տվյալների պահպանման համակարգում կամ ցանկացած այլ եղանակով պահպանելը կամ մանկական պոռնոգրաֆիա դիտելը՝

պատժվում են ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Մանկական պոռնոգրաֆիա ստեղծելը, արտադրելը, տարածելը, իրացնելը, արտահանելը, ներմուծելը, առաջարկելը, գովազդելը կամ համակարգչային համակարգում կամ համակարգչային տվյալների պահպանման համակարգում կամ ցանկացած այլ եղանակով մանկական պոռնոգրաֆիա պահպանելը՝

պատժվում են կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է

1) հանցավոր կազմակերպության կողմից կամ

2) ծնողի, մանկավարժի կամ երեխայի դաստիարակության պարտականությունը ստանձնած անձի, ինչպես նաև կրթական կամ բժշկական օգնություն և սպասարկում իրականացնող հաստատության այն աշխատակցի կողմից, ով պարտավոր էր հոգ տանելու անչափահասի մասին կամ վերահսկելու վերջինիս վարքագիծը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

Հոդված 287. Պատմության կամ մշակույթի հուշարձաններ ոչնչացնելը կամ վնասելը

1. Պետության պահպանության տակ գտնվող պատմության, մշակույթի հուշարձանները, ինչպես նաև պատմական կամ մշակութային առանձնակի արժեք ունեցող առարկաները կամ փաստաթղթերը ոչնչացնելը կամ վնասելը՝

պատժվում է տուգանքով երեսնապատիկից հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկուհարյուրթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Նույն հանցանքը, որը կատարվել է հրկիզման, պայթյունի կամ հանրավտանգ այլ եղանակով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 288. Պատմության կամ մշակույթի հուշարձաններ անզգուշությամբ ոչնչացնելը կամ վնասելը

1. Պետության պահպանության տակ գտնվող պատմության, մշակույթի հուշարձանները, ինչպես նաև պատմական կամ մշակութային առանձնակի արժեք ունեցող առարկաները կամ փաստաթղթերն անզգուշությամբ ոչնչացնելը կամ վնասելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից քառասնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկուհարյուր ժամ տևողությամբ կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով:

Հոդված 289. Հնագիտական օբյեկտները ոչնչացնելը կամ վնասելը

1. Ապօրինի հնագիտական աշխատանքներ իրականացնելը, որը հանգեցրել է հնագիտական օբյեկտների վնասման, ոչնչացման, կորստի կամ այնպիսի ապօրինի արարքներ կատարելը, որը հանգեցրել է հնագիտական կամ հնէաբանական տեղեկատվության կորստի կամ հնագիտական կամ հնէաբանական գտածոներին ապօրինի տիրանալը՝

պատժվում է տուգանքով երեսնապատիկից հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկուհարյուրյոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Նույն հանցանքը, որը կատարվել է

1) հրկիզման, պայթյունի կամ հանրավտանգ այլ եղանակով կամ

2) առանձակի արժեք ունեցող հնագիտական օբյեկտների՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 290. Հնագիտական օբյեկտները անզգուշությամբ ոչնչացնելը կամ վնասելը

1. Ապօրինի հնագիտական աշխատանքներ իրականացնելը, որը անզգուշությամբ հանգեցրել է հնագիտական օբյեկտների վնասման, ոչնչացման, կորստի կամ այնպիսի

ապօրինի արարքներ կատարելը, որը անզգուշությամբ հանգեցրել է հնագիտական կամ հնէաբանական տեղեկատվության կորստի՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից քառասնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկուհարյուր ժամ տևողությամբ կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով:

Հոդված 291. Դիակն անարգանքի ենթարկելը

1. Դիակն անարգանքի ենթարկելը, պղծելը, ապօրինի արտաշիրմելը, նրա հագուստը կամ նրա վրա գտնվող այլ իրերը վերցնելը կամ մահացածի հիշատակն այլ կերպ անարգելը՝

պատժվում է հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկուհարյուր ժամ տևողությամբ կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Նույն հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) քաղաքական, գաղափարախոսական, ազգային, էթնիկական, ռասայական կամ կրոնական ատելության, անհանդուրժողականության կամ թշնամանքի, ինչպես նաև այլ սոցիալական խմբի նկատմամբ ատելության, անհանդուրժողականության կամ թշնամանքի շարժառիթով կամ

2) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 292. Գերեզմանն անարգանքի ենթարկելը

1. Մահացածներին թաղելու վայրերը կամ գերեզմանների վրա եղած շինությունները կամ առարկաները ոչնչացնելը, վնասելը կամ պղծելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ երեսնապատիկից հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկուհարյուր ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Նույն հանցանքը, որը կատարվել է՝

- 1) գաղափարախոսական, ազգային, էթնիկական, ռասայական, սոցիալական կամ կրոնական ատելության, անհանդուրժողականության կամ թշնամանքի կամ կրոնական մոլեռանդության շարժառիթով,
- 2) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ կամ
- 3) հրկիզման, պայթյունի կամ հանրավտանգ այլ եղանակով՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 293 .Կենդանիների նկատմամբ դաժան վերաբերմունքը

1.Կենդանիների նկատմամբ դաժան վերաբերմունքը՝ կենդանուն տառապանք պատճառելու նպատակով կենդանու կյանքի ընդհատումը խեղդելու, կախելու, մասնատման, ուժեղ հարվածի, մտրակելու, հրագենով կրակելու կամ հոսանքահարման միջոցով, կենդանու կյանքի ընդհատումը թունավորման կամ այնպիսի նյութի ներարկման միջոցով, որը հանգեցնում է դաժան և ցավոտ մահվան, ողջ վիճակում կենդանու մաշկահանումը, անդամահատումը, ողջ վիճակում այրելը, բարձրությունից կամ փոխադրամիջոցներից նետելը, կենդանիների մարտերի կազմակերպումը և իրականացումը, անտուն կենդանիների այնպիսի հավաքը կամ բռնումը, որը հանգեցնում է կենդանու խեղմանը կամ կենդանու կյանքի ընդհատմանը, ինչպես նաև կենդանիների նկատմամբ սահմանված կարգի խախտմամբ գիտաուսումնական փորձարկումների իրականացումը՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկի չափով կամ կարճաժամկետ ազտազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքներից որևէ մեկը տասներկու տարին չլրացած անձի ներկայությամբ կատարելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից երեսնապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ մեկից երկու տարի ժամկետով:

ԲԱԺԻՆ 12.

**ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ
ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ**

ԳԼՈՒԽ 34.

**ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԲՆՈՒՅԹԻ
ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ**

Հոդված 294. Ահաբեկչություն

1. Պայթյուն, հրկիզում կամ այլ հանրավտանգ արարք կատարելը կամ դրա իրական սպառնալիքը կամ շինություն կամ տրանսպորտային, հաղորդակցության կամ կապի միջոց, այլ հաղորդակցության ուղի զավթելը կամ դրանք պահելը՝ զուգորդված քաղաքացիական անձի կամ զինված ընդհարման ժամանակ ռազմական գործողություններին ակտիվորեն չմասնակցող անձի զոհվելու, առողջությանը ծանր կամ միջին ծանրության վնաս պատճառելու, խոշոր չափի գույքային վնաս պատճառելու կամ այլ ծանր հետևանք առաջացնելու վտանգով, որի նպատակն է բնակչությանը կամ դրա առանձին խմբերին ահաբեկելը, հանրային իշխանության մարմինների գործունեությունը կազմալուծելը, հանրային իշխանության ներկայացուցչին, պետական կամ հանրային ծառայողին կամ միջազգային կազմակերպության ներկայացուցչին կամ այլ կազմակերպություններում ծառայող անձին որևէ արարք կատարելուն կամ հանցավորի այլ պահանջը կատարելուն հարկադրելը, ինչպես նաև միջազգային պայմանագրերով ահաբեկչություն համարվող ցանկացած այլ արարք՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ յոթից տասներկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) հանցավոր կազմակերպության կողմից կամ

2) ատոմային էներգիայի օգտագործման օբյեկտի վրա հարձակմամբ կամ միջուկային կամ ռադիոակտիվ նյութերի կամ իոնացնող ճառագայթման այլ աղբյուրի կամ զանգվածային ոչնչացման զենքի, թունավոր, քիմիական կամ կենսաբանական նյութերի օգտագործմամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ տասից տասնհինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 295. Ահաբեկչական գործունեությանը նպաստելը

1. Ահաբեկչական գործունեությանը նպաստելը՝ ահաբեկչություն կամ սույն օրենսգրքի 297-րդ, 301-րդ, 302-րդ կամ 303-րդ հոդվածներով նախատեսված որևէ հանցանք կատարելու համար անձին հավաքագրելը կամ ահաբեկիչների ուսուցման ճամբար կազմակերպելը, ահաբեկչություն կամ սույն օրենսգրքի 301-րդ, 302-րդ կամ 303-րդ հոդվածներով նախատեսված որևէ հանցանք կատարելու հմտություններ սովորեցնելը կամ սովորելը, կամ նշված արարքները կամ ահաբեկչություն կամ սույն օրենսգրքի 297-րդ, 301-րդ, 302-րդ կամ 303-րդ հոդվածներով նախատեսված որևէ հանցանք կատարելու նպատակով ճանապարհորդությունը կամ դրան այլ կերպ նպաստելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է անձի իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ յոթից տասներկու տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասերով նախատեսված հանցանք կատարած անձն ազատվում է քրեական պատասխանատվությունից, եթե պետական իշխանության մարմիններին կամավոր հայտնել է իր կողմից ահաբեկչական գործունեությանը նպաստելու մասին, ինչը հնարավորություն է տվել կանխելու ահաբեկչության կամ սույն օրենսգրքի 295-րդ, 301-րդ կամ 302-րդ հոդվածներով նախատեսված որևէ հանցանքի կատարումը: Եթե անձի փաստացի կատարած արարքն այլ հանցակազմ է պարունակում, ապա նա ենթակա է քրեական պատասխանատվության այդ հանցագործության համար:

Հոդված 296. Ահաբեկչական գործունեությունը ֆինանսավորելը

1. Ահաբեկչական գործունեությունը ֆինանսավորելը՝ գույքի ուղղակի կամ անուղղակի տրամադրումը կամ հավաքագրումը՝ գիտակցելով, որ այն ամբողջությամբ կամ մասամբ օգտագործվելու է կամ կարող է օգտագործվել անհատ ահաբեկչի կամ ահաբեկչական կազմակերպության կողմից կամ սույն օրենսգրքի 294-րդ, 295-րդ, 297-րդ, 301-րդ, 302-րդ կամ 303-րդ հոդվածներով նախատեսված որևէ հանցանք կատարելու համար կամ ֆինանսական ծառայության մատուցումը՝ գիտակցելով, որ

այդ ծառայությունը կամ դրա արդյունքն օգտագործվելու են անհատ ահաբեկչի կամ ահաբեկչական կազմակերպության կողմից կամ ուղղված է կամ կարող է ուղղվել սույն օրենսգրքի 294-րդ, 295-րդ, 297-րդ, 301-րդ, 302-րդ կամ 303-րդ հոդվածներով նախատեսված որևէ հանցանք կատարելուն՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է անձի իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ յոթից տասներկու տարի ժամկետով:

Հոդված 297. Ահաբեկչական կազմակերպություն ստեղծելը կամ ղեկավարելը

1. Ահաբեկչական կազմակերպություն ստեղծելը կամ ահաբեկչական կազմակերպությունը ղեկավարելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ տասից տասնհինգ տարի ժամկետով:

2. Ահաբեկչական է համարվում այն կազմակերպությունը, որը ստեղծվել է սույն օրենսգրքի 294-րդ, 295-րդ, 296-րդ, 301-րդ կամ 302-րդ հոդվածներով նախատեսված հանցանք կատարելու համար:

3. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանք կատարած անձը, որը նպաստել է ահաբեկչական կազմակերպության գործունեության խափանմանը, ազատվում է սույն հոդվածով նախատեսված քրեական պատասխանատվությունից: Եթե անձի փաստացի կատարած արարքն այլ հանցակազմ է պարունակում, ապա նա ենթակա է քրեական պատասխանատվության այդ հանցագործության համար:

Հոդված 298. Ահաբեկչական կազմակերպությանը մասնակցելը

1. Ահաբեկչական կազմակերպությանը մասնակցելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանք կատարած անձը, որը նպաստել է ահաբեկչական կազմակերպության գործունեության խափանմանը, ազատվում է սույն հոդվածով նախատեսված քրեական պատասխանատվությունից: Եթե անձի փաստացի կատարած արարքն այլ հանցակազմ է պարունակում, ապա նա ենթակա է քրեական պատասխանատվության այդ հանցագործության համար:

Հոդված 299. Ահաբեկչությունն արդարացնելը կամ ահաբեկչություն կատարելու կոչերը

1. Հրապարակայնորեն ահաբեկչությունն արդարացնելը կամ քարոզելը, որը զուգորդվել է ահաբեկչության մղելով, կամ սույն օրենսգրքի 294-րդ, 295-րդ, 296-րդ, 297-րդ, 298-րդ, 301-րդ կամ 302-րդ հոդվածներով նախատեսված հանցանք կատարելու հրապարակային կոչերը՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկուհարյուր ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է զանգվածային հաղորդակցության միջոցների կամ հրապարակայնորեն ցուցադրվող ստեղծագործությունների օգտագործմամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

Հոդված 300. Ահաբեկչության մասին սուտ տեղեկություն տարածելը

1. Ահաբեկչության մասին սուտ տեղեկություն տարածելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից երեսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկուհարյուր ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը՝

1) անզուշտությամբ առաջացրել է խոշոր չափերի գույքային վնաս կամ հանրային կամ պետական նշանակության միջոցառման խափանում, կազմակերպության գործունեության կազմալուծում կամ այլ ծանր հետևանք կամ

2) կատարվել է զանգվածային հաղորդակցության միջոցների օգտագործմամբ՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից հիսնապատիկի չափով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 301. Պատանդ վերցնելը կամ պահելը

1. Անձին պատանդ վերցնելը կամ պատանդ պահելը, որը կատարվել է պատանդին ազատելու պայմանով հանրային իշխանության ներկայացուցչին, պետական կամ հանրային ծառայողին կամ միջազգային կազմակերպության ներկայացուցչին կամ այլ կազմակերպություններում ծառայող անձին պաշտոնեական կամ ծառայողական գործունեության հետ կապված արարք կատարելուն հարկադրելու նպատակով՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից ութ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

- 1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,
- 2) զենքի կամ մարմնական վնասվածք պատճառելու համար նախապես պատրաստված կամ հարմարեցված առարկայի կամ միջոցի գործադրմամբ,
- 3) անչափահասի նկատմամբ,
- 4) հղի կնոջ նկատմամբ կամ
- 5) անօգնական վիճակում գտնվող անձի նկատմամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ վեցից տասը տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը՝

- 1) անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ, առողջությանը ծանր վնասի պատճառում, զանգվածային անկարգություններ, միջազգային բարդություններ կամ հակամարտություն, առանձնապես խոշոր չափերի գույքային վնաս կամ այլ ծանր հետևանք կամ
- 2) կատարվել է հանցավոր կազմակերպության կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ ութից տասներկու տարի ժամկետով:

4. Իր պահանջներից հրաժարված և պատանդին կամովին ազատ արձակած անձն ազատվում է սույն հոդվածով նախատեսված քրեական պատասխանատվությունից, եթե նա նախկինում չի ազատվել քրեական պատասխանատվությունից սույն հոդվածով կամ սույն օրենսգրքի 302-րդ հոդվածով նախատեսված որևէ հիմքով: Եթե անձի փաստացի կատարած արարքն այլ հանցակազմ է պարունակում, ապա նա ենթակա է քրեական պատասխանատվության այդ հանցագործության համար:

Հոդված 302. Օդանավ, նավ կամ երկաթուղային շարժակազմ զավթելը

1. Օդանավ, նավ կամ երկաթուղային շարժակազմ զավթելը, պահելը կամ փախցնելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ կամ

2) զենքի կամ մարմնական վնասվածք պատճառելու համար նախապես պատրաստված կամ հարմարեցված առարկայի կամ միջոցի գործադրմամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ վեցից տասներկու տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը՝

1) կատարվել է հանցավոր կազմակերպության կողմից կամ

2) անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ, առողջությանը ծանր վնասի պատճառում, զանգվածային անկարգություններ, միջազգային բարդություններ կամ հակամարտություն, առանձնապես խոշոր չափերի գույքային վնաս կամ այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ ութից տասնհինգ տարի ժամկետով:

4. Զավթածը կամովին ազատած անձն ազատվում է սույն հոդվածով նախատեսված քրեական պատասխանատվությունից, եթե նա նախկինում չի ազատվել քրեական պատասխանատվությունից սույն հոդվածով կամ սույն օրենսգրքի 301-րդ հոդվածով նախատեսված հիմքերով: Եթե անձի փաստացի կատարած արարքն այլ հանցակազմ է պարունակում, ապա նա ենթակա է քրեական պատասխանատվության այդ հանցագործության համար:

Հոդված 303. Ծովահենությունը կամ օդահենությունը

1. Մասնավոր նավի կամ օդանավի ուղևորի կամ անձնակազմի կողմից բաց ծովում կամ չեզոք օդային տարածքում կամ որևէ պետության իրավազորությունից դուրս գտնվող տեղում մեկ այլ նավի կամ օդանավի զավթումը, զավթած նավի կամ օդանավի ուղևորի կամ անձնակազմի նկատմամբ բռնությունը կամ այդ անձանց գույքը կողոպուտի կամ ավազակության եղանակով հափշտակելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով:

2. Ծովահենական նավի կամ օդանավի շահագործմանը մասնակցելը այն անձի կողմից, որը գիտակցել է, որ այդ նավը կամ օդանավը ծովահենական է, ինչպես նաև սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցագործությանը այլ ձևով օժանդակելը՝

պատժվում է ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցագործության համար քրեական պատասխանատվության է ենթակա նաև այն ռազմական նավի, օդանավի, պետական նավի կամ պետական օդանավի անձնակազմը, որը խռովություն է բարձրացրել և վերահսկողություն է հաստատել այդ նավի կամ օդանավի վրա:

4. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցագործության համար քրեական պատասխանատվության է ենթակա նաև ռազմական նավի, օդանավի, պետական նավի կամ պետական օդանավի այն ուղևորը կամ անձնակազմը, ովքեր ապօրինի զավթել են այդ նավը կամ օդանավը և վերահսկողություն են հաստատել այդ նավի կամ օդանավի վրա:

5. Նավը կամ օդանավը համարվում է ծովահենական, եթե այն իր նկատմամբ վերահսկողություն իրականացնող անձանց կողմից նախատեսվում է սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված որևէ արարք կատարելու համար կամ արդեն օգտագործվել է այդ նպատակներով և դեռևս գտնվում է այդ արարքների կատարման համար մեղավոր անձի վերահսկողության ներքո:

Հոդված 304. Հանցավոր կազմակերպություն ստեղծելը կամ ղեկավարելը

1. Հանցավոր կազմակերպություն ստեղծելը կամ այն ղեկավարելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ ութից տասներկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) գեներալ կամ մարմնական վնասվածք պատճառելու համար նախապես պատրաստված կամ հարմարեցված առարկայի կամ միջոցի գործադրմամբ հարձակում կամ անձի կյանքը կամ առողջությունը վտանգող այլ արարք կազմակերպելով կամ

2) իշխանական կամ ծառայողական լիազորություններով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով,

3) անչափահասի ներգրավմամբ,

4) քրեական աստիճանակարգության բարձրագույն կարգավիճակ ունեցող անձի կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ տասից տասնհինգ տարի ժամկետով:

3. Հանցավոր կազմակերպության գործունեության խափանմանը նպաստած անձն ազատվում է սույն հոդվածով նախատեսված քրեական պատասխանատվությունից: Եթե անձի փաստացի կատարած արարքն այլ հանցակազմ է պարունակում, ապա նա ենթակա է քրեական պատասխանատվության այդ հանցագործության համար:

Հոդված 305. Հանցավոր կազմակերպությանը մասնակցելը

1. Հանցավոր կազմակերպությանը մասնակցելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) զենքի կամ մարմնական վնասվածք պատճառելու համար նախապես պատրաստված կամ հարմարեցված առարկայի կամ միջոցի գործադրմամբ կատարվող հարձակմանը կամ անձի կյանքը կամ առողջությունը վտանգող այլ արարքի կատարմանը մասնակցելով կամ

2) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով,

3) անչափահասի ներգրավմամբ,

4) քրեական աստիճանակարգության բարձրագույն կարգավիճակ ունեցող անձի կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ ութից տասներկու տարի ժամկետով:

3. Հանցավոր կազմակերպության գործունեության խափանմանը նպաստած անձն ազատվում է սույն հոդվածով նախատեսված քրեական պատասխանատվությունից: Եթե անձի փաստացի կատարած արարքն այլ հանցակազմ է պարունակում, ապա նա ենթակա է քրեական պատասխանատվության այդ հանցագործության համար:

Հոդված 306. Օրենքով չնախատեսված զինված միավորում ստեղծելը կամ ղեկավարելը

1. Օրենքով չնախատեսված զինված միավորում ստեղծելը կամ ղեկավարելը, եթե բացակայում են սույն օրենսգրքի 304-րդ հոդվածով նախատեսված հանցագործության հատկանիշները՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով

2) անչափահասի ներգրավմամբ,

3) քրեական աստիճանակարգության բարձրագույն կարգավիճակ ունեցող անձի կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ վեցից տասը տարի ժամկետով:

Հոդված 307. Օրենքով չնախատեսված զինված միավորմանը մասնակցելը

1. Օրենքով չնախատեսված զինված միավորմանը մասնակցելը, եթե բացակայում են սույն օրենսգրքի 305-րդ հոդվածով նախատեսված հանցագործության հատկանիշները՝

պատժվում է ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով,

2) անչափահասի ներգրավմամբ,

3) քրեական աստիճանակարգության բարձրագույն կարգավիճակ ունեցող անձի կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

Հոդված 308. Քրեական աստիճանակարգության բարձրագույն կարգավիճակ տալը կամ ստանալը կամ պահպանելը

1. Քրեական աստիճանակարգության բարձրագույն կարգավիճակ տալը կամ ստանալը կամ պահպանելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ յոթից տասը տարի ժամկետով:

2. Սույն գլխի իմաստով քրեական աստիճանակարգության բարձրագույն կարգավիճակ ունեցող (օրենքով գող կամ քրեական հեղինակություն) է համարվում այն անձը, որը, քրեական ենթամշակույթ կրող խմբավորման սահմանած և ճանաչված վարքագծի կանոնների համաձայն, համարվում է հեղինակություն և քրեական ենթամշակույթ կրող խմբավորման հետապնդած նպատակների իրականացման համար տալիս է հրահանգներ, ինչպես նաև կազմակերպում է քրեական ենթամշակույթ կրող խմբավորման հավաքներ կամ մասնակցում է դրանց կամ կազմակերպում կամ իրականացնում է դրամական միջոցների հավաքագրում (այդ թվում՝ մոլախաղերի միջոցով) կամ տնօրինում է քրեական ենթամշակույթ կրող խմբավորման միջոցով ստացված անօրինական օգուտը կամ կատարում է քրեական ենթամշակույթ կրող խմբավորման հետապնդած նպատակների իրականացմանն ուղղված այլ գործողություններ:

Հոդված 309. Քրեական ենթամշակույթ կրող խմբավորում ստեղծելը կամ ղեկավարելը

1. Քրեական ենթամշակույթ կրող խմբավորում ստեղծելը կամ ղեկավարելը՝ սույն օրենսգրքի 304-րդ կամ 306-րդ հոդվածներով նախատեսված հանցագործության հատկանիշների բացակայության դեպքում՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է՝

1) քրեակատարողական հիմնարկում պահվող անձի կողմից,

2) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով

պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով,

3) զինված ուժերում ծառայող զինծառայողի կողմից,

4) անչափահասի ներգրավմամբ,

5) քրեական աստիճանակարգության բարձրագույն կարգավիճակ ունեցող անձի կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ ութից տասներկու տարի ժամկետով:

3. Սույն գլխի իմաստով քրեական ենթամշակույթ կրող խմբավորում (գողական աշխարհ) է համարվում քրեական աստիճանակարգությամբ ու միջանձնային հիերարխիկ հարաբերություններով օժտված անձանց միավորումը, որը գործում է իր սահմանած և ճանաչած վարքագծի կանոնների համաձայն, որոնք չեն համապատասխանում պետության սահմանած վարքագծի համապարտադիր կանոններին կամ դրանց իրացման իրավաչափ ձևերին, և որի նպատակը հանցագործություն կատարելն է կամ հանցագործության կատարումը հովանավորելը կամ այլ անձանց հանցագործության կատարմանը ներգրավելը կամ բռնության, սպառնալիքի, հարկադրանքի կամ անօրինական այլ գործողությունների միջոցով հանրային կամ մասնավոր հարցերին առնչվող վեճերը (խնդիրները) լուծելը կամ անօրինական օգուտ կամ այլ առավելություն ստանալը:

Հոդված 310. Քրեական ենթամշակույթ կրող խմբավորմանը մասնակցելը կամ ներգրավելը

1. Քրեական ենթամշակույթ կրող խմբավորմանը մասնակցելը կամ դրա հետապնդած նպատակների իրականացմանը ներգրավված լինելը կամ քրեական ենթամշակույթ կրող խմբավորման հավաքներ կազմակերպելը կամ դրանց մասնակցելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

2. Քրեական ենթամշակույթ կրող խմբավորմանը բռնության, սպառնալիքի կամ հարկադրանքի այլ եղանակներով ներգրավելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից ութ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասերով նախատեսված արարքները, որոնք կատարվել են՝

1) քրեակատարողական հիմնարկում պահվող անձի կողմից,

2) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով,

3) զինված ուժերում կամ այլ զորքերում ծառայողի կողմից,

4) անչափահասի ներգրավմամբ,

5) քրեական աստիճանակարգության բարձրագույն կարգավիճակ ունեցող անձի կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով:

4. Քրեական ենթամշակույթ կրող խմբավորմանը մասնակցելու կամ ներգրավելու մասին քրեական հետապնդման մարմիններին կամովին հայտնաձև և դրա գործունեության խափանմանը նպաստած անձն ազատվում է քրեական պատասխանատվությունից, եթե նրա գործողություններն այլ հանցակազմ չեն պարունակում:

Հոդված 311. Քրեական ենթամշակույթ կրող խմբավորման մասնակցին կամ քրեական աստիճանակարգության բարձրագույն կարգավիճակ ունեցող անձին դիմելը

1. Քրեական ենթամշակույթ կրող խմբավորման մասնակցին կամ քրեական աստիճանակարգության բարձրագույն կարգավիճակ ունեցող անձին դիմելը՝ վերջիններիս անօրինական ազդեցությունն օգտագործելու միջոցով նյութական կամ ոչ նյութական օգուտ կամ այլ առավելություն ստանալու կամ իրական կամ ենթադրյալ իրավունքներն իրականացնելու համար՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

Հոդված 312. Չանգվածային անկարգություններ կազմակերպելը, ղեկավարելը կամ դրանց մասնակցելը

1. Հասարակական անվտանգությանը սպառնացող զանգվածային անկարգություններին մասնակցելը՝ եթե մասնակցի արարքը զուգորդվել է բռնություն գործադրելով կամ անձի կյանքը կամ առողջությունը վտանգող այլ արարքների կատարմամբ, հրկիզումներով, գույք ոչնչացնելով կամ վնասելով, հրագեն, պայթուցիկ

նյութեր կամ պայթուցիկ սարքեր գործադրելով կամ այդ գործողությունները ղեկավարելով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով:

Հոդված 313. Զանգվածային անկարգություններ կատարելու հրապարակային կոչերը

1. Զանգվածային անկարգություններ կատարելու հրապարակային կոչերը՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից երեսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

2. Զանգվածային անկարգությունների ժամանակ իշխանության ներկայացուցչի օրինական պահանջին չենթարկվելու կամ անձի նկատմամբ բռնություն գործադրելու կոչերը՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նաախատեսված որևէ հանցանք կատարելը զանգվածային հաղորդակցության միջոցների օգտագործմամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

Հոդված 314. Ազգային, էթնիկական, ռասայական, քաղաքական, գաղափարախոսական կամ կրոնական թշնամանք, ատելություն կամ անհանդուրժողականություն հարուցելը

1. Ազգային, էթնիկական, ռասայական, քաղաքական, գաղափարախոսական կամ կրոնական թշնամանք, ատելություն կամ անհանդուրժողականություն, ինչպես նաև այլ սոցիալական խմբի նկատմամբ ատելություն, անհանդուրժողականություն կամ թշնամանք հարուցելուն ուղղված արարքը՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից երեսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկուհարյուր ժամ տևողությամբ կամ

ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված որևէ հանցանք, որը կատարվել է՝

1) զանգվածային հաղորդակցության միջոցների կամ հրապարակայնորեն ցուցադրվող ստեղծագործությունների օգտագործմամբ,

2) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով կամ

3) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից վեց տարի ժամկետով:

Հոդված 315. Բռնություն գործադրելու հրապարակային կոչերը, բռնությունը հրապարակայնորեն արդարացնելը կամ քարոզելը

1. Անձի կամ անձանց խմբի նկատմամբ սեռով, ռասայով, մաշկի գույնով, էթնիկական, կամ սոցիալական ծագումով, գենետիկական հատկանիշներով, լեզվով, կրոնով, աշխարհայացքով, քաղաքական կամ այլ հայացքներով, ազգային փոքրամասնությանը պատկանելությամբ, գույքային վիճակով, ծնունդով, հաշմանդամությամբ, տարիքով կամ անձնական կամ սոցիալական բնույթի այլ հանգամանքներով պայմանավորված բռնություն գործադրելու հրապարակային կոչերը, նման բռնությունը հրապարակայնորեն արդարացնելը կամ քարոզելը, եթե բացակայում են սույն օրենսգրքի 313-րդ հոդվածի 2-րդ մասով, 314-րդ, 299-րդ, 404-րդ, 138-րդ, 139-րդ կամ 152-րդ հոդվածներով նախատեսված հանցագործությունների հատկանիշները՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը տասնապատիկի չափով, հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը հարյուր ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ կամ

2) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից երեսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից հարյուրհիսուն ժամ տևողությամբ կամ

ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

ԳԼՈՒԽ 35.

ՁԵՆՔԻ ԿԱՄ ԱՅԼ ՀԱՆՐԱՎՏԱՆԳ ՆՅՈՒԹԵՐԻ ԵՎ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐԻ ՕՐԻՆԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆԱՌՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հոդված 316. Ռադիոակտիվ կամ միջուկային նյութերի ապօրինի շրջանառությունը

1. Ռադիոակտիվ կամ միջուկային նյութ ապօրինի պատրաստելը, ձեռք բերելը, պահելը, իրացնելը, օգտագործելը, փոխադրելը, առաքելը կամ վնասելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից հիսնապատիկի չափով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

2. Ապօրինի կերպով միջուկային ռեակտոր, մարդու կյանքի, առողջության կամ շրջակա միջավայրի համար էական վտանգ ներկայացնող միջուկային սարքավորում, ինչպես նաև նշված առարկաներին համալրող որևէ բաղադրամաս պատրաստելը, մշակելը, ձեռք բերելը, պահելը, կուտակելը, իրացնելը, օգտագործելը, փոխադրելը, առաքելը, ոչնչացնելը կամ վնասելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված որևէ հանցանք կատարելը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ, առողջությանը ծանր կամ միջին ծանրության վնասի պատճառում, առանձնապես խոշոր չափի գույքային վնաս կամ այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ ութից տասնհինգ տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածում նշված առարկաները մինչև իրավապահ մարմինների կողմից դրանց գտնվելու վայրի մասին իմանալը հանձնած անձն ազատվում է սույն հոդվածով, ինչպես նաև տվյալ առարկան պատրաստելու, հափշտակելու կամ շրթելու կամ դրա մաքսանենգության համար նախատեսված քրեական պատասխանատվությունից:

Հոդված 317. Ռադիոակտիվ կամ միջուկային նյութեր կամ զանգվածային ոչնչացման զենք հափշտակելը

1. Ռադիոակտիվ կամ միջուկային նյութ հափշտակելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից վեց տարի ժամկետով:

2. Միջուկային ռեակտորի, մարդու կյանքի, առողջության կամ շրջակա միջավայրի համար էական վտանգ ներկայացնող միջուկային սարքավորման կամ զանգվածային ոչնչացման զենքի, ինչպես նաև նշված առարկաներին համալրող բաղադրամասի հափշտակությունը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,

2) բռնություն գործադրելով կամ դա գործադրելու սպառնալիքով,

3) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով կամ

4) տեխնիկական միջոցների, հատուկ հարմարեցված սարքավորումների կամ այլ առարկաների կամ միջոցների գործադրմամբ գույքի պաշտպանության կամ պահպանման համար նախատեսված սարքավորումները, համակարգերը կամ այլ միջոցները վնասելով, ոչնչացնելով կամ շրջանցելով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ վեցից տասներկու տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ կամ երրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է հանցավոր կազմակերպության կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ ութից տասնհինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 318. Ռադիոակտիվ կամ միջուկային նյութեր կամ զանգվածային ոչնչացման զենք շորթելը

1. Ռադիոակտիվ կամ միջուկային նյութ շորթելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից հինգ տարի ժամկետով:

2. Միջուկային ռեակտորի, մարդու կյանքի, առողջության կամ շրջակա միջավայրի համար էական վտանգ ներկայացնող միջուկային սարքի կամ զանգվածային

ոչնչացման զենքի, ինչպես նաև նշված առարկաներին համալրող բաղադրամասի շորթումը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ կամ

2) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ վեցից տասներկու տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ կամ երրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է հանցավոր կազմակերպության կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ ութից տասնհինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 319. Ապօրինի կերպով որսորդական ողորկափող հրազեն, գազային, օդաճնշիչ, ազադանշանային, սառը կամ նետողական զենք կրելը

1. Ապօրինի կերպով գործարանային արտադրության որսորդական ողորկափող հրազեն կամ գազային, օդաճնշիչ, ազադանշանային, սառը կամ նետողական զենք կրելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով վաթսունից հարյուր ժամ ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է հանցավոր կազմակերպության կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածում նշված առարկաները մինչև իրավապահ մարմինների կողմից դրանց գտնվելու վայրի մասին իմանալը հանձնած անձն ազատվում է սույն հոդվածով,

ինչպես նաև տվյալ առարկան պատրաստելու համար նախատեսված քրեական պատասխանատվությունից:

5. Սույն հոդվածով նախատեսված հանցանքը բացակայում է, եթե հոդվածում նշված առարկաները ազատորեն վաճառվել են և ձեռք բերողը չի գիտակցել, որ դրանց վաճառքն ապօրինի է:

Հոդված 320. Ձեռքի ապօրինի շրջանառությունը

1. Ապօրինի կերպով հրազեն (բացի գործարանային արտադրության որսորդական ողորկափող հրազենից, դրա փամփուշտներից կամ դրա բաղկացուցիչ մասերից), դրա բաղկացուցիչ մասեր, ռազմամթերք, ակոսափող հրազենի փամփուշտներ, պայթուցիկ նյութեր կամ պայթուցիկ սարքեր ձեռք բերելը, իրացնելը, պահելը, փոխադրելը, առաքելը կամ կրելը՝

պատժվում է հանրային աշխատանքներով՝ վաթսունից երկուհարյուր ժամ տևողությամբ կամ կարժաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից յոթ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է հանցավոր կազմակերպության կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածում նշված առարկաները մինչև իրավապահ մարմինների կողմից դրանց գտնվելու վայրի մասին իմանալը հանձնած անձն ազատվում է սույն հոդվածով, ինչպես նաև տվյալ առարկան պատրաստելու համար նախատեսված քրեական պատասխանատվությունից:

Հոդված 321. Ձեռքի և խիստ ներգործող, թունավոր, թունավորող նյութերի մաքսանենգությունը

1. Ռազմական նշանակության արտադրանքի, տեխնիկայի, պայթուցիկ նյութերի կամ սարքերի, հրազենի կամ նրա բաղկացուցիչ մասերի ռազմամթերքի, ռադիոակտիվ

նյութերի կամ ռադիոակտիվ աղբյուրների, խիստ ներգործող, թունավոր, թունավորող նյութերի, զանգվածային ոչնչացման զենքի կամ դրա փոխադրման հրթիռային համակարգեր ստեղծելու համար օգտագործվող նյութերի կամ սարքավորումների, միջուկային, քիմիական, կենսաբանական կամ զանգվածային ոչնչացման այլ զենքի կամ երկակի նշանակության ապրանքների՝ անկախ չափերից մաքսանենգությունը՝ Եվրասիական տնտեսական միության մաքսային սահմանով կամ Հայաստանի Հանրապետության պետական սահմանով նշված առարկաներն ապօրինի տեղափոխելը, որը կատարվել է առանց մաքսային հսկողության կամ դրանից թաքցնելով, կամ դրանց մասին հավաստի տեղեկությունները սահմանված կարգով չհայտարարագրելու կամ ոչ իր անվամբ հայտարարագրելու, կամ դրանց տեղափոխման համար սահմանված կանոնները, այդ թվում՝ արգելքներն ու սահմանափակումները խախտելու, կամ մաքսային կամ այլ փաստաթղթերը խաբեությամբ օգտագործելու միջոցով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով,

2) մաքսային հսկողության որոշակի ձևերից ազատված անձի կամ մաքսային հսկողության սահմանված ձևերից ազատված ապրանքների կամ տրասնպորտային միջոցի՝ մաքսային սահմանի վրայով տեղափոխելու համար լիազորված անձի կողմից, կամ

3) անձի կամ նրա մերձավոր ազգականի կամ մերձավորի կամ նշված անձանց դաստիարակության, խնամքի կամ հսկողության տակ գտնվողի մասին արատավորող կամ նշված անձանց օրինական շահերին այլ վնաս պատճառող տեղեկություն հրապարակելու սպառնալիքով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է հանցավոր կազմակերպության կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով:

Հոդված 322. Ապօրինի կերպով զենք պատրաստելը

1. Ապօրինի կերպով հրազեն, դրան համալրող դետալներ, ռազմամթերք, պայթուցիկ նյութեր կամ պայթուցիկ սարքեր պատրաստելը, դրանք ձևափոխելը կամ նորոգելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից ութ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է հանցավոր կազմակերպության կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ վեցից տասներկու տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածում նշված առարկաները կամովին հանձնած անձն ազատվում է սույն հոդվածով նախատեսված քրեական պատասխանատվությունից: Եթե անձի փաստացի կատարած արարքն այլ հանցակազմ է պարունակում, ապա նա ենթակա է քրեական պատասխանատվության այդ հանցագործության համար:

Հոդված 323. Հրազենի, ռազմամթերքի, պայթուցիկ նյութերի կամ պայթուցիկ սարքերի պահպանության պարտականությունը ոչ պատշաճ կատարելը կամ չկատարելը

1. Հրազենի, ռազմամթերքի, պայթուցիկ նյութերի կամ պայթուցիկ սարքերի պահպանության պարտականությունը ոչ պատշաճ կատարելը կամ չկատարելը, եթե հանցավորի դրսևորած անզգուշության հետևանքով տեղի է ունեցել այդ առարկաների հափշտակում, ոչնչացում, վնասում կամ առաջացել է մարդու մահ կամ առողջությանը վնասի պատճառում՝

պատժվում է հանրային աշխատանքներով՝ վաթսուսից հարյուր ժամ տևողությամբ կամ կարժաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

2. Միջուկային, քիմիական, կենսաբանական կամ զանգվածային ոչնչացման այլ տեսակի զենք կամ զանգվածային ոչնչացման զենք ստեղծելիս օգտագործվող կամ դրան օժանդակ որևէ նյութի կամ սարքավորման պահպանության

պարտականությունը չկատարելը կամ ոչ պատշաճ կատարելը, եթե հանցավորի դրսևորած անզգուշության հետևանքով տեղի է ունեցել այդ առարկաների հափշտակում, ոչնչացում, վնասում կամ առաջացել է մարդու մահ կամ առողջությանը վնասի պատճառում կամ այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից տասը տարի ժամկետով:

Հոդված 324. Հրազեն, ռազմամթերք, պայթուցիկ նյութեր կամ պայթուցիկ սարքեր հափշտակելը

1. Հրազեն, դրան համալրող դետալներ, ռազմամթերք, պայթուցիկ նյութեր կամ պայթուցիկ սարքեր հափշտակելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից վեց տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,

2) բռնություն գործադրելով կամ դա գործադրելու սպառնալիքով,

3) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով կամ

4) տեխնիկական միջոցների, հատուկ հարմարեցված սարքավորումների կամ այլ առարկաների կամ միջոցների գործադրմամբ գույքի պաշտպանության կամ պահպանման համար նախատեսված սարքավորումները, համակարգերը կամ այլ միջոցները վնասելով, ոչնչացնելով կամ շրջանցելով

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ վեցից տասը տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է հանցավոր կազմակերպության կողմից

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ տասից տասներկու տարի ժամկետով:

Հոդված 325. Հրազեն, ռազմամթերք, պայթուցիկ նյութեր կամ պայթուցիկ սարքեր շորթելը

1. Հրազեն, դրան համալրող դետալներ, ռազմամթերք, պայթուցիկ նյութեր կամ պայթուցիկ սարքեր շորթելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից վեց տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

- 1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,
- 2) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով
պատժվում է ազատազրկմամբ՝ վեցից տասը տարի ժամկետով:
3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է հանցավոր կազմակերպության կողմից՝
պատժվում է ազատազրկմամբ՝ տասից տասներկու տարի ժամկետով:

Հոդված 326. Տեղեկատվության գաղտնի հավաքման համար նախատեսված տեխնիկական հատուկ միջոցների ապօրինի շրջանառությունը

1. Տեղեկատվության գաղտնի հավաքման համար նախատեսված տեխնիկական հատուկ միջոցներ ապօրինի պատրաստելը, ձեռք բերելը, պահելը, օգտագործելը, փոխադրելը, առաքելը, կրելը կամ իրացնելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից քառասնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ վաթսունից հարյուր ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

ԳԼՈՒԽ 36.

ԵՐԹԵՎԵԿՈՒԹՅԱՆ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՏՐԱՆՍՊՈՐՏԻ ՇԱՀԱԳՈՐԾՄԱՆ ՍԱՀՄԱՆՎԱԾ ԿԱՐԳԻ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հոդված 327. Օդային, ջրային, երկաթուղային, մագնիսական (մագլևային), ճոպանային տրանսպորտի կամ մետրոպոլիտենի երթևեկության անվտանգության կամ շահագործման կանոնները խախտելը

1. Օդային, ջրային, երկաթուղային, մագնիսական (մագլևային), ճոպանային տրանսպորտի կամ մետրոպոլիտենի երթևեկության կամ շահագործման անվտանգությունն ապահովող օրենսդրությամբ սահմանված որևէ կանոն խախտելն այն անձի կողմից, ով, ըստ պայմանագրի կամ ծառայողական դիրքի, պարտավոր էր պահպանել այդ կանոնը, եթե այդ արարքն անզգուշությամբ մարդու առողջությանը պատճառել է ծանր կամ միջին ծանրության վնաս՝

պատժվում է տուգանքով՝ երեսնապատիկից հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկուհարյուրյոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից վեց տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է երկու կամ ավելի մարդու մահ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի երկրորդ կամ երրորդ մասով նախատեսված հանցանքները հարբած (ոչ սթափ) վիճակում կատարելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով:

Հոդված 328. Ճանապարհային երթևեկության և տրանսպորտային միջոցների շահագործման կանոնները խախտելը

1. Ավտոմեքենա կամ մեխանիկական այլ տրանսպորտային միջոց վարող անձի կողմից ճանապարհային երթևեկության կամ տրանսպորտային միջոցների շահագործման անվտանգությունն ապահովող օրենսդրությամբ սահմանված որևէ կանոն խախտելը, որը մարդու առողջությանն անզգուշությամբ պատճառել է ծանր կամ միջին ծանրության վնաս՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկուհարյուրյոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից վեց տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է երկու կամ ավելի մարդու մահ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի երկրորդ կամ երրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է հարբած (ոչ սթափ վիճակում) կամ համապատասխան տրանսպորտային միջոց վարելու իրավունք չունեցող անձի կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ յոթից տասը տարի ժամկետով:

Հոդված 329. Տրանսպորտային միջոցը հարբած (ոչ սթափ), տասնվեց տարին չլրացած կամ տվյալ տեսակի տրանսպորտային միջոց վարելու իրավունք չունեցող կամ տրանսպորտային միջոցներ վարելու իրավունքից զրկված կամ տրանսպորտային միջոցներ վարելու իրավունքը կասեցված կամ տրանսպորտային միջոցն անվտանգ վարելու կարողությունից զրկված անձին հանձնելը

1. Տրանսպորտային միջոցը հարբած (ոչ սթափ), տասնվեց տարին չլրացած կամ տվյալ տեսակի տրանսպորտային միջոց վարելու իրավունք չունեցող կամ տրանսպորտային միջոցներ վարելու իրավունքից զրկված կամ տրանսպորտային միջոցներ վարելու իրավունքը կասեցված կամ այն անձին հանձնելը, որը տրանսպորտային միջոցը հանձնող անձի համար ակնհայտորեն տվյալ իրադրությունում իր ֆիզիկական կամ հոգեկան վիճակի հետևանքով չէր կարող տրանսպորտային միջոցն անվտանգ վարել, եթե հանձնողի դրսևորած անզգուշության հետևանքով մարդու առողջությանը պատճառվել է ծանր կամ միջին ծանրության վնաս՝ պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից երեսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկուհարյուրյուր ժամ տևողությամբ կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է երկու կամ ավելի մարդու մահ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

Հոդված 330. Տրանսպորտային միջոցներ վարելու իրավունքից զրկված անձի կողմից տրանսպորտային միջոց վարելը

1. Տրանսպորտային միջոցներ վարելու իրավունքից զրկված կամ տրանսպորտային միջոցներ վարելու իրավունքը կասեցված անձի կողմից տրանսպորտային միջոց վարելը, ինչպես նաև տրանսպորտային միջոցներ վարելու իրավունք չունեցող անձի կողմից տրանսպորտային միջոց վարելը նույն արարքի համար վարչական տույժ նշանակելուց հետո՝ մեկ տարվա ընթացքում՝

պատժվում է տուգանքով՝ հնգապատիկից տասնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը հարյուր հիսուն ժամ տևողությամբ:

2. Տրանսպորտային միջոցներ վարելու իրավունքից զրկված կամ տրանսպորտային միջոցներ վարելու իրավունքը կասեցված կամ տրանսպորտային միջոցներ վարելու իրավունք չունեցող անձի կողմից ոչ սթափ վիճակում տրանսպորտային միջոց վարելը կամ այդ անձի կողմից սթափության վիճակի զննություն անցնելուց հրաժարվելը կամ խուսափելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

3. Սույն օրենսգրքի իմաստով անձը համարվում է տրանսպորտային միջոցներ վարելու իրավունքից զրկված, եթե նա օրենքով սահմանված կարգով զրկվել է տրանսպորտային միջոցներ վարելու իրավունքից, և զրկման ժամկետը չի լրացել:

4. Սույն օրենսգրքի իմաստով անձը համարվում է տրանսպորտային միջոցներ վարելու իրավունք չունեցող, եթե նա սահմանված կարգով չի ստացել տվյալ կարգի տրանսպորտային միջոց վարելու իրավունքի վարորդական վկայական կամ սահմանված կարգով ստացել է վարորդական վկայական, սակայն օրենքով սահմանված կարգով զրկվել է տրանսպորտային միջոցներ վարելու իրավունքից, և զրկման ժամկետը լրանալուց հետո սահմանված կարգով չի վերականգնել տրանսպորտային միջոցներ վարելու իրավունքը, բացառությամբ ուսումնական վարման դեպքերի:

5. Սույն օրենսգրքի իմաստով անձի՝ տրանսպորտային միջոցներ վարելու իրավունքը համարվում է կասեցված, եթե նրա՝ տրանսպորտային միջոցներ վարելու

իրավունքն օրենքով սահմանված կարգով կասեցվել է, և կասեցման ժամկետը չի լրացել:

Հոդված 331. Տրանսպորտային միջոցները կամ տրանսպորտային ենթակառուցվածքներն անորակ վերանորոգելը կամ դրանք տեխնիկական անսարքություններով շահագործման բաց թողնելը

1. Տրանսպորտային միջոցների կամ տրանսպորտային ենթակառուցվածքների տեխնիկական վիճակի համար պատասխանատու անձի կողմից տրանսպորտային միջոցը, հաղորդակցության ուղին, ազդանշանման կամ կապի միջոցը կամ տրանսպորտային այլ սարքավորումն անորակ վերանորոգելը կամ դրանցից որևէ մեկը տեխնիկական անսարքությամբ շահագործման բաց թողնելը, եթե այդ արարքն անզգուշությամբ մարդու առողջությանը պատճառել է ծանր կամ միջին ծանրության վնաս՝

պատժվում է տուգանքով՝ երեսնապատիկից հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկուհարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է երկու կամ ավելի մարդու մահ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

Հոդված 332. Տրանսպորտային միջոցները, ենթակառուցվածքները կամ հաղորդակցության ուղիները փչացնելը

1. Տրանսպորտային միջոցը, ենթակառուցվածքը, հաղորդակցության ուղին, ազդանշանման կամ կապի միջոցը կամ տրանսպորտային այլ սարքավորումը ոչնչացնելը, վնասելը, արգելափակելը, այլ կերպ փչացնելը կամ երթևեկությունը կարգավորող կեղծ ազդանշան տեղադրելը, եթե այդ արարքն անզգուշությամբ մարդու առողջությանը պատճառել է ծանր կամ միջին ծանրության վնաս՝

պատժվում է տուգանքով՝ երեսնապատիկից հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկուհարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է երկու կամ ավելի մարդու մահ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

Հոդված 333. Տրանսպորտի անվտանգ աշխատանքն ապահովող կանոնները խախտելը

1. Ուղևորի, հետիոտնի, հեծանվորդի կամ երթևեկության այլ մասնակցի կողմից (բացի սույն օրենսգրքի 327-րդ և 328-րդ հոդվածներով նշված անձանցից) տրանսպորտի երթևեկության անվտանգության կամ շահագործման որևէ կանոն խախտելը, եթե այդ արարքը մարդու առողջությանն անզգուշությամբ պատճառել է ծանր կամ միջին ծանրության վնաս՝

պատժվում է տուգանքով՝ երեսնապատիկից հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկուհարյուրյոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է երկու կամ ավելի մարդու մահ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

Հոդված 334. Աղետի ենթարկվածներին նավապետի կողմից օգնություն ցույց չտալը

1. Ծովի կամ ջրային այլ ուղու վրա աղետի ենթարկվող կամ ենթարկված մարդուն՝ նավապետի կողմից օգնություն ցույց չտալը, եթե այդ օգնությունը կարող էր ցույց տրվել առանց նավի, դրա անձնակազմի կամ ուղևորի կյանքը կամ առողջությունը վտանգելու՝

պատժվում է տուգանքով՝ երեսնապատիկից հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկուհարյուրյոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

Հոդված 335. Միջազգային թռիչքների կանոնները խախտելը

1. Սահմանված կարգով թույլատրված երթուղիները, վայրէջքի վայրերը, թռիչքի բարձրությունը չպահպանելը կամ միջազգային թռիչքների որևէ այլ կանոն խախտելը այն անձի կողմից, ով պատասխանատու է այդ կանոնի պահպանման համար՝

պատժվում է տուգանքով՝ երեսնապատիկից հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկուհարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

Հոդված 336. Հայաստանի Հանրապետության օդային տարածքի օգտագործման կանոնները խախտելը

1. Հայաստանի Հանրապետության օդային տարածքն առանց թույլտվության օգտագործելը, այն դեպքում, երբ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության համապատասխան՝ նշված թույլտվությունը պարտադիր է, եթե այդ արարքը մարդու առողջությանն անզգուշությամբ պատճառել է ծանր կամ միջին ծանրության վնաս՝

պատժվում է տուգանքով՝ երեսնապատիկից հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկուհարյուրյոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է երկու կամ ավելի մարդու մահ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

ԳԼՈՒԽ 37.

**ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ԵՎ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՏՈՒԿ ԿԱՆՈՆՆԵՐՈՎ ՍԱՀՄԱՆՎԱԾ ԿԱՐԳԻ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ
ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ**

**Հոդված 337. Ատոմային էներգետիկայի օբյեկտներում անվտանգության
կանոնները խախտելը**

1. Ատոմային էներգիայի օգտագործման օբյեկտների տեղաբաշխման, նախագծման, կառուցման, վերանորոգման, վերակառուցման, շահագործման կամ շահագործումից հանելու, վերագործարկման, միջուկային կամ ռադիոակտիվ նյութերի տեղափոխման, պահպանման կամ օգտագործման ընթացքում անվտանգության որևէ կանոն խախտելն այն անձի կողմից, ով, ըստ պայմանագրի կամ ծառայողական դիրքի, պարտավոր էր պահպանել այդ պահանջը, եթե դրա հետևանքով անզգուշությամբ մարդու առողջությանը պատճառվել է ծանր կամ միջին ծանրության վնաս՝

պատժվում է տուգանքով՝ երեսնապատիկից հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկուհարյուրյոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ, շրջակա միջավայրի ռադիոակտիվ վարակում կամ այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

**Հոդված 338. Իոնացնող ճառագայթման աղբյուրների շահագործման
անվտանգության հետ կապված կանոնները խախտելը**

1. Իոնացնող ճառագայթման աղբյուրների շահագործման կամ շահագործումից հանելու կամ տեղափոխման ընթացքում անվտանգության՝ օրենսդրությամբ սահմանված որևէ պահանջ խախտելն այն անձի կողմից, ով, ըստ պայմանագրի կամ ծառայողական դիրքի, պարտավոր էր պահպանելու այդ պահանջը, եթե դրա հետևանքով անզգուշությամբ մարդու առողջությանը պատճառվել է ծանր կամ միջին ծանրության վնաս՝

պատժվում է տուգանքով՝ երեսնապատիկից հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկուհարյուրյոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ, շրջակա միջավայրի ռադիոակտիվ վարակում կամ այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

Հոդված 339. Էլեկտրոնային, պրոտոնային, ծանր իոնների արագացուցիչների շահագործման անվտանգության հետ կապված կանոնները խախտելը

1. Էլեկտրոնային, պրոտոնային, ծանր իոնների արագացուցիչների տեղաբաշխման, նախագծման, շինարարության, վերանորոգման, վերակառուցման, շահագործման կամ շահագործումից հանելու ընթացքում անվտանգության՝ օրենսդրությամբ սահմանված որևէ պահանջ խախտելն այն անձի կողմից, ով, ըստ պայմանագրի կամ ծառայողական դիրքի, պարտավոր էր պահպանել այդ պահանջը, եթե դրա հետևանքով անզգուշությամբ մարդու առողջությանը պատճառվել է ծանր կամ միջին ծանրության վնաս՝

պատժվում է տուգանքով՝ երեսնապատիկից հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկուհարյուրյոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ, շրջակա միջավայրի ռադիոակտիվ վարակում կամ այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

Հոդված 340. Մայրուղային խողովակաշարերի շինարարության, շահագործման կամ վերանորոգման ընթացքում անվտանգության կանոնները խախտելը

1. Մայրուղային խողովակաշարերի շինարարության, շահագործման կամ վերանորոգման ընթացքում այդ աշխատանքների կատարման համար պատասխանատու անձի կողմից օրենսդրությամբ սահմանված որևէ պահանջ խախտելը, եթե այդ արարքը մարդու առողջությանն անզգուշությամբ պատճառել է ծանր կամ միջին ծանրության վնաս՝

պատժվում է տուգանքով՝ երեսնապատիկից հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկուհարյուրթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է երկու կամ ավելի մարդու մահ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

Հոդված 341. Շինարարական, լեռնահանքային կամ այլ աշխատանքների կատարման ընթացքում աշխատանքի պաշտպանության կամ անվտանգության ապահովման պահանջները խախտելը

1. Շինարարական, լեռնահանքային կամ այլ աշխատանքների կատարման ընթացքում աշխատանքի պաշտպանության կամ անվտանգության ապահովման՝ օրենսդրությամբ սահմանված որևէ պահանջ խախտելն այն անձի կողմից, ով, ըստ պայմանագրի կամ ծառայողական դիրքի, պարտավոր էր պահպանել այդ պահանջը, եթե դրա հետևանքով անզգուշությամբ մարդու առողջությանը պատճառվել է ծանր կամ միջին ծանրության վնաս՝

պատժվում է տուգանքով՝ երեսնապատիկից հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկուհարյուրթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ կամ այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

Հոդված 342. Պայթյունավտանգ օբյեկտներում անվտանգության կանոնները խախտելը

1. Պայթյունավտանգ օբյեկտներում անվտանգության կամ աշխատանքի պաշտպանության՝ օրենսդրությամբ սահմանված որևէ պահանջ խախտելն այն անձի կողմից, ով, ըստ պայմանագրի կամ ծառայողական դիրքի, պարտավոր էր պահպանել

այդ պահանջը, եթե դրա հետևանքով անզգուշությամբ մարդու առողջությանը պատճառվել է ծանր կամ միջին ծանրության վնաս՝

պատժվում է տուգանքով՝ երեսնապատիկից հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկուհարյուրյոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ կամ այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

Հոդված 343. Հրդեհային անվտանգության կանոնները խախտելը

1. Հրդեհային անվտանգության՝ օրենսդրությամբ սահմանված որևէ պահանջ խախտելն այն անձի կողմից, ում վրա դրված է եղել այդ պահանջի պահպանման պարտականությունը, եթե դրա հետևանքով մարդու առողջությանն անզգուշությամբ պատճառվել է ծանր կամ միջին ծանրության վնաս՝

պատժվում է տուգանքով՝ երեսնապատիկից հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկուհարյուրյոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ կամ այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

Հոդված 344. Դյուրավառ կամ այրիչ նյութերի պահպանման, հաշվառման, փոխադրման, առաքման կամ օգտագործման կանոնները խախտելը

1. Դյուրավառ կամ այրիչ նյութերի պահպանման, հաշվառման, փոխադրման, առաքման կամ օգտագործման համար՝ օրենսդրությամբ սահմանված որևէ պահանջ խախտելն այն անձի կողմից, ում վրա դրված է եղել այդ պահանջի պահպանման պարտականությունը կամ նշված նյութերի ապօրինի փոխադրումը կամ առաքումը, եթե դրա հետևանքով մարդու առողջությանն անզգուշությամբ պատճառվել է ծանր կամ միջին ծանրության վնաս՝

պատժվում է տուգանքով՝ երեսնապատիկից հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկուհարյուրյոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ կամ այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

ԳԼՈՒԽ 38.

ՀԱՄԱԿԱՐԳՉԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ԵՎ ՀԱՄԱԿԱՐԳՉԱՅԻՆ ՏՎՅԱԼՆԵՐԻ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հոդված 345. Համակարգչային տեղեկատվության համակարգ ներթափանցելը

1. Համակարգիչ, համակարգչային համակարգ կամ համակարգչային ցանց առանց թույլտվության մուտք գործելը, որը կատարվել է օրենքի կամ պայմանագրի կամ իրավաչափ այլ հիմքի ուժով նման իրավունք չունեցող անձի կողմից և անզգուշությամբ առաջացրել է համակարգչային տվյալների փոփոխություն, պատճենահանում, ուղեփակում (մեկուսացում), ոչնչացում, վնասում, աղավաղում, խոշոր չափերի գույքային վնաս կամ այլ էական վնաս՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը տասնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը ութսուն ժամ տևողությամբ, որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը՝

1) զուգորդվել է պաշտպանիչ համակարգը հաղթահարելով,

2) կատարվել է հատուկ տեխնիկական միջոցների օգտագործմամբ,

3) կատարվել է իշխանական կամ ծառայողական լիազորություններով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով,

4) կատարվել է օրենքով պահպանվող տեղեկատվության նկատմամբ կամ

5) անզգուշությամբ առաջացրել է առանձնապես խոշոր չափերի գույքային վնաս, հիմնարկների կամ ձեռնարկությունների գործունեության խաթարում, վթար կամ աղետ, մարդու առողջությանը ծանր կամ միջին ծանրության վնասի պատճառում կամ մարդու մահ, առանձին արժեք ունեցող տեղեկատվության ոչնչացում, փոփոխություն, ուղեփակում կամ պատճենահանում կամ այլ ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից քառասնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուր հիսունից երկու հարյուր ժամ տևողությամբ, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 346. Համակարգչային տեղեկատվությունը փոփոխելը

1. Համակարգչում, համակարգչային համակարգում, ցանցում կամ համակարգչային այլ սարքավորումների վրա պահվող տվյալներն առանց օրենքով կամ պայմանագրով կամ իրավաչափ այլ հիմքով նախատեսված թույլտվության փոփոխելը, որը վնաս է պատճառել անձի կամ կազմակերպության իրավունքներին կամ օրինական շահերին կամ հասարակության կամ պետության շահերին՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը հարյուր հիսուն ժամ տևողությամբ, կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը՝

1) զուգորդվել է համակարգչային տեղեկատվության համակարգ առանց թույլտվության մուտք գործելով,

2) զուգորդվել է կեղծ տեղեկություն մուտքագրելով կամ տեղեկատվությունն այլ կերպ խեղաթյուրելով,

3) կատարվել է իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով,

4) կատարվել է մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ կամ

5) անզգուշությամբ առաջացրել է առանձնապես խոշոր չափերի գույքային վնաս, հիմնարկների կամ ձեռնարկությունների գործունեության խաթարում, վթար կամ աղետ, մարդու առողջությանը ծանր կամ միջին ծանրության վնասի պատճառում կամ մարդու մահ, առանձին արժեք ունեցող տեղեկատվության փոփոխություն կամ այլ ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից երեսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ ութսունից հարյուր հիսուն ժամ տևողությամբ, կամ որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

Հոդված 347. Համակարգչային նենգադուր

1. Համակարգչում, համակարգչային համակարգում, ցանցում կամ համակարգչային այլ սարքավորումների վրա պահվող տվյալներն առանց օրենքով կամ պայմանագրով կամ իրավաչափ այլ հիմքով նախատեսված թույլտվության ոչնչացնելը, վնասելը, աղավաղելը, ուղեփակելը (մեկուսացնելը) կամ ոչ պիտանի վիճակի բերելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ ութսունից հարյուր ժամ տևողությամբ, կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը՝

1) զուգորդվել է համակարգչային տեղեկատվության համակարգ առանց թույլտվության մուտք գործելով կամ

2) անզգուշությամբ առաջացրել է առանձնապես խոշոր չափերի գույքային վնաս, հիմնարկների կամ ձեռնարկությունների գործունեության խաթարում, վթար կամ աղետ, մարդու առողջությանը ծանր կամ միջին ծանրության վնասի պատճառում կամ

մարդու մահ, առանձին արժեք ունեցող տեղեկատվության ոչնչացում, փոփոխություն, ուղեփակում կամ պատճենահանում կամ այլ ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից երեսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկու հարյուր ժամ տևողությամբ, կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասի առաջին կետով նախատեսված արարքները, որոնք դիտավորությամբ առաջացրել են սույն հոդվածի երկրորդ մասի երկրորդ կետով նախատեսված հետևանքներ՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով:

Հոդված 348. Համակարգչային տվյալների ասօրինի տիրանալը կամ որսալը

1. Համակարգչում, համակարգչային համակարգում, ցանցում կամ համակարգչային այլ սարքավորումների վրա պահվող ընդհանուր օգտագործման համար չնախատեսված տվյալներին առանց օրենքով կամ պայմանագրով կամ իրավաչափ այլ հիմքով նախատեսված թույլտվության տիրանալը կամ որսալը, որը կատարվել է այդ տեղեկատվությունն օգտագործելու կամ այլ անձանց օգտագործման համար հասանելի դարձնելու կամ այլ կերպ իրացնելու նպատակով՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ ութսունից հարյուր ժամ տևողությամբ, կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը՝

1) զուգորդվել է համակարգչային տեղեկատվության համակարգ առանց թույլտվության մուտք գործելով,

2) կատարվել է օրենքով պահպանվող այլ տեղեկատվություն ստանալու նպատակով,

3) կատարվել է շահադիտական դրդումներով,

4) կատարվել է իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով,

5) կատարվել է համակարգչային կապի միջոցների օգտագործմամբ հաղորդվող տեղեկատվությունը որսալով,

6) կատարվել է մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ կամ

7) անզգուշությամբ առաջացրել է առանձնապես խոշոր չափերի գույքային վնաս, հիմնարկների կամ ձեռնարկությունների գործունեության խաթարում, վթար կամ աղետ, մարդու առողջությանը ծանր կամ միջին ծանրության վնասի պատճառում կամ մարդու մահ, առանձին արժեք ունեցող տեղեկատվության փոփոխություն, ուղեփակում կամ այլ ծանր հետևանքներ՝

պատժվում են տուգանքով՝ երեսնապատիկից հիսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ երկու հարյուրից երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասերով նախատեսված հանցանքները, որոնք՝

1) կատարվել են հանցավոր կազմակերպության կողմից կամ

2) դիտավորությամբ առաջացրել են սույն հոդվածի երկրորդ մասի յոթերորդ կետով նախատեսված հետևանքներ՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ չորսից յոթ տարի ժամկետով:

Հոդված 349. Հատուկ ծրագրային կամ գործիքային միջոցների ապօրինի շրջանառությունը

1. Համակարգիչ, համակարգչային համակարգ կամ համակարգչային ցանց առանց թույլտվության մուտք գործելու կամ համակարգչային տվյալները ոչնչացնելու, վնասելու, աղավաղելու, ուղեփակելու (մեկուսացնելու) կամ ոչ պիտանի վիճակի բերելու կամ դրանց ապօրինի տիրանալու համար նախատեսված հատուկ ծրագրային կամ գործիքային միջոցներ կամ հատուկ հարուցիչով ծրագրեր արտադրելը, պատրաստելը,

մշակելը, ներմուծելը, ձեռք բերելը, պահելը, փոխադրելը, առաքելը կամ արտահանելը՝ դրանք օգտագործելու կամ իրացնելու նպատակով, կամ այդպիսի ծրագրային կամ գործիքային միջոցներն իրացնելը կամ օգտագործելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը ութսուն ժամ տևողությամբ, կամ որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքները, որոնք՝

1) կատարվել են շահադիտական դրդումներով,

2) կատարվել են մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,

3) կատարվել են այլ հանցանքի կատարումը թաքցնելու կամ հեշտացնելու նպատակով կամ

4) անզգուշությամբ առաջացրել են առանձնապես խոշոր չափերի գույքային վնաս, հիմնարկների կամ ձեռնարկությունների գործունեության խաթարում, վթար կամ աղետ, մարդու առողջությանը ծանր կամ միջին ծանրության վնասի պատճառում կամ մարդու մահ, առանձին արժեք ունեցող տեղեկատվության ոչնչացում, փոփոխություն, ուղեփակում կամ պատճենահանում կամ այլ ծանր հետևանքներ՝

պատժվում են տուգանքով՝ տասնապատիկից երեսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ ութսունից հարյուր հիսուն ժամ տևողությամբ, կամ որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասերով նախատեսված հանցանքները, որոնք դիտավորությամբ առաջացրել են սույն հոդվածի երկրորդ մասի չորրորդ կետով նախատեսված հետևանքներ՝

պատժվում են՝ տուգանքով՝ քսանապատիկից հիսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուր հիսունից երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ, կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված ծրագրային կամ գործիքային միջոցները կամովին հանձնած անձն ազատվում է սույն հոդվածով նախատեսված քրեական պատասխանատվությունից: Եթե անձի փաստացի կատարած արարքն այլ հանցակազմ է պարունակում, ապա նա ենթակա է քրեական պատասխանատվության այդ հանցագործության համար:

Հոդված 350. Համակարգչային կեղծիք

1. Իրավաբանական հետևանքներ առաջացնելու նպատակով համակարգչային տվյալներ ապօրինի մտցնելը, փոփոխելը, ջնջելը կամ այդ տվյալների հասանելիությունը ուղեփակելը (մեկուսացնելը), որոնք հանգեցրել են ոչ հավաստի տվյալների ստեղծման՝

պատժվում են տուգանքով՝ քսանապատիկից երեսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երեքից հինգ տարի ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը՝

1) կատարվել է իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով,

2) կատարվել է մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ կամ հանցավոր կազմակերպության կողմից կամ

3) անզգուշությամբ առաջացրել է առանձնապես խոշոր չափերի գույքային վնաս, հիմնարկների կամ ձեռնարկությունների գործունեության խաթարում, վթար կամ աղետ, մարդու առողջությանը ծանր կամ միջին ծանրության վնասի պատճառում կամ մարդու մահ, առանձին արժեք ունեցող տեղեկատվության ոչնչացում, փոփոխություն, ուղեփակում կամ այլ ծանր հետևանքներ

պատժվում է որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

**Հոդված 351. Համակարգիչը, համակարգչային համակարգը կամ ցանցը
շահագործելու կանոնները խախտելը**

1. Համակարգիչը, համակարգչային համակարգը կամ ցանցը շահագործելու կանոնները խախտելն այն անձի կողմից, ով այդ համակարգիչ, համակարգչային համակարգ կամ ցանց մուտք գործելու թույլտվություն ունի, եթե այդ արարքն անզգուշությամբ առաջացրել է համակարգչում, համակարգչային համակարգում, ցանցում կամ համակարգչային այլ սարքավորումների վրա պահվող օրենքով պահպանվող տեղեկատվության փոփոխություն, պատճենահանում, ուղեփակում (մեկուսացում), ոչնչացում կամ վնասում կամ համակարգչային սարքավորումների աշխատանքների խաթարում՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը ութսուն ժամ տևողությամբ, կամ որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը անզգուշությամբ առաջացրել է առանձնապես խոշոր չափերի գույքային վնաս, հիմնարկների կամ ձեռնարկությունների գործունեության խաթարում, վթար կամ աղետ, մարդու առողջությանը ծանր կամ միջին ծանրության վնասի պատճառում կամ մարդու մահ, առանձին արժեք ունեցող տեղեկատվության ոչնչացում, փոփոխություն, ուղեփակում կամ պատճենահանում կամ այլ ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից երեսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ ութսունից հարյուր ժամ տևողությամբ, կամ որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝

առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով:

Գ Լ ՈՒ Խ 39.

**ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ
ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ**

Հոդված 352. Աշխատանքներ իրականացնելիս շրջակա միջավայրի պահպանության օրենսդրության պահանջները խախտելը

1. Արդյունաբերական, գյուղատնտեսական, քաղաքաշինական, գիտական կամ այլ նշանակության օբյեկտները նախագծելու, տեղաբաշխելու, կառուցելու, վերակառուցելու, վերանորոգելու, շահագործման հանձնելու, շահագործելու կամ շահագործումից հանելու ընթացքում շրջակա միջավայրի պահպանության օրենսդրության պահանջները իրավասու անձի կողմից խախտելը, եթե դրա հետևանքով առաջացել է շրջակա միջավայրի քիմիական կամ կենսաբանական աղտոտվածության, շրջակա միջավայրի վրա վնասակար ֆիզիկական ներգործության սահմանային թույլատրելի մակարդակի էական գերազանցում, կենդանական աշխարհի կամ բուսական աշխարհի, կենդանական աշխարհի կամ բուսական աշխարհի օբյեկտների զանգվածային ոչնչացում կամ այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 353. Աշխատանքներ իրականացնելիս շրջակա միջավայրի պահպանության օրենսդրության պահանջները խախտելով անզուգուշությամբ վնաս պատճառելը

1. Արդյունաբերական, գյուղատնտեսական, քաղաքաշինական, գիտական կամ այլ նշանակության օբյեկտները նախագծելու, տեղաբաշխելու, կառուցելու, վերակառուցելու, վերանորոգելու, շահագործման հանձնելու, շահագործելու կամ շահագործումից հանելու ընթացքում շրջակա միջավայրի պահպանության օրենսդրության պահանջները իրավասու անձի կողմից խախտելը, եթե դրա

հետևանքով մարդու առողջությանն անզգուշությամբ պատճառվել է ծանր կամ միջին ծանրության վնաս կամ առաջացել է շրջակա միջավայրի քիմիական կամ կենսաբանական աղտոտվածության կամ շրջակա միջավայրի վրա վնասակար ֆիզիկական ներգործության սահմանային թույլատրելի մակարդակի էական գերազանցում, կենդանական աշխարհի կամ բուսական աշխարհի, կենդանական աշխարհի կամ բուսական աշխարհի օբյեկտների զանգվածային ոչնչացում կամ այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում է տուգանքով՝ երեսնապատիկից հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ՝

պատժվում է ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 354. Վտանգավոր քիմիական կամ կենսաբանական նյութի կամ թափոնի ապօրինի շրջանառությունը

1. Շրջակա միջավայրի կամ մարդու կյանքի կամ առողջության համար վտանգ ներկայացնող քիմիական կամ կենսաբանական նյութ կամ թափոն, կենսաբանական ազդանյութ կամ ազդակ կամ իրենց բաղադրության մեջ նշված նյութը, ազդանյութը, ազդակը կամ թափոնը պարունակող ապրանք կամ այլ առարկա օրենսդրությամբ սահմանված կարգի խախտմամբ արտադրելը, պատրաստելը, ձեռք բերելը, պահելը, պահեստավորելը, փոխադրելը, առաքելը, ներմուծելը, արտահանելը, օգտագործելը կամ իրացնելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ

կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը՝

- 1) կատարվել է իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով,
- 2) անզգուշությամբ մարդու առողջությանը պատճառել է ծանր կամ միջին ծանրության վնաս կամ
- 3) անզգուշությամբ առաջացել է շրջակա միջավայրի քիմիական կամ կենսաբանական աղտոտվածության, շրջակա միջավայրի վրա վնասակար ֆիզիկական ներգործության սահմանային թույլատրելի մակարդակի էական գերազանցում, շրջակա միջավայրի թունավորում կամ վարակում, կենդանական աշխարհի կամ բուսական աշխարհի, կենդանական աշխարհի կամ բուսական աշխարհի օբյեկտների զանգվածային ոչնչացում կամ այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ՝

պատժվում է ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 355. Վտանգավոր քիմիական կամ կենսաբանական նյութի կամ թափոնի հետ վարվելու անվտանգության կանոնները խախտելը

1. Շրջակա միջավայրի կամ մարդու կյանքի կամ առողջության համար վտանգ ներկայացնող քիմիական կամ կենսաբանական նյութը կամ թափոնը, կենսաբանական ազդանյութը, ազդակը կամ թունավոր նյութը օգտագործելու, պահպանելու, տեղափոխելու, ոչնչացնելու կամ դրանց հետ վարվելու անվտանգության այլ կանոնները իրավասու անձի կողմից խախտելը, եթե դրա հետևանքով առաջացել է

շրջակա միջավայրի քիմիական կամ կենսաբանական աղտոտվածության, շրջակա միջավայրի վրա վնասակար ֆիզիկական ներգործության սահմանային թույլատրելի մակարդակի էական գերազանցում, շրջակա միջավայրի թունավորում կամ վարակում, կենդանական աշխարհի կամ բուսական աշխարհի, կենդանական աշխարհի կամ բուսական աշխարհի օբյեկտների զանգվածային ոչնչացում կամ այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 356. Վտանգավոր քիմիական կամ կենսաբանական նյութի կամ թափոնի հետ վարվելու անվտանգության կանոնները խախտելով անզգուշությամբ վնաս պատճառելը

1. Շրջակա միջավայրի կամ մարդու կյանքի կամ առողջության համար վտանգ ներկայացնող քիմիական կամ կենսաբանական նյութը կամ թափոնը, կենսաբանական ազդանյութը, ազդակը կամ թունավոր նյութը օգտագործելու, պահպանելու, տեղափոխելու, ոչնչացնելու կամ դրանց հետ վարվելու անվտանգության այլ կանոնները իրավասու անձի կողմից խախտելը, եթե դրա հետևանքով մարդու առողջությանն անզգուշությամբ պատճառվել է ծանր կամ միջին ծանրության վնաս կամ առաջացել է շրջակա միջավայրի քիմիական կամ կենսաբանական աղտոտվածության, շրջակա միջավայրի վրա վնասակար ֆիզիկական ներգործության սահմանային թույլատրելի մակարդակի էական գերազանցում, շրջակա միջավայրի թունավորում կամ վարակում, մարդկանց, կենդանիների կամ բույսերի շրջանում համաճարակի տարածում, կենդանական աշխարհի կամ բուսական աշխարհի, կենդանական աշխարհի կամ բուսական աշխարհի օբյեկտների զանգվածային ոչնչացում կամ այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ

կարճաժամկետ ազատագրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատագրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը՝

1) կատարվել է էկոլոգիական աղետի կամ արտակարգ էկոլոգիական դրության գոտում կամ

2) անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ՝

պատժվում է ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատագրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատագրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 357. Անասնաբուժական կամ բույսերի հիվանդությունների կամ վնասատուների դեմ պայքարելու կանոնները խախտելը

1.Անասնաբուժական կամ բույսերի հիվանդությունների կամ վնասատուների դեմ պայքարելու Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կանոնները իրավասու անձի կողմից խախտելը, եթե դրա հետևանքով խոշոր չափի գույքային վնաս է պատճառվել, մարդկանց, կենդանիների կամ բույսերի շրջանում համաճարակ է տարածվել կամ առաջացել է այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատագրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատագրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

Հոդված 358. Անասնաբուժական կամ բույսերի հիվանդությունների կամ վնասատուների դեմ պայքարելու կանոնները խախտելով անզգուշությամբ վնաս պատճառելը

1.Անասնաբուժական կամ բույսերի հիվանդությունների կամ վնասատուների դեմ պայքարելու Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կանոնները իրավասու անձի կողմից խախտելը, եթե դրա հետևանքով անզգուշությամբ խոշոր չափի գույքային վնաս է պատճառվել անձի, կազմակերպության, հասարակության կամ պետության օրինական շահերին, մարդկանց, կենդանիների

կամ բույսերի շրջանում համաճարակ է տարածվել կամ առաջացել է այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

Հոդված 359. Մթնոլորտային օդն աղտոտելը

1. Մթնոլորտային օդն աղտոտելը՝ սահմանված նորմատիվների գերազանցմամբ արտանետումներով, սարքավորումների, կառույցների կամ այլ օբյեկտների շահագործման կանոնները խախտելու հետևանքով կամ այլ եղանակով մթնոլորտային օդն աղտոտելը կամ դրա բնական հատկություններն այլ ձևով փոփոխելը, որը խոշոր գույքային կամ էական այլ վնաս է պատճառել գյուղացիական տնտեսությանը, շինություններին, մշակութային արժեքներին, կենդանական կամ բուսական աշխարհին, հողին կամ ջրերին կամ առաջացրել է այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

Հոդված 360. Մթնոլորտային օդն աղտոտելով անզգուշությամբ վնաս պատճառելը

1. Մթնոլորտային օդն աղտոտելը, եթե դրա հետևանքով անզգուշությամբ ծանր կամ միջին ծանրության վնաս է պատճառվել անձի առողջությանը կամ խոշոր գույքային կամ էական այլ վնաս՝ գյուղացիական տնտեսությանը, շինություններին, մշակութային արժեքներին, կենդանական կամ բուսական աշխարհին, հողին կամ ջրերին կամ անզգուշությամբ առաջացել է այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ

կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը՝

1) կատարվել է էկոլոգիական աղետի կամ արտակարգ էկոլոգիական դրության գոտում կամ

2) անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 361. Ջրերն աղտոտելը

1. Ջրերն աղտոտելը՝ բնական կամ արհեստական ծագման մակերևութային կամ ստորերկրյա ջրերը, խմելու ջրամատակարարման աղբյուրներն աղտոտելը, աղբոտելը, խցանելը, սպառելը կամ դրանց բնական հատկությունները կամ որակական բաղադրությունն այլ կերպ փոփոխելը կամ ջրային ռեսուրսը հյուծելը, որը խոշոր գույքային վնաս է պատճառել կամ ջրերը ռադիոակտիվ, քիմիական, կենսաբանական կամ այլ վտանգավոր նյութերով կամ թափոններով աղտոտելը կամ ջրային ռեսուրսներին այլ էական վնաս պատճառելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

Հոդված 362. Ջրերն աղտոտելով անզգուշությամբ վնաս պատճառելը

1. Ջրերն աղտոտելը, եթե դրա հետևանքով անզգուշությամբ ծանր կամ միջին ծանրության վնաս է պատճառվել անձի առողջությանը կամ խոշոր գույքային կամ էական այլ վնաս՝ գյուղացիական տնտեսությանը, շինություններին, մշակութային

արժեքներին, կենդանական կամ բուսական աշխարհին կամ դրանց պաշարներին, հողին կամ ջրերին կամ անզգուշությամբ առաջացել է այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը՝

- 1) կատարվել է բնության հատուկ պահպանվող տարածքում կամ էկոլոգիական աղետի կամ արտակարգ էկոլոգիական դրության գոտում,
- 2) անհնարին է դարձրել բնակչության ջրամակատակարարումը կամ
- 3) անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 363. Ծովային միջավայրն աղտոտելը

1. Ծովային միջավայրն աղտոտելը՝ ցամաքում գտնվող օբյեկտներից կամ տրանսպորտային միջոցներից կամ ծովում կառուցված արհեստական կառույցներից մարդու առողջության կամ ծովի բնական պաշարների համար վտանգավոր կամ ծովային միջավայրի իրավաչափ օգտագործմանը խոչընդոտող նյութերը կամ հումքն արտանետելու կամ թաղելու կանոնները խախտելու հետևանքով կամ այլ եղանակով ծովային միջավայրն աղտոտելը, որը խոշոր գույքային կամ էական այլ վնաս է պատճառել կենդանական կամ բուսական աշխարհին կամ դրանց պաշարներին, հողին կամ ջրերին կամ առաջացել է այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ

կարճաժամկետ ազատագրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատագրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

Հոդված 364. Ծովային միջավայրն աղտոտելով անզգուշությամբ վնաս պատճառելը

1. Ծովային միջավայրն աղտոտելը՝ եթե դրա հետևանքով անզգուշությամբ ծանր կամ միջին ծանրության վնաս է պատճառվել անձի առողջությանը կամ խոշոր գույքային կամ էական այլ վնաս կենդանական կամ բուսական աշխարհին կամ դրանց պաշարներին, հողին կամ ջրերին կամ անզգուշությամբ առաջացել է այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատագրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատագրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը՝

- 1) կատարվել է էկոլոգիական աղետի կամ արտակարգ էկոլոգիական դրության գոտում կամ
- 2) անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատագրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատագրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 365. Ձկնային պաշարների պահպանության կանոնները խախտելը

1. Ձկնային պաշարների պահպանության կանոնները խախտելը՝ փայտեղենի լաստառաքումը, կամուրջների, ամբարտակների շինարարությունը, փայտեղենի կամ անտառային այլ արտադրանքի փոխադրումը, պայթեցման կամ այլ աշխատանքների իրականացումը, ջրամբարող (ջրահավաք) շինությունների կամ պոմպային մեխանիզմների շահագործումը՝ ձկնային պաշարների պահպանության կանոնների

խախտմամբ, եթե դրա հետևանքով առաջացել է ձկների կամ ջրային կենդանիների զանգվածային ոչնչացում, կերային պաշարների էական չափերի ոչնչացում կամ այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

Հոդված 366. Ձկնային պաշարների պահպանության կանոնները խախտելով անզգուշությամբ վնաս պատճառելը

1. Ձկնային պաշարների պահպանության կանոնները խախտելը, եթե դրա հետևանքով անզգուշությամբ առաջացել է ձկների կամ ջրային կենդանիների զանգվածային ոչնչացում, կերային պաշարների էական չափերի ոչնչացում կամ այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու իրավունքից զրկելով՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

Հոդված 367. Հողը փչացնելը

1. Հողը փչացնելը՝ հողը հանելու, տեղափոխելու, պահպանելու կամ օգտագործելու կանոնները խախտելով կամ այլ եղանակով հողը աղտոտելը, թունավորելը, կամ այլ կերպ փչացնելը, որը խոշոր գույքային կամ էական այլ վնաս է պատճառել կենդանական կամ բուսական աշխարհին կամ դրանց պաշարներին, հողին կամ ջրերին կամ առաջացել է այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ

ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

Հոդված 368. Հողը փչացնելով անզգուշությամբ վնաս պատճառելը

1. Հողը փչացնելը, եթե դրա հետևանքով անզգուշությամբ ծանր կամ միջին ծանրության վնաս է պատճառվել անձի առողջությանը կամ խոշոր գույքային կամ էական այլ վնաս կենդանական կամ բուսական աշխարհին կամ դրանց պաշարներին կամ ջրերին կամ անզգուշությամբ առաջացել է այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը՝

1) կատարվել է բնության հատուկ պահպանվող տարածքում կամ էկոլոգիական աղետի կամ արտակարգ էկոլոգիական դրության գոտում կամ

2) անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 369. Ընդերքի պահպանման կամ օգտագործման կանոնները խախտելը

1. Ընդերքի պահպանման կամ օգտագործման Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված պահանջները խախտելը, որն խոշոր գույքային կամ էական այլ վնաս է պատճառել անձի, կազմակերպության, հասարակության կամ պետության օրինական շահերին, շրջակա միջավայրին կամ առաջացել է այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից չորս տարի ժամկետով:

Հոդված 370. Ընդերքի պահպանման կամ օգտագործման կանոնները խախտելով անզգուշությամբ վնաս պատճառելը

1. Ընդերքի պահպանման կամ օգտագործման Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված պահանջները խախտելը, եթե դրա հետևանքով անզգուշությամբ ծանր կամ միջին ծանրության վնաս է պատճառվել մարդու առողջությանը, խոշոր գույքային կամ էական այլ վնաս՝ անձի, կազմակերպության, հասարակության կամ պետության օրինական շահերին կամ շրջակա միջավայրին կամ անզգուշությամբ առաջացրել է այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը՝

- 1) կատարվել է իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով,
- 2) կատարվել է բնության հատուկ պահպանվող տարածքում կամ էկոլոգիական աղետի կամ արտակարգ էկոլոգիական դրության գոտում կամ
- 3) անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 371. Ապօրինի ձկնորսությունը կամ ջրային կենդանիներ կամ ջրային բույսեր ապօրինի արդյունահանելը

1. Ձուկ, ջրային կենդանի ապօրինի որսալը կամ ջրային բույս ապօրինի արդյունահանելը, որը կատարվել է՝

- 1) դրանց զանգվածային ոչնչացման կամ արդյունահանման եղանակ օգտագործելով,
- 2) դրանց որսի կամ արդյունահանման համար արգելված ժամանակ՝ խոշոր գույքային վնաս պատճառելով կամ
- 3) արգելված վայրում՝ խոշոր գույքային վնաս պատճառելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու իրավունքից զրկելով՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով:

2. Ձուկ, ջրային կենդանի ապօրինի որսալը կամ ջրային բույս ապօրինի արդյունահանելը, որը կատարվել է՝

- 1) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով,
- 2) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,
- 3) Հայաստանի Հանրապետության բույսերի Կարմիր գրքում կամ կենդանիների Կարմիր գրքում գրանցված ձկնատեսակի, ջրային կենդանու կամ ջրային բույսի նկատմամբ կամ հանգեցրել է ձկների, ջրային կենդանիների կամ ջրային բույսերի որոշակի տեսակի պոպուլյացիայի վերացման կամ
- 4) բնության հատուկ պահպանվող տարածքում կամ էկոլոգիական աղետի կամ արտակարգ էկոլոգիական դրության գոտում՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

Հոդված 372. Ապօրինի որսը

1. Վայրի կենդանի կամ թռչուն ապօրինի որսալը, որը կատարվել է՝

1) դրանց որսի համար արգելված ժամանակ՝ խոշոր գույքային վնաս պատճառելով,

2) արգելված վայրում՝ խոշոր գույքային վնաս պատճառելով,

3) պայթուցիկ նյութեր, գազեր, էլեկտրական հոսանք կամ վայրի կենդանիների զանգվածային վնասման այլ եղանակ կամ որսի իրականացման արգելված այլ ձև, միջոց կամ գործիք օգտագործելով կամ

4) այնպիսի վայրի կենդանիների կամ թռչունների նկատմամբ, որոնց որսն ամբողջովին արգելված է՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու իրավունքից զրկելով՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է

1) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով,

2) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,

3) Հայաստանի Հանրապետության բույսերի Կարմիր գրքում կամ կենդանիների Կարմիր գրքում գրանցված վայրի կենդանու կամ թռչունի նկատմամբ կամ հանգեցրել է կենդանիների կամ թռչունների որոշակի տեսակի պոպուլյացիայի վերացման կամ

4) բնության հատուկ պահպանվող տարածքում կամ էկոլոգիական աղետի կամ արտակարգ էկոլոգիական դրության գոտում՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ

ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

Հոդված 373. Ծառերը, թփերը կամ բուսածածկը ապօրինի հատելը

1. Պետական, համայնքային սեփականություն հանդիսացող կամ այլ անձանց պատկանող ծառերը, թփերը կամ բուսածածկը ապօրինի հատելը կամ ոչնչացնելը կամ մինչև աճի դադարեցման աստիճանի վնասելը, եթե դրա հետևանքով պատճառվել է հարյուր հազար դրամը գերազանցող գույքային կամ էական այլ վնաս անձի, կազմակերպության, հասարակության կամ պետության օրինական շահերին՝

պատժվում է որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու իրավունքից զրկելով՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը՝

1) կատարվել է իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով,

2) կատարվել է մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,

3) կատարվել է Հայաստանի Հանրապետության բույսերի Կարմիր գրքում գրանցված ծառատեսակների, թփերի կամ այլ բուսածածկի նկատմամբ,

4) կատարվել է բնության հատուկ պահպանվող տարածքում կամ էկոլոգիական աղետի կամ արտակարգ էկոլոգիական դրության գոտում,

5) կատարվել է հրկիզման կամ հանրավտանգ այլ եղանակով կամ

6) պատճառել է խոշոր չափի գույքային վնաս՝

պատժվում է ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

- 1) հանցավոր կազմակերպության կողմից
 - 2) պատճառել է առանձնապես խոշոր չափի գույքային վնաս՝
- պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից ութ տարի ժամկետով:

Հոդված 374. Անտառը անզգուշությամբ ոչնչացնելը կամ վնասելը

1. Պետական, համայնքային սեփականություն հանդիսացող կամ այլ անձանց պատկանող ծառերը, թփերը կամ բուսածածկը ոչնչացնելը կամ վնասելը, որը կատարվել է կրակի, պայթուցիկ նյութերի կամ առավել վտանգի այլ աղբյուրի հետ անզգույշ վերաբերմունքի արդյունքում, եթե դրա հետևանքով անզգուշությամբ պատճառվել է խոշոր գույքային վնաս անձի, կազմակերպության, հասարակության կամ պետության օրինական շահերին՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

Հոդված 375. Հայաստանի Հանրապետության բույսերի Կարմիր գրքում կամ կենդանիների Կարմիր գրքում գրանցված օրգանիզմների պոպուլյացիան բնաջնջելը (վերացնելը)

1. Հայաստանի Հանրապետության բույսերի Կարմիր գրքում կամ կենդանիների Կարմիր գրքում գրանցված անհետացող կամ հազվագյուտ օրգանիզմների բնակության կամ տարածման վայրերը ոչնչացնելը, վնասելը կամ փոփոխելը, եթե դա հանգեցրել է այդ օրգանիզմների պոպուլյացիայի բնաջնջման (վերացման)՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

Հոդված 376. Հայաստանի Հանրապետության բույսերի Կարմիր գրքում կամ կենդանիների Կարմիր գրքում գրանցված օրգանիզմների պոպուլյացիան անզգուշությամբ բնաջնջելը (վերացնելը)

1. Հայաստանի Հանրապետության բույսերի Կարմիր գրքում կամ կենդանիների Կարմիր գրքում գրանցված անհետացող կամ հազվագյուտ օրգանիզմների բնակության կամ տարածման վայրերը ոչնչացնելը, վնասելը կամ փոփոխելը, եթե դա անզգուշությամբ հանգեցրել է այդ օրգանիզմների պոպուլյացիայի բնաջնջման (վերացման)՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

Հոդված 377. Բնության հատուկ պահպանվող տարածքների ռեժիմը խախտելը

1. Պետական արգելոցների, արգելավայրերի, ազգային պարկերի, բնության հուշարձանների կամ պետության կողմից հատուկ պահպանվող բնական այլ տարածքների կամ օբյեկտների ռեժիմը խախտելը, որն առաջացրել է խոշոր գույքային կամ էական այլ վնաս՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

Հոդված 378. Բնության հատուկ պահպանվող տարածքների ռեժիմը խախտելով անզգուշությամբ վնաս պատճառելը

1. Պետական արգելոցների, արգելավայրերի, ազգային պարկերի, բնության հուշարձանների կամ պետության կողմից հատուկ պահպանվող բնական այլ տարածքների կամ օբյեկտների ռեժիմը խախտելը, որը անզգուշությամբ առաջացրել է խոշոր գույքային կամ էական այլ վնաս՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

ԲԱԺԻՆ 13.

**ԲՆԱԿՉՈՒԹՅԱՆ ԱՌՈՂՋՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ
ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ**

ԳԼՈՒԽ 40.

**ԹՄՐԱՄԻՋՈՑՆԵՐԻ, ՀՈԳԵՆԵՐԳՈՐԾՈՒՆ (ՀՈԳԵՄԵՏ) ՆՅՈՒԹԵՐԻ, ԴՐԱՆՑ
ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԿՆԵՐԻ, ՊՐԵԿՈՒՐՍՈՐՆԵՐԻ, ԽԻՍՏ ՆԵՐԳՈՐԾՈՂ ԿԱՄ ԹՈՒՆԱՎՈՐ
ՆՅՈՒԹԵՐԻ ՕՐԻՆԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆԱՌՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ
ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ**

Հոդված 379. Թմրամիջոցների, հոգեներգործուն (հոգեմետ) նյութերի, դրանց խառնուրդների կամ դրանց համարժեք նյութերի (անալոգ) ապօրինի շրջանառությունն իրացնելու նպատակով կամ դրանք ապօրինի իրացնելը

1. Իրացնելու նպատակով թմրամիջոց, հոգեներգործուն (հոգեմետ) նյութ, դրանց խառնուրդ կամ դրանց համարժեք նյութ (անալոգ) ապօրինի արտադրելը, պատրաստելը, վերամշակելը, ձեռք բերելը, պահելը, տեղափոխելը, առաքելը, տարածելը, գովազդելը կամ դրանք ապօրինի իրացնելը կամ մեկ ուրիշի դրդմամբ՝ վերջինիս համար թմրամիջոց, հոգեներգործուն (հոգեմետ) նյութ կամ դրանց խառնուրդ ապօրինի ձեռք բերելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից վեց տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է
- 1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,
 - 2) շահադիտական դրդումներով,
 - 3) խոշոր չափերով,
 - 4) զվարճանքի կամ հանդիսադիր վայրում կամ հաստատությունում,
 - 5) քրեակատարողական հիմնարկում կամ ձերբակալված կամ կալանավորված անձանց պահելու վայրերում,
 - 6) զորամասում կամ զինվորական ծառայություն կրելու այլ վայրում կամ
 - 7) ուսումնադաստիարակչական հաստատությունում կամ դրա հարակից տարածքում՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասերով նախատեսված հանցանքները
- 1) հանցավոր կազմակերպության կողմից կատարելը,
 - 2) առանձնապես խոշոր չափերով կատարելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ յոթից տասներկու տարի ժամկետով:

4. Սույն օրենսգրքում թմրամիջոցների և հոգեներգործուն (հոգեմետ) նյութերի զգալի չափեր են համարվում, Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենսգրքի համաձայն, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության կողմից սահմանված թմրամիջոցների և հոգեներգործուն (հոգեմետ) նյութերի մանր չափերի նվազագույն շեմի հնգապատիկից մինչև քսանհինգապատիկը ներառող չափերը:

5. Սույն օրենսգրքում թմրամիջոցների և հոգեներգործուն (հոգեմետ) նյութերի խոշոր չափեր են համարվում, Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենսգրքի համաձայն, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության կողմից սահմանված թմրամիջոցների և հոգեներգործուն (հոգեմետ) նյութերի մանր չափերի նվազագույն շեմի քսանհինգապատիկից մինչև հարյուրքսանհինգապատիկը ներառող չափերը:

6. Սույն օրենսգրքում թմրամիջոցների և հոգեներգործուն (հոգեմետ) նյութերի առանձնապես խոշոր չափեր են համարվում, Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենսգրքի համաձայն, Հայաստանի

Հանրապետության կառավարության կողմից սահմանված թմրամիջոցների և հոգեներգործուն (հոգեմետ) նյութերի մանր չափերի նվազագույն շեմի հարյուրքսանհինգապատիկը գերազանցող չափերը:

7. Թմրամիջոցների և հոգեներգործուն (հոգեմետ) նյութերի պրեկուրսորների խոշոր և առանձնապես խոշոր չափերը սահմանում է Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը:

8. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված առարկաները կամովին հանձնաձև և դրանց ապօրինի շրջանառության հետ կապված հանցագործությանը բացահայտելուն աջակցած անձն ազատվում է կամովին հանձնաձև առարկաների ապօրինի շրջանառության համար սույն հոդվածով նախատեսված քրեական պատասխանատվությունից: Եթե նրա փաստացի կատարած արարքն այլ հանցակազմ է պարունակում, ապա անձը ենթակա է քրեական պատասխանատվության այդ հանցագործության համար:

Հոդված 380. Պրեկուրսորների ապօրինի շրջանառությունն իրացնելու նպատակով կամ դրանք ապօրինի իրացնելը

1. Թմրամիջոց, հոգեներգործուն (հոգեմետ) նյութ, դրանց խառնուրդ կամ դրանց համարժեք նյութ (անալոգ) պատրաստելու նպատակով պրեկուրսորներ ապօրինի արտադրելը, պատրաստելը, վերամշակելը, ձեռք բերելը, պահելը, տեղափոխելը, առաքելը, տարածելը, գովազդելը կամ դրանք ապօրինի իրացնելը՝

պատժվում է կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Պրեկուրսորների ապօրինի շրջանառությունն իրացնելու նպատակով կամ դրանք ապօրինի իրացնելը՝

1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ կամ

2) խոշոր փերով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

3. Պրեկուրսորների ապօրինի շրջանառությունն իրացնելու նպատակով կամ դրանք ապօրինի իրացնելը՝

1) հանցավոր կազմակերպության կողմից կամ

2) առանձնապես խոշոր չափերով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով:

4. Պրեկուրսորները կամովին հանձնած և դրանց ապօրինի շրջանառության հետ կապված հանցագործությանը բացահայտելուն աջակցած անձն ազատվում է կամովին հանձնած առարկաների ապօրինի շրջանառության համար սույն հոդվածով նախատեսված քրեական պատասխանատվությունից: Եթե նրա փաստացի կատարած արարքն այլ հանցակազմ է պարունակում, ապա անձը ենթակա է քրեական պատասխանատվության այդ հանցագործության համար:

Հոդված 381. Թմրամիջոցների, հոգեներգործուն նյութերի, դրանց խառնուրդների, կամ դրանց համարժեք նյութ (անալոգ) ինչպես նաև այդպիսիք պատրաստելու համար օգտագործվող և հատուկ հսկողության տակ գտնվող նյութերի, սարքավորումների կամ գործիքների օրինական շրջանառության կանոնները խախտելը

1. Թմրամիջոցներ, հոգեներգործուն (հոգեմետ) նյութեր, դրանց խառնուրդներ կամ դրանց համարժեք նյութ (անալոգ) ինչպես նաև այդպիսիք պատրաստելու համար օգտագործվող և հատուկ հսկողության տակ գտնվող նյութերի, սարքավորումների կամ գործիքների օրինական շրջանառության կանոնները խախտելն այն անձի կողմից, ում վրա դրված է եղել այդ կանոնների պահպանության պարտականությունը, եթե կանոնները խախտողի անզգուշության հետևանքով տեղի է ունեցել նշված նյութերի, սարքավորումների կամ գործիքների հափշտակություն կամ ապօրինի շրջանառություն՝ պատժվում է՝ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

Հոդված 382. Թմրամիջոցների, հոգեներգործուն (հոգեմետ) նյութերի, դրանց խառնուրդների կամ դրանց համարժեք նյութերի (անալոգ) և պրեկուրսորների ապօրինի շրջանառությունն առանց իրացնելու նպատակի

1. Առանց իրացնելու նպատակի թմրամիջոց, հոգեներգործուն (հոգեմետ) նյութ, դրանց խառնուրդ կամ դրանց համարժեք նյութ (անալոգ) կամ պրեկուրսոր ապօրինի արտադրելը, պատրաստելը, վերամշակելը, ձեռք բերելը, պահելը, տեղափոխելը, առաքելը՝

պատժվում է հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր ժամ տևողությամբ, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ մեկից երկու տարի ժամկետով,

կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված առարկաները կամովին հանձնաձև և դրանց ապօրինի շրջանառության հետ կապված հանցագործությանը բացահայտելուն աջակցած անձն ազատվում է սույն հոդվածով նախատեսված հանցագործությունների համար քրեական պատասխանատվությունից եթե նախկինում քրեական պատասխանատվությունից չի ազատվել նույն կամ սույն օրենսգրքի 379-րդ կամ 380-րդ հոդվածներով նախատեսված հիմքերով: Եթե նրա փաստացի կատարած արարքն այլ հանցակազմ է պարունակում, ապա անձը ենթակա է քրեական պատասխանատվության այդ հանցագործության համար:

Հոդված 383. Թմրամիջոցներ, հոգեներգործուն (հոգեմետ) նյութեր, դրանց խառնուրդներ կամ դրանց համարժեք նյութ (անալոգ) հափշտակելը կամ շորթելը

1. Թմրամիջոց, հոգեներգործուն (հոգեմետ) նյութ, դրանց խառնուրդ կամ դրանց համարժեք նյութ (անալոգ) կամ պրեկուրսոր հափշտակելը կամ շորթելը՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքները, որոնք կատարվել են՝

- 1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,
- 2) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով կամ
- 3) բռնություն գործադրելու սպառնալիքով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասերով նախատեսված հանցանքները, որոնք կատարվել են՝

- 1) հանցավոր կազմակերպության կողմից կամ
- 2) բռնություն գործադրելով՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ ութից տասներկու տարի ժամկետով:

Հոդված 384. Թմրամիջոցների, հոգեներգործուն (հոգեմետ) նյութերի կամ դրանց համարժեք նյութերի (անալոգ) կամ դրանց պրեկուրսորների մաքսանենգությունը

1. Թմրամիջոցների, հոգեներգործուն (հոգեմետ) նյութերի, դրանց պրեկուրսորների, անալոգների, թմրամիջոց կամ հոգեներգործուն (հոգեմետ) նյութ պարունակող խառնուրդների, այդպիսիք պատրաստելու համար օգտագործվող և հատուկ հսկողության տակ գտնվող նյութերի, սարքավորումների կամ գործիքների, մշակումն արգելված թմրամիջոցներ, հոգեներգործուն (հոգեմետ) նյութեր պարունակող բույսերի մաքսանենգությունը՝ Եվրասիական տնտեսական միության մաքսային սահմանով կամ Հայաստանի Հանրապետության պետական սահմանով նշված առարկաները ապօրինի տեղափոխելը՝ առանց մաքսային հսկողության կամ դրանից թաքցնելով, կամ դրանց մասին հավաստի տեղեկությունները սահմանված կարգով չհայտարարագրելու կամ ոչ իր անվամբ հայտարարագրելու, կամ դրանց տեղափոխման համար սահմանված կանոնները, այդ թվում՝ արգելքներն ու սահմանափակումները խախտելու, կամ մաքսային կամ այլ փաստաթղթերը խաբեությամբ օգտագործելու միջոցով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով,

2) խոշոր չափերով կամ

3) շանտաժի միջոցով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից վեց տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) առանձնապես խոշոր չափերով կամ

2) հանցավոր կազմակերպության կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից ութ տարի ժամկետով:

Հոդված 385. Թմրամիջոցներ, հոգեներգործուն (հոգեմետ) նյութեր, դրանց խառնուրդներ կամ պրեկուրսորներ ստանալու իրավունք տվող կեղծ փաստաթուղթ պատրաստելը, օգտագործելը կամ իրացնելը

1. Թմրամիջոցներ, հոգեներգործուն (հոգեմետ) նյութեր, դրանց խառնուրդներ կամ դրանց արտադրության կամ պատրաստման համար պրեկուրսորներ ստանալու իրավունք տվող կեղծ փաստաթուղթ պատրաստելը, օգտագործելը, կամ իրացնելը՝ պատժվում է կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքները, որոնք կատարվել են՝

1) շահադիտական դրդումներով կամ

2) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 386. Թմրամիջոց կամ հոգեներգործուն (հոգեմետ) նյութ ստանալու իրավունք տվող դեղատոմս կամ այլ փաստաթուղթ ապօրինի տրամադրելը

1. Իրավասու անձի կողմից թմրամիջոց կամ հոգեներգործուն (հոգեմետ) նյութ ստանալու իրավունք տվող դեղատոմս կամ այլ փաստաթուղթ ապօրինի տրամադրելը՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 387. Թմրամիջոցի, հոգեներգործուն (հոգեմետ) նյութի կամ դրանց համարժեք նյութի (անալոգ) կամ դրա խառնուրդի գործածմանը հակելը կամ ներգրավելը

1. Թմրամիջոցի, հոգեներգործուն (հոգեմետ) նյութի կամ դրանց համարժեք նյութի (անալոգ) կամ դրա խառնուրդի գործածմանը հակելը կամ ներգրավելը՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) անչափահասի նկատմամբ,

2) շահադիտական դրդումներով,

3) բռնություն գործադրելու սպառնալիքով,

4) խաբեությամբ կամ վստահությունը չարաշահելով կամ

5) հանցագործությունից տուժած անձի նկատմամբ ունեցած իշխանությունը, հեղինակությունը, հանցագործությունից տուժած անձի վիճակի խոցելիությունը կամ նյութական կամ այլ կախյալ վիճակն օգտագործելով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է բռնությամբ կամ անզգուշությամբ առաջացրել է հանցագործությունից տուժած անձի մահ կամ նրա առողջությանն անզգուշությամբ պատճառել է ծանր վնաս՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ կամ երրորդ մասերով նախատեսված հանցանքները հանցավոր կազմակերպության կողմից կատարելը՝ պատժվում է ազատազրկմամբ յոթից տասներկու տարի ժամկետով:

Հոդված 388. Շրջանառությունն արգելված թմրամիջոցներ, հոգեներգործուն (հոգեմետ), խիստ ներգործող կամ թունավոր նյութեր պարունակող բույսեր ցանելը, աճեցնելը կամ պահելը

1. Շրջանառությունն արգելված թմրամիջոցներ, հոգեներգործուն (հոգեմետ), խիստ ներգործող կամ թունավոր նյութեր պարունակող բույսեր ցանելը, աճեցնելը կամ պահելը խոշոր չափերով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) առանձնապես խոշոր չափերով,

2) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից վեց տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքը հանցավոր կազմակերպության կողմից կատարելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

Հոդված 389. Թմրամիջոցներ, հոգեներգործուն (հոգեմետ) նյութեր կամ դրանց համարժեք նյութ (անալոգ) կամ դրանց խառնուրդներ գործածելուն նպաստելը

1. Թմրամիջոցներ, հոգեներգործուն (հոգեմետ) նյութեր կամ դրանց համարժեք նյութեր (անալոգ) կամ դրանց խառնուրդներ գործածելու համար հաստատություն ստեղծելը, ղեկավարելը կամ պահելը կամ որևէ հանրային հաստատություն նույն նպատակով օգտագործելը կամ թմրամիջոցներ, հոգեներգործուն (հոգեմետ) նյութեր, դրանց խառնուրդներ գործածելու համար բնակարան, շինություն, ավտոմեքենա կամ այլ կացարան տրամադրելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ կատարելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասերով նախատեսված հանցանքները, որոնք կատարվել են՝

1) հանցավոր կազմակերպության կողմից,

2) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով,

3) քրեակատարողական հիմնարկում կամ ձերբակալված կամ կալանավորված անձանց պահելու վայրերում,

4) զորամասում կամ զինվորական ծառայություն կրելու այլ վայրում կամ

5) ուսումնադաստիարակչական հաստատությունում կամ դրա անմիջական հարևանությամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով:

Հոդված 390. Խիստ ներգործող կամ թունավոր նյութերի ապօրինի շրջանառությունն իրացնելու նպատակով կամ դրանք ապօրինի իրացնելը

1. Իրացնելու նպատակով թմրամիջոց, հոգեներգործուն (հոգեմետ) նյութ, դրանց պատրաստուկ չհամարվող խիստ ներգործող կամ թունավոր կամ թունավորող նյութ ապօրինի արտադրելը, պատրաստելը, վերամշակելը, ձեռք բերելը, պահելը, տեղափոխելը, առաքելը, տարածելը, գովազդելը կամ ապօրինի իրացնելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից վեց տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,

2) ուսումնադաստիարակչական հաստատությունում կամ դրա հարակից տարածքում,

3) քրեակատարողական հիմնարկում կամ ձերբակալված կամ կալանավորված անձանց պահելու վայրերում կամ

4) զորամասում կամ զինվորական ծառայություն կրելու այլ վայրում՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասերով նախատեսված հանցանքները հանցավոր կազմակերպության կողմից կատարելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ յոթից տասներկու տարի ժամկետով:

4. Թմրամիջոց, հոգեներգործուն (հոգեմետ) նյութ, դրանց պատրաստուկ չհամարվող խիստ ներգործող, թունավոր կամ թունավորող նյութը կամովին հանձնած և դրանց ապօրինի շրջանառության հետ կապված հանցագործության բացահայտմանը ակտիվորեն աջակցած անձն ազատվում է սույն հոդվածով նախատեսված հանցանքի համար քրեական պատասխանատվությունից: Եթե նրա փաստացի կատարած արարքն այլ հանցակազմ է պարունակում, ապա անձը ենթակա է քրեական պատասխանատվության այդ հանցագործության համար:

Հոդված 391. Թմրամիջոց, հոգեներգործուն (հոգեմետ) նյութ, դրանց խառնուրդ չհամարվող խիստ ներգործող կամ թունավոր նյութերի, ինչպես նաև այդպիսիք պատրաստելու համար օգտագործվող և հատուկ հսկողության տակ գտնվող նյութերի, սարքավորումների կամ գործիքների օրինական շրջանառության կանոնները խախտելը

1. Թմրամիջոց, հոգեներգործուն (հոգեմետ) նյութ, դրանց խառնուրդ չհամարվող խիստ ներգործող, թունավոր կամ թունավորող նյութերի, ինչպես նաև այդպիսիք պատրաստելու համար օգտագործվող և հատուկ հսկողության տակ գտնվող նյութերի, սարքավորումների կամ գործիքների օրինական շրջանառության կանոնները խախտելն այն անձի կողմից, ում վրա դրված է եղել այդ կանոնների պահպանության պարտականությունը, եթե կանոնները խախտողի անզգուշության հետևանքով տեղի է ունեցել նշված նյութերի, սարքավորումների կամ գործիքների հափշտակություն կամ ապօրինի շրջանառություն՝

պատժվում է կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

ԳԼՈՒԽ 41.
ԲՆԱԿՉՈՒԹՅԱՆ ԱՌՈՂՋՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ ԱՅԼ
ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հոդված 392. Բժշկական գործունեությամբ ապօրինաբար զբաղվելը

1. Առանց օրենքով նախատեսված հատուկ թույլտվության (լիցենզիա) բժշկական գործունեությամբ զբաղվելը կամ բժշկական օգնություն և սպասարկում իրականացնելը, եթե դա անզգուշությամբ վնաս է պատճառել մարդու առողջությանը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը անզգուշությամբ մարդու առողջությանը պատճառել է ծանր վնաս կամ մահ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 393. Դեղերի կամ բժշկական արտադրատեսակի ապօրինի շրջանառությունը

1. Առանց օրենքով նախատեսված պետական գրանցման, կամ գրանցումն օրենքով սահմանված կարգով կասեցված, դադարեցված կամ ուժը կորցրած ճանաչելու պայմաններում, առանց հաշվառման կամ հատուկ թույլտվության (լիցենզիա) դեղ կամ դեղանյութ, դեղաբուսական հումք, օժանդակ նյութ, բժշկական արտադրատեսակ, դրանց մասեր, դեղագործական արտադրանք իրացման նպատակով պատրաստելը, արտադրելը, պահելը, փոխադրելը, առաքելը, ներմուծելը, արտահանելը, մատակարարելը, մատակարարելու առաջարկը, շուկա հանելը կամ դրանք իրացնելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը՝

1) անզգուշությամբ մարդու առողջությանը պատճառել է վնաս,

2) կատարվել է հանցավորի մասնագիտական, ծառայողական պարտականությունների կատարման կամ որպես արտադրող կամ մատակարար հադես գալու կապակցությամբ ձևավորված վստահությունը չարաշահելով,

3) դրսևորվել է այնպիսի միջոցներով, որոնք կարող են ապահովել զանգվածային մատակարարում, դրա առաջարկ կամ իրացում՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 394. Իրացման նպատակով կեղծ ալկոհոլային խմիչքի, մանկական սննդի, դեղորայքի, կենսաբանական ակտիվ հավելման, բժշկական արտադրատեսակի շրջանառությունը կամ դրանք իրացնելը

1. Կեղծ ալկոհոլային խմիչք, մանկական սնունդ, դեղ կամ դեղանյութ, դեղաբուսական հումք, օժանդակ նյութ, կենսաբանական ակտիվ հավելում, բժշկական արտադրատեսակ, դրանց մասեր, դեղագործական արտադրանք իրացման նպատակով պատրաստելը, արտադրելը, պահելը, փոխադրելը, առաքելը, ներմուծելը, արտահանելը, մատակարարելը, մատակարարելու առաջարկը, շուկա հանելը կամ դրանք իրացնելը՝

պատժվում է՝ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը՝

1) անզգուշությամբ մարդու առողջությանը պատճառել է վնաս,

2) կատարվել է հանցավորի մասնագիտական, ծառայողական պարտականությունների կատարման կամ որպես արտադրող կամ մատակարար հադես գալու կապակցությամբ ձևավորված վստահությունը չարաշահելով,

3) դրսևորվել է այնպիսի միջոցներով, որոնք կարող են ապահովել զանգվածային մատակարարում, դրա առաջարկ կամ իրացում՝

պատժվում է ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 395. Կեղծ ավկոհոլային խմիչքի, մանկական սննդի, դեղորայքի, բժշկական արտադրատեսակի ինքնությունը հավաստող կեղծ փաստաթուղթ պատրաստելը կամ օգտագործելը

1. Կեղծ ավկոհոլային խմիչքի, մանկական սնունդի, դեղի կամ դեղանյութի, դեղաբուսական հումքի, օժանդակ նյութի, բժշկական արտադրատեսակի, դրանց մասերի, դեղագործական արտադրանքի ինքնությունը կամ ծագման վայրը հավաստող, արտադրությանը, տեղաբաշխմանը, մատակարարմանը վերաբերող կեղծ փաստաթուղթ պատրաստելը կամ օգտագործելը՝

պատժվում է ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

Հոդված 396. Բժշկական արտադրատեսակի ինքնությունը հավաստող իրական փաստաթղթի ապօրինի շրջանառությունը

1. Դեղի կամ դեղանյութի, դեղաբուսական հումքի, օժանդակ նյութի, բժշկական արտադրատեսակների, հետազոտվող դեղագործական արտադրանքի ինքնությունը կամ ծագման վայրը հավաստող, արտադրությանը, տեղաբաշխմանը, մատակարարմանը վերաբերող իրական փաստաթուղթ ապօրինի օգտագործելը՝

պատժվում է ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

Հոդված 397. Անվտանգության պահանջներին չհամապատասխանող ապրանքների շրջանառությունը, աշխատանքների կատարումը կամ ծառայությունների մատուցումը

1. Մարդու կյանքի կամ առողջության անվտանգության պահանջներին չհամապատասխանող հումք կամ ապրանք իրացնելու նպատակով պատրաստելը, պահելը, փոխադրելը, առաքելը, ձեռք բերելը կամ դրանք իրացնելը, աշխատանքներ

կատարելը կամ ծառայություններ մատուցելը, եթե այդ արարքներն անզգուշությամբ վնաս են պատճառել մարդու առողջությանը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը

1) կատարվել է փոքրահասակների համար նախատեսված ապրանքների, աշխատանքների կամ ծառայությունների կապակցությամբ կամ

2) անզգուշությամբ մարդու առողջությանը պատճառել է ծանր վնաս կամ մահ՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 398. Սանիտարական կանոնները կամ հիգիենիկ նորմատիվները խախտելը

1. Սանիտարական կանոնները կամ հիգիենիկ նորմատիվները խախտելը այն անձի կողմից, որը պատասխանատու է նշված կանոնների կամ նորմատիվների պահպանման համար, որն անզգուշությամբ վնաս է պատճառել մարդու առողջությանը՝ պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը

1) անզգուշությամբ առաջացրել է զանգվածային հիվանդացում կամ թունավորում կամ

2) անզգուշությամբ մարդու առողջությանը պատճառել է ծանր վնաս կամ մահ՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 399. Մարդու կյանքի կամ առողջության համար վտանգավոր հանգամանքների վերաբերյալ տեղեկություն թաքցնելը

1. Մարդու կյանքի կամ առողջության համար վտանգ ստեղծող դեպքերի, իրադարձությունների, փաստերի կամ երևույթների վերաբերյալ տեղեկություն թաքցնելը կամ աղավաղելը, որը կատարվել է այդպիսի տեղեկությամբ ապահովելու պարտականություն ունեցող անձի կողմից՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ, մարդկանց զանգվածային հիվանդություններ, կենդանիների զանգվածային ոչնչացում կամ այլ ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

ԲԱԺԻՆ 14.

ՊԵՏԱԿԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ԳԼՈՒԽ 42.

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԿԱՐԳԻ ՀԻՄՈՒՆՔՆԵՐԻ ԵՎ ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հոդված 400. Պետական դավաճանությունը

1. Պետական դավաճանությունը՝ թշնամու կողմն անցնելը, լրտեսությունը, օտարերկրյա պետությանը, օտարերկրյա կամ միջազգային կազմակերպությանը կամ դրանց ներկայացուցչին պետական գաղտնիք հանձնելը կամ այդ գաղտնիքին նշված անձանց ծանոթանալու համար պայմաններ ստեղծելը կամ թշնամական գործունեություն իրականացնելու համար այլ օգնություն ցույց տալը, որը կատարել է Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացին՝ ի վնաս Հայաստանի Հանրապետության ինքնիշխանության, տարածքային անձեռնմխելիության կամ արտաքին անվտանգության՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ տասներկուսից քսան տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածով, ինչպես նաև սույն օրենսգրքի 406-րդ հոդվածով նախատեսված հանցանք կատարած անձն ազատվում է սույն հոդվածով, ինչպես նաև սույն օրենսգրքի 406-րդ հոդվածով նախատեսված հանցագործության համար քրեական պատասխանատվությունից, եթե նա, իշխանության մարմիններին կամովին հայտնելով կամ այլ ձևով, նպաստել է հետագա վնասը կանխելուն, եթե այդ վնասը

կանխվել է: Եթե նրա փաստացի կատարած արարքն այլ հանցակազմ է պարունակում, ապա անձը ենթակա է քրեական պատասխանատվության այդ հանցագործության համար:

Հոդված 401. Իշխանությունը յուրացնելը

1. Իշխանությունը զավթելը՝ բռնություն գործադրելու կամ բռնություն գործադրելու սպառնալիքի միջոցով, ինչպես նաև Սահմանադրությամբ չնախատեսված այլ եղանակով Հանրապետության Նախագահի, Ազգային ժողովի, կառավարության կամ սահմանադրական դատարանի լիազորություններին տիրանալը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ տասից տասնհինգ տարի ժամկետով:

2. Իշխանությունը պահելը՝ Հանրապետության Նախագահի, պատգամավորի, վարչապետի, նախարարի լիազորությունների ավարտից հետո այդ լիազորությունների իրականացումը շարունակելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ տասից տասնհինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 402. Սահմանադրական կարգը տապալելը

1. Սահմանադրական կարգը տապալելը՝ Սահմանադրության 1-ից 4-րդ հոդվածներով կամ 5-րդ կամ 6-րդ հոդվածի առաջին մասերով կամ 7-րդ հոդվածով նախատեսված որևէ նորմը փաստացի վերացնելը, որն արտահայտվում է իրավական համակարգում այդ նորմի գործողության դադարեցմամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ տասից տասնհինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 403. Տարածքային ամբողջականությունը խախտելուն ուղղված գործողությունները

1. Տարածքային ամբողջականությունը խախտելուն՝ բռնություն գործադրելու կամ բռնություն գործադրելու սպառնալիքի միջոցով Հայաստանի Հանրապետության տարածքի մասը առանձնացնելուն կամ Հայաստանի Հանրապետության տարածքը կամ դրա մասը այլ պետությանը հանձնելուն ուղղված գործողություններ կատարելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ տասից տասնհինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 404. Իշխանությունը զավթելուն, տարածքային ամբողջականությունը խախտելուն կամ սահմանադրական կարգը բռնի տապալելուն ուղղված հրապարակային կոչերը

1. Իշխանությունը զավթելուն, տարածքային ամբողջականությունը խախտելուն կամ սահմանադրական կարգը բռնի տապալելուն ուղղված հրապարակային կոչերը՝ պատժվում են տուգանքով՝ տասնապատիկից քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով առավելագույնը հարյուր ժամ ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) հրապարակայնորեն ցուցադրվող ստեղծագործությունները կամ զանգվածային լրատվության միջոցները կամ համացանցն օգտագործելով՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեսնապատիկից հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

Հոդված 405. Հանրապետության Նախագահին, Ազգային ժողովին, կառավարությանը, սահմանադրական դատարանին պարտադրելը

1. Հանրապետության Նախագահին, Ազգային ժողովին, կառավարությանը կամ սահմանադրական դատարանին՝ նրանց նկատմամբ բռնություն գործադրելու կամ բռնություն գործադրելու սպառնալիքի միջոցով, նրանց լիազորություններից բխող որևէ գործողություն կատարել կամ չկատարել պարտադրելը, որն ուղղված չէ իշխանությունը յուրացնելուն՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից տասը տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որն առաջացրել է ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ տասից տասնհինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 406. Լրտեսությունը

1. Օտարերկրյա պետությանը, օտարերկրյա կամ միջազգային կազմակերպությանը կամ օտարերկրյա հասարակական կազմակերպությանը կամ դրանց ներկայացուցչին պետական գաղտնիք պարունակող տեղեկություններ հանձնելը կամ հանձնելու նպատակով դրանք հավաքելը, հափշտակելը, շորթելը, պահելը կամ այդ տեղեկություններին ծանոթանալու համար պայմաններ ստեղծելը, ինչպես նաև օտարերկրյա հետախուզության առաջադրանքով այլ տեղեկություններ հանձնելը կամ դրանք հավաքելը Հայաստանի Հանրապետության ինքնիշխանությանը, տարածքային անձեռնմխելիությանը կամ արտաքին անվտանգությանն ի վնաս օգտագործելու համար, եթե այդ արարքները կատարվել են օտարերկրյա քաղաքացու կամ քաղաքացիություն չունեցող անձի կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ տասներկուսից քսան տարի ժամկետով:

Հոդված 407. Դիվերսիան

1. Պետությունը թուլացնելու նպատակով՝ պայթյուն, հրկիզում կամ հանրավտանգ այլ արարք կատարելը՝ ուղղված մարդկանց զանգվածային ոչնչացմանը, նրանց առողջությանը վնաս պատճառելուն, կառույցների, հաղորդակցության ճանապարհների կամ միջոցների, կապի միջոցների կամ այլ գույքի ավերմանը կամ վնասմանը, կամ զանգվածային թունավորումներին կամ համաճարակների կամ անասնահամաճարակների տարածմանը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ տասներկուսից քսան տարի ժամկետով:

Հոդված 408. Պետական գաղտնիք հանդիսացող տեղեկություններ ապօրինի ձեռք բերած անձի կողմից դրանք հրապարակելը

1. Պետական գաղտնիք հանդիսացող տեղեկություններ հրապարակելը այն անձի կողմից, որը այդ տեղեկությունները ձեռք է բերել հափշտակելու, սպառնալիքի, բռնություն գործադրելու, խաբեության կամ այլ ապօրինի եղանակով՝ եթե բացակայում են սույն օրենսգրքի 400-րդ, 406-րդ կամ 409-րդ հոդվածներով նախատեսված հանցանքների հատկանիշները՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից հիսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ կարճաժամկետ

ազատագրկմամբ՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով կամ ազատագրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով

Հոդված 409. Պետական գաղտնիք հրապարակելը

1. Պետական գաղտնիք պարունակող տեղեկություններ հրապարակելն այն անձի կողմից, ով դրանց հետ ծանոթանալու իրավունք ուներ, եթե բացակայում են պետական դավաճանության հատկանիշները՝

պատժվում է կարճաժամկետ ազատագրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատագրկմամբ՝ առավելագույնը երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է առանձնապես խոշոր չափերի գույքային վնաս, համապետական միջոցառումների խափանում կամ այլ ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է ազատագրկմամբ՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով:

Հոդված 410. Պետական գաղտնիքն անզգուշությամբ հրապարակելը

1. Պետական գաղտնիքն անզգուշությամբ հրապարակելը այն անձի կողմից, ով դրանց հետ ծանոթանալու իրավունք ուներ՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից երեսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ ութսունից հարյուր հիսուն ժամ տևողությամբ կամ կարճաժամկետ ազատագրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս

ժամկետով, կամ ազատագրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է առանձնապես խոշոր չափերի գույքային վնաս, համապետական միջոցառումների խափանում կամ այլ ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է կարճաժամկետ ազատագրկմամբ՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով կամ ազատագրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

Հոդված 411. Պետական գաղտնիք պարունակող փաստաթղթեր, առարկաներ կամ համակարգչային տեղեկատվություն ոչնչացնելը կամ վնասելը

1. Պետական գաղտնիք պարունակող փաստաթղթեր կամ պետական գաղտնիքի մասին տեղեկություններ պարունակող այլ առարկաներ ապօրինի ոչնչացնելը կամ վնասելը կամ պետական գաղտնիք պարունակող համակարգչային

տեղեկատվությունը ապօրինի ոչնչացնելը, վնասելը կամ ուղեփակելը, որը առաջացրել է այդ տեղեկատվության կամ առարկաների կորուստ՝

պատժվում է կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է առանձնապես խոշոր չափերի գույքային վնաս, համապետական միջոցառումների խափանում կամ այլ ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից յոթ տարի ժամկետով:

Հոդված 412. Պետական գաղտնիք պարունակող փաստաթղթերի, առարկաների կամ համակարգչային տեղեկատվության հետ վարվելու կանոնները խախտելը

1. Պետական գաղտնիք պարունակող փաստաթղթերի, այլ առարկաների կամ համակարգչային տեղեկատվության հետ վարվելու կանոնները խախտելն այն անձի կողմից, ով պարտավոր էր պահպանել այդ կանոնները, եթե դա անզգուշությամբ առաջացրել է այդ փաստաթղթի, այլ առարկայի կամ համակարգչային տեղեկատվության կորուստ՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից քսանապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Նույն հանցանքը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է առանձնապես խոշոր չափերի գույքային վնաս, համապետական միջոցառումների խափանում կամ այլ ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից երեսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրիսունից երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

ԳԼՈՒԽ 43.
ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅԱՆ ՇԱՀԵՐԻ ԴԵՄ ՈՒՂԴՎԱԾ
ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հոդված 413. Կաշառք ստանալը

1. Կաշառք ստանալը՝ պաշտոնատար անձի կողմից անձամբ կամ միջնորդի միջոցով իր կամ այլ անձի համար գույք՝ ներառյալ դրամական միջոց, արժեթուղթ, վճարային այլ գործիք, գույքի նկատմամբ իրավունք, ծառայություն կամ որևէ այլ առավելություն ստանալը, պահանջելը, խնդրելը, կաշառք տալու առաջարկ ներկայացնելը կամ կաշառք տալու առաջարկը կամ խոստումը ընդունելը՝ իր իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով կաշառք տվողի կամ նրա մատնանշած անձի օգտին գործողություն կատարելու կամ չկատարելու համար՝

պատժվում է կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

2. Կաշառք ստանալը, որը կատարվել է՝

- 1) մի խումբ պաշտոնատար անձանց կողմից,
- 2) խոշոր չափերով,
- 3) կաշառք տվողի կամ նրա մատնանշած անձի օգտին թողտվության կամ հովանավորչության կամ այլ ապօրինի գործողության կամ անգործության համար կամ
- 4) անձի իրավունքները, ազատությունները կամ օրինական շահերը ոտնահարելու սպառնալիքով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից տասը տարի ժամկետով:

3. Կաշառք ստանալը, որը կատարվել է՝

- 1) հանցավոր կազմակերպության կողմից,
- 2) առանձնապես խոշոր չափերով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ յոթից տասներկու տարի ժամկետով:

Հոդված 414. Կաշառք տալը

1. Կաշառք տալը՝ պաշտոնատար անձին կամ նրա մատնանշած անձին անձամբ կամ միջնորդի միջոցով գույք՝ ներառյալ դրամական միջոց, արժեթուղթ, վճարային այլ

գործիք, գույքի նկատմամբ իրավունք, ծառայություն կամ որևէ այլ առավելություն ապօրինաբար խոստանալը, առաջարկելը կամ տրամադրելը՝ իր իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով կաշառք տվողի կամ նրա մատնանշած անձի օգտին գործողություն կատարելու կամ չկատարելու համար՝

պատժվում է կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Կաշառք տալը՝

- 1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ
- 2) խոշոր չափերով կամ
- 3) իր կամ իր մատնանշած անձի օգտին պաշտոնատար անձի կողմից թողտվության կամ հովանավորչության կամ այլ ապօրինի գործողության կամ անգործության համար՝

պատժվում է կարճատև ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

3. Կաշառք տալը՝

- 1) հանցավոր կազմակերպության կողմից,
- 2) առանձնապես խոշոր չափերով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով:

4. Կաշառք տվողը կարող է ազատվել քրեական պատասխանատվությունից, եթե մինչև կաշառք տալու մասին քրեական հետապնդման մարմիններին հայտնի դառնալը, բայց հանցանքի կատարումից հետո՝ ոչ ուշ, քան եռօրյա ժամկետում, այդ մասին կամովին հայտնել է քրեական հետապնդում իրականացնող մարմիններին և աջակցել է հանցագործությունը բացահայտելուն:

Հոդված 415. Կաշառքի միջնորդությունը

1. Կաշառքի միջնորդությունը՝ կաշառքի շուրջ կաշառք տվողի և ստացողի միջև համաձայնության գալուն նպաստելը, կաշառք տվողի և ստացողի միջև համաձայնության առկայության դեպքում կաշառքի առարկան պաշտոնատար անձին կամ նրա մատնանշած անձին փոխանցելու նախաձեռնություն դրսևորելը կամ այն փոխանցելու խոստում տալը կամ փոխանցելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը տասնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը հարյուր հիսուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Կաշառքի միջնորդությունը՝

- 1) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով կամ
- 2) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկուհարյուր ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

3. Կաշառքի միջնորդություն կատարած անձը կարող է ազատվել քրեական պատասխանատվությունից, եթե այդ անձը մինչև կաշառք տալու կամ ստանալու մասին քրեական հետապնդման մարմիններին հայտնի դառնալը, բայց հանցանքի կատարումից հետո՝ ոչ ուշ, քան եռօրյա ժամկետում, այդ մասին կամովին հայտնել է քրեական հետապնդում իրականացնող մարմիններին և աջակցել հանցագործությունը բացահայտելուն:

Հոդված 416. Պաշտոնատար անձի նկատմամբ ունեցած ազդեցությունն օգտագործելու նպատակով ապօրինի վարձատրություն ստանալը

1. Պաշտոնատար անձի նկատմամբ ունեցած ազդեցությունն օգտագործելու նպատակով ապօրինի վարձատրություն ստանալը՝ պաշտոնատար անձի նկատմամբ ունեցած իրական կամ կարծեցյալ ազդեցությունն օգտագործելու նպատակով անձամբ կամ միջնորդի միջոցով իր կամ այլ անձի համար գույք՝ ներառյալ դրամական միջոց, արժեթուղթ, վճարային այլ գործիք, գույքի նկատմամբ իրավունք, ծառայություն կամ որևէ այլ առավելություն ապօրինաբար ստանալը, պահանջելը, խնդրելը, տալու առաջարկ ներկայացնելը կամ տալու առաջարկը կամ խոստումը ընդունելը՝ ապօրինի վարձատրություն տվողի կամ նրա մատնանշած անձի օգտին պաշտոնատար անձի

կողմից իր իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունը օգտագործելով՝ գործողություն կատարելու կամ չկատարելու համար՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը տասնհինգապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,

2) ապօրինի վարձատրություն տված կամ նրա մատնանշած անձի օգտին թողտվության կամ հովանավորչության կամ այլ ապօրինի գործողության կամ անգործության համար կամ

3) անձի իրավունքներին, ազատություններին կամ օրինական շահերին վնաս պատճառելու սպառնալիքով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից վեց տարի ժամկետով:

Հոդված 417. Պաշտոնատար անձի նկատմամբ ունեցած ազդեցությունն օգտագործելու նպատակով ապօրինի վարձատրություն տալը

1. Պաշտոնատար անձի նկատմամբ ունեցած ազդեցությունն օգտագործելու նպատակով ապօրինի վարձատրություն տալը՝ պաշտոնատար անձի նկատմամբ իրական կամ կարծեցյալ ազդեցություն ունեցող անձին կամ նրա մատնանշած անձին, այդ ազդեցությունը օգտագործելու նպատակով անձամբ կամ միջնորդի միջոցով նրա կամ այլ անձի համար գույք՝ ներառյալ դրամական միջոց, արժեթուղթ, վճարային այլ գործիք, գույքի նկատմամբ իրավունք, ծառայություն կամ որևէ այլ առավելություն ապօրինաբար առաջարկելը, խոստանալը կամ տրամադրելը՝ վարձատրություն տվողի կամ նրա մատնանշած անձի օգտին պաշտոնատար անձի կողմից իր իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունների կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով գործողություն կատարելու կամ չկատարելու համար՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը տասնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ

կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ կամ

2) ապօրինի վարձատրություն տված կամ նրա մատնանշած անձի օգտին թողտվության կամ հովանավորչության կամ այլ ապօրինի գործողության կամ անգործության համար՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ կարճատև ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից չորս տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է հանցավոր կազմակերպության կողմից՝

պատժվում է ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

4. Ապօրինի վարձատրություն տված անձը կարող է ազատվել քրեական պատասխանատվությունից, եթե այդ անձը մինչև ապօրինի վարձատրություն տալու մասին քրեական հետապնդման մարմիններին հայտնի դառնալը, բայց հանցանքի կատարումից հետո՝ ոչ ուշ, քան եռօրյա ժամկետում, այդ մասին կամովին հայտնել է քրեական հետապնդում իրականացնող մարմիններին և աջակցել հանցագործությունը բացահայտելուն:

Հոդված 418. Կաշառքի, ապօրինի վարձատրության կամ իրական կամ ենթադրյալ ազդեցությունը շահադիտական նպատակով օգտագործելու պատրվակով դրամ, գույք, գույքի նկատամբ իրավունք, արժեթղթեր կամ որևէ այլ առավելություն ստանալը

1. Կաշառք կամ ապօրինի վարձատրություն ստանալու կամ դրանց միջնորդության պատրվակով դրամ, գույք, գույքի նկատամբ իրավունք, արժեթղթեր կամ որևէ այլ առավելություն խաբեության կամ վստահությունը չարաշահելու եղանակով ստանալը՝

պատժվում է ազատության սահմանափակմամբ՝ երկուսից երեք տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է պաշտոնատար անձի կողմից՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

3. Իրական կամ ենթադրյալ ազդեցությունը շահադիտական նպատակով օգտագործելու պատրվակով դրամ, գույք, գույքի նկատմամբ իրավունք, արժեթղթեր կամ որևէ այլ առավելություն ստանալը՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից վեց տարի ժամկետով:

Հոդված 419. Պաշտոնատար անձի կողմից իր իշխանությունը, լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունը չարաշահելը

1. Պաշտոնատար անձի կողմից իր իշխանությունը կամ օրենսդրությամբ իրեն վերապահված լիազորությունը կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն ի վնաս պետական կամ ծառայողական շահերի օգտագործելը կամ իր ծառայողական պարտականությունը չկատարելը կամ ոչ պատշաճ կատարելը, կամ իր ծառայողական լիազորություններով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով իր լիազորություններից չբխող արարք կատարելը, որն առաջացրել է հասարակական կարգի խախտում կամ խոշոր չափերի գույքային վնաս է պատճառել անձի, կազմակերպության, հասարակության կամ պետության շահերին՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որը՝

- 1) կատարվել է բռնություն գործադրելով կամ բռնություն գործադրելու սպառնալիքով,
- 2) պատճառել է առանձնապես խոշոր չափերի գույքային վնաս,
- 3) հանգեցրել է համաճարակների կամ անասնահամաճարակների,

- 4) կատարվել է զենք կամ հատուկ միջոց օգտագործելով,
- 5) կատարվել է մի խումբ պաշտոնատար անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ կամ
- 6) առաջացրել է այլ ծանր հետևանք կամ այլ էական վնաս՝

պատժվում է ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից վեց տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասերով նախատեսված հանցանքը, որը՝ կատարվել է

- 1) հանցավոր կազմակերպության կողմից,
- 2) առաջացրել է խոշոր արտադրական կամ այլ վթար, առանձապես խոշոր չափերի գույքային վնաս, պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմինների, դրանց կամ այլ կազմակերպությունների գործունեության խաթարում կամ
- 3) առաջացրել է մարդու իրավունքների կամ ազատությունների ոտնահարում՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից ութ տարի ժամկետով:

Հոդված 420. Պաշտոնատար անձի կողմից ձեռնարկատիրական գործունեությամբ ապօրինի զբաղվելը

1. Պաշտոնատար անձի կողմից, օրենքով սահմանված արգելքին հակառակ ձեռնարկատիրական գործունեություն իրականացնող կազմակերպություն հիմնադրելը կամ անձամբ կամ վստահված անձի միջոցով այդպիսի կազմակերպության կառավարմանը մասնակցելը, եթե այդ արարքները կապված են այդպիսի կազմակերպությանն արտոնություններ և առավելություններ տրամադրելու կամ այլ ձևով հովանավորելու հետ՝

պատժվում են տուգանքով՝ տասնապատիկից քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի

ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է մի խումբ պաշտոնատար անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝ պատժվում է ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 421. Ապօրինի հարստանալը

1. Ապօրինի հարստանալը՝ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված՝ հայտարարագիր ներկայացնելու պարտականություն ունեցող անձի՝ հաշվետու ժամանակահատվածում, գույքի, եկամտի կամ ծախսերի աճը և (կամ) պարտավորությունների նվազումը, որոնք էականորեն գերազանցում են նրա օրինական եկամուտները և ողջամտորեն չեն հիմնավորվում դրանցով, եթե ապօրինի հարստացման համար հիմք հանդիսացող այլ հանցագործության հատկանիշները բացակայում են՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից վեցը տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածում էական է համարվում երեք միլիոն դրամը գերազանցող գումարը (արժեքը):

Հոդված 422. Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված՝ հայտարարագիր ներկայացնելու պարտականություն ունեցող անձի կողմից հայտարարագրում կեղծ տվյալ ներկայացնելը կամ հայտարարագիր չներկայացնելը

1. Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված՝ հայտարարագիր ներկայացնելու պարտականություն ունեցող անձի կողմից հայտարարագրում կեղծ տվյալ ներկայացնելը կամ հայտարարագրման ենթակա տվյալը թաքցնելը կամ հայտարարագիրը օրենքով սահմանված ժամկետում չներկայացնելու դեպքում այն չներկայացնելու համար քրեական պատասխանատվության մասին նախազգուշացվելուց հետո տասը աշխատանքային օրվա ընթացքում հայտարարագիրը չներկայացնելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից քսանապատիկի չափով կամ

որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

Հոդված 423. Պաշտոնական կեղծիքը

1. Պաշտոնատար անձի կողմից պաշտոնական շրջանառության մեջ գտնվող կամ շրջանառության ենթակա փաստաթղթի բովանդակությունը աղավաղելը, դրա մեջ կեղծ տեղեկություն մտցնելը, փաստաթուղթն այլ եղանակով կեղծելը, կեղծ փաստաթուղթ կազմելը կամ տրամադրելը կամ փաստաթղթերի գրանցման տեղեկատվական համակարգում կեղծ տեղեկատվություն մուտքագրելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը՝

1) անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու կամ քաղաքացու իրավունքների, ազատությունների կամ օրինական շահերի ոտնահարում, հանցագործությունների կամ այլ իրավախախտումների չբացահայտում, խոշոր արտադրական կամ այլ վթար, առանձապես խոշոր չափերի գույքային վնաս, պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմինների, դրանց կամ այլ կազմակերպությունների գործունեության կազմալուծում կամ այլ ծանր հետևանքներ կամ

2) կատարվել է մի խումբ պաշտոնատար անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից վեց տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասերով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) շահադիտական դրդումներով կամ

2) հանցավոր կազմակերպության կողմից՝
պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

Հոդված 424. Պաշտոնեական անփութությունը

1. Պաշտոնատար անձի կողմից իր ծառայողական պարտականությունների կատարման նկատմամբ անբարեխիղճ կամ անփույթ վերաբերմունքի հետևանքով դրանք չկատարելը կամ ոչ պատշաճ կատարելը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու կամ քաղաքացու իրավունքների, ազատությունների կամ օրինական շահերի ոտնահարում, հասարակական կարգի խախտում, հանցագործությունների կամ այլ իրավախախտումների չբացահայտում կամ նման այլ հետևանքներ կամ խոշոր չափերի գույքային վնաս է պատճառել անձի, կազմակերպության, հասարակության կամ պետության շահերին՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ կամ առողջությանը ծանր վնասի պատճառում, խոշոր արտադրական կամ այլ վթար, առանձապես խոշոր չափերի գույքային վնաս, պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմինների, դրանց կամ այլ կազմակերպությունների գործունեության կազմալուծում կամ այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում է ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 425. Պաշտոնատար անձի կարգավիճակ ձեռք բերելուն կամ պահպանելուն խոչընդոտող տեղեկատվությունը թաքցնելը

1. Պաշտոնատար անձի կարգավիճակ ձեռք բերելուն կամ պահպանելուն խոչընդոտող տեղեկատվությունը սահմանված կարգով իրավասու մարմնին չհայտնելը

կամ նման տեղեկատվությունը թաքցնելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

Հոդված 426. Խոշտանգումը

1. Պաշտոնատար անձի կողմից, իր պաշտոնական լիազորությունների իրականացմամբ պայմանավորված, կամ իր իշխանությամբ կամ օրենսդրությամբ իրեն վերապահված լիազորությամբ պայմանավորված ազդեցությունը օգտագործելով որևէ անձի դիտավորությամբ ֆիզիկական ուժեղ ցավ, առողջությանը վնաս կամ հոգեկան տառապանք ապօրինաբար պատճառելը կամ դրա համաձայնություն տալը կամ դրա կապակցությամբ թողտվություն դրսևորելը՝ այդ կամ մեկ այլ անձից տեղեկություն կամ խոստովանություն ստանալու կամ այն արարքի համար պատժելու նպատակով, որն այդ անձը կամ մեկ ուրիշը կատարել է կամ որի կատարման մեջ մեղադրվում կամ կասկածվում է, այդ կամ մեկ այլ անձին վախեցնելու կամ որևէ գործողություն կատարելուն կամ կատարումից ձեռնպահ մնալուն հարկադրելու նպատակով կամ ցանկացած բնույթի խտրականության վրա հիմնված որևէ պատճառով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից վեց տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որը՝

- 1) կատարվել է անչափահասի նկատմամբ,
- 2) կատարվել է հղի կնոջ, անօգնական կամ խոցելի վիճակում գտնվող անձի նկատմամբ,
- 3) կատարվել է հանցավորից նյութական կամ այլ կախվածության մեջ գտնվողի նկատմամբ,
- 4) կատարվել է մի խումբ անձանց կողմից,
- 5) կատարվել է առանձին դաժանությամբ կամ

6) կատարվել է անձի, նրա մերձավոր ազգականի կամ մերձավորի նկատմամբ՝ կապված այդ անձի կողմից իր պետական, քաղաքական, ծառայողական, մասնագիտական կամ հասարակական գործունեության կամ պարտքի կատարման հետ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տաս տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որը՝

1) կատարվել է հանցավոր կազմակերպության կողմից կամ

2) անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ կամ առողջությանը ծանր վնասի պատճառում՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ վեցից տասներկու տարի ժամկետով:

Հոդված 427. Բռնի անհետացումը

1. Բռնի անհետացումը՝ պետության կողմից տրված լիազորությամբ, պետության աջակցությամբ, համաձայնությամբ կամ թողտվությամբ գործող պաշտոնատար անձի, այլ անձի կամ մի խումբ անձանց կողմից ազատությունից օրինական հիմքերով կամ ապօրինի զրկված անձի ազատությունից զրկելու փաստը ժխտելը կամ թաքցնելը կամ նրա կարգավիճակի կամ գտնվելու վայրի մասին տեղեկատվությունը թաքցնելը, ինչի արդյունքում անհետացած անձը հայտնվում է օրենքի պաշտպանությունից դուրս՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) հղի կնոջ նկատմամբ,

2) անչափահասի նկատմամբ,

3) անօգնական վիճակում գտնվող անձի նկատմամբ

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ կամ այլ ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ ութից տասնհինգ տարի ժամկետով:

ԳԼՈՒԽ 44.

ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԿԱՐԳԻ ԴԵՍ ՈՒՂՂՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հոդված 428. Պաշտոնատար անձի օրինական ծառայողական կամ քաղաքական գործունեությանը միջամտելը

1. Պաշտոնատար անձի օրինական ծառայողական կամ քաղաքական գործունեությանը միջամտելու նպատակով պաշտոնատար անձի կամ նրա մերձավոր ազգականի կամ մերձավորի կամ նշված անձանց դաստիարակության, խնամքի կամ հսկողության տակ գտնվողի նկատմամբ բռնություն գործադրելու, գույքը ոչնչացնելու կամ վնասելու սպառնալիքը՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից երեսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Պաշտոնատար անձի օրինական ծառայողական կամ քաղաքական գործունեությանը միջամտելու նպատակով պաշտոնատար անձի կամ նրա մերձավոր ազգականի կամ մերձավորի կամ նշված անձանց դաստիարակության, խնամքի կամ հսկողության տակ գտնվողի գույքը ոչնչացնելը կամ վնասելը՝

պատժվում է ազատության սահմանափակմամբ՝ երկուսից երեք տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

3. Պաշտոնատար անձի օրինական ծառայողական կամ քաղաքական գործունեությանը միջամտելու նպատակով պաշտոնատար անձի կամ նրա մերձավոր ազգականի կամ մերձավորի կամ նշված անձանց դաստիարակության, խնամքի կամ հսկողության տակ գտնվողի նկատմամբ բռնությունը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի առաջին, երկրորդ կամ երրորդ մասով նախատեսված հանցանքները, որոնք կատարվել են՝

1) հանցավոր կազմակերպության կողմից կամ

2) զենքի կամ մարմնական վնասվածք պատճառելու համար նախապես պատրաստված կամ հարմարեցված առարկայի կամ միջոցի գործադրմամբ՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ վեցից տասը տարի ժամկետով:

Հոդված 429. Պաշտոնատար անձի կոչումը կամ լիազորությունները ինքնակամ յուրացնելը

1. Պաշտոնատար անձի կոչումը կամ լիազորությունները ինքնակամ յուրացնելը կամ նրա համազգեստը կամ վկայականն օգտագործելը, որը զուգորդվել է դրա հիման վրա որևէ հանցանք կատարելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից երեսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

Հոդված 430. Պատիժն ի կատար ածող հիմնարկում կամ կալանավորվածներին պահելու վայրում կամ ձերբակալվածներին պահելու վայրում իրականացվող գործունեությանը խոչընդոտելը

1. Պատիժն ի կատար ածող հիմնարկի կամ կալանավորվածներին պահելու վայրի կամ ձերբակալվածներին պահելու վայրի աշխատակցի կամ նշված հաստատություններում գտնվող այլ անձի նկատմամբ բռնություն գործադրելու սպառնալիքը, այդ հաստատությունների բնականոն գործունեությանը խոչընդոտելու նպատակով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված անձանց նկատմամբ բռնություն գործադրելը նույն նպատակով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից վեց տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքները, որոնք կատարվել են՝

1) հանցավոր կազմակերպության կողմից կամ

2) զենքի կամ մարմնական վնասվածք պատճառելու համար նախապես պատրաստված կամ հարմարեցված առարկայի կամ միջոցի գործադրմամբ՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով:

Հոդված 431. Կապի ուղիները վնասելը

1. Կապի ուղիների պահպանության կանոնները խախտելը, որն անզգուշությամբ վնասել է միջազգային կապի մալուխային ուղիները, եթե առաջացել է կապի ընդհատում՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից երեսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից հարյուր հիսուն ժամ տևողությամբ կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

Հոդված 431. Փաստաթուղթ, դրոշմ, կնիք կամ տրանսպորտային միջոցի պետհամարանիշ հափշտակելը, շորթելը, ոչնչացնելը կամ վնասելը

1. Ուրիշի անձնագիրը կամ նույնականացման քարտը կամ իրավունք վերապահող, պարտականություններից կամ պատասխանատվությունից ազատող, իրավաբանական նշանակություն ունեցող տեղեկատվություն պարունակող փաստաթուղթը կամ տրանսպորտային միջոցի պետհամարանիշը, դրոշմները կամ կնիքները հափշտակելը, շորթելը, ոչնչացնելը, վնասելը կամ թաքցնելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից երեսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ երկուհարյուրից երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

Հոդված 433. Փաստաթուղթ, դրոշմ, կնիք, ձևաթուղթ կեղծելը կամ կեղծ փաստաթուղթ, դրոշմ, կնիք, ձևաթուղթ իրացնելը կամ օգտագործելը

1. Պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմնի կամ դրանց կազմակերպության, առևտրային կամ այլ կազմակերպության, անհատ ձեռնարկատիրոջ, նոտարի, աուդիտորի կամ փաստաթուղթ կազմելու, տալու կամ դրա իսկությունը հավաստելու համար լիազորված այլ անձի կողմից տրվող իրավաբանական նշանակություն ունեցող փաստեր հավաստող կամ իրավունք վերապահող կամ պարտականություններից կամ պատասխանատվությունից ազատող փաստաթուղթ կեղծելը՝ կեղծողի կողմից անձամբ կամ այլ անձի կողմից դրանք օգտագործելու կամ իրացնելու նպատակով կամ այդպիսի փաստաթուղթ իրացնելը

կամ նույն նպատակներով կեղծ կնիք, դրոշմ, ձևաթուղթ պատրաստելը կամ իրացնելը, ինչպես նաև կեղծ փաստաթուղթ օգտագործելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ հնգապատիկից տասնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը հարյուրհիսուն ժամ տևողությամբ կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքները, որոնք կատարվել են մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝

պատժվում են տուգանքով՝ քսանապատիկից երեսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուր հիսունից երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի գործողությունը չի տարածվում ապաստան հայցողի կամ փախստականի նկատմամբ, ով փաստաթուղթը կեղծել կամ կեղծ փաստաթուղթ օգտագործել է Հայաստանի Հանրապետություն մուտք գործելու նպատակով:

Հոդված 434. Տրանսպորտային միջոցի կամ հրազենի նույնականացման տարրերը կեղծելը

1. Տրանսպորտային միջոցի հաշվառման համարանիշը կամ տրանսպորտային միջոցի նույնականացման այլ տարրերը կամ հրազենի նույնականացման տարրերը կեղծելը կամ ջնջելը՝ կեղծողի կողմից անձամբ կամ այլ անձի կողմից դրանք օգտագործելու կամ իրացնելու նպատակով կամ դրանք իրացնելը կամ օգտագործելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից քսանապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքները, որոնք կատարվել են մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝

պատժվում են տուգանքով՝ երեսնապատիկից քառասնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուր հիսունից երկու հարյուր հիսուն ժամ

տևողությամբ կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ մեկից երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

Հոդված 435. Փաստաթղթեր կամ պետական պարգևներ կամ պատվավոր կոչումներ ապօրինի ձեռք բերելը կամ իրացնելը

1. Իրավունք վերապահող կամ պարտականությունից կամ պատասխանատվությունից ազատող փաստաթուղթ, ինչպես նաև այդպիսի փաստաթղթի ձևաթուղթ կամ պետական պարգև կամ պատվավոր կոչում ապօրինի ձեռք բերելը կամ իրացնելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից երեսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

Հոդված 436. Պարտադիր զինվորական կամ այլընտրանքային ծառայությունից, վարժական հավաքից կամ զորահավաքային զորակոչից խուսափելը

1. Պարտադիր զինվորական կամ այլընտրանքային ծառայության հայտարարված զորակոչից կամ անցկացվող վարժական հավաքից խուսափելը՝ այդ զորակոչից տարկետում ստանալու կամ ծառայությունից կամ վարժական հավաքից ազատվելու՝ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված հիմքերի բացակայության դեպքում՝

պատժվում է կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) իրեն մարմնական վնասվածք պատճառելու կամ հիվանդության սիմուլյացիայի ճանապարհով կամ

2) փաստաթուղթ կեղծելու կամ խաբեության այլ ճանապարհով՝

պատժվում է կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքները, որոնք կատարվել են ռազմական դրության կամ պատերազմի ժամանակ, ինչպես նաև զորահավաքային զորակոչից խուսափելը՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասերով նախատեսված հանցանքներ կատարած անձը ազատվում է քրեական պատասխանատվությունից, եթե կամովին ներկայացել է և պատրաստակամություն է հայտնել զինվորական կամ այլընտրանքային ծառայություն անցնելու:

**Հոդված 437. Այլընտրանքային աշխատանքային ծառայողի կողմից
ծառայությունից խուսափելը**

1. Այլընտրանքային աշխատանքային ծառայողի կողմից ծառայությունից վերջնականապես խուսափելու նպատակով ծառայության վայրն ինքնակամ թողնելը, ինչպես նաև նույն նպատակով ծառայության չներկայանալը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանք, որը կատարվել են մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ երեքից հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքները, որոնք կատարվել են ռազմական դրության, պատերազմի ժամանակ՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ չորսից ութը տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքներն առաջին անգամ կատարած այլընտրանքային աշխատանքային ծառայողը կարող է ազատվել քրեական պատասխանատվությունից, եթե դրանք կատարել է ծանր հանգամանքների զուգորդման հետևանքով, կամ ազատվում է քրեական պատասխանատվությունից, եթե նա ծառայությունից խուսափելու պահից երեք օրվա ընթացքում մեղայականով ներկայացել է ծառայության վայր, իրավապահ կամ պետական իրավասու մարմիններ:

**Հոդված 438. Այլընտրանքային աշխատանքային ծառայողի կողմից ծառայության
վայրն ինքնակամ թողնելը կամ ժամանակին ծառայության վայր չներկայանալը**

1. Այլընտրանքային աշխատանքային ծառայողի կողմից ծառայության վայրն ինքնակամ թողնելը, ինչպես նաև առանց հարգելի պատճառների ժամանակին ծառայության վայր չներկայանալը յոթանասուն երկու ժամից ավելի, բայց երկու

հարյուր քառասուն ժամից ոչ ավելի տևողությամբ կամ երեք ամսվա ընթացքում երեք և ավելի անգամ մեկ ժամից մինչև յոթանասուն երկու ժամ տևողությամբ՝

պատժվում է կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքները, եթե ինքնական բացակայությունը տևել է երկու հարյուր քառասուն ժամից ավելի, բայց այլընտրանքային աշխատանքային ծառայությունից ժամանակավորապես խուսափելու նպատակով՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքները, որոնք կատարվել են մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ կամ երրորդ մասով նախատեսված հանցանքները, որոնք կատարվել են ռազմական դրության, պատերազմի ժամանակ՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ երեքից ութ տարի ժամկետով:

5. Սույն հոդվածի առաջին, երկրորդ կամ երրորդ մասով նախատեսված հանցանքներն առաջին անգամ կատարած այլընտրանքային աշխատանքային ծառայողը կարող է ազատվել քրեական պատասխանատվությունից, եթե դրանք կատարել է ծանր հանգամանքների զուգորդման հետևանքով, կամ ազատվում է քրեական պատասխանատվությունից, եթե նա ծառայությունից խուսափելու պահից երեք օրվա ընթացքում մեղայականով ներկայացել է ծառայության վայր, իրավապահ կամ պետական իրավասու մարմիններ:

Հոդված 439. Այլընտրանքային աշխատանքային ծառայողի կողմից անդամախեղվելու, հիվանդության սիմուլյացիայի կամ ապօրինի այլ եղանակով այլընտրանքային աշխատանքային ծառայությունից խուսափելը

1. Այլընտրանքային աշխատանքային ծառայողի կողմից իրեն որևէ վնասվածք պատճառելու (անդամախեղվելու), հիվանդության սիմուլյացիայի, կեղծ փաստաթղթեր օգտագործելու կամ խաբեության այլ միջոցով կամ ապօրինի այլ եղանակով ծառայության պարտականությունները կատարելուց ժամանակավորապես խուսափելը՝

պատժվում է կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է այլընտրանքային աշխատանքային ծառայության պարտականությունները կրելուց վերջնականապես ազատվելու նպատակով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքները, որոնք կատարվել են ռազմական դրության կամ պատերազմի ժամանակ՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

Հոդված 440. Այլընտրանքային աշխատանքային ծառայողի կողմից ծառայության պարտականությունները կատարելուց հրաժարվելը

1. Այլընտրանքային աշխատանքային ծառայողի կողմից ծառայությունից կամ դրա առանձին պարտականությունները կատարելուց հրաժարվելը, որը զուգորդվել է դրանց փաստացի դադարեցմամբ՝

պատժվում է կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է մի խումբ անձանց կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է ռազմական դրության կամ պատերազմի ժամանակ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

Հոդված 441. Ազատազրկման ձևով պատիժը կրելուց հետո զինվորական կոմիսարիատ ներկայանալուց խուսափելը

1. Ժամկետային պարտադիր զինվորական ծառայության ընթացքում դատապարտված և ազատազրկման ձևով պատիժ կրած անձի կողմից պատժից ազատվելու պահից Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված ժամկետում առանց հարգելի պատճառների՝ պարտադիր զինվորական ծառայության չծառայած ժամկետը շարունակելու նպատակով հաշվառման կամ փաստացի բնակության վայրի զինվորական կոմիսարիատ ներկայանալուց խուսափելը՝ զինված

ուժերի և այլ զորքերի շարքերից արձակվելու՝ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով հիմքերի բացակայության դեպքում՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից երեսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը հարյուր հիսուն ժամ տևողությամբ կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է ռազմական դրության կամ պատերազմի ժամանակ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով:

Հոդված 442. Ջորամաս կամ հատուկ պահպանվող զինվորական այլ տարածք ապօրինի մուտք գործելը

1. Ջորամաս կամ հատուկ պահպանվող զինվորական այլ տարածք սահմանված կարգի խախտմամբ մուտք գործելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից երեսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը հարյուր հիսուն ժամ տևողությամբ կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է մի խումբ անձանց կողմից՝

պատժվում է կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ մինչև մեկ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է զենքի կամ մարմնական վնասվածք պատճառելու համար նախապես պատրաստված կամ հարմարեցված առարկայի կամ միջոցի գործադրմամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի երրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը անզգուշությամբ առաջացրել է առողջությանը ծանր կամ միջին ծանրության վնաս կամ այլ ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից հինգ տարի ժամկետով:

5. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ կամ երրորդ կամ չորրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է ռազմական դրության, պատերազմի ժամանակ կամ մարտի պարագաներում՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից ութ տարի ժամկետով:

Հոդված 443. Պատերազմի ժամանակ պարիակներ կատարելուց կամ հարկեր վճարելուց խուսափելը

1. Պատերազմի ժամանակ աշխատանքային կամ այլ պարիակներ կատարելուց կամ հարկեր վճարելուց խուսափելը՝

պատժվում է կարճաժամկետ ազատազրկմամբ մեկից երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

Հոդված 444. Պետական սահմանն ապօրինի հատելը

1. Առանց սահմանված փաստաթղթի կամ պատշաճ թույլտվության Հայաստանի Հանրապետության պետական սահմանը հատելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ երեսնապատիկից քառասնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր հիսուն ժամ տևողությամբ կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Քրեական պատասխանատվության տարիքի չհասած կամ հոգեկան խանգարման հետևանքով իր արարքի բնույթն ու նշանակությունը գիտակցելու կամ իր արարքը ղեկավարելու ունակությունից ամբողջությամբ կամ մասամբ զրկված անձի՝ Հայաստանի Հանրապետության պետական սահմանը առանց սահմանված փաստաթղթերի կամ առանց պատշաճ թույլտվության հատելուն օժանդակելը կամ դա կազմակերպելը՝

պատժվում է կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասերով նախատեսված հանցանքները, որոնք կատարվել են մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի առաջին, երկրորդ կամ երրորդ մասերով նախատեսված հանցանքները, որոնք կատարվել են հանցավոր կազմակերպության կողմից՝ պատժվում են ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

5. Սույն հոդվածի գործողությունը չի տարածվում թրաֆիքինգից տուժած անձի վրա, որը համագործակցում է իրավապահ մարմինների հետ, ինչպես նաև ապաստան հայցողի և փախստականի վրա:

Հոդված 445. Անօրինական միգրացիայի կազմակերպումը

1. Օտարերկրյա քաղաքացու կամ քաղաքացիություն չունեցող անձի մուտքը Հայաստանի Հանրապետություն, Հայաստանի Հանրապետությունում նրա գտնվելը կամ Հայաստանի Հանրապետության տարածքով տարանցումը (տեղափոխումը) շահադիտական նպատակով կազմակերպելը, որը կատարվել է մուտքի, գտնվելու կամ տարանցման համար Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգը խախտելով կամ մուտքի, գտնվելու կամ տարանցման պատշաճ թույլտվություն ստանալու համար կեղծ փաստաթղթեր կամ կեղծ տեղեկություններ ներկայացնելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից հիսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուր հիսունից երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից չորս տարի ժամկետով:

2. Անձի՝ Հայաստանի Հանրապետությունից ելքը, օտարերկրյա պետություն մուտքը կամ օտարերկրյա պետությունում գտնվելը շահադիտական նպատակով կազմակերպելը, որը կատարվել է ելքի, մուտքի կամ գտնվելու համար Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգը խախտելով կամ ելքի, մուտքի կամ գտնվելու պատշաճ թույլտվություն ստանալու համար կեղծ փաստաթղթեր կամ կեղծ տեղեկություններ ներկայացնելով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքները, որոնք կատարվել են՝

1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,

2) մարդու կյանքի կամ առողջության համար վտանգավոր կամ անձի պատիվն ու արժանապատվությունը նվաստացնող պայմաններում կամ

3) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով՝
պատժվում են ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

Հոդված 446. Պետական սահմանի նշանները վերցնելը, տեղաշարժելը կամ ոչնչացնելը

1. Հայաստանի Հանրապետության պետական սահմանի նշանները վերցնելը, տեղաշարժելը կամ ոչնչացնելը՝
պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից քսանապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը հարյուր հիսուն ժամ տևողությամբ կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:
2. Նույն հանցանքը, որը անզգուշությամբ առաջացրել է ծանր հետևանքներ՝
պատժվում է ազատազրկմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով:

Հոդված 447. Պետական խորհրդանիշներն անարգելը

1. Հայաստանի Հանրապետության զինանշանը, Հայաստանի Հանրապետության պետական դրոշը, Հայաստանի Հանրապետության պետական օրհներգը անարգելը՝
պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից քսանապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը հարյուր ժամ տևողությամբ կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով:

Գ Լ ՈՒ Խ 45.

ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹՅԱՆ ՇԱԿՐԻ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Հոդված 448. Հանցագործության մասին չհայտնելը

1. Հաստատապես հայտնի նախապատրաստվող կամ հանցափորձի փուլում գտնվող, սույն օրենսգրքի 137-րդ, 142-րդ, 148-րդ, 154-րդ, 165-րդ, 184-րդ, 185-րդ, 194-րդ, 237-րդ, 243-րդ, 252-րդ, 277-րդ, 278-րդ, 294-րդ, 295-րդ, 296-րդ, 301-304-րդ, 306-րդ, 316-318-րդ, 320-րդ, 321-322-րդ, 324-րդ, 380-րդ, 383-րդ, 384-րդ, 390-402-րդ, 405-407-րդ, 426-րդ հոդվածներով նախատեսված հանցագործության մասին իրավասու մարմնին չհայտնելը այն ժամանակահատվածում, երբ հնարավոր էր կանխել հանցանքի կատարումը կամ դրա հետևանքների առաջացումը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

2. Հաստատապես հայտնի նախապատրաստվող կամ հանցափորձի փուլում գտնվող հանցագործության մասին իրավասու մարմնին չհայտնած անձն ազատվում է քրեական պատասխանատվությունից, եթե իր ձեռնարկած միջոցներով կանխել է հանցանքի կատարումը կամ հանրորեն վտանգավոր հետևանքների առաջացումը:

3. Հանցանք կատարողը կամ տվյալ հանցագործության հանցակիցը ենթակա չեն քրեական պատասխանատվության հաստատապես հայտնի նախապատրաստվող կամ հանցափորձի փուլում գտնվող հանցագործության մասին իրավասու մարմնին չհայտնելու համար:

4. Անձը ենթակա չէ քրեական պատասխանատվության իր ամուսնու կամ մերձավոր ազգականի կողմից նախապատրաստվող կամ հանցափորձի փուլում գտնվող հանցագործության մասին չհայտնելու համար:

Հոդված 449. Հանցանք կատարած անձին աջակցելը

1. Հանցագործության կամ հանցանք կատարած անձի բացահայտմանը, հանցանք կատարած անձին քրեական պատասխանատվության կամ պատժի ենթարկելուն, պատժի կամ դրա չկրած մասի, անվտանգության կամ դաստիարակչական բնույթի հարկադրանքի միջոցի իրականացմանը խոչընդոտելու նպատակով՝ հանցագործությունը կամ հանցանք կատարած անձին առանց նախնական խոստման պարտակելը կամ հանցանք կատարած անձին այլ կերպ աջակցելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկուհարյուր ժամ տևողությամբ կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ

ազատագրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատագրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,

2) շահադիտական դրդումներով կամ

3) իշխանական կամ ծառայողական լիզորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունը օգտագործելով՝

պատժվում է ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատագրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատագրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

3. Հանցանք կատարած անձի ամուսինը կամ մերձավոր ազգականը կամ տվյալ հանցագործության նրա հանցակիցը ենթակա չէ քրեական պատասխանատվության սույն հոդվածով նախատեսված հանցագործության համար:

4. Անձն ազատվում է սույն հոդվածով նախատեսված քրեական պատասխանատվությունից, եթե աջակցել է այնպիսի անձի, ում նկատմամբ քրեական հետապնդումը դադարեցվել է ռեաբիլիտացնող հիմքով կամ կայացվել է արդարացման դատավճիռ:

Հոդված 450. Ազատագրկման հետ կապված պատժի դատապարտված, ձերբակալված կամ կալանավորված անձին ապօրինաբար ազատելը

1. Ազատագրկման հետ կապված պատժի դատապարտված, ձերբակալված կամ կալանավորված անձին ապօրինաբար ազատելը նման լիազորություն չունեցող անձի կողմից, որը կատարվել է բռնություն գործադրելով, սպառնալիքով, խաբեությամբ կամ հակահրավակական այլ եղանակով՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատագրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատագրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

3.Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

- 1) հանցավոր կազմակերպության կողմից կամ
- 2) զենքի կամ մարմնական վնասվածք պատճառելու համար նախապես պատրաստված կամ հարմարեցված առարկայի կամ միջոցի գործադրմամբ, պայթուցիկ նյութ կամ սարք գործադրելով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով:

Հոդված 451. Սուտ մատնությունը

1. Սուտ մատնությունը՝ իրավասու մարմիններին հանցագործության դեպքի կամ անձի կողմից հանցանք կատարելու մասին սուտ տեղեկություն տալը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սուտ մատնությունը, որը՝

- 1) կատարվել է շահադիտական դրդումներով,
- 2) կատարվել է մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ, կամ
- 3) զուգորդվել է անձին ծանր կամ առանձնապես ծանր հանցագործության մեջ մեղադրելով՝

պատժվում է ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

3. Սուտ մատնությունը, որն անզգուշությամբ հանգեցրել է

- 1) ինքնասպանության, հոգեկան խանգարման, կամ
- 2) հանգեցրել է անձի կալանավորման, դատապարտման կամ հոգեբուժական կազմակերպությունում տեղավորման՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով:

Հոդված 452. Կաշառքի կամ մասնավոր ոլորտում կաշառքի պրովոկացիան

1. Կաշառքի կամ մասնավոր ոլորտում կաշառքի պրովոկացիան՝ հանցագործության կամ դրան անձի մասնակցության արհեստական ապացույց ստեղծելու կամ շանտաժի նպատակով կաշառք կամ մասնավոր ոլորտում կաշառք ստանալու սուբյեկտին առանց նրա համաձայնության գույք՝ ներառյալ դրամական միջոց, արժեթուղթ, վճարային այլ գործիք, գույքի նկատմամբ իրավունք, ծառայություն կամ որևէ այլ առավելություն առաջարկելու կամ տրամադրելու փորձը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

Հոդված 453. Ապօրինի ձերբակալելը կամ կալանավորելը

1. Իրավասու անձի կողմից ապօրինի ձերբակալելը, կալանավորելը կամ ազատման ենթակա ձերբակալված կամ կալանավորված անձին ապօրինի ազատ չարձակելը՝

պատժվում է որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երկուսից յոթ տարի ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը հանգեցրել է, ինքնասպանության, առանձնապես խոշոր չափերի գույքային վնասի՝
պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը անզգուշությամբ հանգեցրել է ինքնասպանության, հոգեկան խանգարման, առանձնապես խոշոր չափերի գույքային վնասի՝
պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից վեց տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ կամ երրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը՝

1) կատարվել է շահադիտական դրդումներով կամ

2) կատարվել է մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ վեցից տասը տարի ժամկետով:

Հոդված 454. Ապացույց կամ օպերատիվ-հետախուզական գործողության արդյունքում ստացված տվյալ կամ առարկա կեղծելը, փոխելը, ոչնչացնելը կամ թաքցնելը կամ կեղծ ապացույց ներկայացնելը

1. Քաղաքացիական, վարչական կամ քրեական գործով ապացույց, բացատրություն կամ դատավարական փաստաթուղթ կամ օպերատիվ-հետախուզական գործողության հետևանքով ստացված տվյալ կամ առարկա կեղծելը, փոխելը, ոչնչացնելը կամ թաքցնելը կամ կեղծ ապացույց ներկայացնելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երկուսից յոթ տարի ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) շահադիտական դրդումներով,

2) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունը օգտագործելով,

3) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ կամ

4) ծանր կամ առանձնապես ծանր հանցագործության վերաբերյալ գործով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից յոթ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը՝

1) անզգուշությամբ առաջացրել է ծանր հետևանքներ կամ

2) կատարվել է հանցավոր կազմակերպության կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով:

Հոդված 455. Քրեական վարույթի տվյալ հրապարակելը

1. Նախքան մինչդատական վարույթի կամ դատական վարույթի տվյալը հրապարակային դառնալը մինչդատական վարույթի կամ դատական քննության տվյալը հրապարակելը այն անձի կողմից, ով նախազգուշացվել է դրա հրապարակման անթույլատրելիության մասին՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երկուսից յոթ տարի ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Մինչդատական վարույթի կամ դատական վարույթի տվյալ հրապարակելը, որը կատարվել է՝

- 1) շահադիտական դրդումներով,
- 2) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,
- 3) այն անձի կողմից, ում այդ տվյալը հայտնի է դարձել իր ծառայողական լիազորությունների իրականացման առնչությամբ կամ
- 4) հանգեցրել է հանցագործության համար մեղադրվող անձի փախուստի, քրեական պատասխանատվությունից անհիմն ազատելու, ապացույցների ոչնչացման կամ ապացույցների ձեռք բերման անհնարինության, գործի քննությանը խոչընդոտելուն՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից յոթ տարի ժամկետով:

Հոդված 456. Ուսումնասիրության տվյալները հրապարակելը

1. «Ապօրինի ծագում ունեցող գույքի բռնագանձման մասին» օրենքի հիման վրա իրականացվող ուսումնասիրության հիմքերի վերաբերյալ տվյալները և դրա ընթացքի ու արդյունքների մասին տեղեկություններն առանց իրավասու մարմնի թույլտվության հրապարակելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ

տևողությամբ կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երկուսից յոթ տարի ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

Հոդված 457. Պաշտպանության միջոցի վերաբերյալ տվյալ հրապարակելը

1. Քրեական վարույթի ընթացքում պաշտպանության միջոցի վերաբերյալ տվյալ հրապարակելն այն անձի կողմից, ում այդ տվյալը հայտնի է դարձել իր ծառայողական լիազորությունների իրականացման առնչությամբ կամ այն անձի կողմից, ով նախազգուշացվել է դրա հրապարակման անթույլատրելիության մասին՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երկուսից յոթ տարի ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

- 1) շահադիտական դրդումներով,
- 2) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից վեց տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը անզգուշությամբ հանգեցրել է պաշտպանության միջոցի ենթարկված անձի առևանգման, կյանքից զրկելու, առողջությանը ծանր վնաս պատճառելու՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

Հոդված 458. Արդարադատության իրականացմանը կամ գործի քննությանը խոչընդոտելը

Արդարադատության կամ որպես դատարան՝ օրենքով նախատեսված այլ լիազորությունների իրականացմանը խոչընդոտելու

1. նպատակով դատարանի գործունեությանը կամ գործի քննությանը խոչընդոտելու նպատակով դատախազի, քննիչի, քննչական մարմնի ղեկավարի, հետաքննության մարմնի, փաստաբանի և ներկայացուցչի գործունեությանը ցանկացած ձևով միջամտելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ մեկից հինգ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել՝

1) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով կամ

2) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից վեց տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը՝

1) կատարվել է հանցավոր կազմակերպության կողմից կամ

2) կատարվել է զենքի կամ մարմնական վնասվածք պատճառելու համար նախապես պատրաստված կամ հարմարեցված առարկայի կամ միջոցի գործադրմամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով:

Հոդված 459. Դատարանի նկատմամբ անհարգալից վերաբերմունքը

1. Դատարանի նկատմամբ անհարգալից վերաբերմունքը, որը դրսևորվել է պաշտոնեական լիազորությունների իրականացման առնչությամբ դատավորին վիրավորելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ հնգապատիկից տասնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից հարյուր հիսուն ժամ տևողությամբ

կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

Հոդված 460. Դատավորի, դատախազի, քննիչի, քննչական մարմնի ղեկավարի, հետաքննության մարմնի, փաստաբանի, ներկայացուցչի կամ հարկադիր կատարողի նկատմամբ սպառնալիքը կամ բռնություն գործադրելը

1. Դատավորի, դատախազի, քննիչի, քննչական մարմնի ղեկավարի, հետաքննության մարմնի, փաստաբանի, ներկայացուցչի կամ հարկադիր կատարողի կամ նշված անձանց մերձավոր ազգականի կամ մերձավորի կամ նշված անձանց դաստիարակության, խնամքի կամ հսկողության տակ գտնվողի մասին արատավորող կամ նշված անձանց իրավունքներին ու օրինական շահերին այլ վնաս պատճառող տեղեկություն հրապարակելու կամ նրանց նկատմամբ բռնություն գործադրելու, գույքը ոչնչացնելու կամ վնասելու սպառնալիքը՝ կապված նշված անձանց օրինական ծառայողական կամ մասնագիտական գործունեության կամ զուտ դատավոր, դատախազ, քննիչ, քննչական մարմնի ղեկավար, հետաքննության մարմին, փաստաբան, ներկայացուցիչ կամ հարկադիր կատարող կամ նշված անձանց մերձավոր ազգական կամ մերձավոր կամ նշված անձանց դաստիարակության, խնամքի կամ հսկողության տակ գտնվող լինելու հանգամանքի հետ՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից երեսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասում նշված անձանց մասին արատավորող կամ նշված անձանց իրավունքներին ու օրինական շահերին այլ վնաս պատճառող տեղեկություն հրապարակելը կամ նշված անձանց գույքը ոչնչացնելը կամ վնասելը՝ կապված նշված անձանց օրինական ծառայողական կամ մասնագիտական գործունեության հետ՝

պատժվում է ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին մասում նշված անձանց նկատմամբ բռնությունը՝ կապված նշված անձանց օրինական ծառայողական կամ մասնագիտական գործունեության՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի առաջին, երկրորդ կամ երրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով կամ

2) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

5. Սույն հոդվածի առաջին, երկրորդ, երրորդ կամ չորրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) հանցավոր կազմակերպության կողմից կամ

2) զենքի կամ մարմնական վնասվածք պատճառելու համար նախապես պատրաստված կամ հարմարեցված առարկայի կամ միջոցի գործադրմամբ,

3) առողջությանը ծանր վնաս պատճառելով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ վեցից տասը տարի ժամկետով:

Հոդված 461. Փաստաբանի լիազորությունների իրականացմանը խոչընդոտելը

1. Փաստաբանի լիազորությունների իրականացմանը խոչընդոտելը, եթե դա դրսևորվել է իր վստահորդին տեսակցելու նպատակով՝ ազատությունից զրկման ցանկացած վայր փաստաբանի մուտքն ապօրինի չթույլատրելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը տասնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը հարյուր հիսուն ժամ տևողությամբ, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

Հոդված 462. Մարդու իրավունքների պաշտպանի լիազորությունների իրականացմանը խոչընդոտելը

1. Մարդու իրավունքների պաշտպանի, կամ նրա անունից հանդես եկող անձի լիազորությունների իրականացմանը ցանկացած ձևով խոչընդոտելը, այդ թվում՝ նրանց գործունեությանը ցանկացած ձևով միջամտելը կամ նրանց մուտքը ցանկացած վայր չթույլատրելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ մեկից հինգ տարի ժամկետով:

2.Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել՝

1) ծառայողական կամ իշխանական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով կամ

2) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից վեց տարի ժամկետով:

3.Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը՝

1) կատարվել է հանցավոր կազմակերպության կողմից կամ

2) կատարվել է զենքի կամ մարմնական վնասվածք պատճառելու համար նախապես պատրաստված կամ հարմարեցված առարկայի կամ միջոցի գործադրմամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից ութ տարի ժամկետով:

Հոդված 463. Մարդու իրավունքների պաշտպանի նկատմամբ սպառնալիքը կամ բռնություն գործադրելը

1. Մարդու իրավունքների պաշտպանի կամ նրա անունից հանդես եկող անձի կամ նրա մերձավոր ազգականի կամ մերձավորի կամ խնամքի կամ հսկողության տակ գտնվողի մասին արատավորող կամ նշված անձանց իրավունքներին ու օրինական շահերին այլ վնաս պատճառող տեղեկություն հրապարակելու կամ նրանց նկատմամբ բռնություն գործադրելու, գույքը ոչնչացնելու կամ վնասելու սպառնալիքը՝ կապված մարդու իրավունքների պաշտպանի ծառայողական գործունեության հետ՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից երեսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասում նշված անձանց մասին արատավորող կամ նշված անձանց իրավունքներին ու օրինական շահերին այլ վնաս պատճառող տեղեկություն հրապարակելը կամ նշված անձանց գույքը ոչնչացնելը կամ վնասելը՝ կապված մարդու իրավունքների պաշտպանի ծառայողական գործունեության հետ՝

պատժվում է ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին մասում նշված անձանց նկատմամբ բռնությունը՝ կապված մարդու իրավունքների պաշտպանի ծառայողական գործունեության հետ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից ութ տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի առաջին, երկրորդ կամ երրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով կամ

2) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

5. Սույն հոդվածի առաջին, երկրորդ, երրորդ կամ չորրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) հանցավոր կազմակերպության կողմից կամ

2) զենքի կամ մարմնական վնասվածք պատճառելու համար նախապես պատրաստված կամ հարմարեցված առարկայի կամ միջոցի գործադրմամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ վեցից տասը տարի ժամկետով:

Հոդված 464. Մարդու իրավունքների պաշտպանին վիրավորանք հասցնելը կամ նրա նկատմամբ բացահայտ անհարգալից վերաբերմունք ցուցաբերելը

1. Մարդու իրավունքների պաշտպանին կապված նրա ծառայողական գործունեության հետ վիրավորանք հասցնելը կամ նրա նկատմամբ բացահայտ անհարգալից վերաբերմունք ցուցաբերելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ հնգապատիկից տասնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից հարյուր հիսուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

Հոդված 465. Դատավարության մասնակցի լիազորությունների իրականացմանը խոչընդոտելը

1. Դատավարության մասնակցի կամ նրա մերձավոր ազգականի կամ մերձավորի կամ նշված անձանց դատտիրակության, խնամքի կամ հսկողության տակ գտնվողի (բացառությամբ սույն օրենսգրքի 458-րդ և 460-րդ հոդվածներով նախատեսված անձնացից) մասին արատավորող կամ նշված անձանց իրավունքներին ու օրինական շահերին այլ վնաս պատճառող տեղեկություն հրապարակելու կամ նրանց նկատմամբ բռնություն գործադրելու, գույքը ոչնչացնելու կամ վնասելու սպառնալիքով կամ այլ ապօրինի եղանակով դատավարության մասնակցին մինչդատական վարույթի մարմին կամ դատարան ներկայանալուն, քննչական կամ դատական գործողություններին մասնակցելուն խոչընդոտելը կամ սուտ ցուցմունք, փորձագիտական կեղծ եզրակացություն կամ կեղծ կարծիք տալուն կամ սխալ թարգմանություն կատարելուն հարկադրելը կամ հաղորդում, ցուցմունք, փորձագիտական եզրակացություն կամ կարծիք տալուն կամ չտալուն կամ թարգմանություն կատարելուն կամ չկատարելուն հարկադրելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը տասնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը հարյուր քսան ժամ տևողությամբ կամ որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված անձին հետաքննության կամ նախաքննության մարմին կամ դատարան ներկայանալուն, քննչական կամ դատական գործողություններին մասնակցելուն խոչընդոտելը կամ սուտ ցուցմունք, կեղծ փորձագիտական եզրակացություն տալուն կամ սխալ թարգմանություն կատարելուն հարկադրելը կամ հաղորդում, ցուցմունք, փորձագիտական եզրակացություն տալուն կամ չտալուն կամ թարգմանություն կատարելուն կամ չկատարելուն հարկադրելը, որը կատարվել է բռնություն գործադրելով կամ ծաղրուծանակով՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով, եթե բացակայում են սույն օրենսգրքի 419-րդ հոդվածով նախատեսված հանցագործության հատկանիշները կամ

2) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝

պատժվում է՝ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի առաջին, երկրորդ կամ երրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը՝

1) կատարվել է հանցավոր կազմակերպության կողմից կամ

2) կատարվել է զենքի կամ մարմնական վնասվածք պատճառելու համար նախապես պատրաստված կամ հարմարեցված առարկայի կամ միջոցի գործադրմամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից ութ տարի ժամկետով:

Հոդված 466. Դատավարության մասնակիցներին՝ նրանց գործառույթների հետ կապված կաշառելը

1. Դատավարության մասնակցի (բացառությամբ սույն օրենսգրքի 458-րդ և 460-րդ հոդվածներով նախատեսված անձնացից) ներկայանալուն, քննչական կամ դատական գործողություններին մասնակցելուն խոչընդոտելու կամ նրանց հաղորդում, ցուցմունք, եզրակացություն չտալու, թարգմանություն չկատարելու կամ սուտ բացատրություն, ցուցմունք, կեղծ փորձագիտական եզրակացություն կամ կարծիք տալու կամ սխալ թարգմանություն կատարելու համար նշված անձանց կաշառք տալը կամ նշված անձանց կողմից կաշառք ստանալը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը տասնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը հարյուր հիսուն ժամ տևողությամբ կամ որոշակի պաշտոն զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է հանցավոր կազմակերպության կողմից՝

պատժվում է՝ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով:

Հոդված 467. Ազդարարի տվյալների ապօրինի հրապարակումը

1. Ազդարարի տվյալների ապօրինի հրապարակումն այն անձի կողմից, որին այդ տեղեկությունները վստահվել կամ հայտնի են դարձել նրա ծառայողական գործունեության կապակցությամբ՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով, կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ

ազատագրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատագրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

Հոդված 468. Ցուցմունք տալուց հրաժարվելը

1. Վկայի կամ տուժողի կողմից ցուցմունք տալուց ապօրինի հրաժարվելը, փորձագետի կողմից առանց հարգելի պատճառների եզրակացություն կամ կարծիք տալուց հրաժարվելը կամ թարգմանի կողմից առանց հարգելի պատճառների թարգմանություն կատարելուց հրաժարվելը՝ դրա համար քրեական պատասխանատվության մասին նախազգուշացված լինելու դեպքում՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը տասնապատիկի չափով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատագրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) շահադիտական դրդումներով կամ

2) ծանր կամ առանձնապես ծանր հանցագործության առնչությամբ՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատագրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատագրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

3. Անձը ենթակա չէ քրեական պատասխանատվության իր, ամուսնու կամ մերձավոր ազգականի վերաբերյալ ցուցմունք տալուց հրաժարվելու համար, եթե ողջամտորեն ենթադրելի է, որ այն հետագայում կարող է օգտագործվել իր կամ նրանց դեմ:

Հոդված 469. Սուտ ցուցմունք կամ կեղծ եզրակացություն կամ կեղծ կարծիք տալը կամ սխալ թարգմանություն կատարելը

1. Քաղաքացիական կամ վարչական գործով կամ վարչական վարույթով սուտ բացատրություն տալը կամ քրեական, քաղաքացիական կամ վարչական գործով կամ վարույթով սուտ ցուցմունք կամ փորձագետի կողմից կեղծ եզրակացություն կամ կարծիք տալը կամ թարգմանի կողմից սխալ թարգմանություն կատարելը, եթե դա էական նշանակություն է ունեցել գործի լուծման համար կամ խաթարել է գործի վարույթը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը տասնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

- 1) շահադիտական դրդումներով կամ
 - 2) ծանր կամ առանձնապես ծանր հանցագործության առնչությամբ՝
- պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

3. Սուտ ցուցմունք, բացատրություն կամ կեղծ եզրակացություն տված կամ սխալ թարգմանություն կատարած անձը ազատվում է սույն հոդվածով նախատեսված պատասխանատվությունից, եթե նա, հիմնական գործի դատական քննության կամ մինչդատական վարույթի կամ վարչական վարույթի ընթացքում, մինչև վարույթն իրականացնողի կողմից դատավճիռ, վճիռ կամ այլ վերջնական (վարույթը եզրափակող) որոշում կայացնելը կամովին հայտնել է իր տված սուտ ցուցմունքի, բացատրության, կեղծ եզրակացության կամ սխալ թարգմանության մասին:

4. Սույն հոդվածի իմաստով հիմնական է համարվում քրեական, քաղաքացիական կամ վարչական այն գործը, որի շրջանակներում տրվել է սուտ ցուցմունքը, կեղծ եզրակացությունը կամ կատարվել է սխալ թարգմանությունը:

Հոդված 470. Ուսումնասիրության ընթացքում կեղծ հայտարարագիր ներկայացնելը

1. «Ապօրինի ծագում ունեցող գույքի բռնագանձման մասին» օրենքի հիման վրա իրականացվող ուսումնասիրության մասին ծանուցված անձի կողմից իրավասու մարմնին ներկայացված հայտարարագրում կեղծ կամ իրականությանը չհամապատասխանող տվյալներ ներկայացնելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ

կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

Հոդված 471. Ազատազրկման հետ կապված պատժի դատապարտված, ձերբակալված կամ կալանավորված անձի փախուստը կամ պատիժը կրելուց խուսափելը

1. Ազատազրկման հետ կապված պատժի դատապարտված, ձերբակալված կամ կալանավորված անձի փախուստը կամ պատիժը կրելուց խուսափելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ մեկից չորս տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) հանցավոր կազմակերպության կողմից,

2) բռնություն գործադրելով կամ դա գործադրելու սպառնալիքով,

3) զենքի կամ մարմնական վնասվածք պատճառելու համար նախապես պատրաստված կամ հարմարեցված առարկայի կամ միջոցի գործադրմամբ, պայթուցիկ նյութ կամ սարք գործադրելով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից ութ տարի ժամկետով:

4. Փախուստ կատարած անձն ազատվում է քրեական պատասխանատվությունից, եթե նրա նկատմամբ քրեական հետապնդումը դադարեցվել է ռեաբիլիտացնող հիմքով կամ նա արդարացվել է այն գործով որով դատապարտվել էր ազատազրկման հետ կապված պատժի, կալանավորվել կամ ձերբակալվել էր:

Հոդված 472. Դատական ակտը չկատարելը

1. Օրինական ուժի մեջ մտած դատավճիռը, վճիռը կամ դատական այլ ակտը (բացառությամբ գումարի բռնագանձման պահանջի և քաղաքացիաիրավական պայմանագրերից բխող պարտավորությունների) սահմանված ժամկետում կամ ժամկետ սահմանված չլինելու դեպքում՝ այն ուժի մեջ մտնելուց հետո մեկամսյա ժամկետում չկատարելը կամ դրա կատարմանը խոչընդոտելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը տասնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունը օգտագործելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից երեսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

Հոդված 473. Անհետաձգելի միջամտության որոշումը կամ պաշտպանական որոշումը դիտավորությամբ չկատարելը

1. «Ընտանիքում բռնության կանխարգելման, ընտանիքում բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության և ընտանիքում համերաշխության վերականգնման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված անհետաձգելի միջամտության որոշմամբ կամ պաշտպանական որոշմամբ նախատեսված պահանջները ընտանիքում բռնություն գործադրած անձի կողմից դիտավորությամբ չկատարելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ հնգապատիկից տասնապատիկի չափով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը վեց ամիս ժամկետով:

Հոդված 474. Արգելանքի տակ գտնվող գույքի նկատմամբ ապօրինի արարքը

1. Քաղաքացիական կամ վարչական գործով կամ վարչական վարույթով կամ քրեական, քաղաքացիական կամ վարչական գործով կամ վարույթով դրանց վարույթի ցանկացած փուլում արգելանքի տակ վերցված գույքի նկատմամբ ապօրինի արարքը, որը դրսևորվել է՝

1) գույքի մեկուսացվածությունը կամ նույնականացումը ապահովող և իրավասու անձի կողմից դրված կնիքը կամ կողպեքը ոչնչացնելով, վնասելով կամ այլ կերպ չեզոքացնելով,

2) գույքը յուրացնելով, օտարելով, թաքցնելով, ոչնչացնելով, վնասելով, փոխելով, ապօրինաբար մեկ ուրիշին հանձնելով կամ ապօրինի օգտագործելով անձի կողմից, ում այդ գույքը պաշտոնապես վստահված է եղել,

3) գույքի պահպանման պարտականությունը չկատարելով այն անձի կողմից, ում վրա դրված է եղել նման պարտականություն,

4) վարկատու կազմակերպության ծառայողի կողմից կալանքի տակ գտնվող դրամական միջոցներով բանկային գործառնություններ իրականացնելով կամ

5) գույքի բռնագրավման վերաբերյալ օրինական ուժի մեջ մտած դատավճռի կատարումից այլ ապօրինի եղանակով խուսափելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը տասնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

Հոդված 475. Պարտապանի կողմից սեփականության իրավունքով իրեն պատկանող գույքի, գույքային իրավունքների կազմի կամ քանակի մասին հայտարարագիր ներկայացնելուց խուսափելը կամ դրանում կեղծ տվյալ ներկայացնելը

1. Պարտապանի կողմից սեփականության իրավունքով իրեն պատկանող գույքի կամ գույքային իրավունքների կազմի կամ քանակի մասին հայտարարագիր

ներկայացնելուց չարամտորեն խուսափելը, երբ հայտարարագիր տալը պարտադիր է, ինչպես նաև հայտարարագրում գույքի, գույքային իրավունքների կազմի կամ քանակի վերաբերյալ կեղծ տվյալ ներկայացնել, ինչը հանգեցրել է խոշոր չափերի պարտավորության հարկադիր կատարման անհնարինության՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը տասնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

Հոդված 476. Երաշխավորի կողմից ստանձնած պարտավորությունները չկատարելը

1.Երաշխավորի կողմից ստանձնած պարտավորությունները չկատարելը, որի հետևանքով մեղադրյալը չի կատարել իր վրա դրված պարտականությունները

պատժվում է՝ տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

Հոդված 477. Ձերբակալվածներին և կալանավորվածներին պահելու վայրում կամ ազատազրկում կատարող քրեակատարողական հիմնարկում պահվող անձի կողմից կյանքի կամ առողջության համար վտանգ ներկայացնող առարկա պատրաստելը, ձեռք բերելը, պահելը կամ իրացնելը

1.Ձերբակալվածներին և կալանավորվածներին պահելու վայրում կամ ազատազրկում կատարող քրեակատարողական հիմնարկում պահվող անձի կողմից զենք, կտրող-ծակող կամ կյանքից զրկելու կամ առողջությանը վնաս պատճառելու համար այլ գործիք, նյութ կամ առարկա պատրաստելը, ձեռք բերելը, պահելը, կրելը կամ իրացնելը կամ նրանց այդպիսի առարկաներ փոխանցելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 478. Քրեակատարողական հիմնարկ, ձերբակալվածներին և կալանավորվածներին պահելու վայր ապօրինաբար մուտք գործելը

1. Առանց համապատասխան թույլտվության կամ օրենսդրությամբ սահմանված կարգի խախտմամբ ազատությունից զրկելու հետ կապված պատիժներ կատարող քրեակատարողական հիմնարկ, ձերբակալվածներին և կալանավորվածներին պահելու վայր մուտք գործելը՝

պատժվում է տուգանով՝ առավելագույնը երեսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ առավելագույնը հարյուր հիսուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով:

Հոդված 479 . Ձերբակալվածներին և կալանավորվածներին պահելու վայրում կամ ազատազրկում կատարող քրեակատարողական հիմնարկում պահվող անձի կողմից մոլախաղեր կազմակերպելը կամ դրանց մասնակցելը

1. Ձերբակալվածներին և կալանավորվածներին պահելու վայրում կամ ազատազրկում կատարող քրեակատարողական հիմնարկում պահվող անձի կողմից մոլախաղերի մասնակցելը՝

պատժվում է կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

2. Ձերբակալվածներին և կալանավորվածներին պահելու վայրում կամ ազատազրկում կատարող քրեակատարողական հիմնարկում պահվող անձի կողմից սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված մոլախաղեր կազմակերպելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածում և սույն օրենսգրքի 495-րդ հոդվածում մոլախաղ է համարվում իր կամ այլ անձի համար գույք կամ որևէ այլ առավելություն ստանալու նպատակով ոչ իրավասու մարմնի կողմից կազմակերպված ցանկացած խաղ:

Հոդված 480. Ձերբակալվածներին և կալանավորվածներին պահելու վայրում կամ ազատագրկում կատարող քրեակատարողական հիմնարկում պահվող անձի կողմից թմրամիջոց կամ հոգեներգործուն (հոգեմետ) նյութ ապօրինի գործածելը՝

1. Ձերբակալվածներին և կալանավորվածներին պահելու վայրում կամ ազատագրկում կատարող քրեակատարողական հիմնարկում պահվող անձի կողմից թմրամիջոց կամ հոգեներգործուն (հոգեմետ) նյութեր, ինչպես նաև դրանց խառնուրդ կամ դրանց համարժեք նյութ (անալոգ) ապօրինի գործածելը՝

պատժվում է կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ մինչև երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է մի խումբ անձանց կողմից՝

պատժվում է կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով:

3. Այն անձը, որն առանց բժշկի նշանակման թմրամիջոցներ կամ հոգեներգործուն (հոգեմետ) նյութեր, ինչպես նաև դրանց խառնուրդ կամ դրանց համարժեք նյութ (անալոգ) գործածելու կապակցությամբ կամովին դիմել է բժշկական օգնություն ստանալու համար, ազատվում է սույն հոդվածով նախատեսված հանցանքի համար քրեական պատասխանատվությունից:

Հոդված 481. Օրենքի ուժով կալանքի կիրառման անհնարինության դեպքում անձի կողմից իր նկատմամբ կիրառված խափանման միջոցի պայմանները խախտելը

1. Օրենքի ուժով կալանքի կիրառման անհնարինության դեպքում անձի կողմից իր նկատմամբ կիրառված խափանման միջոցի պայմանները խախտելը, եթե ավելի խիստ խափանման միջոց կիրառելը հնարավոր չէ՝

պատժվում է կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

ԲԱԺԻՆ 15.

**ԶԻՆՎՈՐԱԿԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆՎԱԾ ԿԱՐԳԻ ԴԵՄ
ՈՒՂՂՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ**

ԳԼՈՒԽ 46.

**ԶԻՆՎՈՐԱԿԱՆ ԵՆԹԱԿԱՅՈՒԹՅԱՆ ԿԱՐԳԻ ԵՎ ԶԻՆԾԱՌԱՅՈՂՆԵՐԻ
ԿԱՆՈՆԱԳՐՔԱՅԻՆ ՓՈԽՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ
ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ**

Հոդված 482. Հրամանը չկատարելը

1. Հրամանատարի (պետի) օրինական և սահմանված կարգով տրված հրամանը չկատարելը, որի հետևանքով մարդու առողջությանը անզգուշությամբ թեթև կամ միջին ծանրության վնաս է պատճառվել կամ որը հանգեցրել է առաջադրանքի խափանման, ռազմական գույքի, տեխնիկայի կամ այլ գույքի խոշոր չափերի ոչնչացման կամ վնասման, կամ այլ էական վնաս է պատճառել ծառայության շահերին՝

պատժվում է կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) մի խումբ անձանց կողմից կամ

2) սպայական կամ ավագ ենթասպայական կազմի զինծառայողի կողմից՝

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է ռազմական դրության, պատերազմի ժամանակ կամ մարտի պարագաներում կամ անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ կամ առողջությանը ծանր վնասի պատճառում կամ ռազմական գույքի, տեխնիկայի կամ այլ գույքի առանձնապես խոշոր չափերի ոչնչացում կամ վնասում կամ մարտական առաջադրանքի կամ զորավարությունների կամ այլ ռազմական միջոցառումների խափանում կամ այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

4. Սույն բաժնում նախատեսված զինվորական ծառայության սահմանված կարգի դեմ ուղղված հանցագործության սուբյեկտը Հայաստանի Հանրապետության զինված

ուժերում, Հայաստանի Հանրապետության այլ զորքերում օրենքով սահմանված կարգով զինվորական ծառայություն անցնող անձն է կամ վարժական հավաքներ անցնող զինապարտը (այսուհետ՝ զինծառայող), ինչպես նաև այն անձը, ով միջազգային իրավունքի նորմերի համաձայն համարվում է ռազմագերի:

5. Սույն բաժնում հրամանատար (պետ) է համարվում ծառայողական դիրքով կամ զինվորական կոչումով զինծառայողից բարձր այն անձը կամ զինվորական ծառայության գծով նրա պարտականությունները կատարող անձը, որը տվյալ իրավահարաբերության շրջանակում եղել է տվյալ զինծառայողի վերադասը, այսինքն՝ ունեցել է իր լիազորություններից բխող հրամաններ կամ կարգադրություններ տալու կամ դրանց կատարումն ապահովելու իրավասություն:

Հոդված 483. Հրամանը չկատարելը ծառայության նկատմամբ անփույթ կամ անբարեխիղճ վերաբերմունքի հետևանքով

1. Հրամանը չկատարելը կամ ոչ պատշաճ կատարելը ծառայության նկատմամբ անփույթ կամ անբարեխիղճ վերաբերմունքի հետևանքով, որն անզգուշությամբ առաջացրել է առողջությանը թեթև կամ միջին ծանրության վնասի պատճառում կամ այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում է կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը որը կատարվել է սպայական կամ ավագ ենթասպայական կազմի զինծառայողի կողմից՝

պատժվում է կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

3. Հրամանը չկատարելը կամ ոչ պատշաճ կատարելը ծառայության նկատմամբ անփույթ կամ անբարեխիղճ վերաբերմունքի հետևանքով, որը կատարվել է ռազմական դրության, պատերազմի ժամանակ կամ մարտի պարագաներում կամ որն անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ կամ առողջությանը ծանր վնասի պատճառում կամ ռազմական գույքի, տեխնիկայի կամ այլ գույքի առանձնապես խոշոր

չափերի ոչնչացում կամ վնասում կամ մարտական կամ այլ առաջադրանքի կամ ռազմական միջոցառումների կամ զորավարությունների խափանում՝
պատժվում է ազատազրկմամբ՝ մեկից չորս տարի ժամկետով:

**Հոդված 484. Պետին դիմադրելը կամ նրա օրինական գործառույթների
իրականացմանը խոչընդոտելը**

1. Պետին դիմադրելը կամ ծառայողական որևէ պարտականության կատարմանը խոչընդոտելը կամ այդ պարտականությունը չկատարելուն կամ ոչ պատշաճ կատարելուն հարկադրելը, որը դրսևորվել է պետի կամ նրա մերձավորի նկատմամբ բռնություն գործադրելու սպառնալիքով կամ պետի, նրա մերձավորի գույքը ոչնչացնելու կամ վնասելու սպառնալիքով կամ շանտաժով՝

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ, կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

- 1) մի խումբ անձանց կողմից ,
- 2) սպայական կամ ավագ ենթասպայական կազմի զինծառայողի կողմից կամ
- 3) պետի կամ նրա մերձավորի նկատմամբ բռնություն գործադրելով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է զենքի կամ մարմնական վնասվածք պատճառելու համար նախապես պատրաստված կամ հարմարեցված առարկայի կամ միջոցի գործադրմամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից վեց տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ կամ երրորդ մասերով նախատեսված որևէ հանցանք կատարելը ռազմական դրության, պատերազմի ժամանակ կամ մարտի պարագաներում՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով:

5. Սույն օրենսգրքի 484-րդ, 485-րդ, 486-րդ, 487-րդ հոդվածների իմաստով հանցանքը համարվում է մի խումբ անձանց կողմից կատարված, եթե այն կատարվել է երկու կամ ավելի զինծառայողների կողմից, անկախ հանցագործությունից տուժած անձի նկատմամբ ունեցած ստորադասության հարաբերությունից:

Հոդված 485. Պետի նկատմամբ բռնություն գործադրելը կամ դա գործադրելու սպառնալիքը

1. Զորամասում կամ զինվորական ծառայություն կրելու այլ վայրում պետի նկատմամբ բռնություն գործադրելը կամ պետի կամ նրա մերձավորի նկատմամբ դա գործադրելու սպառնալիքը, եթե դա կապված չէ զինվորական ծառայության պարտականությունները կատարելու հետ՝

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Զինվորական ծառայության պարտականությունները կատարելու կապակցությամբ պետի կամ նրա մերձավորի նկատմամբ բռնություն գործադրելը կամ դա գործադրելու սպառնալիքը՝

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասերով նախատեսված որևէ հանցանք կատարելը՝

1) մի խումբ անձանց կողմից,

2) սպայական կամ ավագ ենթասպայական կազմի զինծառայողի կողմից կամ

3) զենքի կամ մարմնական վնասվածք պատճառելու համար նախապես պատրաստված կամ հարմարեցված առարկայի կամ միջոցի գործադրմամբ,

4) երկու կամ ավելի անձանց նկատմամբ, կամ

5) առողջությանը միջին ծանրության վնաս պատճառելով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ կամ երրորդ մասով նախատեսված որևէ հանցանք, որը կատարվել է ռազմական դրության, պատերազմի ժամանակ կամ մարտի պարագաներում կամ անզուգուրությամբ առաջացրել է մարդու մահ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով:

5. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ կամ երրորդ կամ չորրորդ կամ հինգերորդ մասով նախատեսված որևէ հանցանք, որը կատարվել է ռազմական դրության, պատերազմի ժամանակ կամ մարտի պարագաներում՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ վեցից տասներկու տարի ժամկետով:

Հոդված 486. Ստորադասի նկատմամբ բռնություն գործադրելը կամ դա գործադրելու սպառնալիքը

1. Հորամասում կամ զինվորական ծառայություն կրելու այլ վայրում ստորադասի նկատմամբ բռնություն գործադրելը կամ ստորադասի կամ նրա մերձավորի նկատմամբ դա գործադրելու սպառնալիքը, եթե դա կապված չէ զինվորական ծառայության պարտականություն կատարելու հետ՝

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Զինվորական ծառայության պարտականությունները կատարելու կապակցությամբ ստորադասի կամ նրա մերձավորի նկատմամբ բռնություն գործադրելը կամ դա գործադրելու սպառնալիքը՝

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասերով նախատեսված որևէ հանցանք, կատարելը՝

1) մի խումբ անձանց կողմից կամ

2) զենքի կամ մարմնական վնասվածք պատճառելու համար նախապես պատրաստված կամ հարմարեցված առարկայի կամ միջոցի գործադրմամբ,

3) երկու կամ ավելի անձանց նկատմամբ, կամ

4) առողջությանը միջին ծանրության վնաս պատճառելով,

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ կամ երրորդ մասով նախատեսված որևէ հանցանք, որը կատարվել է ռազմական դրության, պատերազմի ժամանակ կամ

մարտի պարագաներում կամ որն անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասներկու տարի ժամկետով:

5. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ կամ երրորդ մասով նախատեսված որևէ հանցանք, որը անզգուշությամբ առողջությանը ծանր վնաս է պատճառել.

պատժվում է ազատազրկմամբ երեքից ութ տարի ժամկետով:

6. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ կամ երրորդ մասով նախատեսված որևէ հանցանք, որն անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ հինգից տարի ժամկետով:

7 Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ կամ երրորդ կամ չորրորդ կամ հինգերորդ մասով նախատեսված որևէ հանցանք, որը կատարվել է ռազմական դրության, պատերազմի ժամանակ կամ մարտի պարագաներում՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ վեցից տասներկու տարի ժամկետով:

Հոդված 487. Զինձառայողների փոխհարաբերությունների կանոնագրքային կանոնները խախտելը նրանց միջև ստորադասության (ենթակայության) հարաբերությունների բացակայության դեպքում

1. Զինձառայողների փոխհարաբերությունների կանոնագրքային որևէ կանոն խախտելը նրանց միջև ստորադասության (ենթակայության) հարաբերությունների բացակայության դեպքում, որն արտահայտվել է անձի նկատմամբ բռնություն գործադրելով կամ ծաղրուծանակի ենթարկելով կամ հալածելով

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է՝

1) մի խումբ անձանց կողմից,

2) սպայական կամ ավագ ենթասպայական կազմի զինձառայողի կողմից,

3) զենքի կամ մարմնական վնասվածք պատճառելու համար նախապես պատրաստված կամ հարմարեցված առարկայի կամ միջոցի գործադրմամբ, կամ

4) առողջությանը միջին ծանրության վնաս պատճառելով,

5) երկու կամ ավելի անձանց նկատմամբ՝

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասերով նախատեսված որևէ հանցանք կատարելը զենքի կամ մարմնական վնասվածք պատճառելու համար նախապես պատրաստված կամ հարմարեցված առարկայի կամ միջոցի գործադրմամբ, կամ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ կամ երրորդ մասերով նախատեսված որևէ հանցանք, որը կատարվել է ռազմական դրության, պատերազմի ժամանակ կամ մարտի պարագաներում կամ որն անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ վեցից տասներկու տարի ժամկետով:

5. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ կամ երրորդ կամ չորրորդ մասերով նախատեսված որևէ հանցանք, որը կատարվել է ռազմական դրության, պատերազմի ժամանակ կամ մարտի պարագաներում՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ վեցից տասներկու տարի ժամկետով:

Հոդված 488. Չինձառայողին ինքնասպանության հասցնելը

1. Բռնության, սպառնալիքի, դաժան վերաբերմունքի կամ անձնական արժանապատվությունը նվաստացնելու ճանապարհով զինձառայողին ինքնասպանության կամ ինքնասպանության փորձի հասցնելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից ութ տարի ժամկետով,

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է՝

1) մի խումբ անձանց կողմից,

2) պետի (հրամանատարի) կողմից ստորադասի (ենթակայի) նկատմամբ,

3) մարտական հերթապահություն կամ մարտական ծառայություն կրելու ընթացքում,

պատժվում է ազատազրկմամբ հինգից տասը տարի ժամկետով

3. Սույն հոդվածիով նախատեսված արարքները, որոնք կատարվել են ռազմական դրության, պատերազմի ժամանակ կամ մարտի պարագաներում՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ յոթից տասներկու տարի ժամկետով:

Հոդված 489. Ձինձառայողին վիրավորանք հասցնելը

1. Ձորամասում կամ զինվորական ծառայություն կրելու այլ վայրում զինձառայողին վիրավորանք հասցնելը՝ զինձառայողի պատիվն ու արժանապատվությունն անպարկեշտ ձևով ստորացնելը մեկ այլ զինձառայողի կողմից՝ պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է ստորադասի (ենթակայի) կողմից պետի (հրամանատարի), ինչպես նաև պետի (հրամանատարի) կողմից ստորադասի (ենթակայի) նկատմամբ զինվորական ծառայության պարտականությունները կատարելու կապակցությամբ,

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

ԳԼՈՒԽ 47.

ԶԻՆՎՈՐԱԿԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆ ԱՆՑՆԵԼՈՒ ԿԱՐԳԻ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հոդված 490. Ձորամասը կամ ծառայության վայրն ինքնակամ թողնելը կամ ժամանակին ծառայության վայր չներկայանալը

1. Ձինձառայողի կողմից զինվորական ծառայությունից ժամանակավորապես խուսափելը՝ զորամասը կամ ծառայության վայրն ինքնակամ թողնելը կամ առանց հարգելի պատճառների ժամանակին ծառայության չներկայանալը յոթանասուն երկու ժամից ավելի, բայց երկու հարյուր քառասուն ժամից ոչ ավելի տևողությամբ, ինչպես նաև երեք ամսվա ընթացքում երեք և ավելի անգամ՝ յուրաքանչյուրը մեկ ժամից մինչև յոթանասուն երկու ժամ տևողությամբ՝

պատժվում է կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է սպայական կամ ավագ ենթասպայական կազմի զինձառայողի կողմից՝

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասերով նախատեսված հանցանք կատարելը, եթե ինքնական բացակայությունը տևել է 240 ժամից ավելի՝

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի առաջին, երկրորդ կամ երրորդ մասերով նախատեսված որևէ հանցանք կատարելը

1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ կամ

2) վստահված զենքով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից վեց տարի ժամկետով:

5. Սույն հոդվածի առաջին, երկրորդ, երրորդ կամ չորրորդ մասերով նախատեսված հանցանքները ռազմական դրության, պատերազմի ժամանակ կամ մարտի պարագաներում կատարելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

6. Սույն հոդվածի առաջինից չորրորդ մասերով նախատեսված հանցանքը կատարած զինծառայողն ազատվում է քրեական պատասխանատվությունից, եթե դա կատարել է ծանր հանգամանքների զուգորդման հետևանքով և նախկինում նշված հիմքով չի ազատվել քրեական պատասխանատվությունից:

Հոդված 491. Դասալքությունը

1. Դասալքությունը՝ զինվորական ծառայությունից վերջնականապես խուսափելու նպատակով զորամասը կամ ծառայության վայրն ինքնական թողնելը, ինչպես նաև նույն նպատակով ծառայության չներկայանալը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից վեց տարի ժամկետով:

2. Դասալքությունը, որը կատարվել է սպայական կամ ավագ ենթասպայական կազմի զինծառայողի կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

3. Դասալքությունը, որը կատարվել է

1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ կամ

2) վստահված գենքով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով:

4. Դասալքությունը, որը կատարվել է ռազմական դրության, պատերազմի ժամանակ կամ մարտի պարագաներում՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ վեցից տասներկու տարի ժամկետով:

5. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով կամ երրորդ մասի առաջին կետով նախատեսված հանցանքն առաջին անգամ կատարած զինծառայողն ազատվում է քրեական պատասխանատվությունից, եթե դա կատարել է ծանր հանգամանքների զուգորդման հետևանքով, կամ եթե նա ծառայությունից խուսափելու պահից երեք օրվա ընթացքում մեղայականով ներկայացել է զորամաս, ծառայության վայր, իրավապահ կամ պետական այլ մարմիններ և պատրաստակամություն է հայտնել շարունակելու ծառայությունը:

Հոդված 492. Առողջությանը վնաս պատճառելու, հիվանդության սիմուլյացիայի կամ ապօրինի այլ եղանակով զինվորական ծառայությունից խուսափելը կամ դրա առանձին պարտականությունների կատարումը դադարեցնելը

1. Զինծառայողի կողմից իր առողջությանը վնաս պատճառելու, հիվանդության սիմուլյացիայի կամ կեղծ փաստաթղթեր օգտագործելու կամ խաբեության կամ այլ ապօրինի եղանակով զինվորական ծառայությունից խուսափելը կամ դրա առանձին պարտականությունների կատարումը դադարեցնելը՝

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանք կատարելը՝ զինվորական ծառայությունից վերջնականապես ազատվելու նպատակով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից վեց տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածով նախատեսված որևէ հանցանքը, որը կատարվել է ռազմական դրության, պատերազմի ժամանակ կամ մարտի պարագաներում՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով:

Հոդված 493. Զինվորական ծառայության պարտականությունները չկատարելը կամ դրանց կատարումից հրաժարվելը

1. Զինվորական ծառայությունից կամ դրա առանձին պարտականությունները կատարելուց զինծառայողի հրաժարվելը, որը զուգորդվել է տվյալ զինծառայողի կողմից դրանց չկատարմամբ կամ փաստացի դադարեցմամբ՝

պատժվում է կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է

1) մի խումբ անձանց կողմից, կամ

2) սպայական կամ ավագ ենթասպայական կազմի զինծառայողի կողմից՝

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

3. Նույն արարքը, որն առաջացրել է մարտական առաջադրանքի խափանում կամ հանգեցրել է զորամասում անկարգությունների կամ առաջացրել է այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ կամ երրորդ մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է ռազմական դրության, պատերազմի ժամանակ կամ մարտի պարագաներում՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով:

Հոդված 494. Զինծառայողի կողմից մոլախաղեր կազմակերպելը կամ դրանց մասնակցելը

1. Զինծառայողի կողմից զորամասում, ծառայության վայրում կամ զինվորական ծառայության պարտականությունները կատարելու ընթացքում մոլախաղերի մասնակցելը՝

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված մոլախաղեր կազմակերպելը՝ պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով:

Հոդված 495. Զինծառայողի կողմից թմրամիջոց կամ հոգեներգործուն (հոգեմետ) նյութ, ինչպես նաև դրանց խառնուրդ կամ դրանց համարժեք նյութ (անալոգ) ապօրինի գործածելը

1. Զինծառայողի կողմից զորամասում, ծառայության վայրում կամ զինվորական ծառայության պարտականությունները կատարելու ընթացքում թմրամիջոց կամ հոգեներգործուն (հոգեմետ) նյութ, ինչպես նաև դրանց խառնուրդ կամ դրանց համարժեք նյութ (անալոգ) ապօրինի գործածելը՝

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ մինչև երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է մի խումբ անձանց կողմից՝

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ երկուսից երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով:

3. Այն զինծառայողը, որն առանց բժշկի նշանակման թմրամիջոցներ կամ հոգեներգործուն (հոգեմետ) նյութեր, ինչպես նաև դրանց խառնուրդ կամ դրանց համարժեք նյութ (անալոգ) գործածելու կապակցությամբ կամովին դիմել է բժշկական օգնություն ստանալու համար, ազատվում է սույն հոդվածով նախատեսված հանցանքի համար քրեական պատասխանատվությունից:

ԳԼՈՒԽ 48.

ՋԵՆՔԻ, ՌԱԶՄԱՄԹԵՐՔԻ, ՌԱԶՄԱԿԱՆ ՏԵԽՆԻԿԱՅԻ, ՌԱԶՄԱԿԱՆ ԳՈՒՅՔԻ, ՇՐՋԱՊԱՏԻ ՀԱՄԱՐ ԱՌԱՎԵԼ ՎՏԱՆԳ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆՈՂ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐԻ ԿԱՄ ՆՅՈՒԹԵՐԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ, ՊԱՀՊԱՆՄԱՆ, ՇԱՀԱԳՈՐԾՄԱՆ ԿԱՄ ԴՐԱՆՑ ՀԵՏ ՎԱՐՎԵԼՈՒ ԿԱՐԳԻ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հոդված 496. Ջենքի, ռազմամթերքի կամ շրջապատի համար առավել վտանգ ներկայացնող առարկաների, նյութերի հետ վարվելու կանոնները խախտելը

1. Ջենքի, ռազմամթերքի, ռադիոակտիվ, պայթուցիկ կամ շրջապատի համար առավել վտանգ ներկայացնող այլ նյութերի, սարքերի կամ առարկաների հետ վարվելու կանոնները խախտելը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է խոշոր գույքային վնաս կամ ռազմական տեխնիկայի ոչնչացում կամ վնասում՝

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված կանոնները խախտելը, որը մարդու առողջությանն անզգուշությամբ պատճառել է միջին ծանրության վնաս՝

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ երկուսից երեք տարի ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ մեկից չորս տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանք կատարելը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ կամ առողջությանը ծանր վնաս՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանք կատարելը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է երկու կամ ավելի անձանց մահ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

Հոդված 497. Ջենքը, ռազմամթերքը, ռազմական այլ գույքը, ինչպես նաև շրջապատի համար առավել վտանգ ներկայացնող նյութերը կամ առարկաները մեկ ուրիշին հանձնելը

1. Զինծառայողին վստահված զենքը, ռազմամթերքը, ռազմական այլ գույքը, ինչպես նաև ռադիոակտիվ նյութերը, պայթուցիկ կամ շրջապատի համար մեծ վտանգ ներկայացնող այլ սարքերը և առարկաները սահմանված կարգի խախտմամբ մեկ ուրիշին հանձնելը, եթե դա անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ կամ

առողջությանը ծանր կամ միջին ծանրության վնասի պատճառում կամ նշված առարկաների ոչնչացում կամ վնասում կամ այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 498. Ռազմական գույքը դիտավորությամբ ոչնչացնելը կամ վնասելը

1. Ջենքը, ռազմամթերքը, ռազմական տեխնիկան կամ ռազմական այլ գույքը դիտավորությամբ ոչնչացնելը կամ վնասելը՝

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Նույն հանցանքը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է միջին ծանրության վնասի պատճառում կամ առաջադրանքի խափանում կամ առանձնապես խոշոր չափի գույքային վնաս կամ այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքը, որը անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ կամ առողջությանը ծանր վնաս կամ կատարվել է ռազմական դրության, պատերազմի ժամանակ կամ մարտի պարագաներում՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից ութ տարի ժամկետով:

Հոդված 499. Ռազմական գույքն անզգուշությամբ ոչնչացնելը կամ վնասելը

1. Ջենքը, ռազմամթերքը, ռազմական տեխնիկան կամ ռազմական այլ գույքն անզգուշությամբ ոչնչացնելը կամ վնասելը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է առողջությանը միջին ծանրության վնասի պատճառում կամ մարտական առաջադրանքի խափանում կամ առանձնապես խոշոր չափի գույքային վնաս կամ այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Զենքը, ռազմամթերքը, ռազմական տեխնիկան կամ ռազմական այլ գույքն անզգուշությամբ ոչնչացնելը կամ վնասելը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ կամ առողջությանը ծանր վնաս՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ մեկից չորս տարի ժամկետով:

Հոդված 500. Ծառայողական ռազմական գույքը կորցնելը կամ փչացնելը

1. Զինծառայողի կողմից ծառայողական օգտագործման համար իրեն վստահված զենքը, ռազմամթերքը կամ ռազմական այլ գույքն անզգուշությամբ կորցնելը կամ փչացնելը, որը կատարվել է դրանց պահպանության կանոնների խախտմամբ՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից քսանապատիկի չափով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

2. Նույն հանցանքը, որը կատարվել է ռազմական դրության, պատերազմի ժամանակ կամ մարտի պարագաներում՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 501. Մեքենաներ վարելու կամ շահագործելու կանոնները խախտելը

1. Մարտական, հատուկ կամ տրանսպորտային մեքենաներ վարելու կամ շահագործելու կանոնները խախտելը, որը մարդու առողջությանն անզգուշությամբ պատճառել է միջին ծանրության վնաս կամ առաջացրել է առանձնապես խոշոր չափերի գույքային վնաս կամ այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ մեկից երկու տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

2. Մարտական, հատուկ կամ տրանսպորտային մեքենաներ վարելու կամ շահագործելու կանոնները խախտելը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ կամ առողջությանը ծանր վնաս՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից վեց տարի ժամկետով:

3. Մարտական, հատուկ կամ տրանսպորտային մեքենաներ վարելու կամ շահագործելու կանոնները խախտելը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է երկու կամ ավելի անձանց մահ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

Հոդված 502. Թռիչքների կամ դրանց նախապատրաստման կանոնները խախտելը

1. Ռազմական թռչող սարքերի թռիչքների, դրանց նախապատրաստման կամ շահագործման որևէ կանոն խախտելը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է առողջությանը թեթև կամ միջին ծանրության վնասի պատճառում կամ խոշոր չափերի գույքային վնաս կամ այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

2. Ռազմական թռչող սարքերի թռիչքների, դրանց նախապատրաստման կամ շահագործման որևէ կանոն խախտելը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ կամ առողջությանը ծանր վնաս՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով:

3. Ռազմական թռչող սարքերի թռիչքների, դրանց նախապատրաստման կամ շահագործման որևէ կանոն խախտելը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է երկու կամ ավելի մարդու մահ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

ԳԼՈՒԽ 49.

**ՀԱՏՈՒԿ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿՐՄԱՆ ԵՎ ՀԱՏՈՒԿ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՒՄ
ԶԻՆՎՈՐԱԿԱՆ ՊԱՐՏՔԻ ԿԱՏԱՐՄԱՆ ԿԱՐԳԻ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ
ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ**

Հոդված 503. Մարտական հերթապահություն կամ մարտական ծառայություն կրելու կանոնները խախտելը

1. Մարտական հերթապահության կամ մարտական ծառայություն կրելու կանոնները խախտելը, եթե այդ արարքը կարող էր հանգեցնել պետության դեմ հարձակումը ժամանակին չհայտնաբերելուն կամ եթե այդ արարքը վնաս է պատճառել մարտական հերթապահության կրման բնականոն ընթացքին կամ անզգուշությամբ հանգեցրել է անձի առողջությանը թեթև կամ միջին ծանրության վնաս պատճառելուն կամ խոշոր չափերի գույքային վնասի կամ այլ ծանր հետևանքի՝

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը անզգուշությամբ հանգեցրել է մարդու մահվան կամ առողջությանը ծանր վնաս՝ պատժվում է՝ ազատազրկմամբ՝ երեքից վեց տարի ժամկետով:

3. Մարտական հերթապահության կամ մարտական ծառայություն կրելու կանոնները խախտելը, եթե այդ արարքը հանգեցրել է պետության դեմ հարձակումը ժամանակին չհայտնաբերելուն (եթե բացակայում են այլ հանցագործության հատկանիշները) կամ դիտավորությամբ անձի առողջությանը պատճառել է թեթև կամ միջին ծանրության վնաս կամ խոշոր չափերի գույքային վնաս կամ այլ ծանր հետևանք՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի առաջին, երկրորդ կամ երրորդ մասով նախատեսված հանցանքները ռազմական դրության, պատերազմի ժամանակ, մարտի պարագաներում կամ մարտական առաջադրանք իրականացնելիս կատարելը՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով:

Հոդված 504. Սահմանապահ ծառայություն կրելու կանոնները խախտելը

1. Սահմանապահ վերակարգի մեջ մտնող կամ սահմանապահ ծառայության այլ պարտականություններ կատարող անձի կողմից սահմանապահ ծառայություն կրելու կանոնները խախտելը, եթե այդ արարքը անզգուշությամբ առաջացրել է Հայաստանի Հանրապետության պետական սահմանի հատում, սահմանի որոշակի հատվածի պատշաճ հսկողության բացակայություն կամ անզգուշությամբ հանգեցրել է անձի առողջությանը թեթև կամ միջին ծանրության վնաս պատճառելուն կամ խոշոր չափերի գույքային վնասի կամ այլ ծանր հետևանքի՝

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ մեկից երկու տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը անզգուշությամբ հանգեցրել է մարդու մահվան կամ առողջությանը ծանր վնաս պատճառելուն՝ պատժվում է՝ ազատազրկման երեքից վեց տարի ժամկետով:

3. Սահմանապահ վերակարգի մեջ մտնող կամ սահմանապահ ծառայության այլ պարտականություններ կատարող անձի կողմից սահմանապահ ծառայություն կրելու կանոնները խախտելը, եթե այդ արարքը առաջացրել է Հայաստանի

Հանրապետության պետական սահմանի հատում, սահմանի որոշակի հատվածի պատշաճ հսկողության բացակայություն (եթե բացակայում են այլ հանցագործության հատկանիշները) կամ անձի առողջությանը վնաս պատճառելուն կամ խոշոր չափերի գույքային վնասի կամ այլ ծանր հետևանքի՝

պատժվում է՝ ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքները ռազմական դրության, պատերազմի ժամանակ, մարտի պարագաներում կամ մարտական առաջադրանք իրականացնելիս կատարելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով:

Հոդված 505. Պահակային կամ կայազորային ծառայության կանոնագրքային կանոնները խախտելը

1. Պահակախմբի կամ պարեկախմբի կազմի մեջ մտնող անձի կողմից պահակային կամ կայազորային ծառայության կանոնագրքային կանոնները խախտելը, եթե այդ արարքը անզգուշությամբ հանգեցրել է պահպանվող օբյեկտի ոչնչացման կամ վնասման, պահպանվող օբյեկտից հափշտակության, կամ այլ ծանր հետևանքների՝

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ մեկից երկու տարի ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը ռազմական դրության, պատերազմի ժամանակ կամ մարտի պարագաներում կատարելը կամ որն անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ կամ առողջությանը ծանր վնաս՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով:

Հոդված 506. Ներքին ծառայության կանոնագրքային կանոնները խախտելը

1. Չորամասի օրվա վերակարգի մեջ մտնող անձի կողմից (բացի պահակախմբից և պարեկախմբից) ներքին ծառայության կանոնագրքային կանոնները խախտելը, եթե այդ արարքն անզգուշությամբ հանգեցրել է զորամասի տարածքում իրավախախտումների, օրվա վերակարգի խափանման, ռազմական միջոցառումների կամ առաջադրանքների խափանման, զորամասի տարածքից հափշտակության կամ այլ ծանր հետևանքի՝

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է ռազմական դրության, պատերազմի ժամանակ կամ մարտի պարագաներում կամ որն անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ կամ առողջությանը ծանր վնաս՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից վեց տարի ժամկետով:

Հոդված 507. Հասարակական կարգը պահպանելու կամ հասարակական անվտանգությունն ապահովելու ժամանակ ծառայություն կրելու կանոնները խախտելը

1. Հասարակական կարգը պահպանելու կամ հասարակական անվտանգությունն ապահովելու ժամանակ ծառայություն կրելու կանոնները խախտելը հասարակական կարգի պահպանության կամ հասարակական անվտանգության ապահովման վերակարգի մեջ մտնող զինծառայողի կողմից, եթե այդ արարքն անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու առողջությանը թեթև կամ միջին ծանրության վնասի պատճառում, մարդու իրավունքների, ազատությունների կամ օրինական շահերի ոտնահարում, հասարակական կարգի խախտում կամ խոշոր չափերի գույքային վնաս կամ այլ էական վնաս՝

պատժվում է կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Հասարակական կարգը պահպանելու կամ հասարակական անվտանգությունն ապահովելու ժամանակ ծառայություն կրելու կանոնները խախտելը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ կամ առողջությանը ծանր վնասի պատճառում, պետական մարմինների կամ տեղական ինքնակառավարման մարմինների կամ դրանց կամ այլ կազմակերպությունների գործունեության կազմալուծում, զանգվածային անկարգություններ կամ առանձնապես խոշոր չափերի գույքային վնաս կամ այլ ծանր հետևանք՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ մեկից հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածով նախատեսված հանցանքը, որը կատարվել է արտակարգ դրության, ռազմական դրության պայմաններում կամ պատերազմի ժամանակ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

Հոդված 508. Մարտ վարելու միջոցները հակառակորդին հանձնելը կամ թողնելը

1. Պետի կողմից առանց մարտի հանգամանքներով հարկադրված լինելու՝ ամրությունները, մարտական տեխնիկան և մարտ վարելու այլ միջոցները հակառակորդին հանձնելը կամ թողնելը, եթե բացակայում են պետական դավաճանության հատկանիշները՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ տասից տասնհինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 509. Մարտադաշտն ինքնական լքելը կամ զենքով գործելուց հրաժարվելը

1. Մարտի ժամանակ մարտադաշտն ինքնական լքելը կամ զենքով գործելուց հրաժարվելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ ութից տասներկու տարի ժամկետով:

2. Նույն հանցանքը, որը կատարվել է մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ տասից տասնհինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 510. Կամովին գերի հանձնվելը

1. Առանց մարտի հանգամանքներով հարկադրված լինելու կամովին գերի հանձնվելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ ութից տասնհինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 511. Հանցավոր գործողությունները գերության մեջ գտնվող զինծառայողի կողմից

1. Գերության մեջ գտնվող զինծառայողի կողմից ռազմական նշանակություն ունեցող աշխատանքներին կամ այնպիսի այլ միջոցառումներին կամովին մասնակցելը, որոնք ակնհայտորեն կարող են վնաս պատճառել Հայաստանի Հանրապետությանը կամ նրա դաշնակից պետություններին, եթե բացակայում են պետական դավաճանության հատկանիշները՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից ութ տարի ժամկետով:

2. Գերության մեջ գտնվող զինծառայողի կողմից շահադիտական դրդումներով կամ իր նկատմամբ հակառակորդի ներողամիտ վերաբերմունքն ապահովելու նպատակով

այնպիսի գործողություններ կատարելը, որոնք ուղղված են մյուս ռազմագերիների իրավունքների կամ օրինական շահերի դեմ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

3. Գերության մեջ գտնվող զինծառայողի կողմից մյուս ռազմագերիների նկատմամբ բռնություն գործադրելը կամ ավագի դիրքում գտնվող ռազմագերու կողմից նրանց հետ դաժանորեն վարվելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից ութ տարի ժամկետով:

ԳԼՈՒԽ 50.

ԶԻՆՎՈՐԱԿԱՆ ՊԱՇՏՈՆԵԱԿԱՆ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հոդված 512. Իշխանագանցությունը կամ իշխանությունը չարաշահելը

1. Պետի կամ պաշտոնատար անձի կողմից կողմից իր իշխանությունը կամ օրենսդրությամբ իրեն վերապահված լիազորությունը կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունը ի վնաս պետական կամ ծառայողական շահերի օգտագործելը կամ իր ծառայողական պարտականությունը չկատարելը կամ ոչ պատշաճ կատարելը, կամ իր ծառայողական լիազորություններով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով իր լիազորություններից չբխող արարք կատարելը, որն առաջացրել է մարդու իրավունքների, ազատությունների կամ օրինական շահերի ոտնահարում, հասարակական կարգի խախտում, հանցագործությունների կամ այլ իրավախախտումների պարտակում, առաջադրանքի խախտում կամ խոշոր չափերի գույքային վնաս է պատճառել անձի, կազմակերպության, հասարակության կամ պետության շահերին կամ առաջացրել է համարժեք այլ հետևանքներ՝

պատժվում են զինվորական ծառայության մեջ սահմանփակմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքները, որոնք

1) կատարվել են բռնություն գործադրելով, բռնություն գործադրելու սպառնալիքով, զենք կամ հատուկ միջոց օգտագործելով,

2) մի խումբ պետերի կամ պաշտոնատար անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ կամ

3) անզգուշությամբ առաջացրել են մարդու մահ կամ առողջությանը ծանր վնասի պատճառում կամ ռազմական գույքի, տեխնիկայի կամ այլ գույքի առանձնապես խոշոր չափերի ոչնչացում կամ վնասում կամ մարտական առաջադրանքի կամ զորավարժությունների կամ այլ ռազմական միջոցառումների խափանում կամ այլ ծանր հետևանք կամ կատարվել են ռազմական դրության, պատերազմի ժամանակ կամ մարտի պարագաներում՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ վեցից տասը տարի ժամկետով:

Հոդված 513. Չինվորական պաշտոնեական անփութությունը

1. Պետի կամ պաշտոնատար անձի կողմից իր ծառայողական պարտականությունների կատարման նկատմամբ անբարեխիղճ կամ անփույթ վերաբերմունքի հետևանքով դրանք չկատարելը կամ ոչ պատշաճ կատարելը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու կամ քաղաքացու իրավունքների, ազատությունների կամ օրինական շահերի ոտնահարում, հասարակական կարգի խախտում, հանցագործությունների կամ այլ իրավախախտումների պարտակում, առաջադրանքի խափանում կամ նման այլ հետևանքներ կամ խոշոր չափերի գույքային վնաս է պատճառել անձի, կազմակերպության, հասարակության կամ պետության շահերին՝

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ մեկից երկու տարի ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցանքը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ կամ առողջությանը ծանր վնասի պատճառում կամ ռազմական գույքի, տեխնիկայի կամ այլ գույքի առանձնապես խոշոր չափերի ոչնչացում կամ վնասում կամ մարտական առաջադրանքի կամ զորավարժությունների կամ այլ ռազմական միջոցառումների խափանում կամ այլ ծանր հետևանք կամ կատարվել է ռազմական դրության, պատերազմի ժամանակ կամ մարտի պարագաներում՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

ԲԱԺԻՆ 16.

ԵԶՐԱՓԱԿԻՉ ԴՐՈՒՅԹ

Գ Լ ՈՒ Խ 51.

ԵԶՐԱՓԱԿԻՉ ԴՐՈՒՅԹ

**Հոդված 514. Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգիրքը
գործողության մեջ դնելը**

1. Սույն օրենսգիրքը գործողության մեջ է դրվում հատուկ օրենքով:

ՑԱՆԿ
ԿՈՌՈՒՊՑԻՈՆ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ

Հոդված 213. Ընտրակաշառք ստանալը.

Հոդված 214. Ընտրակաշառք տալը.

Հոդված 215. Բարեգործության հետ միաժամանակ քարոզչություն իրականացնելը.

Հոդված 240. 2-րդ մաս, 3-րդ կետ. Խարդախությունը՝ իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով:

3-րդ մաս, եթե կատարվել է իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով

Հոդված 241. 2-րդ մաս, 2-րդ կետ. Վստահված գույքը հափշտակելը՝ իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով,

3-րդ մաս, եթե կատարվել է իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով

Հոդված 243. 2-րդ մաս, 4-րդ կետ. շորթումը՝ իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով.

3-րդ մաս, եթե կատարվել է իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով

Հոդված 257. Մասնավոր ոլորտում կաշառք տալը.

Հոդված 258. Մասնավոր ոլորտում կաշառք ստանալը.

Հոդված 259. Հայաստանի Հանրապետության կամ այլ պետության մարզիկին, մրցավարին, թիմի ղեկավարին, մարզչին, արհեստավարժ մարզամրցման այլ մասնակցին, կազմակերպչին, հանդիսադիր առևտրային մրցույթի մասնակցին, կազմակերպչին կամ մրցանակաբաշխային հանձնաժողովի անդամին կաշառք տալը.

Հոդված 260. Հայաստանի Հանրապետության կամ այլ պետության մարզիկի, մրցավարի, թիմի ղեկավարի, մարզչին, արհեստավարժ մարզամրցման այլ մասնակցի, կազմակերպչի, հանդիսադիր առևտրային մրցույթի մասնակցի, կազմակերպչի կամ մրցանակաբաշխային հանձնաժողովի անդամի կողմից կաշառք ստանալը.

Հոդված 261. Ծառայողական կամ մասնագիտական պարտականությունները կատարելու համար ապօրինի վարձատրություն պահանջելը.

Հոդված 262. Մասնավոր ոլորտում ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունը չարաշահելը.

Հոդված 267. 2-րդ մաս, 3-րդ կետ Ֆինանսական բուրգ ստեղծելը, կազմակերպելը կամ ղեկավարելը իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով.

3-րդ մաս, եթե կատարվել է իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով

Հոդված 269. 2-րդ մաս, 2-րդ կետ. Տնտեսական մրցակցության սահմանված կարգը խախտելը՝ իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով.

3-րդ մաս, եթե կատարվել է իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով

Հոդված 281. Փողերի լվացումը.

Հոդված 413. Կաշառք ստանալը.

Հոդված 414. Կաշառք տալը.

Հոդված 415. Կաշառքի միջնորդությունը.

Հոդված 416. Պաշտոնատար անձի նկատմամբ ունեցած ազդեցությունն օգտագործելու նպատակով ապօրինի վարձատրություն ստանալը.

Հոդված 417. Պաշտոնատար անձի նկատմամբ ունեցած ազդեցությունն օգտագործելու նպատակով ապօրինի վարձատրություն տալը.

Հոդված 418. Կաշառքի, ապօրինի վարձատրության կամ իրական կամ ենթադրյալ ազդեցությունը շահադիտական նպատակով օգտագործելու պատրվակով դրամ, գույք, գույքի նկատմամբ իրավունք, արժեթղթեր կամ որևէ այլ առավելություն ստանալը

Հոդված 419. Պաշտոնատար անձի կողմից իր իշխանությունը, լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունը չարաշահելը.

Հոդված 420. Պաշտոնատար անձի կողմից ձեռնարկատիրական գործունեությամբ ապօրինի զբաղվելը.

Հոդված 421. Ապօրինի հարստանալը.

Հոդված 422. Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված՝ հայտարարագիր ներկայացնելու պարտականություն ունեցող անձի կողմից հայտարարագրում կեղծ տվյալ ներկայացնելը կամ հայտարարագիր չներկայացնելը.

Հոդված 423. Պաշտոնեական կեղծիքը.

Հոդված 458. 2-րդ մաս, 1-ին կետ. Արդարադատության իրականացմանը կամ գործի քննությանը խոչընդոտելը, որը կատարվել է իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով.

3-րդ մաս, եթե կատարվել է իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով.

Հոդված 512. Իշխանազանցությունը կամ իշխանությունը չարաշահելը: